

HARRAN

YÖNETİM PLANI

[2016 - 2021]

HARRAN YÖNETİM PLANI

2016

22/04/2016

HARRAN YÖNETİM PLANI

[2016 - 2021]

ONAY TUTANAĞI

HARRAN ALAN BAŞKANLIĞI EŞGÜDÜM VE DENETLEME KURULU ÜYELERİ

Murat ÇALIM Alan Yönetimi Başkanı	
Mehmet ÖZYAVUZ Harran Belediye Başkanı	
Prof. Dr. Mehmet ÖNAL Harran Üniversitesi, Arkeoloji Bölüm Başkanı	
Celal ULUDAĞ Arkeolog, Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi, Müdür Yardımcısı	
Mehmet Selim AÇAR Şehir Plancısı, Şehir Plancıları Odası, Şanlıurfa Temsilciliği Başkanı	
İbrahim TÜTÜNCÜ Mimar, Şanlıurfa Valiliği, Yatırım İzleme Ve Koordinasyon Başkanlığı	
Ayşe GÜVENÇ Şehir Plancısı, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, KUDEB Uzmanı	
Bilal YILDIRIM Mimarlar Odası, Şanlıurfa Temsilciliği Başkanı	
ÖMER ÖZTÜRK Arkeolog, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü	

HARRAN ALAN BAŞKANLIĞI DANIŞMA KURULU ÜYELERİ

Mehmet ÖZYAVUZ, Harran Belediye Başkanı

Murat ÇALIM, Alan Yönetimi Başkanı

Prof. Dr. Mehmet ÖNAL, Harran Üniversitesi, Arkeoloji Bölüm Başkanı

Müslüm ERCAN, Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi Müdürü

Abdullah TURMUŞ, Harran Esnaf Kefalet Kooperatifi Başkanı

Aydın ASLAN, Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürü

Müslüm AKALIN, Şanlıurfa Koruma Bölge Kurulu Eski Üyesi, Avukat

Mehmet Kamil TÜRKMEN, Türeb Şanlıurfa Temsilcisi Şuro Başkanı

Mehmet Ali PALA, Şanlıurfa Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Şube Müdürü

Mahmut ÖZYAVUZ, Mülkiyet Sahibi

Mehmet Selim AÇAR, Şehir Plancıları Odası Şanlıurfa Temsilciliği Başkanı

Bilal YILDIRIM, Mimarlar Odası Şanlıurfa Temsilciliği Başkanı

Reşat ÖZYAVUZ, Mülkiyet Sahibi, Turizm İşletmecisi

Ahmet BİTER, Mülkiyet Sahibi, Turizm İşletmecisi

Gülay BEYAZGÜL, Şanlıurfa Büyük Şehir Belediyesi, İhale Kontrol Şube Müdürü

M. Fatih KAYRAL, Ortak Payda Derneği Başkanı

Ahmet Ruhi ÇAT, Harran Kaymakamlığı, Gençlik Spor İlçe Müdürlüğü

HARRAN YÖNETİM PLANI

[2016 - 2021]

HAZIRLAYAN	YETKİLİ İDARE
<p>AnaDOKU</p> <p>Ergün ERGANİ, Koordinatör</p> <p>Aysin TEKTAŞ KESKİN, Y. Şehir Plancısı, Kentsel Politika Uzmanı</p> <p>Mehmet Ersoy SADIKOĞLU, Arkeolog</p> <p>Gülfer ERDOĞAN ARIKOĞLU, Mimar</p> <p>Arzu MİMİROĞLU, Sanat Tarihçisi</p> <p>Uğur ERÖZKAN, Kamu Yönetimi Uzmanı</p> <p>Merve NESLİHAN GÜRBÜZEL, Ekonomist</p> <p>Özgür ŞAHİNER, Proje Sorumlusu</p>	<p>GAP Bölge Kalkınma İdaresi</p> <p>Sadrettin KARAHOCAGİL, Başkan</p> <p>Muhammed ADAK, Başkan Yardımcısı</p> <p>Yaşar YETKİN, Genel Koordinatör</p> <p>M. Suphi ÖZER, Kültür, Turizm ve Çevre Koordinatörü</p> <p>Serap ÜZER, Proje Koordinatörü</p>
<p>Danışmanlar</p> <p>Yrd. Doç. Dr. Cihat KÜRKCÜOĞLU, Sanat Tarihçisi</p> <p>Ruhan KILIÇ, Sanat Tarihçisi</p> <p>Seydi YÜZGÜL, Y. Mimar</p> <p>Murat ÇEVİK, Y. Şehir Plancısı</p> <p>Yrd. Doç. Dr. Serkan KEMEÇ, CBS Uzmanı</p>	<p>İller Bankası A.Ş.</p> <p>Cemal KAYNAK, Y.Şehir Plancısı, Teknik Uzman</p> <p>Gökçe HACİBEKİROĞLU, Şehir Plancısı, Teknik Uzman Yardımcısı</p>
	<p>Harran Alan Başkanı</p> <p>Murat ÇALIM</p>

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	26
1.1. Alan Yönetimi.....	26
1.2. Harran Yönetim Planı.....	28
2. ALANA İLİŞKİN GENEL ARAŞTIRMALAR.....	29
2.1. Alan Yönetimi Oluşturulmasında Katılımın Örgütlenmesi.....	29
2.1.1. Paydaşların Tespiti ve Analizi.....	29
2.1.2. Paydaş Katılım Stratejisinin Belirlenmesi.....	44
2.1.3. Paydaşlarda Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Algısı.....	47
2.1.4. Paydaşların Yönetim Planı Hazırlık ve Uygulama Sürecine Katılımları.....	53
2.2. Analitik Çalışmalar.....	65
2.2.1. Genel Araştırmalar.....	65
2.2.1.1. Genel Çevre Özellikleri, Coğrafi, Fiziksel Yapı.....	65
2.2.1.1.1. Coğrafi Konum.....	68
2.2.1.1.2. Planlama Alanının Kent İçindeki Yeri, Kentle ve Doğal Çevre ile Etkileşimi.....	71
2.2.1.1.3. Mevcut Arazi Kullanımı ve Planlama Öngörülleri.....	76
2.2.1.1.4. Ulaşım.....	81
2.2.1.1.5. Altyapı.....	82
2.2.1.1.6. Turizm İstatistikleri.....	82
2.2.1.1.7. Tanıtım ve Markalaşma Potansiyelleri.....	84
2.2.1.2. Tarihi Yapı.....	86
2.2.1.2.1. Planlama Alanının Tarihsel Gelişimi.....	86
2.2.1.2.2. Planlama Alanının Kentsel Tasarım Özellikleri.....	93
2.2.1.2.3. Yerleşimin Oluşumunda Etkili Doğal, Çevresel ve Fiziki Özellikler.....	97
2.2.1.2.4. Kültürel Değerler (Anıtsal Yapılar, Sivil Yapılar, Dini Yapılar vs.).....	100
2.2.1.2.5. Alandaki Kazı Çalışmaları ve Arkeolojik Buluntular.....	132
2.2.1.3. Fotoğraf Arşivi.....	135
2.2.1.4. Yönetimsel Yapı.....	136
2.2.1.4.1. Yönetimsel/Hukuki Yapı.....	136
2.2.1.4.2. Sınırlar (Yönetim Planı Sınırları, Sit Sınırları).....	140
2.2.1.4.3. Mülkiyet.....	143
2.2.1.5. Sosyo-Ekonomik Yapı.....	147
2.2.1.5.1. Nüfus Yapısı ve Değişimi.....	147
2.2.1.5.2. İstihdam Oranı ve Sektörel Dağılımları.....	153
2.2.1.5.3. Temel Ekonomik Faaliyetler.....	153
2.2.1.5.4. Somut Olmayan Kültürel Değerler.....	160
2.2.1.5.5. Yerel Topluma İlişkin Temel Veri ve Eğilimler ile Alana Bağımlılıkları.....	163
2.2.1.5.6. Ziyaretçi Profili, İstatistikleri ve Ziyaretçilerin Alan Üzerindeki Etkileri.....	164
2.2.1.5.7. Alanla İlişkili Ünlü Şahsiyetler veya Kente İlişkin Ürün Vermiş Önemli Sanatçılar.....	167
2.2.1.6. Mevcut Plan, Proje ve Koruma Uygulamaları İle Etkilerine İlişkin Araştırmalar.....	169
2.2.1.6.1. Mevcut Üst Ölçekli Planlama Çalışmaları ve Strateji Belgeleri.....	169
2.2.1.6.2. Alan Kullanımı, Mekana ve Mülkiyet Yapısına İlişkin Dönüşüm Stratejileri.....	178
2.2.1.6.3. Alanda Gerçekleştirilmiş Diğer Koruma Proje ve Uygulamaları.....	179
2.2.1.6.4. İlgili Koruma Bölge Kurulunun Alana İlişkin Kararları.....	180
2.2.1.6.5. Alanla İlgili Çalışma Yapan Kurumlar ve Çalışmaları.....	181
3. SENTEZ.....	182
3.1. Genel Değerlendirmeler.....	182
3.1.1. Kazı Çalışmaları İçin Öneriler.....	182

3.1.2. Restorasyon Çalışmaları.....	183
3.2. Mevcut Durum Analizinin Değerlendirilmesi.....	184
3.3. GZFT Analizi.....	185
3.4. Sorun Analizi.....	192
3.5. Alan Taşıma Kapasitesi Analizi.....	194
3.5.1. Turizm Taşıma Kapasitesini (TTK) Ölçmek İçin Metodolojik Kıstaslar.....	195
3.5.2. Değerlendirme:.....	197
4. GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi, Harran Yönetim Planı Genel Değerlendirme.....	198
4.1. Yönetim Planı Çalışmasının Amacı, Statüsü, Yönetim Alanı Sınırları ve Planlama Ekibinin Tanıtımı.....	198
4.2. Yönetim Planının Yapısı.....	201
4.3. Alanda Çözülmesi Gerekli Problemler ve Potansiyel Fırsatların Değerlendirilmesi.....	203
4.3.1. Harran ve Bağlantı Noktalarının Değerlendirmesi.....	203
4.3.2. Alanın Turizm Potansiyeli.....	204
5. Vizyon ve Politikaların Belirlenmesi.....	206
5.1. Alan Vizyonu ve Planlama İlkeleri.....	206
5.2. Harran Yönetim Planı Politika, Hedef ve Faaliyetleri.....	209
5.2.1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama.....	217
5.2.2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı.....	220
5.2.3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma.....	223
5.2.4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi.....	228
5.2.5. Sosyal-Ekonomik-Çevresel Yaşam Kalitesi.....	232
5.2.6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım.....	234
5.2.7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi.....	237
5.2.8. Yönetişim, İzleme ve Değerlendirme.....	240
6. Eylem Planının Oluşturulması.....	243
6.1. Harran Yönetim Planı Projeleri.....	243
6.1.1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Projeleri.....	244
6.1.2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Projeleri.....	258
6.1.3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projeleri.....	265
6.1.4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi Projeleri.....	277
6.1.5. Sosyal-Ekonomik-Çevresel Yaşam Kalitesi Projeleri.....	284
6.1.6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Projeleri.....	289
6.1.7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Projeleri.....	293
6.1.8. Yönetişim İzleme ve Değerlendirme Projeleri.....	296
7. İzleme Değerlendirme ve Eğitim Süreçlerinin Tanımı ile Yönetim Modeli Oluşturulması.....	300
7.1. Harran Yönetim Planı Uygulama Süreci.....	300
7.1.1. Uygulamadan Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar.....	300
7.1.2. Finansal Kaynaklar.....	300
7.1.3. Bütçe.....	301
7.1.4. Çalışma Programı, Zamanlama (Projelerin Etaplanması).....	301
7.1.5. Raporlama ve Denetim.....	301
7.1.6. Eğitim Programları.....	302
7.1.7. Harran Alan Yönetimi Modeli.....	302
7.2. Harran Yönetim Planı İzleme ve Değerlendirme Süreci.....	306
7.3. Harran Yönetim Planı Değerlendirme, Gözden Geçirme ve Güncelleme Süreci.....	312
8. Nihai Değerlendirme.....	313
KAYNAKÇA.....	314
EKLER.....	320
EK 1: Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik.....	321

EK 2a: Harran Alan Yönetim Planı İdari Yapılanması.....	325
EK 2b: Harran Alan Yönetim Planı İdari Yapılanması	326
EK 3: Harran Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı Katılımcı Listesi.....	327
EK 4: Harran Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı Katılımcı Listesi	328
EK 5: Harran Yönetim Planı 2. Paydaş Katılım Çalıştayı Katılımcı Listesi	330
EK 6: Harran Yönetim Planı Sonuç Toplantısı Katılımcı Listesi	332
Ek 7: Harran Yönetim Planı, 2016-2021 Faaliyet Planı.....	333

TABLORAR DİZİNİ

Tablo 1. Harran Yönetim Planı Paydaşları ve Seçilme Gerekçeleri.....	35
Tablo 2. Paydaş Analizi Tablosu.....	45
Tablo 3. Turizm Algısı İçin Anket Uygulananlar Listesi	47
Tablo 4. Harran Paydaş Gruplarının Katılım Planı Tablosu	64
Tablo 5. İBBS Sistemine Göre Oluşturulan Düzeyler	65
Tablo 6. Şanlıurfa İline Ait İlçelerin Yüzölçümleri	69
Tablo 7. Arazi Kullanım Tablosu (Mevcut İmar Planı).....	76
Tablo 8. Harran İlçesinin Önemli Merkezlere ve Komşu İllere Olan Uzaklıkları	81
Tablo 9. GAP İllerine Gelen Turist Sayısı (2014)	83
Tablo 10. Şanlıurfa Tescilli Kültür Varlıkları	100
Tablo 11. Harran İlçesi Mahalle Nüfusları	137
Tablo 12. Şanlıurfa İli İlçelere Göre Nüfus Dağılımı (2014).....	147
Tablo 13. Harran Nüfus Değerleri ve Artış Hızları.....	148
Tablo 14. Harran İlçesi Nüfus Endeksi Karşılaştırması.....	149
Tablo 15. Harran İlçe Toplamının yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus dağılımı – 2014	150
Tablo 16. Türkiye, Şanlıurfa, Harran Hane Halkı Büyüklüğünün Karşılaştırılması, 2013	152
Tablo 17. Harran Tarım Alanlarının Kullanımı (Dekar).....	154
Tablo 18. Harran Tahıl Alanları ve Üretimi (2013).....	155
Tablo 19. Harran Meyvelik Alanlar ve Üretimi (2013).....	156
Tablo 20. Harran Hayvan Varlığı ve Süt Üretimi (2013)	158
Tablo 21. Harran – Yıllara Göre Hayvan Varlığı	158
Tablo 22. Şanlıurfa İlçeleri Arıcılık Üretimi - 2014	159
Tablo 23. Turların Giriş ve Çıkış Noktaları.....	165
Tablo 24. Tur Güzergahlarının Uğradığı Mola Yerleri	165
Tablo 25. Turların Güzergahlarındaki Gezi Noktaları	166
Tablo 26. Turizm Stratejisi 2023	171
Tablo 27. GZFT Analizi	186
Tablo 28. Sorun Analizi	192
Tablo 29. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	218
Tablo 30. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	221
Tablo 31. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma	225
Tablo 32. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri ..	230
Tablo 33. Sosyal-Ekonomik ve Çevresel Yaşam Kalitesi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	233
Tablo 34. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	235
Tablo 35. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	238
Tablo 36. Yönetişim, İzleme Değerlendirme Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri	241
Tablo 37. Harran Yönetim Planı Başarı Göstergeleri ve İzleme Dönemleri.....	306

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. Mevcut Arazi Kullanım Haritası	78
Harita 2. 1992 Tarihli Şanlıurfa-Harran Koruma Amaçlı İmar Planı Sınırları.....	80
Harita 3. Harran İlçesinin Ulaşım Ağındaki Yeri	81
Harita 4. Tarihsel Süreçte Mekansal Gelişim Analizi	96
Harita 5. Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası.....	99
Harita 6. Şanlıurfa İli Deprem Durumu	99
Harita 7. Tescilli Yapı Alanları	101
Harita 8. Yönetim Planı Alanı İçinde Yer Alan Mahalleler	138
Harita 9. Harran Yönetim Planı Alanı Sınırı.....	141
Harita 10. Kadastro Parselleri.....	146

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Sürdürülebilir Yönetim Planı Yönetişim Şeması	34
Şekil 2. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Çalışmalarına Paydaşların Katılım Süreci.....	44
Şekil 3. Paydaş Katılım Çalıştay Afışı	54
Şekil 4. 2. Paydaş Katılım Çalıştay Afışı	59
Şekil 5. Sonuç Toplantısı Afışı	62
Şekil 6. İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 1	67
Şekil 7. İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 2	67
Şekil 8. Yönetim Planı Alanının Türkiye'deki konumu	68
Şekil 9. Harran İlçesinin Türkiye ve Şanlıurfa İlindeki Konumu	69
Şekil 10. İlçe İdari Bölünüşü.....	70
Şekil 11. Yönetim Planı Alanı ve Bağlantı Noktaları.....	72
Şekil 12. Turizm Çekim Noktaları ve Gelişme Eksenleri.....	85
Şekil 13. Harran'ın Uydu Görüntüsü.....	115
Şekil 14. Harran Sit Sınırları	115
Şekil 15. Şuayipşehri Örenyeri'nin 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	119
Şekil 16. Soğmatar Örenyeri 1. Derece Arkeolojik Sit Sınırları	121
Şekil 17. Bazda Taş Ocağı'nın Sit Sınırı.....	124
Şekil 18. Bazda Taş Ocakları.....	124
Şekil 19. Çimdin Tepe'nin sit alanı	126
Şekil 20. TRC2 Bölgesi İlçe İdari Sınırları	136
Şekil 21. Yönetim Planı Alanı ve Bağlantı Noktaları.....	142
Şekil 22. GAP Bölgesi Turizm Master Planı, Plan Kararları	175
Şekil 23. Harran'ın 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'ndaki yeri.....	177
Şekil 24. Harran Kümbet Ev Restorasyonu ve Butik Otel Dönüşüm Projesi	179
Şekil 25. Yönetim Planı Alanı ve Bağlantı Noktaları.....	199
Şekil 26. Alanın Turizm Potansiyeli.....	205
Şekil 27. Harran Alan Yönetimi Örgütlenme Modeli	304
Şekil 28. Yönetim Planı Süreci	305

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Harran – Sektörel Dağılım Oranları ve il Genelindeki Payları	74
Grafik 2. GAP İllerine gelen turist karşılaştırması	83
Grafik 3. Şanlıurfa İlçeleri Nüfus Durumu (2014)	147
Grafik 4. Harran Kentsel Nüfus Gelişimi (1980-2014)	148
Grafik 5. Harran Nüfus Endeksi Karşılaştırması	149
Grafik 6. Harran İlçesi Kadın-Erkek Nüfus Oranı	150
Grafik 7. Harran Yaş Piramidi	151
Grafik 8. Şanlıurfa Yaş Piramidi	151
Grafik 9. Türkiye Yaş Piramidi	152
Grafik 10. Harran Tarım Alanları Kullanımı (2013)	154
Grafik 11. Harran Tarım Alanlarının Yıllara Göre Kullanımı	155
Grafik 12. Harran Tahıl Üretimi (2013)	156
Grafik 13. Harran Meyve Üretim (2013)	157
Grafik 14. Harran -Düşük Üretimi Olan Meyvelerin Üretimi (2013)	157
Grafik 15. Harran – Yıllara Göre Büyükbaş Hayvan Varlığı	158
Grafik 16. Harran - Yıllara Göre Küçükbaş Hayvan Varlığı	159
Grafik 17. Şanlıurfa İlçeleri Bal Üretimi	160

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1. Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı (Fotoğraf: Murat Çevik)	30
Fotoğraf 2. Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı (Fotoğraf: Murat Çevik)	30
Fotoğraf 3. Yönetim Planı Paydaş Ziyareti (Fotoğraf: Murat Çevik)	31
Fotoğraf 4. Yönetim Planı Paydaş Ziyareti (Fotoğraf: Murat Çevik)	32
Fotoğraf 5. Yönetim Planı Paydaş Toplantısı (Fotoğraf: Murat Çevik)	33
Fotoğraf 6. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: Murat Çalım)	55
Fotoğraf 7. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: Murat Çalım)	56
Fotoğraf 8. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: Murat Çalım)	58
Fotoğraf 9. Yönetim Planı 2. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: Harran Belediyesi)	60
Fotoğraf 10. Yönetim Planı Sonuç Toplantısı (Fotoğraf: Özgür Şahiner)	63
Fotoğraf 11. Harran Üniversitesi (Fotoğraf: harran.gov.tr, sanliurfa.gov.tr)	94
Fotoğraf 12. Harran Höyüğü (Fotoğraf: www.sanliurfa.bel.tr)	104
Fotoğraf 13. Ay Tanrısı Sin'e adanan Nabonid steli, bazalt (Fotoğraf: M. ÖNAL)	105
Fotoğraf 14. Nabonid stelinden ayrıntı (Fotoğraf: M. ÖNAL)	105
Fotoğraf 15. Ulu Cami'nin güneyden görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)	106
Fotoğraf 16. Kemerin yıkılmış görünümü, Harran Ulu Cami (Fotoğraf: M. ÖNAL)	106
Fotoğraf 17. Halep kapısı ve Şehir surunun görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)	108
Fotoğraf 18. İçkale'nin görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)	109
Fotoğraf 19. Şeyh Yahya Hayat El-Harrani Türbesi ve Camii (Fotoğraf: harran.gov.tr)	111
Fotoğraf 20. Geleneksel Harran Evleri (Fotoğraf: harran.gov.tr, sanliurfa.gov.tr)	112
Fotoğraf 21. Konik Kubbeli Evler, Harran (Fotoğraf: M. ÖNAL)	113
Fotoğraf 22. Harran Genel Görünüm (Fotoğraf: Harran Belediyesi, 2014)	114
Fotoğraf 23. Han-el Ba'rür Kervansarayı Genel Görünüm (Fotoğraf: M. ÇALIM)	117
Fotoğraf 24. Han-el Ba'rür Kervansarayı İç Duvarlar (Fotoğraf: M. ÇALIM)	118
Fotoğraf 25. Şuayb Antik Kenti (Fotoğraf: M. ÖNAL)	118
Fotoğraf 26. Şuayipşehri Örenyeri kalıntılarının görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)	119
Fotoğraf 27. Şuayipşehri Örenyeri (Fotoğraf: M. ÖNAL)	119
Fotoğraf 28. Şuayipşehri Örenyeri (Fotoğraf: M. ÖNAL)	119
Fotoğraf 29. Kayaya oyulu oda duvarına kazınmış betimlerin görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)	120
Fotoğraf 30. Şuayip Peygamberin Makamı olarak düzenlenen kayaya oyulu odanın görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)	120
Fotoğraf 31. Kuzeyden höyüğün görünümü, Soğmatar Örenyeri (Fotoğraf: SEGAL, 1953)	121
Fotoğraf 32. Soğmatar (Fotoğraf: M. ÖNAL)	121
Fotoğraf 33. Soğmatar (Fotoğraf: M. ÖNAL)	121
Fotoğraf 34. Pognon salonu-Soğmatar (Fotoğraf: M. ÖNAL)	122
Fotoğraf 35. Kutsal tepedeki kabartmalar ve Süryanice yazıtın görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)	123
Fotoğraf 36. Bazda Taş Ocağı (Fotoğraf: M. ÖNAL)	125
Fotoğraf 37. Bazda Taş Ocağı (Fotoğraf: M. ÖNAL)	125
Fotoğraf 38. Çimdinkale'nin batıdan görümü (Fotoğraf: M. Ali DOĞAN)	126
Fotoğraf 39. Çimdinkale'nin doğudan görümü (Fotoğraf: M. Ali DOĞAN)	126
Fotoğraf 40. Çimdinkale'nin giriş kapısının görümü (Fotoğraf: M. Ali DOĞAN)	126
Fotoğraf 41. Çimdinkale kalıntılarından görümü (Fotoğraf: M. Ali DOĞAN)	127
Fotoğraf 42. Kitabe, Çimdinkale (Fotoğraf: M. Ali DOĞAN)	127
Fotoğraf 43. Cabir El-Ensar Camii ve Türbesi (Fotoğraf: www.sanliurfa.gov.tr)	127
Fotoğraf 44. İmam Bakır Camii ve Türbesi (Fotoğraf: www.sanliurfa.gov.tr)	128
Fotoğraf 45. Harran Ören Yeri Kazısı 2013 (Fotoğraf: M. ÖNAL)	133
Fotoğraf 46. Hamam meydana çıkarken, Harran Ören Yeri 2014 yılı kazısı (Fotoğraf: M. ÖNAL)	133
Fotoğraf 47. Urfa Sıra Geceleri (harran.gov.tr, sanliurfa.gov.tr)	162
Fotoğraf 48. Harran Kalesi Restorasyon Çalışması (Fotoğraf: Harran Belediyesi, 2014)	179

KISALTMALAR

ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ÇDP	Çevre Düzeni Planı
DKM	Dünya Kültür Mirası
DMK	Dünya Miras Komitesi
DML	Dünya Miras Listesi
DMM	Dünya Miras Merkezi
DMV	Dünya Miras Varlığı
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EC	Avrupa Komisyonu
EUROPA NOSTRA	Avrupa Kültürel Miras Kuruluşları Federasyonu
GEEAYK	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
GZFT	Güçlü ve Zayıf Yanlar, Fırsatlar ve Tehditler
İBBS	İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması
ICCROM	Uluslararası Kültürel Varlıkları Koruma ve Restorasyon Çalışmaları Merkezi
ICOM	Uluslararası Müzeler Konseyi
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
IUCN	Doğanın Korunması Uluslararası Birliği
KAİP	Koruma Amaçlı İmar Planları
KB	Kalkınma Bakanlığı
KUDEB	Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu
SMÖ	Sivil Mimari Örneği
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu
WH	Dünya Mirası
YP	Yönetim Planı
ŞKTVKBK	Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
ŞVBM	Şanlıurfa Vakıflar Bölge Müdürlüğü
ŞBŞB	Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi

ÖN SÖZ

Temel hedefi; Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sahip olduğu kaynakları değerlendirerek, yöre halkının gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmek, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını gidermek, kırsal alandaki verimliliği ve istihdam olanaklarını artırarak ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunmak olan Güneydoğu Anadolu Projesi, günümüzde, çok sektörlü, sürdürülebilir insani gelişmeye dayalı, bölgenin rekabet gücünü artırmayı, ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayarak bütünleşmeyi hedefleyen, entegre bir bölgesel kalkınma projesi olarak uygulanmaktadır.

2008 yılında, Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki ekonomik kalkınma, sosyal gelişme ve başta sulama olmak üzere temel altyapı yatırımlarının hızlandırılarak büyük bir bölümünün 2012 yılı sonuna kadar tamamlanması amacıyla GAP Eylem Planı hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Plandaki gelişmelerin izleme-değerlendirme ve koordinasyonu GAP Bölge Kalkınma İdaresi tarafından yürütülmüştür.

GAP Eylem Planı ile Bölge'deki iller birer cazibe merkezine dönüşmeye başlamıştır. Oluşturulan sinerji özel sektör yatırımlarına da olumlu yansımıştır.

Büyük ölçekli yatırımların hızlandırıcı etkisini, yenilikçi uygulamalarla geliştirmek amacıyla 2014-2018 dönemini içeren ikinci GAP Eylem Planı hazırlanmıştır. Yeni GAP Eylem Planı'nda kültür ve turizme yönelik; turizm altyapısının iyileştirilmesi, çekim merkezleri oluşturulması ve turizmin çeşitlendirilmesi yoluyla Bölge ekonomisi içindeki payının artırılması, kültürel zenginlik ve çeşitliliğin korunup geliştirilerek gelecek nesillere aktarılması, kültür ve sanat faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, tanıtım ve markalaşma stratejilerine öncelik verilerek kreatif endüstrilerin sosyo-ekonomik kalkınmaya katkısının sağlanması temel politika ve stratejiler olarak belirlenmiştir.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı çeyrek asrı aşkın bir süreden beri, GAP Bölgesi'nin kalkınma ve gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bölge kaynaklarının etkili ve verimli kullanılarak gelişmesinin hızlandırılması amacıyla, Bölgenin ihtiyaç duyduğu önder, örnek ve yenilikçi projelerin, planların uygulanması, fon oluşturulması, yerel kapasitenin güçlendirilmesi, bilgi birikiminin ulusal ve uluslararası alana aktarılması, GAP yatırımlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması temel görevleri arasında yer almaktadır.

Bu doğrultuda, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, binlerce yıllık süreç içerisinde oluşan kültür varlıklarının korunması, gelecek nesillere aktarılması ve turizmin canlandırılması amacıyla; belgeleme, çevre düzenleme, kentsel tasarım ve restorasyon, Turizm Master Planı, kazı ve kurtarma, yönetim planları ile tanıtım ve markalaşma çalışmalarını, başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere, ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, üniversitelerin uzman ekipleri ve sivil toplum örgütleri ile birlikte gerçekleştirmektedir.

GAP İdaresi ve İl Bank A.Ş. arasında imzalanmış olan Turizm Odaklı Teknik İşbirliği Protokolü ile işbirliği içerisinde başlatılan Harran ve Savur Yönetim Planı çalışmalarının, GAP Bölgesi'ne örnek ve önder olacağı inancındayız.

Paydaşlarla birlikte belirlenen, katılımcı bir yaklaşımla; vizyon, hedef, strateji, eylem ve projeler doğrultusunda, Harran ve Savur Yönetim Planları uygulama çalışmalarının da işbirliği içerisinde yürütülmesi temennimizdir.

Bu inancımızla, öncelikle Harran ve Savur Yönetim Planı çalışmalarına görüş, öneri ve özverili katkıları ile yön veren paydaşlarımıza, alan başkanlarına, alan başkanlığı eşgüdüm ve denetleme kurulu üyelerine, alan başkanlığı danışma kurulu üyelerine ve danışmanlara, planlama çalışmalarının başarılı bir şekilde tamamlanmasını sağlayan İl Bank A.Ş.'ye, planlama ekibine ve katkıda bulunan tüm GAP İdaresi çalışanlarına teşekkür eder, Proje'nin bölgemize hayırlı olmasını dilerim.

Sadrettin KARAHOCAGİL
GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı

Kültür ve Turizm Bakanlığının 15.04.2014 tarih ve 70765 sayılı Makam oluruna istinaden belirlenen yönetim alan sınırı ile Han-el Ba'rür Kervansarayı, Şuayb Antik Kenti, Soğmatar Antik Kenti, Bazda Mağaraları, Senem Mağarası ve Çimdin Kalesi bağlantı noktalarında yönetim planı hazırlanması işi GAP Bölge İdaresi (GAP BKİ) ve İller Bankası Anonim Şirketi (İLBANK AŞ.) arasında yapılan karşılıklı iş birliği protokolü kapsamında gündeme gelmiştir.

Protokol kapsamında İller Bankası tarafından gerekli ihale işleri yapılarak "GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi Kapsamında Yapılacak Olan Harran (Şanlıurfa) Yönetim Planı Hazırlanması İşİ" adı altında Eylül 2014 tarihinde çalışmalara başlanılmıştır.

Harran Belediyesi Meclisinin "01.10.2014 tarih ve 2014/41 sayılı Meclis Kararı" ile Alan Başkanı seçilmiş ve 03.10.2014 tarih ve 2014/49 sayılı Harran Belediyesi Meclisi kararı ile Danışma Kurulu, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulları oluşturulmuştur.

Bu süreçte yapılan gerek saha çalışmalarında, gerekse yaptığımız çalıştaylarda ve arama toplantılarında her zaman Harran bölge halkının işin merkezinde olması ve halk ile birlikte yapılması ilkesinden uzaklaşmadık. Yapılan çalışmaların her aşamasında halkımıza gerekli sunum ve bilgilendirmeleri yaptık.

Oluşturduğumuz yönetim planında sorumluluk ve yetki paylaşımı konusunda izlenebilir, sürdürülebilir ve şeffaf bir yönetim modeli benimsedik. Harran halkı adına Belediye Başkanı olarak ümit ediyorum ki yapılan bu çalışmaların nihayeti Harran'ın UNESCO Dünya Miras Listesinde yer alması ve tüm dünyanın ortak mirası olma ayrıcalığına sahip olmasıdır. Harran'ın UNESCO'dan teknik destek almaya, Dünya Mirası Fonu'ndan yararlanmaya ve bölgenin uluslararası platformlarda tanınarak, marka değerinin ve turizm potansiyelinin gerektiği seviyeye geleceğine inancım tamdır.

Yönetim Planı hazırlanması aşamasında bizleri yalnız bırakmayan Şanlıurfa Valiliğine, Büyükşehir Belediye Başkanlığına, Harran Kaymakamlığına, Harran Belediye Meclisi Üyelerimize ve Belediye çalışanlarıma, Danışma Kuruluna, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu üyelerine, Alan Başkanımıza, tüm Harran halkına, Bu proje kapsamında gerek mali, gerekse teknik konularda üzerine düşen görevi eksiksiz bir şekilde yapan özellikle GAP Bölge İdaresi ve tüm çalışanlarına, İLBANK AŞ.'ye, Planı hazırlayan yüklenici firma ANADOKU'ya ve özellikle bu projede emek veren tüm idari ve teknik heyete, bizleri hiç bir konuda geri çevirmeyen tüm paydaş kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve meslek odalarına ve daha birçok sayamayacağım kurum kuruluş ve kişilere teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Biz Harran Belediyesi olarak bundan sonraki sürecin sağlıklı sürdürülebilmesi için Harran Alan Yönetimi Başkanlığı ile kurumlar arası eşgüdümü sağlayıp gerekli koordinasyonun sağlanması ve Yönetim Planının uygulanması için çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Mehmet ÖZYAVUZ
Harran Belediye Başkanı

Kuzey Mezopotamya'dan gelerek batı ve kuzey batıya bağlanan önemli ticaret yollarının kesiştiği bir noktada bulunan Harran kendi adıyla anılan ovanın merkezinde kurulmuştur. Tarihin her döneminde çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış Harran zamanın tüm olumsuzluklarına rağmen geçmişin izlerini kendinde saklayarak günümüzde tarifsiz bir çekicilikle karşımızda durmaktadır.

Yrd. Doç. Cihat KÜRKÇÜOĞLU'nun 25/02/2000 tarihinde Şanlıurfa Valiliğinin isteğiyle hazırlanmış olduğu başvuru dosyası ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın başvurusu sonucu Harran, UNESCO Dünya Miras Geçici Listesine alınmıştır. Geçici Listeye girmesinden günümüze kadar Harran için yapılan en önemli çalışma Alan Yönetimi Planı hazırlanması olmuştur. Bu şüphesiz ki Harran'ın UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girmesi yolundaki en önemli adımlardan biridir.

Alan Yönetim Planı hazırlanmasının ilk adımı Alan Başkanı belirlenmesidir. Harran Belediyesi Meclisinin "01.10.2014 tarih ve 2014/41 sayılı Meclis Kararı" ile Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, Koruma, Uygulama ve Denetim Müdürlüğünde (KUDEM) Şube Müdürü olarak görev yapan "**Sanat Tarihçisi Murat ÇALIM**" **Alan Başkanı** olarak görevlendirilmiştir.

Alan Yönetim Başkanına verilen ilk görev yönetim planının tamamlanması olmuş ve çalışmalar bu doğrultuda devam ettirilmiştir. 03.10.2014 tarih ve 2014/49 sayılı Harran Belediyesi Meclisi kararı ile ilgili yönetmelik gereğince Danışma Kurulu ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu oluşturulmuştur. Alan Yönetimi Planı hazırlık sürecinde, ilgili tüm paydaş kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteden akademik katılımcılar, sivil toplum kuruluşları ve meslek odalarının katılımı ile "Harran Alan Yönetimi Çalıştayları" yapılmıştır.

Yapılan plan çalışmaları 3 (üç) etapta gerçekleştirilmiştir. Tamamlanan her etap ilgili kurum ve kuruluşların görüş ve önerilerine açılmış, Danışma Kurulu ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu tarafından incelenerek onaylanmıştır.

Harran Alan Yönetim Planı, kültürel mirasın bütüncül bir yaklaşım ve katılımcı planlama yöntemiyle tüm paydaşların eşgüdümü ile korunabilmesi için kullanılacak bir araç, bir yol haritası niteliğindedir. Harran Alan Yönetimi Başkanlığının amacı, Kültür ve Turizm Bakanlığının 15.04.2014 tarih ve 70765 sayılı Makam oluru ile belirlenen yönetim alan sınırı ve bağlantı noktaları olarak belirlenen Han-el Ba'rür Kervansarayı, Şuayb Antik Kenti, Soğmatar Antik Kenti, Bazda Mağaraları, Senem Mağarası ve Çimdin Kalesini kapsayan alanlarda Yönetim Planı'nı uygulamaya koymaktır. Dünya Miras Sözleşmesi şartlarına uygun olarak, Harran'ın sürdürülebilir şekilde korunması en önemli hedeflerdendir. Bu kapsamda, Alan Başkanlığı dünya mirası bilincinin oluşturulması ve koruma uygulamaları için tüm paydaşlar arasında koordinasyon görevini üstlenmiştir.

Yapılan Alan Yönetimi Planı çalışmaları sonucunda nihai hedef Harran'ın UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmesidir. Bunun sağlayacağı en büyük avantaj ise Harran'ın üstün evrensel değerleriyle tüm dünya tarafından tanınıp, ortak dünya mirası olarak kabul edilmesi ve kentin "kültür turizmi" potansiyelinin artacak olmasıdır.

Alan Yönetim Planı hazırlanması sürecinde Harran Belediye Başararlığımıza, Harran Kaymakamlığımıza, GAP BKİ.'ye, İLBANK AŞ.'ye, ve çalışmalarımıza katkılarını sunmaktan

ekinmeyen ismini tek tek sayamadığımız tüm kamu kurum kuruluş, sivil toplum kuruluşları, dernekler, Danışma Kurulu ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu üyeleri ve diğer paydaşlara ve özellikle Plan hazırlama sürecinde büyük bir özveri ile çalışan AnaDOKU'ya ve hiç şüphesiz ki Harran Halkına bizden desteklerini esirgemedikleri için şükranlarımızı sunar; Harran'ın üstün kültürel evrensel değerinin tüm dünya tarafından anlaşılması ve kabul edilmesi için uluslararası öneme sahip alanlarımızın yönetim planı üzerine yapılacak çalışmalarda tüm paydaşlarımızın ilgi ve desteğinin daimi olarak sürmesinin en büyük temennimiz olduğunu bildirmeyi bir borç bilirim.

Murat ÇALIM
Harran Alan Başkanı

1. GİRİŞ

1.1. Alan Yönetimi

1983 yılında taraf olduğumuz UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme çerçevesinde Dünya Miras Listesine kaydedilen olağanüstü evrensel değere sahip kültürel ve doğal varlıklar bütün insanlığın ortak mirasıdır. Bu varlıklar uluslararası düzeyde tanınmakta ve Dünya Mirası statüsü kazanmaktadırlar.

Türkiye’den de Dünya Miras Alanları Listesine dahil olan alanlarımız ülkemizin arkeolojik, tarihi ve doğal zenginliğini ortaya koyan ve dünyaca tanınan değerlerimizdir.

UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmenin Uygulama Rehberinde (Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention 1977, 2008) *“Her varlık uygun bir yönetim planına veya varlığın üstün evrensel değerinin katılımcı yollarla nasıl korunması gerektiğini belirten bir yönetim sistemine sahip olmalıdır. Bu yönetim sisteminin amacı, bugünkü ve gelecek nesiller için varlığın etkin korunmasını sağlamaktır”* ifadesine yer verilmektedir.

Bu kapsamda Dünya Mirası olarak önerilen, ilan edilen ve Dünya Miras Listesi’ne alınan alanlar için bir yönetim planının hazırlanması zorunlu hale getirilmiştir. Dünya Miras Merkezi tarafından “Alan Yönetim Planı” varlığın olağanüstü evrensel değerinin katılımcı bir yaklaşımla etkin bir şekilde korunmasının bir garantisi olarak görülmektedir.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de “alan yönetimi” ve “yönetim planı” kavramları kentsel koruma ve planlama çalışmalarında önemli uygulama araçları olarak yerlerini almaya başlamıştır. Yönetim Planları, koruma ve kullanma dengesinin kurulması ve sürdürülebilir gelişmenin sağlanması için en önemli araçlardır. Yönetim Planları, paydaşlarla birlikte yönetim planı alanının korunması ve kullanılmasına ilişkin alınan kararların uygulamaya geçirilmesinde başta Alan Başkanı olmak üzere tüm yöneticilere, ilgili kurum ve kuruluşlara yol gösterici rehber niteliğindedir. Bu açıdan bakıldığında yönetim planları, ilgili kamu kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlayarak, bu eşgüdümü somutlaştıracak eylem ve projeleri aynı doğrultuya getiren paydaş eksenli bir stratejik plan olarak da tanımlanabilir (Gülersoy, Ayrancı, 2011).

Alan Yönetimi ve Yönetim Planı kavramları Türkiye’nin gündemine 1993 yılında taraf olduğu Sulak Alanların korunmasını hedefleyen “Ramsar Sözleşmesi” (Ramsar Convention, 1971), ve 1983 yılında taraf olduğu tarihi kültürel mirasın korunmasını hedefleyen “Dünya Miras Sözleşmesi (World Heritage Convention, 1972) ile girmiştir. Dünya Mirası Sözleşmesinin Uygulanmasına Yönelik İşlevsel İlkeler Uygulama Rehberi” (Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention 1977, 2008) yönetim planı hazırlanmasına ilişkin izlenmesi gereken yolu da tarif etmektedir (Gülersoy, Ayrancı, 2011).

Yönetim Planı içinde alanın geleceğine ilişkin vizyon, alanın korunmasına ve planlı gelişimine ilişkin ana hedefler, temel stratejiler, eylemler, projeler ve uygulama araçları yer alır. Yönetim Planı, alanın yönetim hedeflerini ortaya koyar, sorumluları ve sorumlulukları

tanımlar ve kaynakları dağıtır. Bu süreç sürekli olarak izlenir, geri beslemelerle desteklenir ve güncellenir. Bu özellikleri ile operasyonel bir plan olma niteliği taşır ve geleneksel imar ve koruma planlarından ayrılır.

Yönetim Alanı ve Yönetim Planı Kavramlarının Ulusal Mevzuattaki Yeri:

Dünya Miras ve Geçici Miras Listelerinde yer alan varlıklarımızın sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerin bir vizyon çerçevesinde katılımcı bir strateji ile etkin bir şekilde korunmasını sağlamak amacıyla; 5226 Sayılı Yasa ile Değişik 2863 Sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu'na 2004 yılında Ek Madde 2 eklenmiş ve alan yönetimi ve yönetim planlaması gibi kavramlara yer verilmiştir.

21.07.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun Ek 2. maddesine dayanılarak 2005 yılında 26006 sayılı "Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir (**Bkz: Ek-1**).

Bu gelişmeler ile Türkiye'de yönetim planlarının sadece "Dünya Miras Alanları" için değil, tüm sit alanları için hazırlanması zorunlu hale gelmiştir. Kanun'da Yönetim Alanlarındaki Alan Başkanlarının belirlenmesi ve yetkileri; yönetim planı onayını gerçekleştirecek ve uygulamayı denetlemeden sorumlu olacak "Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu"nun üyelerinin kimlerden oluşturulacağı açık bir şekilde tanımlanmıştır. Yönetim Planı'nın hazırlanması ve karara bağlanması sürecinde alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden oluşan bir Danışma Kurulunun kurulması da ilgili Kanun ve Yönetmelikle belirlenen konulardır.

Yönetmelikte Yönetim Alanı; "...sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, planlama ve koruma konusunda yetkili merkezi ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerler..." şeklinde tanımlanmıştır.

1.2. Harran Yönetim Planı

GAP Bölge Kalkınma İdaresi (GAP BKİ) ve İller Bankası A.Ş. arasında imzalanan Turizm Amaçlı İşbirliği protokolü kapsamında yönetim planı çalışmaları başlatılmıştır. Söz konusu Proje, GAP İdaresi Başkanlığı'nın Devlet Yatırım Programı'nda yer almaktadır. Proje ödeneği GAP İdaresi tarafından, ihale çalışmaları ise Banka tarafından sağlanmıştır. Teknik destek ve kontrollük her iki kurum tarafından yürütülmektedir.

"GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi Kapsamında Harran Yönetim Planı" yapılması kararı verilmiştir. Proje ile bölgenin tanıtımı, bölgenin markalaştırılması, koruma ilke ve esasların belirlenmesi, toplumun katılımcılığının sağlanması ve koruma kullanma dengesinin sağlanması önemle vurgulanmıştır.

GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi Harran Yönetim Planı, İller Bankası ve AnaDOKU arasında 19.09.2014 tarihinde imzalanan sözleşmeye istinaden başlamıştır. Yönetim Planı çalışmaları 3 etapta tamamlanmıştır. I. Etapta Genel Değerlendirme, II. Etapta Sentez ve Taslak Yönetim Planının hazırlanması ve III. Etapta Hazırlanan Taslak Yönetim Planının teslim edilmesi, değerlendirmesi ve onaylanması sürecini kapsamaktadır.

Bu çerçevede Kültür ve Turizm Bakanlığı 15.04.2014 tarih ve 70765 sayılı Makam oluru ile yönetim alan sınırı ve Han-el Ba'rür Kervansarayı, Şuayb Antik Kenti, Soğmatar Antik Kenti, Bazda Mağaraları Senem Mağarası ve Çimdin Kalesi'ni bağlantı noktası olarak belirlemiştir.

Harran Belediye Meclisinin 01 Ekim 2014 tarih ve 2014/41 sayılı kararıyla "Harran Alan Yönetimi Başkanı" atanmış ve Yönetim Planı hazırlanması sürecinde yer almıştır. Yine Kanun'da tanımlandığı şekliyle Harran Belediye Meclisinin 03 Aralık 2014 tarih ve 2014/49 sayılı kararıyla "Harran Alan Yönetimi Danışma" ve "Harran Alan Yönetimi Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu" kurulmuş ve çalışmalarına başlamıştır (**Bkz: Ek 2**).

2. ALANA İLİŞKİN GENEL ARAŞTIRMALAR

2.1. Alan Yönetimi Oluşturulmasında Katılımın Örgütlenmesi

Yönetim Planı hazırlığında en önemli konu alan yönetim birimlerinin oluşturulması paydaşların ve ilgi sahiplerinin planın hazırlık ve uygulama süreçlerine katılımlarının sağlanmasıdır. Bu çalışmada “Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” doğrultusunda Alan Başkanı, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ve Danışma Kurulu proje bilgilendirme toplantısından sonra oluşturulmuş ve çalışmalarına başlamıştır.

2.1.1. Paydaşların Tespiti ve Analizi

Paydaş analizinin temel amacı:

“GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi Harran (Şanlıurfa) Yönetim Planı”ndan kimlerin etkileneceği sorusuna yanıt aramaktır. Alanla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili tüm kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile yönetim planı kararlarından etkilenecek taraflar ve örgütlenemeyen kesimlerin adres bilgileri, erişilebilirlikleri, yasal dayanakları, türleri, yöneticileri, etkinlik düzeyleri, faaliyet alanları, üye sayıları dikkate alınarak ayrıntılı şekilde bir paydaş analizi yapılmıştır. Tüm paydaşların coğrafi ve sektörel dağılımları, temsil gücü, etkinlikleri, erişilebilirlikleri, örgütlenme düzeyleri göz önüne alınarak yönetim planı sürecindeki rolleri belirlenmiştir.

Paydaşların tespiti ve analizi için yapılan toplantılar:

İlgi sahiplerinin tespit edilmesi ve sürece etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması için 30 Eylül 2014 tarihinde ana paydaşlardan Harran Belediye Başkanı Sn. Mehmet ÖZYAVUZ başkanlığında AnaDOKU uzmanları, GAP İdaresi ve İller Bankası temsilcileri ile ilgi gruplarının katıldığı proje bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 1. Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı (Fotoğraf: Murat Çevik)

Fotoğraf 2. Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı (Fotoğraf: Murat Çevik)

Bilgilendirme toplantısında ana paydaşlar ve katılımcıların görüş ve önerileri doğrultusunda AnaDOKU ekibi tarafından yönetim planı çalışmalarından etkilenebilecek paydaşlar belirlenmiştir.

Belirlenen paydaşlar AnaDOKU ekibi tarafından 3-4 Kasım 2014 tarihleri arasında yerinde ziyaret edilmişlerdir. Ziyaretler sırasında Harran Yönetim Planı süreci hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılarak, paydaşların planlama sürecine etkin katılımlarını sağlamak üzere görüş ve önerileri alınmıştır.

Fotoğraf 3. Yönetim Planı Paydaş Ziyareti (Fotoğraf: Murat Çevik)

Fotoğraf 4. Yönetim Planı Paydaş Ziyareti (Fotoğraf: Murat Çevik)

Paydaş toplantılarında ele alınan konular:

Paydaşlar sonraki aşamalarda gerçekleştirilecek olan çalışmalar hakkında bilgilendirilerek, özellikle Paydaş Toplantılarına katılımlarının önemi vurgulanmıştır.

3-4 Aralık 2014 tarihinde mevcut durum tespiti için paydaşların katılımıyla toplantı düzenlenmiştir.

Fotoğraf 5. Yönetim Planı Paydaş Toplantısı (Fotoğraf: Murat Çevik)

Paydaş katılım stratejisi belirlenmesi amacıyla; Şanlıurfa'da yer alan ana paydaşlardan Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Şanlıurfa Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü ziyaret edilerek, görüş ve öneriler tartışmaya açılmıştır.

Bu kapsamda, Harran Yönetim Planı çalışması ile ilgili tüm süreçlerde kullanılmak üzere aşağıda sunulan yönetim modeli önerilmiştir. Önerilen modelde görülen Alan Başkanı tüm uygulamaların merkezinde yer alacaktır. "Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu" ise bir yandan süreç boyunca bir danışma ve izleme işlevi görürken, diğer yandan eylem planının uygulamaya geçirilmesini, yönetim konusunda duraksamaya yer vermeksizin geçişin hızlı ve sorunsuz olmasını sağlayacaktır (Şekil 1).

Şekil 1. Sürdürülebilir Yönetim Planı Yönetişim Şeması

Harran Yönetim Planı çalışması; turizmi oluşturan mal ve hizmetlerin çeşitliliğinin gerektirdiği şekilde, turizmle ilgili her türlü ekonomik hareketliliği, sürmekte olan veya terk edilmiş tarihsel, geleneksel, kültürel ve artı değer yaratabilecek faaliyetleri kapsamakta, bunların *turizm ürünü* tedarik zinciri içerisinde yer alabilmesini sağlamaya çalışmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşları, Harran Üniversitesi, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve özel sektör temsilcileri ile yapılan görüşmeler sonucunda belirlenen paydaşlar ve bu paydaşlara ilişkin bilgiler **Tablo 1**'de verilmektedir.

Tablo 1. Harran Yönetim Planı Paydaşları ve Seçilme Gerekçeleri

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
Kamu kurum ve kuruluşları: Mülki İdare Yöneticileri			
<ul style="list-style-type: none"> Şanlıurfa Valiliği 	Şanlıurfa Valisi ilin en üst düzeyde karar vericisidir. İlin kalkınma süreçlerini en iyi ve etkin şekilde yönetmek Valinin öncelikli görevleri arasında gelmektedir.	Şanlıurfa Valisinin Harran Yönetim Planının hazırlanması ve hayata geçirilmesinde vereceği destek tüm ildeki gelişmelere bütüncül olarak bakabilmesi nedeniyle son derece önemlidir. Ulusal ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde alana destek.	Valinin bu çalışmalara destek ve katılımı, diğer aktörler ve/veya paydaşlar üzerinde pozitif bir etki yaratacaktır. Birimler arası koordinasyonun sağlanması.
<ul style="list-style-type: none"> Harran Kaymakamlığı 	Kaymakamlıklar ilçe düzeyinde belirlenen önceliklerin etkin ve başarılı bir şekilde uygulanmalarından sorumludur.	Harran için yapılan Yönetim Planının hayata geçirilmesinde Harran Kaymakamlığı kilit bir rol üstlenecektir.	Harran Kaymakamlığının bu çalışmalara katılımı diğer aktörler arası koordinasyonun sağlanması.
Merkezi Yönetim Taşra Teşkilatı			
<ul style="list-style-type: none"> GAP İdaresi Başkanlığı 	Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamına giren yörelerin kalkındırılması amacıyla kendisine verilen görevleri yerine getirmek amacıyla 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. GAP, entegre bölgesel kalkınma yaklaşımı ve sürdürülebilir insani gelişme felsefesi ile uluslararası literatüre geçen ve marka değeri olan bir projedir.	GAP Bölge Kalkınma İdaresi (GAP BKİ) ve İller Bankası Anonim Şirketi (İLBANK A.Ş.) arasında "Turizm Amaçlı İşbirliği Protokolü" imzalanmıştır. Harran Yönetim Planı çalışmaları GAP İdaresi ödeneği ve İller Bankası'nın teknik desteği ile yürütülmektedir.	GAP İdaresi Yönetim Planının hazırlık sürecinin yanısıra uygulama aşamalarında da birinci derecede sorumluluk üstlenecektir.

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
<ul style="list-style-type: none"> İller Bankası 	GAP Bölge Kalkınma İdaresi (GAP BKİ) ve İller Bankası Anonim Şirketi (İLBANK A.Ş.) arasında "Turizm Amaçlı İşbirliği Protokolü" imzalanmıştır.	Harran Yönetim Planı çalışmaları GAP İdaresi ödeneği ve İller Bankası'nın teknik desteği ile yürütülmektedir.	İLBANK A.Ş. "Harran Yönetim Planı"nın ihale süreci ile uygulama aşamalarının kontrolünden sorumludur.
<ul style="list-style-type: none"> İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 	İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte belirlenen kültür ve turizm politikalarının il düzeyinde uygulanmasından sorumludur.	Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü kültürel değerlere ve turizmin gelişmesine ilişkin kapsamlı bilgi ve veritabanına sahip olup, proje kapsamında gerekli işbirliği yapılmaktadır.	Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü "Harran Yönetim Planı"nın hazırlanması ve uygulanması sürecinden birinci derecede sorumludur.
<ul style="list-style-type: none"> Müze Müdürlüğü 	Müze Müdürlükleri bağlı olduğu İlde korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının arkeolojik araştırma ve kazılarla açığa çıkarılmasını, korunmasını, değerlendirilmesini ve tanıtılmasını sağlamak, tahribini ve kaçırılmasını önleyici tedbirleri almakla sorumludurlar.	BU kapsamda "Harran Yönetim Planı"nın hazırlanması ve uygulanmasında alanda mevcut kültür varlıklarına ilişkin görüş ve önerileri önem arz etmektedir.	Şanlıurfa Müze Müdürlüğü "Harran Yönetim Planı"nın hazırlanması ve uygulanması sürecinden birinci derecede sorumludur.
<ul style="list-style-type: none"> İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü 	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlükleri Turizmi doğrudan etkileyen teknik altyapı, çevre koruma, kontrol ve yönetiminden il düzeyinde sorumlu kuruluşlardır.	Turizm açısından en önemli girdilerden doğal kaynakların yönetimi konusunda 648 ve 644 sayılı KHK Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine önemli görevler yüklemiştir.	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü "Harran Yönetim Planı" kararları doğrultusunda teknik altyapının geliştirilmesi ve doğal varlıkların korunmasına ilişkin konularda önemli görevler üstlenecektir.

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
<ul style="list-style-type: none"> Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü 	<p>Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı: 03.06.2011 tarih ve 639 sayılı Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde il ve ilçe Müdürlükleri aracılığı ile Tarımsal faaliyetlerin geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmaktadır.</p>	<p>Harran İlçe Müdürlüğü, Harran İlçesinde çiftçilerin yetiştirdikleri ürünlerden daha yüksek verim almalarını sağlamak, gelir düzeylerini yükseltmek, bilinçli ve bilimsel tarımı yaygınlaştırmak konularında çalışmalar yapmaktadır.</p>	<p>Harran Ovası verimli hilal diye adlandırılan alanın merkezinde kalmaktadır. GAP Sulama projesi ile birlikte tarımsal faaliyetler geçmişten bugüne artarak sürmektedir.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Karacadağ Kalkınma Ajansı 	<p>Kalkınma Ajanslarının temel kuruluş gerekçesi, “bölgesel gelişme politikalarını yerel bazda uygulayacak kurumsal bir mekanizmanın geliştirilmesidir.</p> <p>2008 yılında kurulan Karacadağ Kalkınma Ajansı Diyarbakır ve Şanlıurfa illerine hizmet sunmaktadır. Ajans, bölgesel gelişme ve kalkınmayı gerçekleştirmede “yerelliği” ve “iyi yönetişimi” esas almaktadır.</p>	<p>Kalkınma Ajansları; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla oluşturulmuş kurumsal yapılardır.</p>	<p>“Harran Yönetim Planı” hedef ve faaliyetlerinin belirlenmesi ve uygulamaya konulmasında Ajansın hem maddi hem teknik anlamda önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Şanlıurfa Vakıflar Bölge Müdürlüğü 	<p>Ülkemizin her köşesi Vakıf taşınmaz Kültür Varlıkları ile doludur. Uygarlıkların beşiği olan Anadolu dünyanın hiçbir yeri ile kıyaslanamayacak kadar tarihi zenginlikleri barındırmaktadır. Bu tarihi zenginliklerin en önemli bölümünü vakıf kültür varlıkları oluşturmaktadır.</p>	<p>Dijital ortamda 19.825 adet Kültür Varlığının kaydı bulunmakta olup tespit ve tescil çalışmalarına göre bu sayı artış yada azalış gösterebilmektedir.</p>	<p>“Harran Yönetim Planı” kapsamında belirlenecek Yönetim Planı hedef ve faaliyetlerinin Vakıf taşınmaz Kültür Varlıkları ile ilgili olanlarının hayata geçirilmesinde Şanlıurfa Vakıflar Bölge Müdürlüğünün destek ve katkıları son derece</p>

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
			önemlidir.
Yerel Yönetimler			
<ul style="list-style-type: none"> Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 	<p>Bilindiği üzere, ülkemizde yerel yönetimler; İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köylerden meydana gelmektedir.</p> <p>Ancak, 6/12/2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6360 sayılı yasaya istinaden Mardin ilinin de aralarında bulunduğu On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi sınırları il mülki sınırları olarak belirlenmiş ve bu illerdeki İl Özel İdareleri kapatılmıştır.</p>	<p>Şanlıurfa il ve ilçelerinde İl Özel İdaresi tarafından yürütülmekte olan tüm hizmetler ve görevler 6/12/2012 tarihinden sonra Mardin Büyükşehir Belediyesine devredilmiştir.</p>	<p>“Harran Yönetim Planı”nın; ulaşım, çevre, sağlık, kültür ve sanat gibi pek çok konuda hizmet vermekten sorumlu Mardin Büyükşehir Belediyesi tarafından sahiplenilmesi planın uygulanabilirliği açısından çok önemlidir.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Harran Belediyesi 	<p>“Harran Yönetim Planı” hazırlık, onay ve uygulanması sürecinde Harran Belediyesi kilit rol üstlenmektedir.</p>	<p>“Harran Yönetim Planı” Harran Belediyesi tarafından diğer kurum ve kuruluşlar ile yürütülen çalışmalarda eşgüdüm ve koordinasyonun sağlanmasında önemli bir araç olacaktır.</p>	<p>Harran Belediyesi “Harran Yönetim Planı”nın uygulanmasından birinci derecede sorumludur.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Muhtarlar 	<p>Hazırlanacak strateji ve eylem planının sahiplenilmesi ve uygulanması açısından muhtarlar köylerde köprü vazifesi görecektir.</p>		<p>Muhtarlar köylerde “Harran Yönetim Planı”nın uygulanmasından birinci derecede sorumludur.</p>
Üniversiteler/Yüksekokullar			
Harran Üniversitesi	<p>Üniversiteler bir alandaki bölgesel gelişim bağlamında güçlü çarpan etkiler yaratma gücüne sahiptir. Öğrencilerin bölgeye getirdiği sosyal dinamizm dikkat çekicidir.</p>	<p>Harran Üniversitesi önemli bir paydaş olup, strateji ve eylem planını sahiplenmesi önemlidir.</p>	<p>Harran Üniversitesi altında Arkeoloji, Sanat Tarihi ve Mimarlık Fakültelerinin bulunması Yönetim</p>

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
			Planı çalışmaları ve uygulama sürecinde önemli katkılar sağlayabilir.
Sivil Toplum Kuruluşları ve Meslek Örgütleri			
Ortak Payda Derneği vd.	Sivil Toplum Kuruluşları kalkınma çabalarında, yapılması planlanan faaliyetlerin "sindirilmesi" ve benimsenmesi konusunda etkili bir unsur olarak sosyal yapıdaki yerini almaktadır.	Sivil Toplum Kuruluşları önemli paydaşlar olup, strateji ve eylem planını sahiplenmeleri önemlidir.	Şanlıurfa'da il düzeyinde ve Harran'da ilçe düzeyinde faaliyet gösteren aktif STK'lar hazırlanan Yönetim Planının hayata geçirilmesinde önemli katkılar sağlayabilir.
• Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası	Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası Şanlıurfa'da sürdürülebilir iş yaşamı ve girişimcilik ortamı oluşturmak ve Paydaşlarla ortaklık temelli ve yapıcı ilişkiler kurmak konularını çalışma prensibi olarak benimsemiştir.	Ticaret ve Sanayi Odası Harran Yönetim Planı kapsamında alanda turizm gelişimi konusunda yapılacak çalışmaların desteklenmesi, yerel düzeyde farkındalığın artırılması ve yatırım desteğinin sağlanması bakımından önemli katkılar sağlayabilir.	Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Planı'nın önemli paydaşlarından olup, strateji ve eylem planını sahiplenmesi önemlidir.
• Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği	Aynı ilde kurulan esnaf ve sanatkarlar odalarının, aralarındaki dayanışmayı temin etmek ve bu odaların il genelinde işbirliği ve ahenk içerisinde çalışmalarını ve gelişmelerini sağlamak ve o ilin esnaf ve sanatkarlarını temsil etmek amacıyla il merkezlerinde esnaf ve sanatkarlar odaları birlikleri kurulmuştur	Mardin ilinde kurulan esnaf ve sanatkarlar odaları birliği Harran Yönetim Planı kapsamında alanda turizm gelişimi konusunda yapılacak çalışmaların desteklenmesi, yerel düzeyde farkındalığın artırılması ve yatırım desteğinin sağlanması bakımından önemli katkılar sağlayabilir.	Esnaf ve sanatkarlar Odaları Birliğinin Harran Yönetim Planını sahiplenmesi uygulamadaki etkinliği ve başarıyı artıracaktır.

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
<ul style="list-style-type: none"> TMMOB İl Temsilcilikleri 	<p>Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) 7303 sayılı Yasa, 66 ve 85 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerle değişik 6235 sayılı Yasayla 1954 yılında kurulmuştur. TMMOB tüzel kişiliğe sahip, Anayasanın 135. Maddesinde belirtilen kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. Kuruluşunda 10 Odası ve yaklaşık olarak 8.000 üyesi bulunan TMMOB'nin, 2014 Aralık itibari ile oda sayısı 24, üye sayısı ise 467.344'dür.</p>	<p>TMMOB'a bağlı meslek örgütlerinin TRC2 Bölgesinde faaliyet gösteren şubeleri veya temsilcilikleri Harran Yönetim Planının hazırlanması sürecinde önemli katkılar sağlayabilir.</p>	<p>TMMOB Şanlıurfa İl Temsilciliğinin Harran Yönetim Planının karar sürecinde yer alması ve sahiplenmesi uygulamadaki etkinliği, başarıyı artıracaktır.</p>
<p>Özel Sektör Temsilcileri</p>	<p>Yatırımcı, destekçi ve düzenleyici</p>	<p>Alandaki ekonomik gelişmelerin sağlanması</p>	<p>Alana özgü yatırımların gerçekleşmesi</p>
<ul style="list-style-type: none"> Otel/pansiyon sahipleri ve çalışanları 	<p>Otel ve pansiyonlar turizmin gelişmesi ve yöre özelliklerinin tanıtılması için en önemli araçlar arasında yer almaktadır.</p>	<p>Harran Yönetim Planı turizm sektöründe istihdamın artırılması ve girişimciliğin teşvik edilmesi açısından önemli bir araç olacaktır.</p>	<p>Proje ile Harran Yönetim Planı ve uygulama projelerinin hayata geçirilmesinde otel ve pansiyonlar önemli bir yere sahiptir.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Restoran sahipleri ve çalışanları 	<p>Restoranlar turizmin gelişmesi ve yöre yemeklerinin tanıtılması açısından en önemli araçlardır.</p>	<p>Harran Yönetim Planı turizm sektöründe istihdamın artırılması ve girişimciliğin teşvik edilmesi açısından önemli bir araç olacaktır.</p>	<p>Proje ile Harran Yönetim Planı ve uygulama projelerinin hayata geçirilmesinde restoranlar önemli bir yere sahiptir.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Otobüs firmaları 	<p>Bölgedeki otobüs firmaları ve verdikleri hizmetin standardı, turistlerin güvenli ve konforlu şekilde yönetim planı alanına taşınmasında önem arz etmektedir.</p>	<p>Otobüs firmaları ile diğer aktörler arasında sağlanacak işbirliği ziyaretçi memnuniyetinin artmasına turizm hizmetlerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.</p>	<p>Otobüs firmaları hazırlanan planın başarılı bir şekilde uygulanmasına katkı sağlayacaklardır.</p>

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
• Seyahat acenteleri	Bölgede veya ulusal bazda faaliyet gösteren seyahat acenteleri "Harran Yönetim Planı" kapsamında belirlenecek olan faaliyet konularında ziyaretçilerin bilgilendirilmelerinde ve talebin artırılmasında önemli role sahiptir.	Seyahat acenteleri ile diğer aktörler arasında sağlanacak işbirliği ziyaretçi memnuniyetinin artmasına turizm hizmetlerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.	Seyahat acenteleri hazırlanan planın başarılı bir şekilde uygulanmasında katkı sağlayacaklardır.
Danışma Kurulları			
• Alan Başkanı	Alan başkanının görevleri aşağıda sıralanmaktadır; a) Yönetim planının yıllık hedeflerinin gerçekleşmesi için yetkili idare ile birlikte çalışma programlarını belirlemek, kaynak araştırması yapmak, b) Yıllık bütçe tekliflerini hazırlamak, c) Alanın sunum, tanıtım, eğitim, bakım, onarım, güvenlik ve ziyaretçilerin ihtiyaçlarına yönelik hizmet ve ekipman alımı için her türlü sözleşme, şartname taslaklarını yetkili idare ile birlikte hazırlamak, d) Alanın doğal ve kültürel kaynaklarının yönetimi için ilgili kurum ve kişilerle işbirliğini sağlamak, e) Denetim birimince yıllık denetim raporlarının hazırlanması ve bu raporların eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunulması için eşgüdümü sağlamak.	Alan Başkanı Harran Yönetim Planı paydaşları ve yönetim birimleri arasındaki işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasında kilit aktördür.	Alan Başkanı aynı zamanda Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunun da Başkanidir.
• Eşgüdüm ve Denetleme	Eşgüdüm ve denetleme kurulu, alan başkanı,	Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu	Alan başkanının talebi üzerine veya

Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
Kurulu	<p>danışma kurulunca kendi içinden seçilecek iki üye ile yönetim planı taslağı kapsamında hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilci olmak üzere en az beş kişiden oluşur.</p> <p>Eşgüdüm ve denetleme kurulu yılda en az iki kere yetkili idarenin çağrısı ile toplanır. Kurul toplantısının gündemi denetleme birimi ile yetkili idare tarafından belirlenir.</p>	<p>“Harran Turizm Yönetim Planı”nın hazırlanması ve uygulanması sürecinde paydaşlar için yönlendirici bir rol üstlenecektir.</p>	<p>yetkili idare gerekli gördüğü takdirde kurul, olağanüstü toplantıya çağırılabilir. Kurul salt çoğunlukla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin en az dörtte üçünün oylarıyla karar alır.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Danışma Kurulu 	<p>Danışma kurulu, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları temsilcileri, sivil toplum örgütleri temsilcileri, üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden, alan başkanı ve yetkili idarece tespit edilecek en az beş üyeden oluşur. Danışma kurulu kendi içinden bir başkan seçer.</p> <p>Danışma kurulu yılda en az bir kez toplanır.</p>	<p>Danışma Kurulu alan yönetimine ilişkin yönetim plan taslağının karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla oluşturulur.</p> <p>Sürecin izlenmesi ve değerlendirilmesi.</p>	<p>Yetkili idare ile eşgüdüm ve denetleme kurulu gerekli gördüğünde danışma kurulunu olağanüstü toplantıya çağırabilir.</p> <p>Katılımcı bir yönetim süreci.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 	<p>Korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının tescilini yapmak, sit alanlarında yapılacak uygulamalara karar vermek, Koruma amaçlı imar planları ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip onamak Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun temel görevleridir.</p>	<p>“Harran Yönetim Planı” ile proje alanı ve bağlantı noktasında belirlenecek faaliyetlerin Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ile eşgüdüm içinde uygulanması Yönetim Planı uygulama başarısını artıracaktır.</p>	<p>Yönetim Planı alanındaki özellikle tescilli binalara ilişkin yapılacak uygulamalardan birinci derecede sorumludur.</p>
Medya			
<ul style="list-style-type: none"> Radyo/Televizyon 	Yönetim Planı süreçleri ve uygulamalarının	Alanın tanıtımı ve kamuoyu oluşturulması	Alana özel dijital ve basılı yayın.

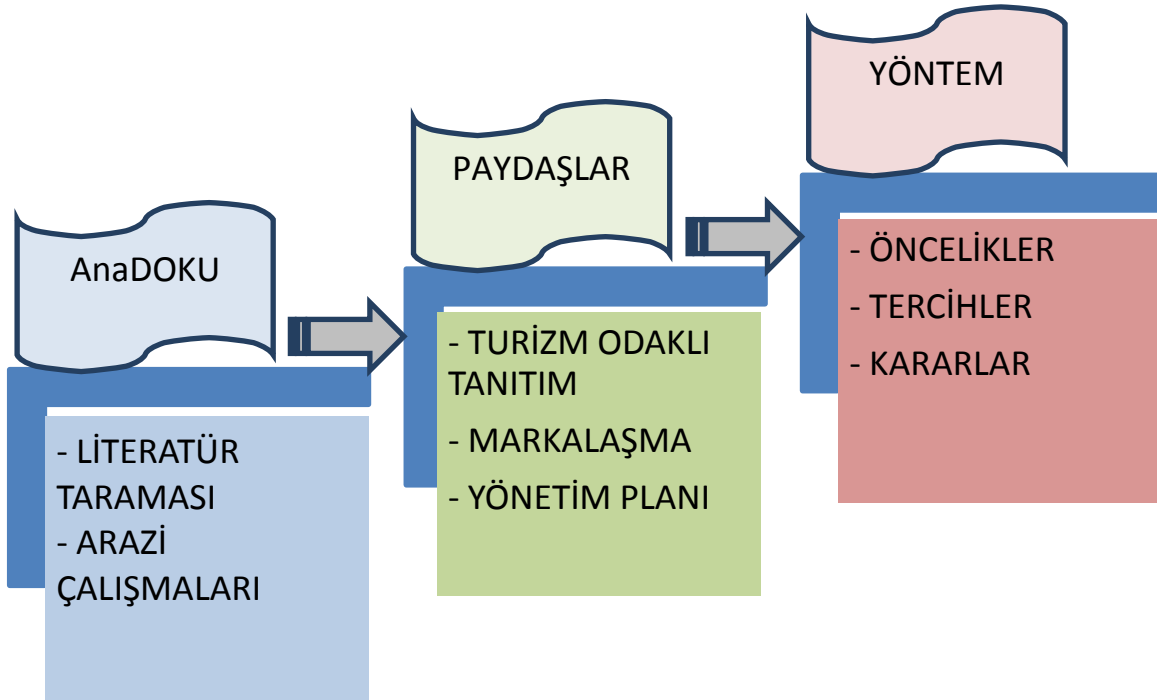
Paydaşlar	Paydaş ile korunan alan arasındaki ilişkinin özelliği	İşbirliği için fırsatlar ve olumlu yönler	Dikkat gerektiren konular
<ul style="list-style-type: none"> • İnternet • Gazete • Dergi vb. 	<p>radio/televizyon, internet, gazete haberleri, dergi vb. basın ve yayın araçları kullanılarak paylaşılması bölgeye gelen ziyaretçi sayısının artırılması ve projenin yaygınlaştırılması için önemlidir.</p> <p>İletişim ve etkileşim desteği.</p>		
Diğer			
– Bölge halkı	Bölge halkı yönetim planı alanını en iyi tanıyan bilen aktörlerdir. O nedenle alanda meydana gelecek değişiklikler en fazla onları etkilemektedir.	Bölge halkının yönetim planı hazırlık ve uygulama sürecine dahil edilmesi planın başarısı açısından gereklidir.	Yönetim Planının uygulanabilirliği için bölge halkının sahiplenmesi son derece önemlidir.
– Yerli ve Yabancı Turistler	Nihai faydalanıcı olarak yerli ve yabancı turistler alanı bölge halkından sonra en fazla kullanan gruptur.	Harran'da turizm sektörünün gelişmesi açısından yerli ve yabancı turistler Yönetim Planı süreci ve faaliyetleri konusunda en iyi şekilde bilgilendirilmelidirler.	Yönetim Planı kararları ile yönetim alanında meydana gelecek olumlu gelişmelere paralel olarak alana gelen yerli ve yabancı turistlerin sayısı da artacaktır.

2.1.2. Paydaş Katılım Stratejisinin Belirlenmesi

Paydaş katılım stratejisinin belirlenmesi sürecinde literatür taraması, yerinde inceleme ve değerlendirme, analiz çalışmaları, kurum/kuruluş ziyaretleri, uzmanların katıldığı toplantılar öngörülmüştür (Şekil 2).

Odak kitlenin belirlenmesinin ardından bu kitlenin katılımının nasıl sağlanacağına ilişkin strateji ve yöntem geliştirilmiştir. Bu nedenle, Paydaş Analizi bu çalışmanın en önemli öğelerinden biri olmuştur.

Şekil 2. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Çalışmalarına Paydaşların Katılım Süreci

Şekil 2’de şematik olarak verilen işleyiş ile öncelikle AnaDOKU tarafından gerekli literatür ve arazi çalışmalarının yapılmıştır. Paydaşların belirlenmesini de kapsayan bu aşamayı, paydaşların aktif katılımı ile Harran Yönetim Alanında Turizm Odaklı Tanıtım, Markalaşma ve Yönetim Planı hazırlama süreçleri ile ilgili görüş ve önerilen geliştirilmesi, sorunların tespiti ve GZFT analizinin yapılması izlemektedir. Son aşamayı ise yöntem olarak Yönetim Planı hazırlığında önceliklerin ve tercihlerin belirlenerek, bunların kararlara dönüştürüldüğü aşama takip etmektedir.

3-4 Kasım 2014 tarihleri arasında Harran ve Şanlıurfa’da proje kapsamında belirlenen paydaşlar ile detaylı görüşmeler yapılmıştır. Buna göre yapılan paydaş analiz sonuçları Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Paydaş Analizi Tablosu

PAYDAŞLAR	Paydaş ile Yönetim Planı Alanı arasındaki ilişkinin özelliği	Önerilen Katılım Biçimi	Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Açısından Önemli Değerler	Turizm Sektöründe Karşılaşılan Sorunlar, tehditler	Öneriler
MERKEZİ YÖNETİM/MÜLKİ İDARE					
Valilik	– İlin en üst düzey karar vericisidir – Şanlıurfa ve ilçelerini yakından tanınması – Harran’da turizm odaklı tanıtım ve markalaşmanın önemini bilmesi ve desteklemesi	Birlikte karar verilmek	– Kümbet evlerin olması – Tarihte ilk üniversitenin Harran’da olması – Hayat El-Harrani, El Ceziri, El Battani, Cabir B. Hayyan, El Farabi, Sabit B. Kurra, İbn Teymiye gibi bir çok alimin yetişmiş olması	<ul style="list-style-type: none"> Altyapı yetersizliği Konaklama ve yeme-içme konusunda tesis yetersizliği Turizmin toplumsal olarak yeterince benimsenmemesi Ticari işletmelerin Harran’da turizm faaliyetlerinin gelişimi için yeterince hazır olmaması Eğitilmiş turizm personeli özellikle rehber sıkıntısı çekilmesi Sektörde sunulacak ürünlerin hazır olmayışı (sunum, ambalaj...) 	<ul style="list-style-type: none"> Tur organizasyonlarında Çevre illerle işbirliği yaparak ortak strateji geliştirme ve ortak hareket etme Yerel yönetimin tanıtım çalışmalarına daha fazla kaynak ayırması Çevre düzenlemesinin yapılması ve kirliliği önlenmesi
Harran Kaymakamlığı	• Turizm gelişimine açık olması	Birlikte hareket etmek			
TAŞRA TEŞKİLATI					
GAP İBM	Projenin finansmanını sağlaması	Birlikte hareket etmek			
İller Bankası	• Projenin teknik uygulamasından sorumlu olması	Birlikte hareket etmek			
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	• Yönetim Planı içeriğinin ana çalışma konularını oluşturması • Turizm gelişimi ile ilgili temel bilgi ve donanımına sahip olması	Birlikte karar vermek			
Müze Müdürlüğü	Yönetim Planı alanında çok sayıda tarihi ve turistik değer olması	Birlikte karar vermek			
İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	Yönetim planı alanı ve çevresinde yapılan İmar Planı çalışmalarından sorumlu olması	Bilgilendirmek			
Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Yönetim Planı alanı çevresindeki tarımsal faaliyetlerden sorumlu olması	Bilgilendirmek			
Karacadağ Kalkınma Ajansı	Bölgesel kalkınma çalışmalarına teknik destek sağlaması	Danışmak			
Şanlıurfa Vakıflar Bölge Müdürlüğü	Yönetim Planı Alanındaki Vakıf arazilerinin ve binalarının korunması ve kullanımından sorumlu olması	Danışmak			
YEREL YÖNETİM					
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi	İl ve ilçelerdeki altyapı hizmetlerinden sorumlu olması	Yetki ve sorumluluğu devretmek			
Harran Belediyesi	İlçedeki altyapı ve belediyeçilik hizmetlerinden sorumlu olması	Birlikte hareket etmek			
Muhtarlar	Köylerde her konuda yönlendirici rol üstlenmeleri	Birlikte karar vermek			
ÜNİVERSİTELER/YÜKSEKOKULLAR					
Harran Üniversitesi	Üniversitenin gerek Harran’da proje çalışmaları yürütmesi, bölgenin turizm gelişimine destek sağlaması açısından önemlidir.	Danışmak			
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE MESLEK ÖRGÜTLERİ					
Ticaret ve Sanayi Odaları	Turizm sektörü de dahil ekonomik faaliyetlerin teşvik edilmesini sağlamaktadır	Bilgilendirmek			
Esnaf ve Sanatkâr Odaları	Turizm işletmeleri de dahil küçük işletmelerin faaliyetlerini geliştirmede yol göstermeleri açısından önemlidirler	Bilgilendirmek			

TMMOB İl Temsilcilikleri	İl ve ilçelerde mimari bozulmaların ve çarpık yapılaşmaların önlenmesinde, koruma çalışmalarının desteklenmesinde önemli rol üstlenmektedirler	Danışmak			
ÖZEL SEKTÖR TEMSİLCİLERİ					
Otel/pansiyon sahipleri ve çalışanları	Turistlere verilen hizmet kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir	Bilgilendirmek			
Restoran sahipleri ve çalışanları	Turistlere verilen hizmet kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir	Bilgilendirmek			
Otobüs firmaları	Turistlere verilen hizmet kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir	Bilgilendirmek			
Seyahat Acenteleri	Turistlere verilen hizmet kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir	Bilgilendirmek			
DANIŞMA KURULLARI					
Alan Başkanı	Alan Yönetim Planının uygulanmasında kilit aktördür	Birlikte hareket etmek			
Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu	Alan Yönetim Planının etkin bir şekilde uygulanmasında en önemli araçtır	Birlikte karar vermek			
Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	Alandaki taşınmaz kültür varlıklarının kayıt altına alınması ve korunmasında en etkili yapıdır	Danışmak			
ÇEKÜL	Alanda çalışma yapan ulusal bir STK'dır	Danışmak			
Tarihi Kentler Birliği	Alanda çalışma yapan bir Birliktir	Danışmak			
MEDYA					
Radyo/Televizyon	Alanda yapılan çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması ve yaygınlaştırılmasında en etkili iletişim araçlarıdır				
İnternet	Alanda yapılan çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması ve yaygınlaştırılmasında en etkili iletişim araçlarıdır	Bilgilendirmek			
Gazete	Alanda yapılan çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması ve yaygınlaştırılmasında en etkili iletişim araçlarıdır	Bilgilendirmek			
Dergi vb.	Alanda yapılan çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması ve yaygınlaştırılmasında en etkili iletişim araçlarıdır	Bilgilendirmek			
DİĞER					
Bölge Halkı	Mevcut değerlere sahip çıkılmasında, korunmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında bölge halkı en önemli paydaştır	Birlikte hareket etmek			
Yerli ve Yabancı Turistler	Alanın tanıtılması, bilinirliğinin artırılması açısından en önemli paydaşlardır	Bilgilendirmek			

2.1.3. Paydaşlarda Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Algısı

Belirlenen paydaşların Harran Yönetim Planı Alanı ile bağlantı noktalarının turizm odaklı tanıtımının sağlanması ve markalaşmasına yönelik fikirlerini almak üzere aşağıdaki soruları kapsayan anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Toplam 10 kurum temsilcisi ile gerçekleştirilen anket çalışması ile Harran Yönetim Planı kapsamında gerçekleştirilecek tanıtımlarda kullanılabilecek bilgiler elde edilmeye çalışılmış olup ankete katılanların listesi Tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3. Turizm Algısı İçin Anket Uygulananlar Listesi

ADI SOYADI	KURUMU/GÖREVİ
CELAL ULUDAĞ	ARKEOLOG, MÜZE MÜDÜR YARDIMCISI
SADRETTİN KARAHOCAGİL	GAP İDARESİ BAŞKANI
MEHMET ALİ	VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
HAKAN KUTLUHAN	İL KÜLTÜR TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ
FERHAT KARAGÖZLÜ	ŞANLIURFA KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE MÜDÜRÜ
M. FATİH KAYRAL	ORTAK PAYDA DERNEĞİ, BAŞKAN
HARRAN BELEDİYESİ	BELEDİYE BAŞKANI
CİHAT BEYAZOĞLU	EL-RUHA OTEL, MÜDÜR
YASEMİN BİLİCİ	ŞANLIURFA EL SANATLARI KORUMA GELİŞTİRME VE TURİZME KAZANDIRMA DERNEĞİ, BAŞKAN
PROF. DR. İBRAHİM HALİL MUTLU	HARRAN ÜNİVERSİTESİ, REKTÖR

Paydaş temsilcilerine sorulan sorular ve cevapların analizi aşağıda verilmektedir.

1. Marka kavramı hakkında ne düşünüyorsunuz, sizce önemi nedir?
2. Harran'ın tarihi ve turistik açılarından tanıtılması amacıyla yapılan faaliyetleri yeterli buluyor musunuz?
3. Harran'ın tanıtımına en fazla neyin etki edeceğini düşünüyorsunuz?
4. Şanlıurfa ve Harran'ın Türkiye genelinde nasıl bir algısı olduğunu düşünüyorsunuz ?
5. Harran ilçesinin kendisine ait bir amblemi var mıdır, varsa nedir?
6. Harran denildiğinde aklınıza ilk gelen şeyler nelerdir? Sıralayınız
7. Sizin bildiğiniz/tanıdığınız ünlü Harranlılar kimlerdir?
8. Harran'ın ön plana çıkan özellikleri nelerdir?
9. Harran ile en fazla birlikte algılanan şey nedir? Bunu nasıl yorumluyorsunuz?
10. Harran bir insan olsaydı, sizce cinsiyeti ne olurdu? Neden?
11. Harran bir renk olsaydı, hangi renk uygun olurdu? Neden?
12. Harran bir çiçek olsaydı, hangi çiçek uygun olurdu? Neden?
13. Harran bir hayvan olsaydı, hangi hayvan uygun olurdu? Neden?
14. Harran denildiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime nelerdir?

Analiz Sonuçları

1. Marka kavramı hakkında ne düşünüyorsunuz, sizce önemi nedir?

Bu soruya verilen cevapları değerlendirdiğimizde marka olgusunun önemi ve tanıtımdaki vazgeçilmezliği tüm paydaşların ortak görüşü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Harran'ın sahip olduğu potansiyel değerleri tanıtmak için mevcutta iyi bir marka olamadığı genel kanıdır.

2. Harran'ın tarihi ve turistik açılarından tanıtılması amacıyla yapılan faaliyetleri yeterli buluyor musunuz?

Bu soruya paydaşlar tarafından verilen cevaplar, genel olarak Harran'ın turistik açıdan yeterince tanıtılmadığı yönündedir. Bunun en temel sebebi olarak altyapı eksikliği, Harran'daki tarihi ve kültürel zenginliklerin turizm ürününe dönüştürülememesi, tanıtım faaliyetlerinin kapsamlı ve entegre bir şekilde değil, yereldeki bir iki kümbet eve sahibinin bireysel çabaları üzerinden doğru olmayan tarzda yapıldığı yönündedir. Harran Üniversitesinin görüşü ise; *"Sadece uluslararası fuarlara katılmak, tanıtım broşürleri yayınlamak, yazılı ve görsel basında bilinirliği artırmak tanıtım için yeterli olmamakla birlikte, Harran ve beraberinde Şanlıurfa büyük bir hazineye sahiptir ve bu hazinenin sadece su üstündeki kısmı tanıtılmaktadır. Turizmde tanıtmanın iyi örneklerini gördüğümüz Venedik, Floransa, Roma, Viyana, Kazablanka, Paris, Londra, Barselona, Berlin, Amsterdam, Prag, Roma gibi şehirler rekabet unsuru olarak kültürünü etkin bir şekilde kullanmış ve devam etmektedir. Bu noktada mevcut çalışmaların özellikle turizm alanında çalışan bilim insanları ile güçlendirilmesi, Uluslararası toplantıların her yıl düzenli olarak Şanlıurfa ilinde yapılması mevcut eksiklikleri giderme yönünde önemli bir adım olacaktır"* şeklindedir.

3. Harran'ın tanıtımına en fazla neyin etki edeceğini düşünüyorsunuz?

Bu soruya verilen cevaplar halkın bilinçlendirilmesi, fiziki mekan ve altyapı koşullarının iyileştirilmesi (sur içindeki yapıların temizlenmesi), Harran'daki tarihin iyi anlatılması, inançla ilgili konuların ortaya çıkarılması şeklindedir. Harran Üniversitesi ise: *"Turizmde marka kavramının başat unsuru özgünlüktür. Bölge halkının ve tarihsel dokunun tanıtımı Harran evlerinden, tarihi yapılarından çok daha önemlidir"* şeklinde görüş bildirmiştir.

4. Şanlıurfa ve Harran'ın Türkiye genelinde nasıl bir algısı olduğunu düşünüyorsunuz (mutaşsıp/ açık/ modern vb.)?

Genelde verilen cevaplar Harran'ın yanlış tanıtılmaktan dolayı turizme kapalı ve olumsuz bir algısı olduğu şeklindedir. Bunun ise temelde yerel halkın geri kalmış ve bilinçsiz olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Halkın mekanlardan uzaklaşması, sahiplenmemesi, lisanslı rehberlerin olmaması nedeniyle, fırsatçıların ortaya çıkması yine ortak görüştür.

5. Harran ilçesinin kendisine ait bir amblemi var mıdır, varsa nedir?

Harran belediyesi ve Harran üniversitesinin kullandığı amblem dışında kendine has bir amblemi olmadığı cevabı verilmiştir. Harran Belediyesinin logosunda Harran Üniversitesi, Kümbet Evleri ile pamuk ve buğday, Harran Üniversitesinin logosunda ise Harran Kalıntıları ve GAP bölgesinde yetişen en önemli ürünlerin figürleri kullanılmıştır.

Harran'ın kendine has bir logonun ulusal/yada uluslararası düzeyde düzenlenecek bir logo yarışması ile belirlenmesi ve tüm ürün ve tanıtım materyallerinde yaygın olarak kullanılır hale getirilmesi, Harran'ın turizm odaklı tanıtımı ve markalaşması çalışmalarına oldukça önemli katkılar sağlayacaktır.

6. Harran denildiğinde aklınıza ilk gelen şeyler nelerdir? Sıralayınız.

Bu soruya verilen cevaplar sırasıyla aşağıdaki gibidir;

- Kümbet evler (kültür)
- Dünyanın ilk üniversitesi (arkeoloji, tarih)
- Bereketli topraklar (Mezopotamya'nın orta noktası olması, Harran sulama projesi, Tarım)

7. Sizin bildiğiniz/tanıdığınız ünlü Harranlılar kimlerdir?

Bu soruya verilen cevaplar;

- Haya El-Harrani
- El Ceziri
- El Battani
- Cabir B. Hayyan,
- El Farabi,
- Sabit B. Kurra,
- İbn Teymiye ve
- Ali KIZIL şeklinde olmuştur.

Cevaplardan yakın geçmişte yada günümüzde Ali KIZIL dışında yaşayan ünlü Harranlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Ali KIZIL'in ise aile bireylerinin ve kendisinin çeşitli reklam ve TV programlarında, örneğin Turkcell reklamında yer almasından dolayı tanındığı belirtilmiştir.

8. Harran'ın ön plana çıkan özellikleri nelerdir?

Kümbet evleri, yerel Arap kültürü (Meçek giysisi, giyim-kuşamdaki etkileşim), Suriye'ye yakın olması, arkeolojik, rasat ve uzay bilimi, İnanç, Surlar, kırsal kaynakların minimum düzeyde tahrip olması öne çıkan cevaplardır.

9. Harran ile en fazla birlikte algılanan şey nedir? Bunu nasıl yorumluyorsunuz?

Arkeoloji (dünyanın ilk üniversitesi), **tarihe** geçmiş ünlü kişiler (bilim adamları, peygamberler), **kültür** (mırra, giyim-kuşam vs.), **tarım** (bereketli hilal, verimli ova)

10. Harran bir insan olsaydı, sizce cinsiyeti ne olurdu? Neden?

Bu soruya verilen cevaplarda kadın diyenler ile erkek diyenlerin sayısı eşit çıkmıştır. Ancak neden cevabına kadın diyenlerin verdikleri cevapların daha açıklayıcı ve tatmin edici olduğu görülmektedir. Kadının bereketi, verimliliği, doğurganlığı simgelemesi, binlerce yıllık serüvende birçok medeniyete koruyuculuk ve eve sahipliği yapması gibi konular verilen cevaplar arasındadır. Erkek diyenler ise daha çok Harran'ın mevcutta kaba bir halinin olması, çamur, kir vb. çevresel olumsuzluklar ile kadın nezaketinden uzak bakımsızlığını, ilgisizliğini gerekçe olarak göstermişlerdir.

Erkek cevabı verenlerin bahsettikleri bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması ile bu görüşlerinin değişeceği de verilen cevaplar arasındadır.

Dolayısı ile markalaşma ve tanıtım faaliyetlerinde Harran'ın dışı özelliklerinin ortaya çıkarılmasının, turizm açısından önemli olacağı görülmektedir.

11. Harran bir renk olsaydı, hangi renk uygun olurdu? Neden?

Verilen cevaplar aşağıdaki gibidir;

- Kızıl
- Eflatun
- Sarı ve tonları + 2 (Buğday sarısı, güneşin etkisi)
- Toprak rengi (kahverengi)
- Yeşil (kültür+tarım birlikteliği)
- Siyah (sahipsiz oluşu, geleceğinin karanlık olması)
- Beyaz (barış misyonu üstlenmiş olmasından)

Paydaşlarda Harran'a ilişkin renk algısı farklı olmakla birlikte neden sorusuna verilen cevaplardan; sarı, kahverengi ve tonlarının tarihsel açıdan bakıldığında daha uzun süreli, dönemsel/anlık ve subjektif tanımlamalardan çok alanın genel özelliklerini tanımlayan renkler olduğu düşünülmektedir.

Dolayısı ile Harran için logo tasarımında, turizm odaklı tanıtım ve markalaşma faaliyetlerinde bu renklerin kullanılması önerilebilir.

12. Harran bir çiçek olsaydı, hangi çiçek uygun olurdu? Neden?

Bu soruya aşağıdaki gibi cevaplar verilmiştir;

- Dikenli yabani gül
- Menekşe, çok renklilikten ötürü
- Pamuk, yörede yetişmesi nedeniyle
- Kapalı lale
- Buğday başağı, pamuk
- Papatya, çok yapraklı, her yaprak ayrı bir özelliği simgeliyor ortası da sarı
- Meyve ağacı, herkese faydasının olması nedeniyle
- Orkide
- Küstüm Çiçeği

- Gelincik, çetin şartlara uyum sağlayabilmesi, narin gövdesi ile bunu hissettirmedeği için

Bu cevaplardan da Harran'a has olan bitki/çiçek türü daha çok buğday olarak karşımıza çıkıyor, Harran'ın turizm amaçlı tanıtım ve markalaşma çalışmalarında kullanılabileceği görülüyor.

13. Harran bir hayvan olsaydı, hangi hayvan uygun olurdu? Neden?

Bu soruya verilen cevaplar aşağıdaki gibi olmuştur.

- Deve, Arap kültürünü yansıtmamasından
- Ceylan, toprak yapısı ve Şanlıurfa'ya has olması
- Yılan, sıcaktan dolayı
- Aslan, gücü
- Kuzu
- Çakal,

Yine bu cevapların değerlendirilmesinden renk, yöre özellikleri vb. faktörler göz önüne alındığında ağırlıklı cevap deve ve ceylan şeklinde olmuştur. Bu hayvan figürlerinin de turizm amaçlı tanıtım ve markalaşma çalışmalarında kullanılabileceği düşünülmektedir.

14. Harran denildiğinde aklınıza gelen ilk üç kelime nelerdir?

Bu soruya verilen cevaplar aşağıdaki başlıklarda yoğunlaşmıştır;

- Zengin arkeolojik/tarihi değerler
- İnanç/din kesişim merkezi
- Kültür (kümbet evler, giysi, yemek, içecek-mırra, tarım da birlikte düşünülebilir)

Bu başlıktan da görüldüğü üzere Turizm odaklı tanıtım ve marka çalışmalarında arkeoloji, inanç ve kültürel özellikler kullanılmalıdır.

Değerlendirme

Paydaşların anket sorularına verdikleri cevaplardan Harran'ın tanıtımı ve markalaşması için Yönetim Planı çalışmasında aşağıdaki konuların dikkate alınması ve Yönetim Planı faaliyetlerinin oluşturulmasında kullanılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

- Altyapı eksikliğini giderilmesi,
- Harran'daki tarihi ve kültürel zenginliklerin turizm ürününe dönüştürülmesi,
- Tanıtım faaliyetlerinin kapsamlı ve entegre bir şekilde ele alınması,
- Alanda lisanslı rehberlerin çalıştırılması,
- Harran'ın kendine has bir logonun ulusal/yada uluslararası düzeyde düzenlenecek bir logo yarışması ile belirlenmesi ve tüm ürün ve tanıtım materyallerinde yaygın olarak kullanılabilir hale getirilmesi,
- Tanıtım materyalleri ve logoda dünyanın ilk üniversitesi, kümbet evler ve bereketli topraklar simgelerinin ve renk olarak da sarı, kahverengi ve tonlarının kullanılması
- Buğday, deve ve ceylan figürlerinin de yine Harran'ın dışil özellikleri ile birlikte tanıtım amaçlı kullanılması

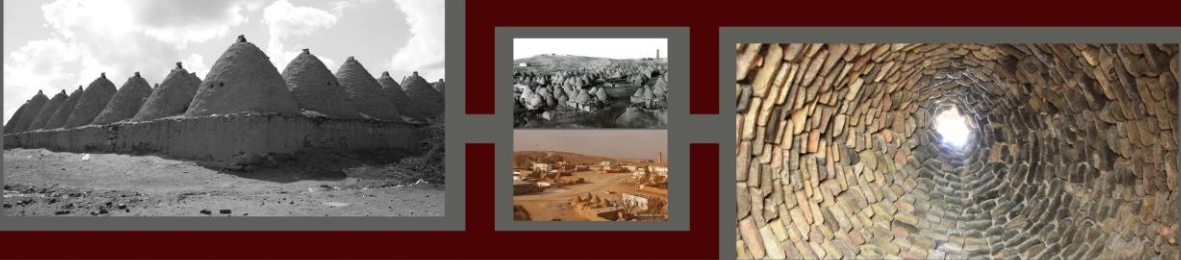

2.1.4. Paydaşların Yönetim Planı Hazırlık ve Uygulama Sürecine Katılımları

Paydaşların Yönetim Planı hazırlık sürecine katılımları paydaş temsilcileri ile gerçekleştirilen birebir görüşmeler, telefon görüşmeleri, resmi yazışmalar ve Paydaş Katılım Toplantıları ile sağlanmaktadır. 1. Paydaş Katılım Toplantısı için afiş hazırlanmış ve tüm ilgili resmi kurum ve kuruluşların panolarına asılarak ilan edilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3. Paydaş Katılım Çalıştay Afışı

1. *GAP Bölgesi*
Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalama Projesi
HARRAN YÖNETİM PLANI

PAYDAŞ KATILIM
ÇALIŞTAYI

3 Aralık 2014, Çarşamba, Saat 09:30

Çalıştay, Harran Belediye Başkanı başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşu, Sivil Toplum Kuruluşu ve Üniversite temsilcilerinden oluşan yaklaşık 75 kişinin katılımı ile yapılmıştır. Tüm gün süren Çalıştay'ın sabahki bölümünde çeşitli sunumlar yapılarak çalışmalar hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir.

Fotoğraf 6. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: Murat Çalım)

Fotoğraf 7. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: Murat Çalım)

Öğleden sonraki bölümde ise sorunların ve çözümlerin tespitine yönelik katılımcıların teker teker görüşleri alınmıştır. Harran'ın kültürel değerlerinin korunarak kullanılmasını sağlamak, doğru bir şekilde tanıtmak ve markalaştırmak için neler yapılması gerektiği konuları masaya yatırılmıştır.

Katılımcılar tarafından ortaya konan ana sorunlar: halkın tarihi yapıları ve sit alanlarını yeterince koruyamaması, imar planının kısıtlı alanda kalması yerleşim düzeninin olmayışı, kaçak yapılaşmanın önüne geçilememesi, eğitim ve çevre temizliği sorunu, çevre düzeninde görselliğe önem verilmemesi, turizm ve konaklama tesislerinin yetersizliği, nitelikli turizm personelinin olmaması, yeme/içme mekanlarının yetersizliği, hijyen sorunu, tanıtım (belgesel, sosyal ve ulusal medya) konusunun profesyonelce yapılmaması, arkeolojik kazılara yeterince önem verilmemesi (ödenek yetersizliği), terör ve komşu ülkelerimizdeki savaş ve siyasi istikrarsızlıklar, basında bölgenin doğru tanıtılmamasıdır.

Harran'ın turizme kazandırılabilmesi için ana sorunların katılımcı ve akılcı bir süreçle tanımlanması ve çözümlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Harran ilçesinin turizme kazandırılması için toplantıda ifade edilen konular aşağıda güçlü ve zayıf yönler şeklinde gruplandırılmıştır.

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none">• Özgün tarihi ve kültürel mirasının olması (Harran'da Dünya'da ilk üniversitenin yer alması, ilk gökbilimi çalışmalarının yapılmış olması, vb.)• Özgün mimarisinin olması (kümbet evlerin olması)• GAP İdaresinin ve İller Bankasının bölgenin kalkınması için önemli çalışma yapıyor olması	<ul style="list-style-type: none">• Ana yol üzerinde olmaması• Suriye yaşanan savaşın Harran'a göç gibi olumsuz etkilerinin olması• Turizm altyapısının yetersizliği (çevre sorunları, hijyen, kirlilik)• Tanıtım yetersizliği• Kaçak yapılar
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">• Harran'ın adeta bir açık hava müzesi olması• Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma konusuna öncelik verilmesi• İlgili kurumların bu konuda çalışma başlatmış olması• Alanda turizm ürününe dönüştürülebilecek olan ve mevcutta amacı dışında kullanılan sivil mimarlık örneklerinin bulunması	<ul style="list-style-type: none">• Harran'a yerleşen Suriyelilerin sosyal ve kültürel yapıyı bozması• Evlerin restorasyonunda aslına uygun olmayan uygulamaların yapılması, yapı malzemelerinin kullanılması• medyada bölgenin güvenilir bir yer olmadığı haberlerinin verilmesi• Evlerin restorasyonunda aslına uygun olmayan uygulamaların yapılması, yapı malzemelerinin kullanılmaması

Fotoğraf 8. Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: Murat Çalım)

Harran Yönetim Planı 2. Paydaş Katılım Çalıştayı 16-17 Haziran 2015 tarihleri arasında Harran'da gerçekleştirilmiştir. Çalıştayı duyurusu için hazırlanan afişler tüm ilgili resmi kurum ve kuruluşların panolarına asılarak ilan edilmiştir (Şekil 4).

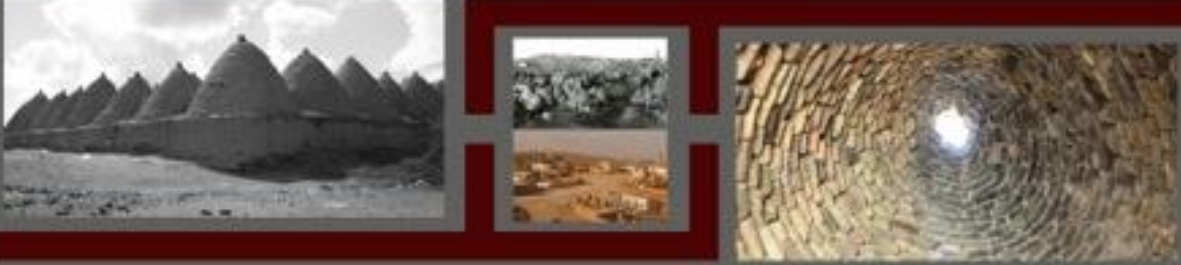

Şekil 4. 2. Paydaş Katılım Çalıştay Afisi

GAP Bölgesi
2. *Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi*
HARRAN ALAN YÖNETİMİ

**PAYDAŞ KATILIM
ÇALIŞTAYI**

Kamu Kurumları, Sivil Toplum Kuruluşları, Akademisyenler ve Bölge Halkıyla
Harran'ı Kazanmak ve Harran'a Kazandırmak İçin Buluşuyoruz...

16-17 Haziran 2015 , 09:30
Harran Belediyesi Toplantı Salonu

Çalışmaya kamu kurum ve kuruluş, üniversite, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinden yaklaşık 90 kişi katılım sağlamıştır. GAP İdaresi, İller Bankası, Şanlıurfa Belediye Başkanlığı, Harran Kaymakamlığı, Harran Belediye Başkanlığı, Harran Üniversitesi, İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, DSİ, Şanlıurfa Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları ve Özel Sektör temsilcileri katılımcılar arsında yer almıştır.

Toplantını 1. gününde genel sunumlar yapıp, katılımcıların Harran'la ilgili sorunlar ve çözüm önerileri alınmıştır. Harran Kaymakamı Sayın M. Selami Yazıcı ve Belediye Başkanı Sayın Mehmet Özyavuz Harran'ın korunması ve yaşatılmasında "Haran Yönetim Planının" önemini vurgulamış, diğer katılımcıların ise Harran'ın doğal, tarihi ve kültürel değerlerinin korunarak turizme kazandırılması konusunda görüş ve önerileri alınmıştır.

Toplantının 2. Gününde vizyon, genel hedefler ve faaliyetler katılımcı bir süreçle belirlenmiştir. Katılımcıların görüş ve önerileri doğrultusunda belirlenen ve Yönetim Planının Uygulanmasında yol haritası niteliği taşıyacak olan 7 başlık altında detaylı çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 9. Yönetim Planı 2. Paydaş Katılım Çalıştayı (Fotoğraf: Harran Belediyesi)

Yönetim Planının sonuç toplantısı 07 Nisan 2016 tarihinde Şanlıurfa Valiliği toplantı salonunda tüm paydaşların katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Toplantıya, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı temsilcileri, İller Bankası temsilcileri, Harran Belediye Başkanı, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ve Danışma Kurulu üyeleri ile ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinden yaklaşık 40 kişi katılmıştır.

Şekil 5. Sonuç Toplantısı Afışı

GAP Bölgesi
Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalama Projesi
HARRAN ALAN YÖNETİMİ

**SONUÇ
TOPLANTISI**

*Kamu Kurumları, Sivil Toplum Kuruluşları, Akademisyenler ve Bölge Halkıyla
Harran Alan Yönetimi Sonuç Toplantısı İçin Buluşuyoruz...*

07 NİSAN 2016, 13:30
ŞANLIURFA VALİLİĞİ TOPLANTI SALONU

Fotoğraf 10. Yönetim Planı Sonuç Toplantısı (Fotoğraf: Özgür Şahiner)

Yapılan paydaş ziyaretleri sonucunda Paydaş Gruplarının Yönetim Planı hazırlık ve uygulama sürecine katılımına ilişkin değerlendirme Tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. Harran Paydaş Gruplarının Katılım Planı Tablosu

Paydaş grupları ve alt grupların listesi	Önerilen Katılım Biçimi 1- Bilgilendirmek 2- Danışmak 3- Birlikte karar vermek 4- Birlikte hareket etmek 5- Devretmek vs.
MERKEZİ YÖNETİM/MÜLKİ İDARE	
Valilik	3
Harran Kaymakamlığı	3
TAŞRA TEŞKİLATI	
GAP İdaresi Başkanlığı	4
İller Bankası	4
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	3
Müze Müdürlüğü	3
İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	1
Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	1
Karacadağ Kalkınma Ajansı	2
Şanlıurfa Vakıflar Bölge Müdürlüğü	3
YEREL YÖNETİM	
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi	5
Harran Belediyesi	4
Muhtarlar	3
ÜNİVERSİTELER/YÜKSEKOKULLAR	
Harran Üniversitesi	2
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE MESLEK ÖRGÜTLERİ	
Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)	1
Ticaret ve Sanayi Odaları	1
Esnaf ve Sanatkâr Odaları	1
TMMOB İl Temsilcilikleri	2
ÇEKÜL	2
Tarihi Kentler Birliği	2
ÖZEL SEKTÖR TEMSİLCİLERİ	
Otel/pansiyon sahipleri ve çalışanları	1
Restoran sahipleri ve çalışanları	1
Otobüs firmaları	1
Seyahat Acenteleri	1
DANIŞMA KURULLARI	
Alan Başkanı	4
Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu	3
Danışma Kurulu	2
Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	4
MEDYA	
Radyo/Televizyon	1
İnternet	1
Gazete	1
Dergi vb.	1
DİĞER	
Bölge Halkı	3
Yerli ve Yabancı Turistler	1

2.2. Analitik Çalışmalar

2.2.1. Genel Araştırmalar

AnaDOKU uzmanları ve danışmanları tarafından 29-30 Eylül, 3-4 Kasım ve 12- 14 Aralık 2014 tarihleri arasında gerekli literatür ve arazi çalışmalarının yapılmıştır. Proje Danışmanları Arkeolog Prof. Dr. Mehmet Önal, Sanat Tarihi Uzmanları Doç. Dr. İrfan Yıldız ve Mimar Seydi Yüzcül 12 – 14 Aralık 2014 tarihlerinde arazi çalışması yapmışlardır. Literatür taraması ve arazi çalışmaları sonuçları derlenerek Yönetim Planı Alanı ve Bağlantı noktalarının genel durumu ortaya konulmuştur.

2.2.1.1. Genel Çevre Özellikleri, Coğrafi, Fiziksel Yapı

Şanlıurfa ili Harran ilçesi, Avrupa Birliğine uyum sürecinde Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2002 yılında üç ayrı düzeyde oluşturulan İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) kapsamında TRC2 Bölgesi içinde kalmaktadır. TRC2 Bölgesi Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer almakta olup, Şanlıurfa Alt Bölgesi altında Şanlıurfa ve Diyarbakır illerinden oluşmaktadır.

Tablo 5. İBBS Sistemine Göre Oluşturulan Düzeyler

Sıra No	Düzye 1	Düzye 2	Düzye 3
1	İstanbul	İstanbul Alt Bölgesi	İstanbul
2	Batı Anadolu	Ankara Alt Bölgesi	Ankara
		Konya Alt Bölgesi	Konya, Karaman
3	Doğu Marmara	Bursa Alt Bölgesi	Bursa, Eskişehir, Bilecik
		Kocaeli Alt Bölgesi	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova
4	Ege	İzmir Alt Bölge	İzmir
		Aydın Alt Bölge	Aydın, Denizli, Muğla
		Manisa Alt Bölge	Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak
5	Batı Marmara	Tekirdağ Alt Bölgesi	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli

Sıra No	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3
		Balıkesir Alt Bölgesi	Balıkesir, Çanakkale
6	Akdeniz	Antalya Alt Bölgesi	Antalya, Isparta, Burdur
		Adana Alt Bölgesi	Adana, Mersin
		Hatay Alt Bölgesi	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
7	Batı Karadeniz	Zonguldak Alt Bölgesi	Zonguldak, Karabük, Bartın
		Kastamonu Alt Bölgesi	Kastamonu, Çankırı, Sinop
		Samsun Alt Bölgesi	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
8	Orta Anadolu	Kırıkkale Alt Bölgesi	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir
		Kayseri Alt Bölgesi	Kayseri, Sivas, Yozgat
9	Doğu Karadeniz	Trabzon Alt Bölgesi	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
10	Güneydoğu Anadolu	Gaziantep Alt Bölgesi	Gaziantep, Adıyaman, Kilis
		Şanlıurfa Alt Bölgesi	Şanlıurfa , Diyarbakır
		Mardin Alt Bölgesi	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt
11	Ortadoğu Anadolu	Malatya Alt Bölgesi	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli
		Van Alt Bölgesi	Van, Muş, Bitlis, Hakkari
12	Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum Alt Bölgesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt
		Ağrı Alt Bölgesi	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan

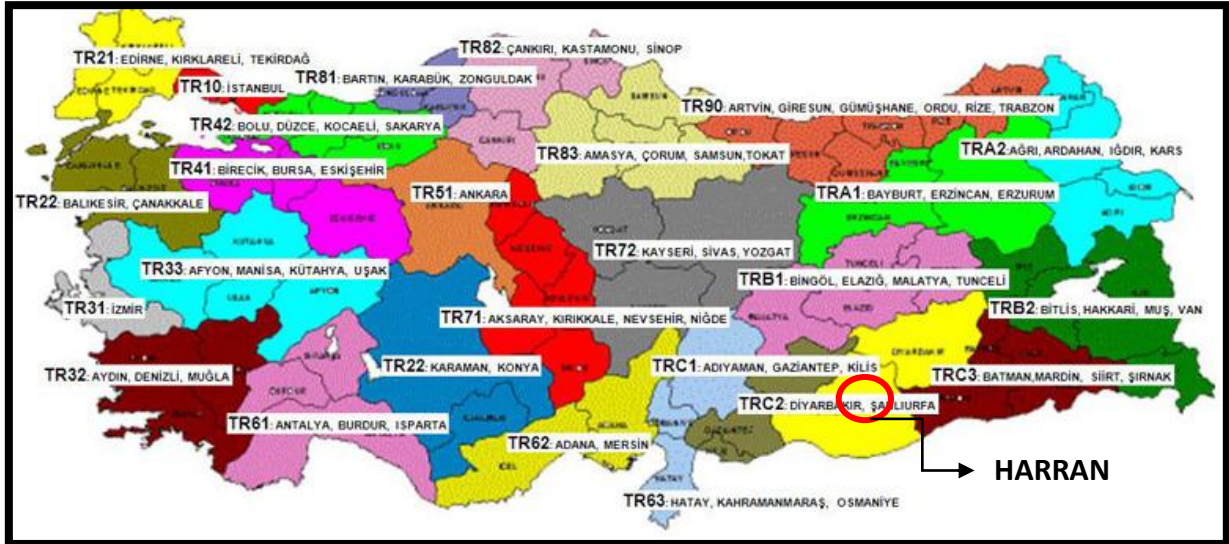
Kaynak: DPT, 2003

Şekil 6. İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 1

Kaynak: TÜİK, 2002

Şekil 7. İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 2

Kaynak: TÜİK, 2002

2.2.1.1.1. Coğrafi Konum

Güneydoğu Anadolu Bölgesinin orta bölümünde yer alan Şanlıurfa'nın yüzölçümü 18.584 km² olup, Türkiye'nin en büyük yedinci ilidir. Türkiye yüzölçümünün %3'ünü oluşturan il genelde ova görünümündedir. Şanlıurfa doğuda Diyarbakır ve Mardin, batıda Gaziantep, kuzeyde Adıyaman illeri ile sınırdır. Güneyde ise Birecik, Suruç, Akçakale, Harran ve Ceylanpınar ilçeleri Suriye ile ülke sınırı oluşturmaktadır. Harran'ın yüzölçümü yüzölçümü 801 km²'dir (Şekil 8).

Şekil 8. Yönetim Planı Alanının Türkiye'deki konumu

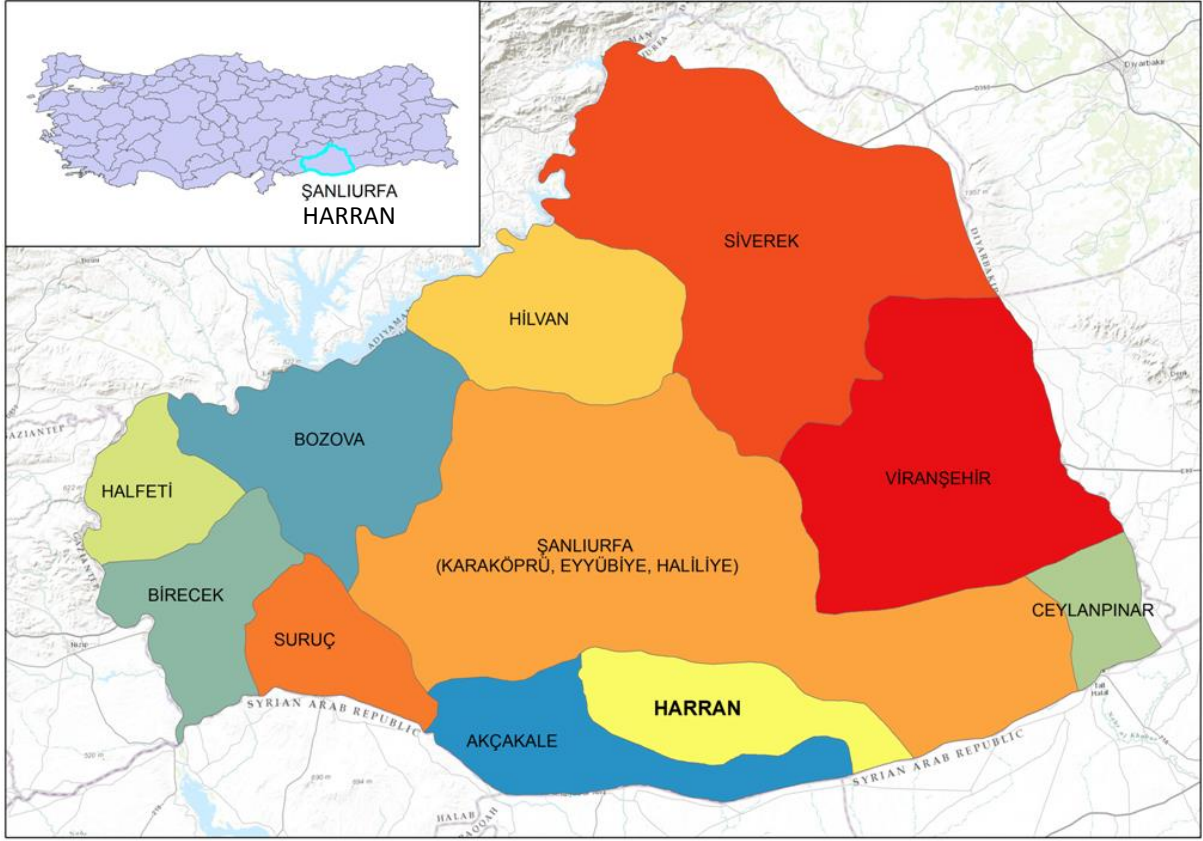

Kaynak: Google Earth

Şanlıurfa, 6360 sayılı 06.12.2012 tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan ve 12.11.2012 tarihinde kabul edilen "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"la "Büyükşehir Belediyesi" statüsü kazanmıştır.

İlin Akçakale, Birecik, Bozova, Ceylanpınar, Eyyübiye, Halfeti, Haliliye, Harran, Hilvan, Karaköprü, Siverek, Suruç, Viranşehir olmak üzere toplamda 13 ilçesi bulunmaktadır.

Şekil 9. Harran İlçesinin Türkiye ve Şanlıurfa İlindeki Konumu

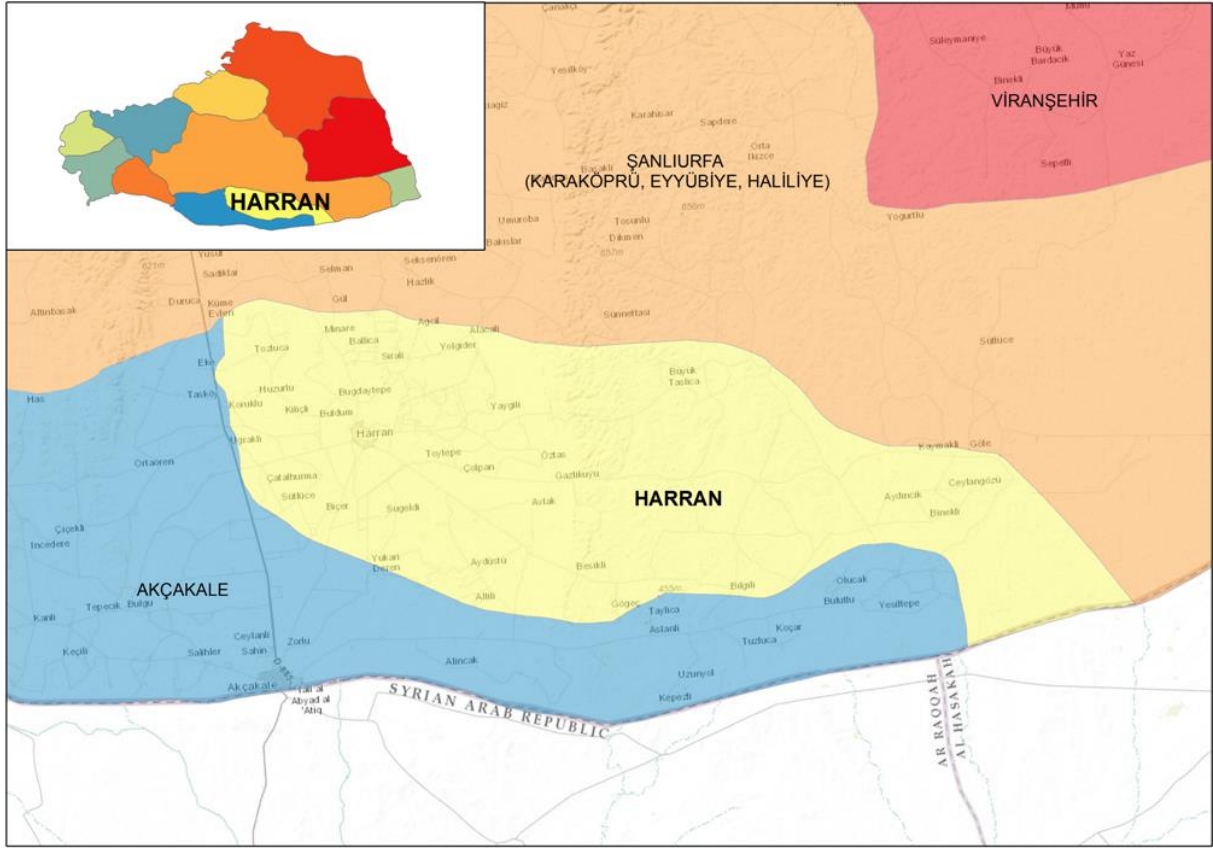
Kaynak: Başarsoft

Tablo 6. Şanlıurfa İline Ait İlçelerin Yüzölçümleri

İlçeler	Yüzölçümü (km ²)
Akçakale	1102
Birecik	852
Bozova	155
Ceylanpınar	199
Eyyübiye	-
Halfeti	646
Haliliye	-
Harran	801
Hilvan	1278
Karaköprü	-
Siverek	4314
Suruç	799
Viranşehir	1461
TOPLAM	18.584

Kaynak: Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu - 2011

Şekil 10. İlçe İdari Bölünüşü

Kaynak: Başarsoft

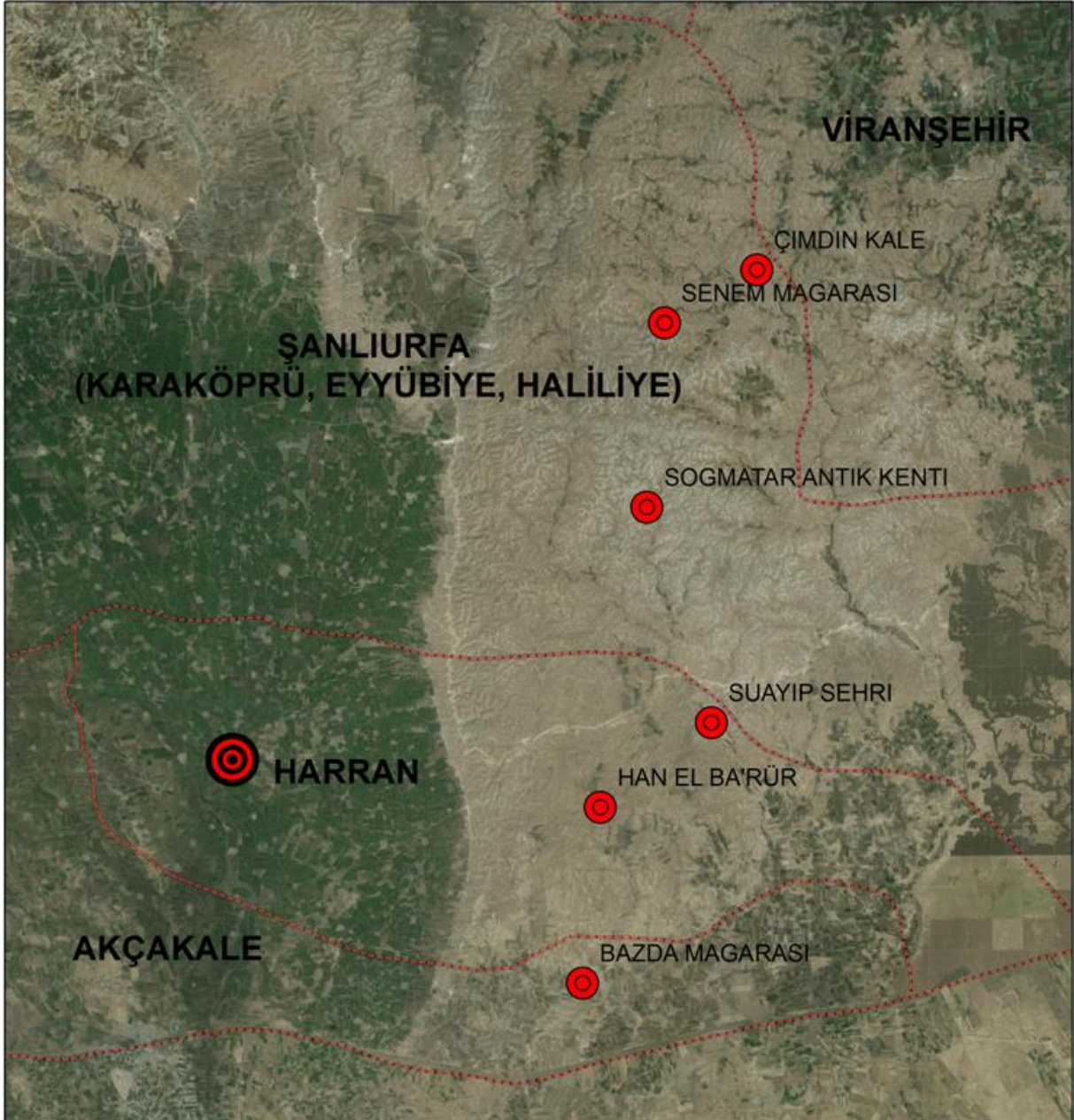
Harran ilçesinin kuzeyinde Şanlıurfa merkez ilçenin bölünmesi sonucu ortaya çıkan Karaköprü, Eyyübiye ve Haliliye ilçeleri, güneyinde ise Akçakale ilçesi yer almaktadır.

2.2.1.1.2. Planlama Alanının Kent İçindeki Yeri, Kentle ve Doğal evre ile Etkileşimi

Yukarı Mezopotamya'nın tabii bir parçası olarak kabul edilen Harran İlçesi, Şanlıurfa'nın güneyinde Suriye sınırında yer almakta olup, yüzölçümü 801 km²'dir. Doğudan kuzeye kadar uzanan Tek Tek Dağları ile sınırlanan dağlık kesimi hariç tutulursa, toprakları, kuzeyden güneye doğru açılan düz ve geniş bir ova görünümündedir.

Harran Yönetim Planı alanı Harran İlçesindeki 1. ve 3. arkeolojik sit alanları ve kentsel sit alanları ile bağlantı noktası olarak belirlenen Han-el Ba'rür Kervansarayı, Şuayb Antik Kenti, Soğmatar Antik Kenti, Bazda Mağaraları Senem Mağarası ve imdin Kalesini kapsamaktadır (Şekil 11).

Şekil 11. Yönetim Planı Alanı ve Bağlantı Noktaları

Kaynak: Google Earth, 2015

Sosyal Yapı

Şanlıurfa'nın da içinde bulunduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde, toplumsal değişimin önemli bir dinamiği olan modernleşme çabalarının yanında, geleneksel yaşam biçimleri kentsel veya kırsal yapı özelliklerine göre değişik oranlarda kendisini ifade edebilmektedir. Bu geleneksel yapı içerisinde, yaklaşık bin yıllık bir kültürün mozağini bulmak mümkündür. Bu kültürün temel unsurunu da dini inançlar, özellikle de İslam dini oluşturur. Bu bağlamda Şanlıurfa'ya baktığımızda; bir yandan Güneydoğu Anadolu bölgesinin kültürel yapısını yansıtan, bir yandan da Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet yapısına oldukça bağlı bölge kenti konumunda olduğu görülmektedir. Şanlıurfa, farklı yerel dillerin ve dinlerin birleşimi noktasında önemli bir kültür merkezi olması yanında, Türkiye'nin en büyük ve en önemli projelerinden olan Güneydoğu Anadolu Projesi'nin de merkezi konumundadır. Bilindiği gibi devam etmekte olan bu projenin, bölgenin ekonomik kalkınmasında ve buna bağlı olarak toplumsal hareketliliğinde önemli değişiklikler ortaya çıkaracağı öngörüsü, günümüzde büyük oranda gerçekleşmektedir.

Şanlıurfa, bir yandan "Peygamberler Şehri" tanımlamasıyla bir anlamda kutsallaştırılarak dini yaşamın yoğun olarak yaşandığı, dini sembollere ve kutsal kabul edilen değer ve motiflere büyük önem verildiği, diğer yandan "modernleşme-kentleşme süreci", "üniversite" ve "GAP" gibi önemli dinamiklerin etkisiyle, toplumsal yaşamda bir değişim ve dönüşümün yaşandığı kent olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geleneksel sosyo-kültürel yapıların korunmasında, toplumun içinden gelen iç dinamikleri yanında, geleneksel dini kabullerin, şeyh, ağa ve aşiret yapılarının da önemli payı vardır. Cumhuriyet dönemindeki sınırlı açılıma karşın, kapalı toplumsal yapı günümüze kadar sürmüştür. Bu yüzden yöresel halk edebiyatı ürünlerinin de özgünlüklerini koruduğu görülmektedir. Yörede mani ve hoyrat söyleme çok yaygındır. Kentin adı, doğası, ermişleri, yörede yaşadığına inanılan Peygamberler, pek çok hikâyelerin konusu olmuştur. Bu anlamda Şanlıurfa ve Harran bir bakıma hikâyeler kentidir. Yerel ağız, ana çizgileri ile Azeri lehçesini yansıtmakla birlikte, Arapça, Farsça, Kürtçe ve kimi eski dil özelliklerinin de izlerini taşır.

Kent merkezindeki görece değişim, toplumsal katmanlaşma, giyim-kuşam ve beslenme biçimlerinde yerel, geleneksel özelliklerle çağdaş özelliklerin farklılaşması gibi bir durum oluşturmakta, kır-kent ayrımı belirginlik kazanmaktadır. Yörede yaygın olan kan bağına dayalı geleneksel aile, akraba, aşiret ve köy yapısı, bireysel davranışların önüne set çekmekte ve kişileri ait oldukları aile, aşiret gibi toplumsal gruplarla özdeşleştirmektedir. Kısacası, bireylerin davranışları, toplumsal ilişkileri birey düzeyinde değil, ait oldukları topluluk düzeyinde olmaktadır. Özgün bireysel davranışlar ve davranış biçimini ve yönünü belirleyen aile, aşiret ya da köy ağasıdır.

Harran'da da sosyal yapıyı kentteki büyük toprak mülkiyeti, geleneksel aşiret düzeni belirlemektedir. Evlenme-doğum gelenekleri yüzyıllardır değişmemiştir. Kent merkezindeki kır-kent ayrımı toplumsal katmanlaşma, giyim-kuşam ve beslenme biçimlerinde kendini göstermektedir.

Değişik mimari biçimler, yöreye özgü apayrı bir mimari oluşturmuştur. Arap, Emevi, Süryani, Akkoyunlu ve Osmanlı kültürlerini bir arada görmek mümkündür. Bu bağlamda, geleneksel toplumsal ve kültürel yapı, kendi içerisinde özgün davranış biçimlerini, değer yargılarını,

inançlarını ve denetim mekanizmasını oluşturmuştur. Geleneksel sosyo-kültürel yapıların korunmasında, toplumun içinden gelen koruma mekanizmaları yanında geleneksel dini anlayışlar da etkili olmuştur.

Kente göç sonucu insanların toprak, aile ve aşiret bağları zayıflamaya yüz tutmuştur. Böylece kişi, aile üyesi olmanın dışında toplumsal birey olma, özgün davranma sürecine girmiştir. Geleneksel ilişki ve kurumların etkinliği azalırken, değişime eskiden gösterilen direnç de kısmen kırılmıştır. Ancak, toplumda değişime uyum süreci uzadığından değişim kaynaklı toplumsal problemler de oluşmaktadır.

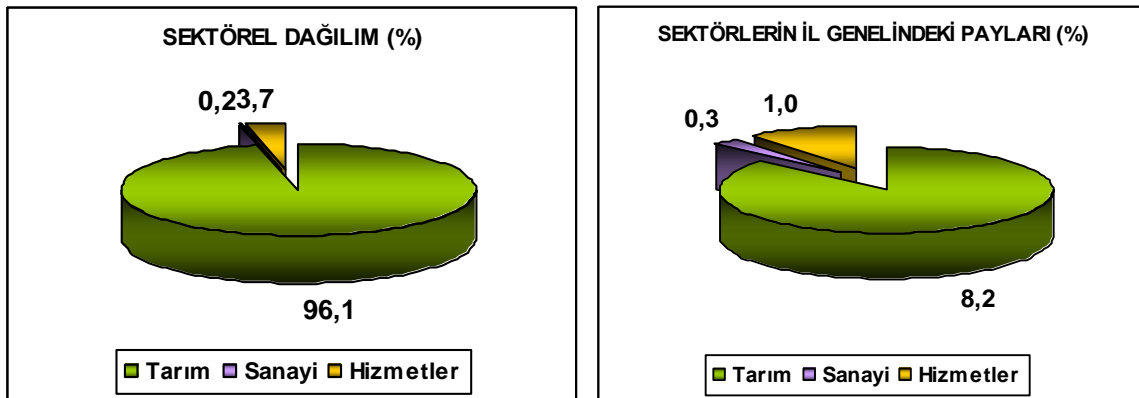
Ekonomik Yapı

Yukarı Mezopotamya'da Harran Ovası üzerinde kurulmuş olan ilçe toprakları tamamen düzlüklerden oluşmaktadır. Harran ekonomisi tamamen tarıma dayanmaktadır. Tarım sektörünün ilçedeki payı, %96,1 olup, bu oran ülke genelindeki ilçeler arasında da çok yüksek bir değerdir. Başlıca tarım ürünleri tahıl ve baklagiller olmaktadır. Pamuk üretimi ve seracılık da yaygınlaşmaktadır. Ancak, Harran Ovası geçmişte sahip olduğu su kaynaklarını kaybetmiş, günümüzde yanlış sulama tekniklerinden ötürü ovada tuzlanma sorunu baş göstermiştir. GAP kapsamında yeni sulama projelerinin yapımıyla birlikte ilçenin tarımsal potansiyelinin yeniden ve sürdürülebilir biçimde kullanılması hedeflenmektedir.

İlçede sanayi ve hizmetler sektörleri gelişmemiştir. İlçe merkezinde ve çevresinde bulunan çeşitli tarihi ve kültürel değerler, henüz turizm açısından yeterince değerlendirilememektedir. Harran'ın doğusunda Özkent köyü mevkiinde Roma Dönemi'nden kalan ve kaya mezarları üzerine inşa edilmiş olan Şuayb Şehri, Gökteş köyünde yer alan Han-el Ba'rur Kervansarayı ve ilçe merkezinin 16 km. doğusunda bulunan ve Bazda Mağaraları adı verilen tarihi taş ocakları, Harran turizm için önemli olmaktadır.

İlçedeki sektörel dağılım oranları ve sektörlerin il genelindeki payları grafik 1'de verilmektedir.

Grafik 1. Harran – Sektörel Dağılım Oranları ve il Genelindeki Payları

Kaynak: D.P.T, 2004

Grafik 1'deki bilgiler incelendiğinde Harran'ın, tarımsal nitelikli bir ilçe olduğu görülmektedir. Turizm potansiyelinin değerlendirilmesi de en az tarımsal projeler kadar önemli olmaktadır.

Tarım

Tarım sektörünün ilçedeki payı, %96.1'dir. Ülke genelindeki diğer ilçelerle kıyaslandığında da bu oran oldukça yüksektir.

Ticaret

Harran'da ticaret alanları ana ulaşım aksları üzerinde yer almaktadır. Ticari faaliyetlerin ağırlıklı olduğu yer Hayati Harrani Caddesi üzerindedir. Harran Belediyesi'nin batısında ise en büyük ticaret alanları yer almaktadır. Bununla birlikte, kentin belirli noktalarında günlük ihtiyaçları karşılayacak şekilde market, eczane, lokanta vb. dükkanlar yer almaktadır.

İklim özellikleri

Yönetim planı alanı ve bağlantı noktalarının bulunduğu yer aldığı bölgelerde yazları çok sıcak ve kurak, kışları ise yağışlı, kısmen de ılıman karasal iklim özellikleri hakimdir. Şanlıurfa ve Harran çevresinde genel olarak. Aylık ortalama en düşük sıcaklık 5,6 °C ile Ocak ayında, en yüksek sıcaklık ise 31,9 °C ile Temmuz ayında görülmektedir.

Topografik özellikler

Harran ilçesi Harran ovasında düz bir alanda yer almaktadır. Eğim Yönetim Planı Alanı içinde Harran Höyük'ün bulunduğu alanda %10-%20 arasında iken, diğer alanlarda %10'dan düşüktür.

Hidrojeolojik özellikler

Yönetim planı alanında tepe yoktur. Harran ilçesi ve çevresi akarsular bakımından zengin değildir. Alan ve çevresinde nehir veya dere bulunmamaktadır.

Bitki örtüsü ve orman durumu

Harran ilçesinin bitki örtüsü bozkır olup, ağaçlık ve ormanlık alanlar mevcut değildir.

Çevre sorunları

Harran İlçesinin en önemli çevre sorunu çöplerin ve hayvan gübre/tezeklerinin gelişigüzel atılmasından kaynaklanan görüntü kirliliği ve yaydığı kötü kokudur. Yönetim planı alanında çevre düzenlemesinin olmaması, yolların toprak oluşu yağmurlu havalarda alanda yürümeyi imkansız hale getirmektedir. Buna ek olarak tarihi dokunun yıpranmış olması önemli çevre sorunları arasında karşımıza çıkmaktadır.

2.2.1.1.3. Mevcut Arazi Kullanımı ve Planlama Öngörülleri

Harran'da ilk planlama çalışması 1992 yılında yapılmıştır. İller Bankası tarafından yaptırılan Koruma Amaçlı İmar Planı, GAP Bölge Kurulu İdaresi Başkanlığı 16.10.1992 tarihinde 3598 sayı ile Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından ise 13.11.1992 tarih ve 1181 sayılı kararıyla onaylanmıştır. Bu plana göre arazi hazırlanan arazi kullanım durumu Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 7. Arazi Kullanım Tablosu (Mevcut İmar Planı)

Kullanım	Alan (ha)	Oran (%)
Konut Alanı	45.81	12.40
İlköğretim Alanı	3.35	0.91
Lise Alanı	1.62	0.44
Resmi Kurum Alanı	10.93	2.96
İbadet Yeri	0.72	0.19
Kreş-Anaokulu	0.19	0.05
Meslek Lisesi Alanı	2.53	0.68
Sağlık Tesis Alanı	1.34	0.36
Spor Alanı	2.9	0.78
Ortak Kullanım Alanı	5.93	1.60
Sosyal Kültürel Tesis	3.43	0.93
Park-Ç.B.-Oyun Alanı	22.9	6.20
Ticaret Alanı	0.96	0.26
Turistik Tesis Alanı	1.2	0.32
Arkeolojik Sit Alanı	51.87	14.04
Kentsel Arkeolojik Sit Alanı	92.98	25.16
K.D.K.Ç.A.	0.89	0.24
Kale Alanı	0.73	0.20
Ağaçlandırılacak Alan	7.27	1.97
Belediye Hizmet Alanı	1.28	0.35
Teknik Altyapı Alanı	8.74	2.37
Tahliye Kanalı	9.66	2.61
Yollar	92.31	24.98
Toplam	369.54	100.00

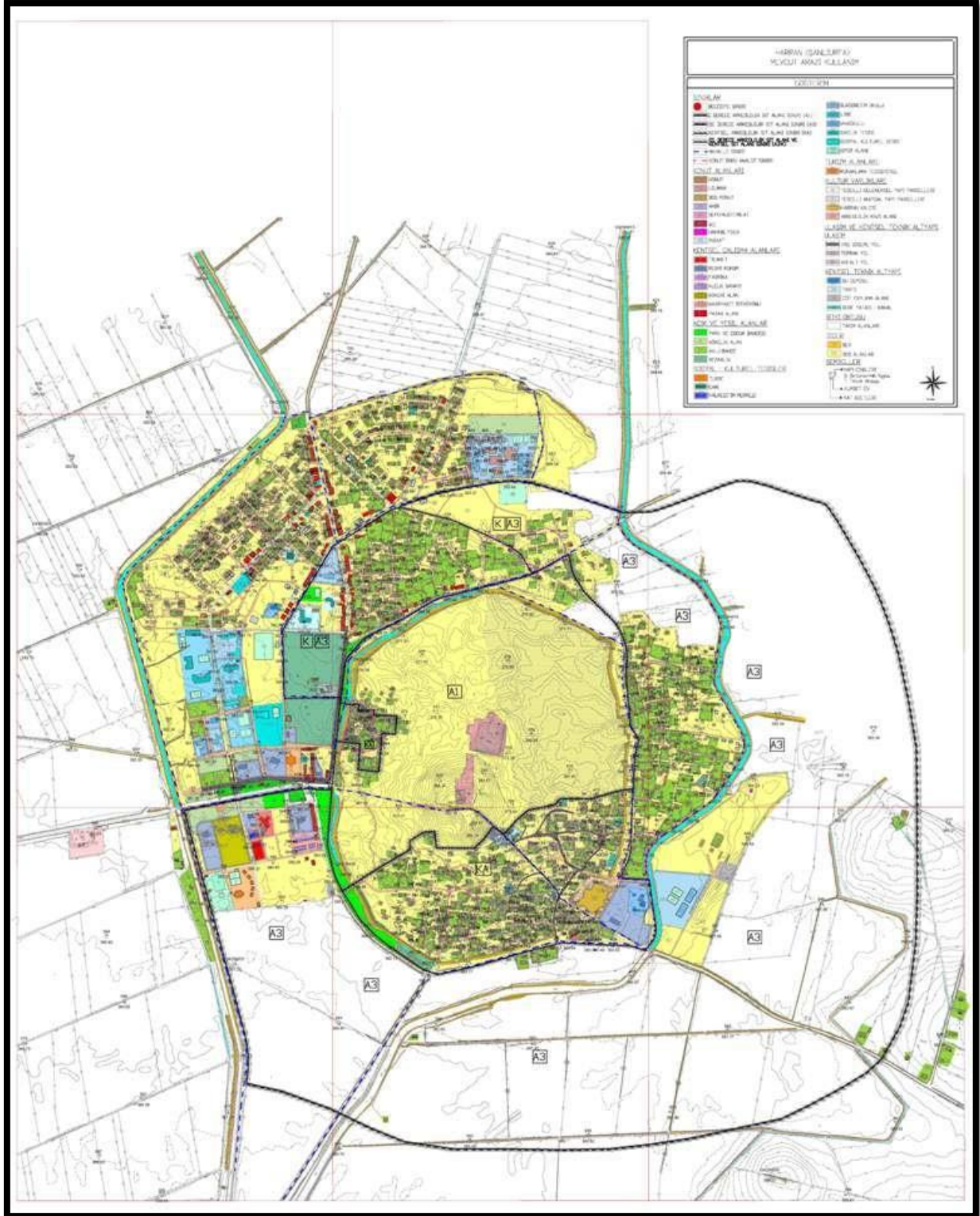
Kaynak: Harran Koruma Amaçlı İmar Planı, 1992

Buna ek olarak GAP Bölge Kurulu İdaresi Başkanlığı 16.10.1992 tarihinde 3598 sayı ile Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından ise 13.11.1992 tarih ve 1181 sayılı kararıyla onaylanan bu planı bütünleyecek "Koruma Amaçlı İmar Planı Yönetmeliği" de hazırlanmıştır.

Harran evlerinin yer aldığı mevcut konut alanları ile kentsel sit ve tarihi kalıntıların bulunduğu geniş alanlar da Arkeolojik Sit Alanları olarak tescil edildiğinden Koruma Amaçlı İmar Planı onaylanana kadar yeni yapı yapılamamıştır.

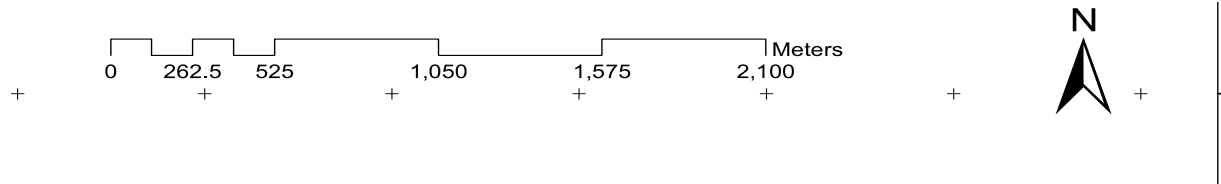
Koruma Amaçlı İmar Planı ile Planın projeksiyon nüfusu, 10.000 kişi olarak belirlenmiştir. Kentin kuzeyinde yer alan boş alanlarda koruma ilkelerine uyulacak şekilde konut alanları planlanmıştır. Plan kararları ile kentsel ve arkeolojik sit alanı içerisinde mevcut dokunun korunması için yeni yapılaşmalara müsaade edilmemiştir. Onaylandığı tarihten bugüne kadar Planda Koruma Kurullarından onaylı 10 adet imar planı değişikliği bulunmaktadır. Bu değişikliklerin çoğu sosyal donatı alanlarına ilişkindir.

Harita 1. Mevcut Arazi Kullanım Haritası

Kaynak: Harran Belediyesi, 2015

Harita 2. 1992 Tarihli Şanlıurfa-Harran Koruma Amaçlı İmar Planı Sınırları

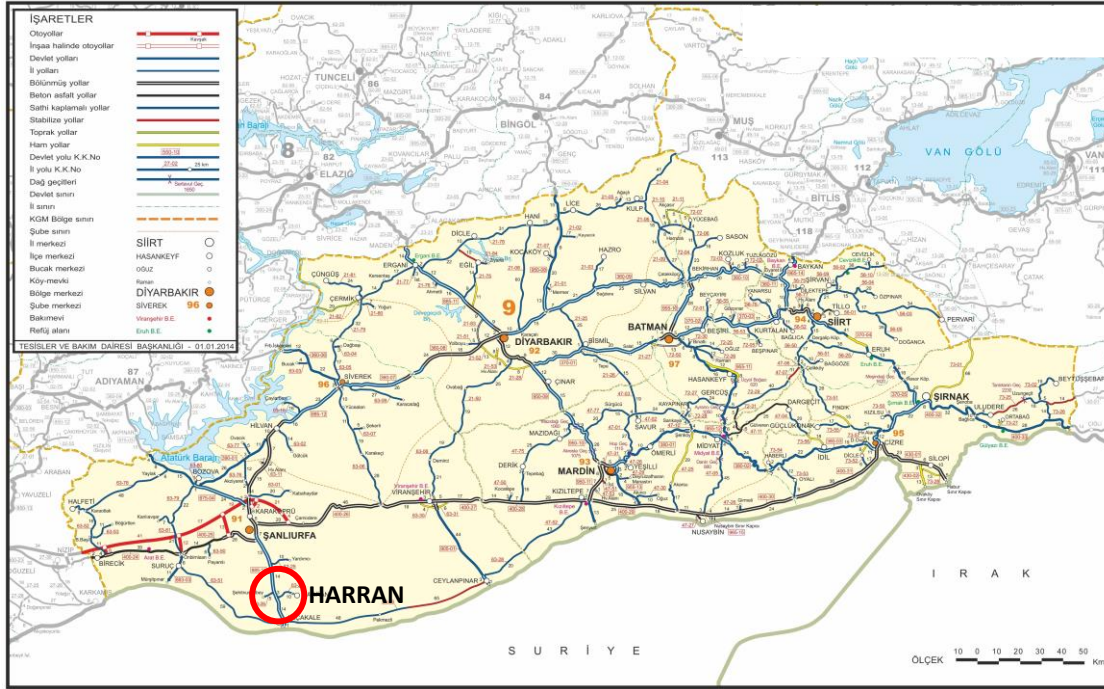

Kaynak: Harran Belediyesi, 2015

2.2.1.1.4. Ulaşım

Şanlıurfa ile Harran arası 48 km olup, karayolu ile ulaşım yaklaşık 1 saat sürmektedir. Harran ilçesine, karayolu, demiryolu ve havayolu ile ulaşım Şanlıurfa İli üzerinden sağlanmaktadır. Şanlıurfa ili, doğu-batı yönünde Gaziantep'ten gelip Mardin'e devam eden D-400 karayolu üzerindedir (Harita 1).

Harita 3. Harran İlçesinin Ulaşım Ağındaki Yeri

Kaynak: <http://www.kgm.gov.tr>, 2015

Çalışma alanı Harran ise Şanlıurfa ile karayolu ulaşımını Şanlıurfa-Akçakale D-885 karayolu ile sağlamaktadır. Şanlıurfa otogarında dahil tüm ilçelere taşıma kooperatifinin işlettiği ve 15 dakikada bir hareket eden minibüsler taşımacılık hizmeti vermektedir.

Tablo 8. Harran İlçesinin Önemli Merkezlere ve Komşu İllere Olan Uzaklıkları

İller	Uzaklık (km)
Ankara	856
İstanbul	1309
İzmir	1297
Antalya	954
Adıyaman	158
Diyarbakır	224
Gaziantep	185
Mardin	236

Kaynak: <http://www.kgm.gov.tr>

Alana Şanlıurfa'dan giriş, alanın batısından yapılmaktadır. Alana erişim, giriş ve ulaşım açısından önemli bir sorundan bahsedilemez. Kentsel merkez işlevlerin yoğun olmayışı, özel araç sahipliğinin çok düşük olması, yürüyüş mesafesinde bulunan yerlere insanların daha çok yaya olarak gitmesi hem trafik yoğunluğunun oluşmasını hem de trafikten kaynaklanan ses kirliliğinin ve hava kirliliğinin oluşmasını engellemektedir.

Geleneksel konut alanlarının yoğun olarak bulunduğu bölgede yer alan Kültür Evlerine giden yollar ayırt edici bir kaplamayla fark edilirliliği artırılarak, birbirleri arasında bir aks oluşturulmuştur. Ulaşımı yaya olarak da sağlanabilen bu yol üzerinde birçok tarihi ve görsel değere sahip yapı bulunmaktadır. Mevcut durumda önemli bir otopark sorunundan bahsedilemez.

2.2.1.1.5. Altyapı

Çevre Harran'da altyapı tesislerinden su, enerji ve telekomünikasyon tesisleri yeterli olsa da kentin kanalizasyon sistemi bulunmamaktadır. Kent genelinde yağmur suyu borusu döşenmemiştir. İlçede çöp toplama alanı bulunmamakta, yerleşim alanına yakın bir yerde boş bir araziye dökülmektedir.

Buradaki çöplerin bir kısmı kamyonlara yüklenerek, yılda bir kaç kez büyükşehir belediyesinin çöp toplama alanına götürülmektedir. Çöplerin geri kalanı ise alanın çevresinde yaşayan insanların sağlığını tehdit etmektedir. Çöpler haftanın bazı günleri yakılmakta ve 100 m uzağındaki imambakır mahallesi çöp dumanı altında kalmaktadır. Çöp toplama yeri sorunu acil çözüm beklemektedir.

2.2.1.1.6. Turizm İstatistikleri

Şanlıurfa ilinde turizm hareketliliği hem GAP kapsamında hem de Şanlıurfa ilinin kendi tarihi ve kültürünün çekici olması nedeniyle gerçekleşmektedir. Yapılan incelemelerde Harran'daki turizmin bölge turizminden ayıramayacağı görülmektedir. Bu nedenle, Harran'daki turizmi bölgesel olarak tanımlamak gerekir. Düzenlenen turlarda Urfa ili içerisinde uğranan 30 noktadan sadece 3 noktası Harran'da bulunmaktadır.

GAP Bölgesine yılda 2 milyon 100 bin turist gelmektedir. Bunun 800 bini Şanlıurfa ilini ziyaret etmektedir. Bu da Şanlıurfa ilinin özellikle yerli turistlerin çok ilgisini çektiğini göstermektedir. Harran ilçe bazında turist sayısı bilinmiyor. Yerli turistlerin Şanlıurfa'yı tercih etmelerinin nedeni daha çok kültür turizmine dayanmaktadır. Özellikle İstanbul bazlı tur şirketleri bölgeye kültür turları düzenlemektedir.

Şanlıurfa Harran'a tur düzenleyen firmalardan bazıları aşağıda verilmektedir:

- Folkloriz Turizm İstanbul
- GeziciYAK İstanbul

- Anı Tour İstanbul
- Novitas Turizm İstanbul
- Deepnature İstanbul
- Tempo tur Ankara
- Ves Turizm Ankara
- Altınoluk Turizm Gaziantep
- Mezopotamya Tur Şanlıurfa

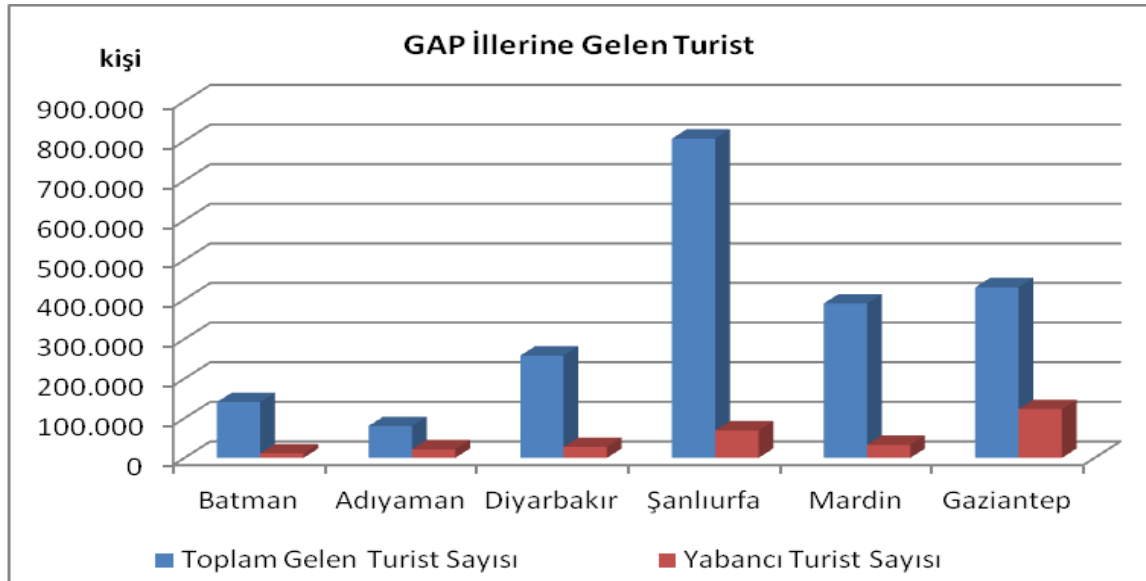
GAP Turu kapsamında Harran'a gidilmekte, özel bir tur düzenlenmemektedir. GAP illerine gelen turist sayıları ve karşılaştırmaları Tablo 9 ve Grafik 2'de verilmektedir.

Tablo 9. GAP İllerine Gelen Turist Sayısı (2014)

	Toplam Gelen Turist Sayısı	Yabancı Turist Sayısı
Batman	141.000	11.320
Adıyaman	80.548	21.720
Diyarbakır	258.206	27.895
Şanlıurfa	806.136	69.302
Mardin	389.875	33.000
Gaziantep	430.760	123.146
TOPLAM	2.106.525	286.383

Kaynak: Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2014

Grafik 2. GAP İllerine gelen turist karşılaştırması

Kaynak: Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2014

2.2.1.1.7.Tanıtım ve Markalaşma Potansiyelleri

Harran Yönetim Planı Alanı ve bağlantı noktaları oldukça önemli turizm değerlerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu değerlerin tanıtılması ve bir marka haline getirilmesi, alanın turizm sektöründen hak ettiği geliri elde etmesinde en temel araçlardır.

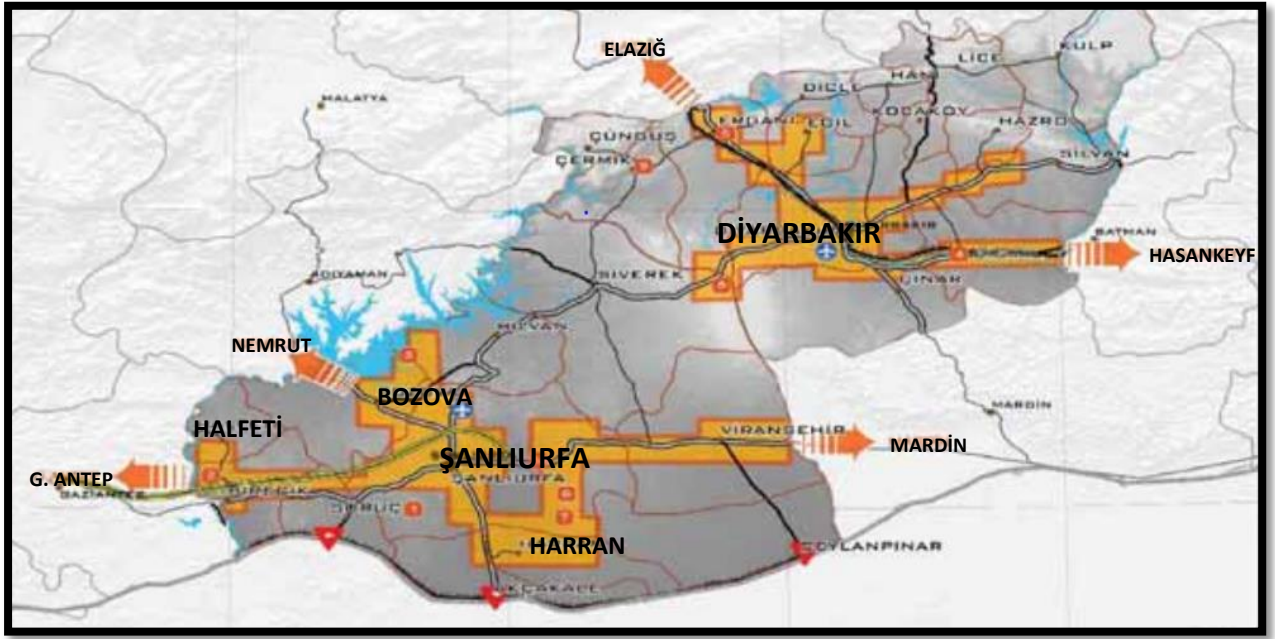
Harran'ın tanıtım ve markalaşmada kullanılabilecek özgün potansiyel değerleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir;

- ✓ Konik kubbeli tipik evleri,
- ✓ Anadolu'nun en eski, en büyük ve en zengin taş süslemeli camisi olma özelliğine sahip Emevi döneminden kalma Harran Ulu Camii (İlk İslam Üniversitesi)
- ✓ Neolitik döneme kadar inen höyüğü
- ✓ İçkalesi ve surları
- ✓ Şeyh Yahya Hayat el-Harrani Hazretleri'nin türbesi
- ✓ Han-el Ba'rur Kervansarayı,
- ✓ Şuayb Şehri kalıntıları,
- ✓ Soğmatar Şehri kalıntıları

Bunların yanısıra Harran'ın kendine has kültürü, giyim-kuşam, yiyecek-içecekleri yine tanıtım açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak bu malzemelerin turizm ürünü haline dönüştürülmesi ve tanıtımında ciddi sıkıntılar vardır. Bu sıkıntılar; ürünlerin paketlenmesi, ambalajlanması ve sunumu ile belirli standartlarda satış ünitelerinin bulunmaması şeklinde özetlenebilir.

TRC2 Bölgesi (Diyarbakır-Şanlıurfa) 2011-2013 Bölge Planı kapsamında yapılan çalışmalarda belirlenen "turizm çekim noktaları" ve "gelişim eksenleri" Şekil 12'de verilmektedir.

Şekil 12. Turizm Çekim Noktaları ve Gelişme Eksenleri

Kaynak: www.karacadag.org.tr, 2011

Burada da görüldüğü üzere Harran Gaziantep ile Mardin arasında bir geçiş noktasında yer alır. Ziyaretçilere Gaziantep - Mardin arasını doğrudan geçmek yerine Şanlıurfa'ya geldiklerinde Harran'a uğrayarak bir rahatlama imkanı sağlanmış olmaktadır.

2.2.1.2. Tarihi Yapı

2.2.1.2.1. Planlama Alanının Tarihsel Gelişimi

Mevcut arkeolojik veriler ışığında Harran'ın tarihi Kalkolitik döneme kadar uzanmaktadır. Ebla (M.Ö. XXIV), Mari (M.Ö.2. binin ilk yarısı) metinlerinde ve Eski Babil Dönemi, Hitit (Boğazköy), Orta Asur ve Orta Babil Dönemi, Yeni Asur Dönemi, Kültepe ve Mari'de bulunan belgelerde bahsedilen Harran'ın adı (Ha-ra-an, ha-ra-nim, har-ra-na v.b.) yaklaşık 4400 yıldan beri değişmeden günümüze kadar gelmiştir. Harran'ın adı, Klasik Dönem'de Yunanca *Karrai, Karra ve Kharran, Karras, Karrais*; Latince'de *Charrae, Charra, Carrha, Carrhae, Carrai, Carris, Carrhas, Kharr, Karrenon* olarak adlandırılmıştır. Orta Çağ İslam yazarlarının eserlerinde ise kentin adları *Harran ve Harraniyye* olarak geçmektedir.

Şehrin isminin Arapçadaki sıcaklık anlamındaki Harre kelimesinden geldiği belirtilir¹. Harran'a, Hz. İbrahim'in amcası ve Hz. Lut'un babası "Haran" tarafından inşa edildiğinden dolayı bu adın verildiği ileri sürülür². Harran adının Kalde dilinde "yol" anlamına geldiği söylenir³.

Neolitik Çağ (Yontma Taş), M.Ö.10000-6000

Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem, M.Ö. 10000-8000:

Harran'a yakın mesafedeki Karahan Tepe ve Göbeklitepe yerleşimlerine bakarak değerlendirme yapıldığında Çanak Çömleksiz Neolitik Çağ'da Harran ovasını çevreleyen tek tek dağları ve yüksek tepelerde yerleşimlerin olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, Çanak Çömleksiz Neolitik Çağ'da yerleşme için daha sert bir zemini olan Harran ovasını çevreleyen tepelerin tercih edildiği düşünülmektedir.

Harran Örenyeri'nin bir uzantısı biçiminde de görülen, Harran surlarının yaklaşık 500 m güneyinde Tell İdris höyüğünde Dr. Nurettin YARDIMCI'nın yaptığı kazılarda Geç Neolitik döneme ait seramik parçaları bulunmuştur. Bu nedenle, bu dönemde, insanın Harran Ovası'nda da yerleşmeye başladığı, toprağı sürerek, yetiştirdiği ürünleri yaptığı seramik kaplarda koruduğunu söyleyebiliriz. Henüz Harran Örenyeri'nde yapılmış olan sistemli kazıların Harran höyüğünün tabanına kadar ulaşmamış olması nedeniyle, Harran'ın Çanak Çömlekli Neolitik Dönemi'ne ait bilgilere pek ulaşamamıştır. Bu nedenle, Harran Höyük'de 2015 yılında Harran Arkeoloji Bölümü tarafından başlatılan kazı çalışmalarının önümüzdeki yıllarda Harran'ın bu dönemini aydınlatacak olması oldukça önemlidir.

¹ İbn Cübeyr, 179.

² Taberi, *Taribu'l-Ümem ve'l-Buldan*, Beyrut, 1990, II, 271.

³ T.H.Weir, "Harran", İA, 5/1, 300.

Kalkolitik Çağ (Bakır-Taş Çağı), 5500-3000

Harran'ın çevresinde kazısı yapılan Tell İdris (Harran'ın 1km. güneyinde), Aşağı Yarımca (Harran'ın 15 km kuzey-batısında), Sultantepe'de (Huzurina, Harran'ın 25km. kuzey-batısında) Gürcü Tepe (Harran'ın 30km. batısında), Kazane Höyük (Harran'ın 25km. batısında) bu çağa ait seramikler bulunmuştur. Ayrıca Harran ovasında yer alan höyüklerde yapılan yüzey araştırmasında yoğun olarak Bakır Devri'nin Halaf ve Uruk dönemlerine ait bezeli seramikler de ele geçmiştir.

Tunç Çağı, M.Ö.3000-1200

Eski Tunç, 3000-2000

Harran Höyüğü'nün doğu eteğinde İngiliz Arkeoloji Enstitüsü adına 1959 yılında D.S.Rice tarafından kazı çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmaların yaklaşık 20 m batısına Dr. Nurettin YARDIMCI'nın kazı ekibi tarafından yapılan kazı çalışmasından elde edilen buluntular ışığında yaklaşık 400 m çapındaki Harran höyüğü'nün yaklaşık 30m. yüksekliğinin büyük bölümünün Tunç Çağı'na ait olduğu tespit edilmiştir.

Harran'ın adı ilk kez bu çağda M.Ö. 2400'e tarihlenen Ebla arşivindeki bir tablette geçmektedir.

Harran, M.Ö. 2350 Akkad kralı büyük Sargon ve devamında da torunu Naram Sin'in hakimiyetine girmiş olmalıdır.

Orta ve Son Tunç Çağı, M.Ö. 2000-1200

Dr. Nurettin YARDIMCI kazı ekibi tarafından Harran Höyük'ünde açılan bir açmada Orta Tunç Çağı'na ait seramik parçaları ve silindir mühürler bulunmuştur.

M.Ö. 1812-1797, Asur kralı I. Şemsi Adad ve oğlu İşme Adad'ın Mari arşivinde bulunan tabletlerinde Harran'ın adı ve kralı Asditakim'in adı geçmektedir.

Hitit kralı I. Suppiluliuma'nın (M.Ö:1380-1345) Kargamış kralı olan oğlu Pijasili ile Mitanni prensi Mattivaza, Waşşukani'ye giderken Harran'ı alarak vassal statüsüne katmıştır. Yöredeki Hitit egemenliği Mitanni krallığı boyunca sürmüştür.

Harran İçkalede Hitit Dönemi'ne ait bir kapı aslanı bulunmuştur⁴.

Asur kralı I. Adat nirari (M.Ö:1350-1275), Mitanni kralı I. Şattura'yı yenerek Harran kalesi ile birlikte Orta Fırat bölgesini ele geçirir. Asur kralı I. Salmaneser 'de Hanigalbat ülkesini ele geçirerek Harranu kalesini zaptettiğini tablet üzerine yazdırmıştır.

⁴ Lloyd-Brice 1951: 79, Pl. IX, 3.

Yeni Asur Dönemi (M.Ö:1000-610)

Harran kenti M.Ö.XI yüzyıl ile IX. Yüzyılın ortalarına kadar, Bit-Adini'nin Harran'a yakınlığı sebebiyle, Harran Assur'dan çok Arami dünyasının bir parçası olarak ifade edilmektedir⁵.

Harran ve çevresi M.Ö.IX. Yüzyılın ortalarında bir Asur eyaletinin içine alınmıştır⁶.

Harran, M.Ö.VIII. yüzyılın ilk yarısından itibaren Assur'un eyalet merkezidir⁷.

M.Ö. VII. Yüzyıla ait Harran nüfus sayımı belgelerinde şahıs adları, nüfusun büyük oranda Arami kökenli olduğuna işaret etmektedir⁸.

M.Ö. 612'de Akkad kralı Nabopolassar, Med (Umman-manda) ve İskit güçleri birleşerek Asur başkenti Ninive'yi alır. Bu kentten kaçan Asurlular, kuzey batıya doğru giderek **Harran'ı başkent** yapar⁹. Asur tahtına Harran'lı rahip Aşşur-uballit çıkar¹⁰.

M.Ö.610'da Ninive'yi yıkan güçler tekrar birleşerek Harran'a saldırır ve bu kenti yakıp yıkar¹¹. Asur kralı Aşşur-uballit, Mısır ordusuyla birleşerek yaptığı Harran kenti kuşatması başarısızlıkla sonuçlanmıştır¹².

Yeni Babil Dönemi, M.Ö. 610-539

Harran'daki Med hakimiyeti zamanla yerini Yeni Babil hakimiyetine bırakmıştır.

Harran, Perslerin Babil ve Suriye satrabı olarak ilan edilen Ugbaru'nun (Gobryas) sorumluluğuna bırakılır. I.Darius (M.Ö. 522-486) döneminde Babylonia satraplığı içine alınır¹³.

Hellenistik ve Roma Dönemleri, M.Ö.331-M.S.395

Romalı yazar Cassius Dio (XXXVII:5,6) Harran'da Makedonia kolonisi olduğundan bahsetmektedir. M.Ö.331'de Büyük İskender'in Persepolis'i almasıyla Mezopotamya ile birlikte Harran'da Büyük İskender'in hakimiyetine girer. Hellenistik dönemde Harran'ın adı Karrai olarak değiştirilir. M.Ö. 301'de Harran, Seleukos Krallığı egemenliğinde kalır. Selevkosların Harran hakimiyeti, Antiokhos Sidetes'in M.Ö. 129'da Parthlara yenilişine kadar devam eder¹⁴.

⁵ Özfirat 2005:44

⁶ Özfirat 2005: 45

⁷ Özfirat 2005: 47

⁸ Özfirat 2005: 44

⁹ Özfirat 2005: 54

¹⁰ Özfirat 2005: 55

¹¹ Özfirat 2005: 55; Luckenbill, II: 1180.

¹² Özfirat 2005: 56; Luckenbill, II: 1183-1184

¹³ Özfirat 2005: 59;

¹⁴ Özfirat 2005: 62

M.Ö. 132’de merkezi Edessa kenti olan yerel Arap kabilesi tarafından Osrhoene Krallığı kurulur. Harran sikkelerinde Osrhoene krallarının betimlenmemiş olması nedeniyle, kentin bu krallığa bağlanmadığı ileri sürülmektedir¹⁵.

M.Ö. 64’de Pompeus’un XIII. Antiokhos’u tahtından indirerek Selevkos krallığına son vermesiyle Harran kenti ve çevresi de bölgeyle birlikte Roma etki alanı içine girmeye başlar.

M.S. 114’de Roma İmparatoru Traian doğuya sefer yaparak yeni eyaletler kurar. Harran’da bu Mezopotamya eyaleti içinde kalır.

M.S. 163-154 yılında Roma İmparatoru Lucius Verus, Parth seferi esnasında etrafındaki şehirlerle birlikte Harran’ı da hakimiyetine alır.

M.S.193-211’de Roma İmparatoru Septimius Severus tarafından Harran’a emekli askerler yerleştirilerek kent bir koloni haline getirilir.

M.S. 238’de Sasani kralı I.Ardaşir, Harran ve Nisibis’i ele geçirir.

M.S. 243 yılında Roma İmparatoru Gordianus’un Resaina’da Sasanileri yenmesi üzerine bölgedeki kentler üzerindeki Roma hakimiyeti tekrar sağlanır.

M.S.260’da Roma İmparatoru Valerianus Edessa’da Sasani kralı I. Şapur tarafından esir alınır.

M.S.298’de Diocletianus bölgede Roma hakimiyetini güçlendirir. İmparator Mezopotamya ikiye ayırır. Harran, başkenti Edessa olan Osrhoene eyaletinin içinde kalır. Uzun bir süre barış sağlanmış olur.

M.S. 359 yılında Harran ve çevresi Sasani kralı II. Şapur’un orduları tarafından yağmalanır. Romalılar çok zayıf bir surla kuşatılmış olan Harran’ı terk etmeye zorlanırlar (Ammianus Marcellinus XVIII:7,3).

M.S. 363’de Julianus Sasanilere karşı yaptığı seferde Harran’a uğrayarak Ay Tanrısına kurbanlar sunmuştur. İzleyen yıllarda Roma Sasani savaşları devam etmiştir¹⁶.

Dört Halife ve Emevi Dönemi,

661’de diğer Cezire şehirleriyle birlikte Harran, Emeviler devletinin bir şehri olmuş ve bölge Muaviye’nin (661-680) ölümüne kadar Numan bin Beşir tarafından yönetilmiştir¹⁷.

Abdalmelik’ten sonra oğlu Velid Emevi hükümdarı olmuş, kardeşi Mesleme Bin Abdalmelik 709 yılında Cezire’ye vali tayin edilmiş. Cezire eyaletine başkentlik yapan Kinnestin’i terk etmiş eyaletin yeni merkezi olarak Harran’ı seçmiştir. Burada bir valilik sarayı da yaptıran

¹⁵ Özfiat 2005: 62

¹⁶ Ann. Marc. XXII, 3; Lloyd-Brice 1951: 89

¹⁷ İbn Abdilberr, VI, 1498.

Mesleme, Harran'ı Anadolu ve Hazarlar üzerine yapacağı seferlerde askeri üst olarak kullanmıştır¹⁸.

Mervan bin Muhammed, Emevilerin son halifesi olduktan¹⁹ hemen sonra Emevilere 80 yıl başkentlik yapmış olan Şam'dan başkentliği Harran'a getirdi²⁰. Harran Emeviler devletinin başkenti oldu (beş yıl süreyle). Harran'ı başkent yapmasının en önemli sebebi bölge halkının Mervan'ı destekleyen Kaysilerden oluşmasıdır²¹.

Abbasiler Dönemi

Mas'udi, M.S. 943 yılında Harran'da Hz. İbrahim'in babası AZAR'ın bir tapınağı olduğundan bahseder.

749'da Mervan, Abbasi lideri İmam İbrahim'i yakalatır ve Harran'daki zindanda öldürülür²². Mervan ile Abbasiler arasında Zap suyu yanında yapılan savaşta, Mervan yenilir²³ ve geri çekilir. Harran Abbasilerin eline geçer²⁴. Emevilerin Asya bölümü 750 yılında Abbasilere yenilerek Harran'da son bulmuştur. Emevi hükümdarı Mervan, kendini takip eden Abbasiler tarafından Mısır'da öldürülür²⁵.

Harran'da yaşayan, aya-güneşe tapan ve putperest olarak da adlandırılan Harraniler M.S. 830'da Abbasi Halifesi Me'mun tarafından baskıya maruz kalmış ve inançlarını değiştirmeye zorlanmıştır²⁶. Abbasi hükümdarının zorlaması nedeniyle, Kur'an'daki bir din olan Sabiizmi seçmek zorunda bırakılmıştır. Abbasiler döneminde Harran "Sabiler'in merkezi olmuş ve Harran'a putperest şehri anlamına gelen "Hellenopolis" adı verilmiştir. Varlıklarını M.S. XI. Yüzyıla kadar sürdüren sabilerin son mabedi 474/1081'de Nümeyriler adına şehrin valisi olan Yahya b. El-Şatr tarafından yıktırılmasıyla Harran'daki Sabiizim zayıflamaya başlamıştır.

Fatimiler Dönemi

1032 yılında Fatimiler, Harran kalesindeki Sabi tapınağını tahrip eder²⁷. Bu dönemde buraya bir saray inşa edilmiştir.

Numeyriler Dönemi

1059 tarihli bir kitabe İçkale'nin güney-doğu kapısı üzerinde bulunur. Bu kitabede Nümeyrilerden Meni (Kavvam)'ın adı geçer.

¹⁸ Ya'kubi, II, 337-338; Taberi, VII, 107, 311-312.

¹⁹ İbnü'l-Esir, V, 309.

²⁰ Taberi, VII, 312; Işiltan, s. 111, 112; Sağdı Ebu Ceyb, Mervan b. Muhammed, Dimeşk, 1982, 35.

²¹ Işiltan, "Harran", İA, VII, 780.

²² Mesudi, *Mürüccü'z-Zehap*, Beyrut, 1997, III, 256.

²³ Taberi, IV, 352.

²⁴ Taberi, VII, 438.

²⁵ Ya'kubi, II, 345-346; Taberi, VII, 438-443; İbn Asakir, LVII, 327-328, 345-346; İbnü'l-Esir, IV, 330-778-780; Kurt, "Mervan II,é, DİA, XXIX, 227-229.

²⁶ Muhammed b. İshak İbn Nedim, el Fihrist, Daru'l Ma'rife, Beyrut, 1994, s. 389-390.

²⁷ Lloyd-Brice 1951: 96

474/1081'de Nümeyriler adına şehrin valisi olan Yahya b. El-Şatr tarafından Sabilerin tapınağı yıktırılır²⁸.

Selçuklular Dönemi

1086'da Harran, Selçuklu Sultanı Melikşah'a teslim edilir. Melikşah da Harran'ı Kureyş'in oğlu Muhammed'e verir²⁹.

1127 yılında Selçuklu Sultanı Harran'ı İmadeddin Zengi'yi atabeyi tayin eder³⁰.

Zengiler Dönemi

1144'de Zengi Harran'ı üst edinerek Urfa'yı ve Fırat'ın doğusundaki Haçlı topraklarını alır³¹.

Eyyubiler Dönemi

1182 yılında Gökböri'nin Selahaddin Eyyubi tarafına geçmesi üzerine Harran, Eyyubi Devleti sınırları içine girer³².

Gökböri zamanında Harran en parlak devrini yaşar. Şehirde imar faaliyetleri hızlanır, ziraat, ticaret, ilim hayatı gelişir³³.

1260 yılında Moğollar Harran'ı alır, şehir surları ve kaleyi tahrip eder³⁴.

1271'de Moğollar tekrar şehre saldırır. Moğollar şehrin önemli ustaları ve kalan zenginliklerini Mardin'e ve diğer yerlere taşırlar. Halkın kalan kısmı ise Dimaşk ve Halep'e kaçar³⁵.

Osmanlı egemenliğine kadar bölge, Timur, Döğerler, Karakoyunlu ve Akkoyunlular ile Memluklar arasında el değiştirmiştir.

XVII. yüzyılda Eyliya Çelebi, harran'ı "*ayakta kalabilmiş (içkale, kağir camileri, han ve hamamları) ile harap bir yer*" olarak tanımlamaktadır.

Cumhuriyet döneminde Akçakale'ye bağlanan Harran, 1987 yılında Şanlıurfa İlinin İlçesi olmuştur.

²⁸ Şeşen 1996: 17

²⁹ Şeşen 1996: 18

³⁰ İbn Şeddat s.5154; Şeşen 1991: 19.

³¹ Şeşen 1996: 20

³² Şeşen 1996: 21

³³ Şeşen a.g.e.: 22

³⁴ Şeşen a.g.e.:27-28

³⁵ Şeşen a.g.e.: 28-29.

Kutsal Kitaplarda Harran

Tevrat

Hz. İbrahim'in babası Terah ve ailesi Ur'dan göçerek Harran'a gelip yerleştiğini söyler. Buna göre Hz. İbrahim'in babası da burada ölmüş ve toprağa verilmiş olduğundan kitabı Mukaddes'te bahsedilir³⁶. Hz. İbrahim 75 yaşına kadar burada ikamet etmiş ve sonra Harran'dan Kenan diyarına doğru göç etmiştir³⁷.

İncil

Hıristiyan kutsal metinlerinde de Harran'dan bahsedilir.

İncil'de "Atamız İbrahim Harran'da oturmadan önce, Mezopotamya'da bulunduğu zaman Allah kendisine göründü ve ona dedi ki "Memleketinden ve akrabalarının yanından çık ve sana göstereceğim memlekete gel" o zaman Kildanilerin memleketinden çıkıp Harran'da oturdu ve babası öldükten sonra oradan şimdi oturduğumuz memlekete Allah onu getirdi ve orada kendisine miras olarak ayak koyacağı yer bile vermedi" (Bap 7: 1-20; Çığ. 2000: 41-42) denilmektedir.

Kuran

Bazı kuran yorumcularına göre: "Ben Rabbim'e (emrettiği yere) hicret ediyorum"³⁸, biz onu ve Lut'u kurtararak içinde cümle aleme bereket verdiğimiz ülkeye ulaştırdık"³⁹ ve "Nihayet İbrahim onlardan ve Allah'tan başka taptıkları şeylerden uzaklaşıp bir tarafa çekildiği zaman biz ona İshak ve Yakup'u bağışladık ve her birini peygamber yaptık"⁴⁰ ayetleriyle kastedilen yer Harran'dır⁴¹.

Harranilerde İnanç

Harranilere göre yüce varlık olan Tanrı evreni yaratmış ve katına çekilmiştir. O, gözle görülen şahıslarda çoğalır. Bu şahıslar yeri idare edenlerdir. Nasıl ki yüce Tanrı, gökyüzünü ve orada bulunan cisimleri ve yıldızları yaratmışsa, evrenin işleyişini düzenleyen kişileri de yaratmıştır ve bunları alemin yöneticisi yapmıştır⁴².

Harranilere göre sevap ve ceza bu dünyadadır. Onlara göre bu dünyada yapılanlar geçmiş devirlerde önekilerin bir karşılığıdır⁴³.

³⁶ Tekvin 11: 27-32.

³⁷ Tekvin 12: 4.

³⁸ El-Ankebut 29/26.

³⁹ El-Enbiya 21/71

⁴⁰ Meryem 19/49

⁴¹ El-Bağavi, Ebü Muhammed el Huseyn b. Mes'ud el Ferra, Tefsiru'l-Bağavi, Riyad 1993, VI, 238; el-Cevzi, Ebü'l-Ferec Cemalüddin Abdurahman b. Ali b. Muhammed, Zadü'l Mesir fi Ilmi't-Tefsir, (tahk. Muhammed b. Abdurahman), Beyrut 1987, V, 255; el-Beydavi, Kadi Ebü Said Abdullah b. Ömer Nasreddin, Tefsiru'l-Beydavi, Beyrut 1990, III, 54, 326.

⁴² Şehristani, el-Milel, s. 366.

⁴³ Şehristani, el-Milel, s.366.

Harranilerde yedi heykel (gezegen/mabed), yüce olan Tanrının yedi azası hükmündedir⁴⁴. Harranilerin inançlarına göre Güneş, ışık küresinin meliki, rablerin rabbidir. Diğer gök cisimleri ışığını güneşten almaktadır⁴⁵. Harraniler yıldız ve yedi gezegenle ilişkili yarı tanrısal varlıkların; yaratıcı, celal ve azamet sahibi yüce varlıkla insanlar arasında aracılık yaptıklarına inanıyorlardı.

2.2.1.2.2. Planlama Alanının Kentsel Tasarım Özellikleri

Harran, tıpkı tarih boyunca olduğu gibi bugün de "ovasıyla" kimlik, anlam ve yaşam bulan bir yerleşmedir. Harran Ovası'nı ele almayan ve bu bütünselliği göz ardı eden her türlü çaba eksik ve sonuçsuz kalacaktır.

Bu gerçek, Harran'a doğru karayolu ile ova boyunca giderken açıkça gözlenebilmektedir. Harran ovasında, göz alabildiğince uzanan tarımsal düzlüğün içinde çok sayıda "höyük" vardır. Bu höyüklerin her biri, Dünya tarihinin en eski ve en köklü yerleşim alanlarının simgeleri durumundadırlar ve halen araştırılacak birçok konu vardır.

Mekan ve konut tasarımında iklimin ve coğrafi özelliklerin önemli etkisi vardır. Bölge iklimine uyumlu olarak Geleneksel Harran evleri yazın serin, kışın sıcak olan kubbeli tarzda yapılmıştır. Harran ve çevresinde yaygın olarak taş ocaklarının bulunması nedeniyle, Harran'da yer alan mimari yapılarda yapı malzemesi olarak taş yoğun olarak kullanılmış ve Harran'ın fiziksel gelişimine önemli derecede etki etmiştir.

Ovayı ve ovadaki köylüleri, Harran Kentiyle birlikte bir bütün olarak "korumayı" amaçlayan "Harran Koruma Amaçlı İmar Planı" bu açıdan geç kalmakla birlikte oldukça önemli bir çalışmadır. Gerek Harran Koruma Amaçlı İmar Planı, gerekse Harran Yönetim Planı bölgesel koruma vizyonu içinde yörenin ekonomik gelişmesini "doğaya ve tarihe saygı" içinde sağlamayı hedeflemektedir.

Harran antik kent yerleşmesi (Suriçi) ve bunu kuşatan Harran kentsel gelişme bölgeleri ile bütün olarak ele alınmalıdır.

Yerleşimin oluşumu ve gelişiminde özellikle Harran Ulu Camii'nin oldukça önemli bir yer vardır.

Helenistik mirasın matematik ve astronomi konuları dini inançları gereği Harranlı Paganlar tarafından bilinmekteydi.

M.S. 529 I. Justinianus'un pagan görüşleri savunduğu gerekçesiyle ATİNA OKULU'nu kapatması sonucu 8 alim (Damascius, Simlicius, Eulamios, Priscien de Lydie, Hermias, Diogenes, İsdore de Gaza) Sasani topraklarına gelmiştir. Bu alimlerden SİMPLİCİUS Harran'a gelerek HARRAN OKULU'nu kurmuştur.

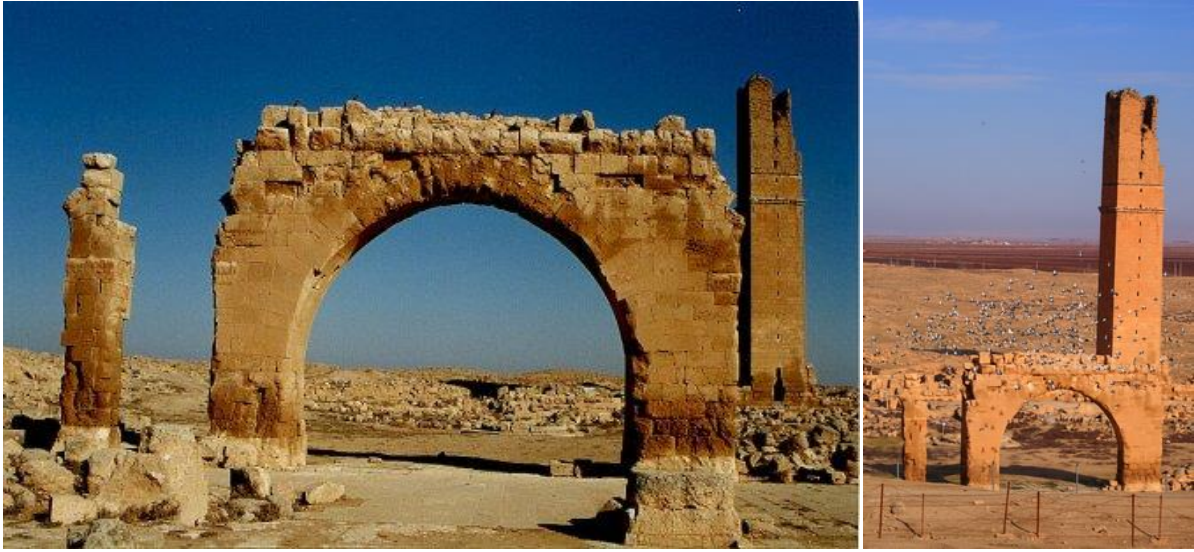
⁴⁴ Şehristani, el-Milel, s.367.

⁴⁵ İbnü'n-Nedim, el-Fihrist, s. 640; Şehristani, 364.

Emevi Halifesi Ömer b. Abdülaziz tarafından İskenderiye okulu tıp bölümü Harran'a getirilmiştir (M.S. 717-720). Abbasi hükümdarı Harun Reşit zamanında Harran Okulu'nun etkinliği arttırmıştır. İbn Şeddat, Harran'da 4 medresenin varlığından bahsetmektedir.

718 İskenderiye ve Antakya felsefe okulları kapanınca bu akademilerin hocaları Harran'a taşındılar. Bu bilgilerle aforoz edilen Nasturiler Harranlı Sabilerle birleşince felsefe okulunun merkezi Harran olur. Emeviler döneminde gelişen bilim Abbasiler döneminde meyvesini vermiştir.

Felsefe okulu Abbasiler döneminde Bağdat'a taşınmıştır. İbn Şeddat, Harran'da dört medrese olduğundan bahseder⁴⁶.

Fotoğraf 11. Harran Üniversitesi (Fotoğraf: harran.gov.tr, sanliurfa.gov.tr)

Dönemlere göre kentin mekansal gelişimi

Tarihçi ve Muhaddis İbni Asakir Hadisçi Huseyf'ten naklederek Nuh (A.S)'ın Harran Ovası'nda dolaştığı sırada şehrin ortasında duran höyüğün üzerine bir barınma yeri kurarak şehrin temelini attığını söylemektedir. Bu da Harran'ın kuruluşunun 14.000 yıl öncesine dayandığını göstermektedir.

Harran'da 640 yılında Hz. Ömer zamanında fethedilmiş ve ilk islami eserler inşa edilmeye başlanmıştır. İmadeddin Zengi'nin 1127 yılında Harran'ı almasından sonra, Zengi'nin oğlu Nureddin Mahmud ve Selahaddin Eyyübi zamanlarında şehirde medrese, hastane, çarşı, hamam gibi çok sayıda mimari eser yapılmıştır. Miladi 1175 depreminde zarar görmüş olan Ulu Cami'de bu dönemde restore edilmiştir.

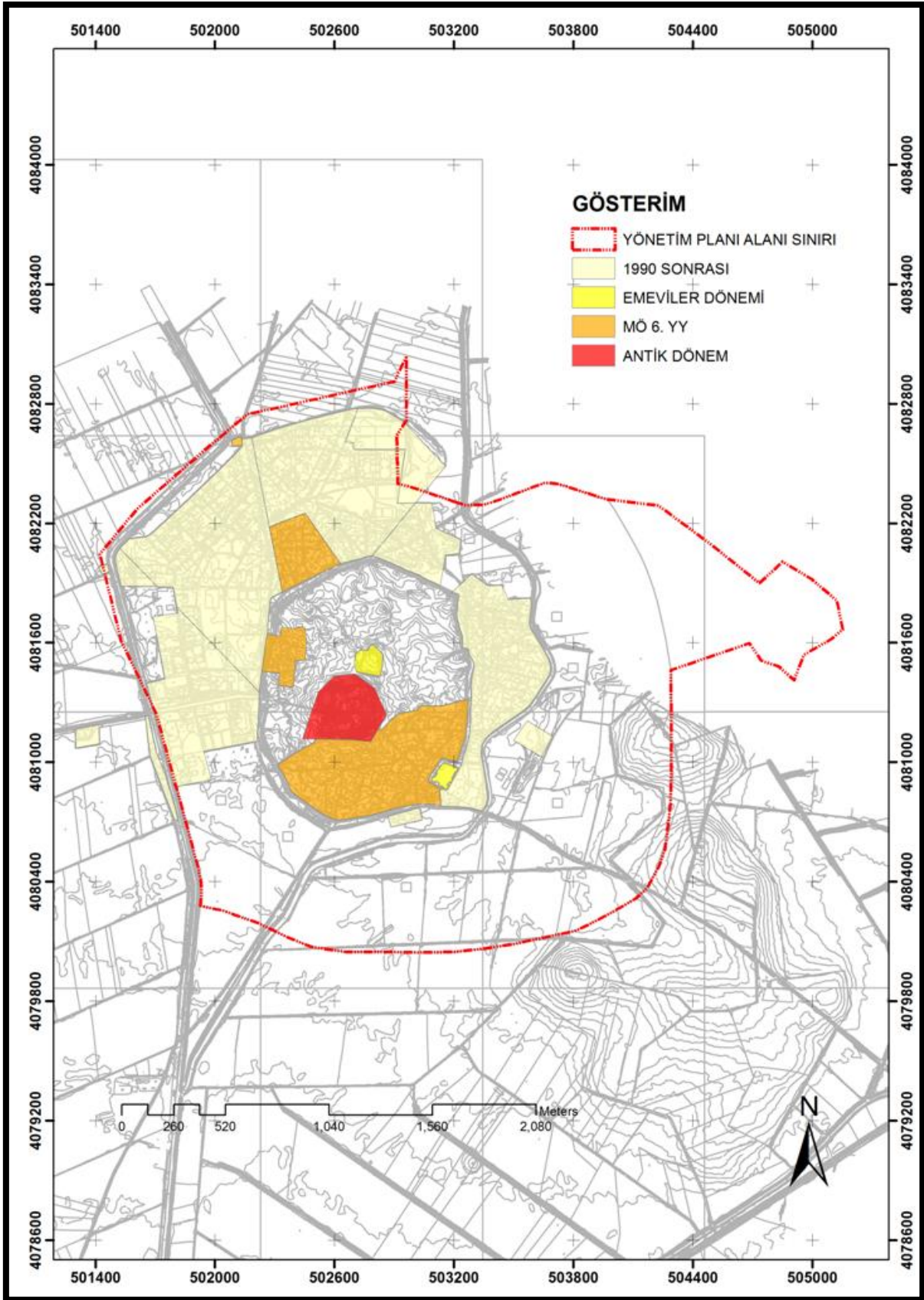
⁴⁶ Şeşen 1996:26

Harran Emeviler tarafından 744 yılında Emevi Devleti'nin başkenti yapılmıştır. Emevi Devleti'nin başkentliğini yaptığı dönemde şehirde imar faaliyetleri hızlanmış ve şehir mimari eserlerle donatılmıştır.

Abbasi hükümdarı Harun Reşit zamanında verilen önemden dolayı Harran Üniversitesi dünyada büyük bir önem kazanmıştır.

Moğollar 1271 yılında şehrin camilerini, surlarını, kalelerini yıkıp, şehri tahrip etmeleri nedeniyle şehrin sahip olduğu birçok mimari eser zarar görmüş ve yok olmuştur. Sonrasında ise şehir Osmanlı egemenliğine geçmiştir.

Harita 4. Tarihsel Süreçte Mekansal Gelişim Analizi

Kaynak: Haran Belediyesi, 2015

2.2.1.2.3. Yerleşimin Oluşumunda Etkili Doğal, Çevresel ve Fiziki Özellikler

Fiziki Yapı:

Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden olan Şanlıurfa, tarih boyunca Anadolu ile Ortadoğu'yu birbirine bağlayan kültürel ve ticari bağlantılar üzerinde yer aldığından birçok uygarlığın izlerini taşımaktadır. Özellikle il merkezinde bulunan Göbeklitepe ile Harran'daki kalıntılar ilin tarihi geçmişini ortaya koymaktadır.

İldeki yerleşimlerin fiziki gelişmelerinin mekâna dağılımı incelendiğinde, ilçelerin oldukça büyük alanlı, yerleşimlerin ise dağınık olduğu görülmektedir.

Yerleşimlerin Gaziantep – Mardin karayolu üzerinde bulunan Birecik, Suruç, Şanlıurfa ve Viranşehir ilçeleri, ulaşılabilirlik ve tarım potansiyeli sayesinde gelişmiş olup, kent merkezleri karayolu üzerinde çizgisel dizilimle birbirini izlemektedir. Kuzeydeki Siverek, hem Şanlıurfa, hem de Diyarbakır'ın hinterlandında bulunan büyük bir ilçe olarak dikkat çekmektedir.

İlin güneyinde ise, tarımsal, ticari nitelikleri ve kültür turizmi potansiyeliyle ön plana çıkan Harran, Akçakale ve Ceylanpınar ilçeleri yer almaktadır. Adıyaman il sınırı boyunca uzanan Halfeti, Bozova ve Hilvan ilçeleri de Fırat Nehri ve Atatürk Barajı kıyısında orta büyüklükteki ilçelerdir.

İlin Merkez dışında en gelişmiş ilçeleri, Viranşehir, Siverek, Birecik, Suruç ve Akçakale'dir. Bu ilçeler tarımsal üretimin en ileri düzeyde olduğu yerleşmelerdir. Birecik'te, stratejik konumu ve baraj göleti nedeniyle ulaşım ve turizm, Halfeti'de Atatürk Baraj Gölü sayesinde turizm sektörleri görece gelişmiştir.

Yer Seçimi ve Yerleşme Talepleri

Kentin batısının dağlık yapısı ve sanayi bölgesi olması, doğu ve güneyinin ise tarım kullanımına ayrılmış olması nedeniyle, Şanlıurfa merkezde yerleşimin gelişme aksı kuzeyde bulunan Karaköprü yönüne doğru olmuştur. Topografik engeller, sanayi kullanımları, askeri alanlar ve sulu tarım arazileri kentin gelişme lekesi için belirleyici eşiklerdir.

Kentte sosyo-ekonomik gruplar, mekânsal olarak da farklı bölgelerde yerleşme eğilimindedir. Eski kent merkezi geleneksel yapısını sürdürürken, göçlerle oluşan gecekondular alanları kentin batı ve güneyinde, yeni ve planlı gelişmeler ise kuzey kesimlerde yoğunlaşmıştır. Konut alanlarındaki bu farklılaşmaya karşın, kent tek merkezliliğini büyük ölçüde korumakta, ticari işlevler eski merkezde toplanmaktadır. Ancak, yeni gelişme alanlarında da, üst gelir grubuna hitap eden merkezleşme görülmektedir.

İklim özellikleri

Şanlıurfa ilinde sıcaklık tüm yıllarda Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Karasal iklimin görüldüğü Şanlıurfa ve Harran çevresinde genel olarak yazları çok sıcak ve kurak, kışları ise yağışlı, kısmen de ılıman geçmektedir. Aylık ortalama en düşük sıcaklık 5,6 °C ile Ocak ayında, en yüksek sıcaklık ise 31,9 °C ile Temmuz ayında görülmektedir.

Hidrojeolojik durum

Yönetim planı alanında yükselti yoktur. Harran ilçesi ve çevresinde nehir veya dere bulunmamaktadır. Harran ovasını sulama projesi kapsamında Fırat Nehrinin sularını dağıtmak üzere bazı kanallar açılmıştır.

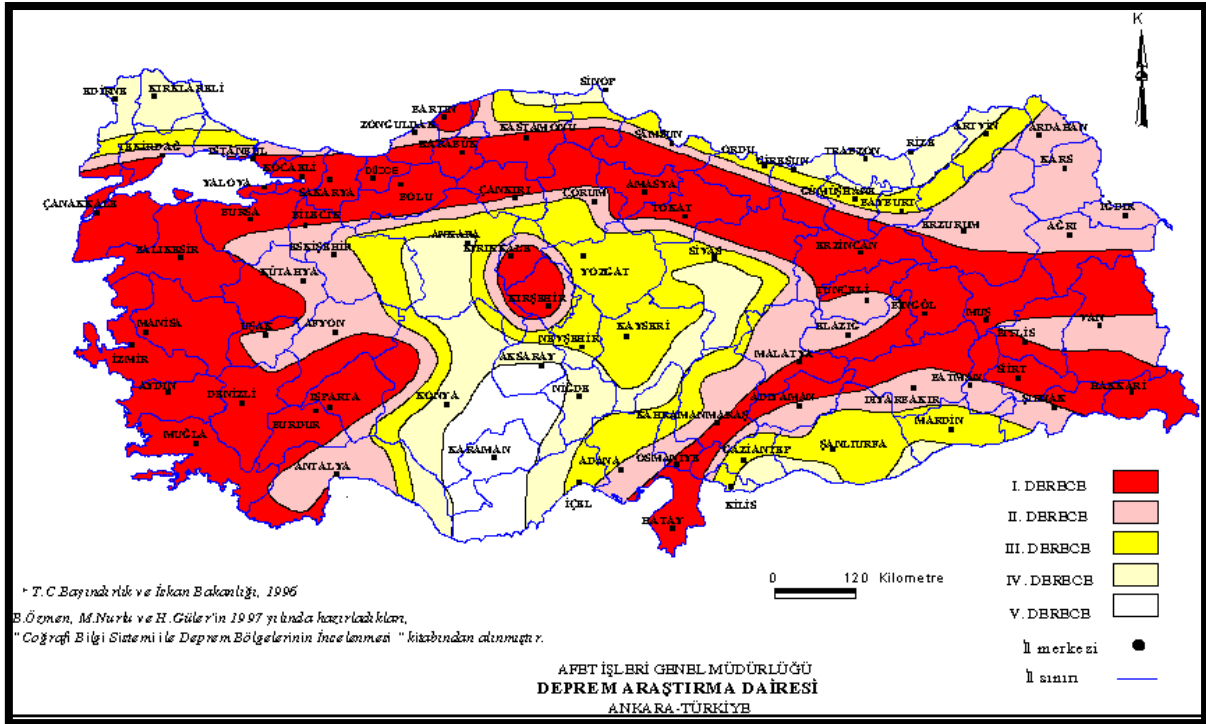
Jeolojik yapı

Harran için yapılan ve 05.06.2013 tarihinde İller Bankası tarafından onaylanan bir jeolojik etüt raporu mevcuttur. Harran'da yapılan sondaj çalışması sonuçlarına göre; en altta killi kireçtaşı-Marn, bunun üzerine ince bir tabaka çakıllı kum seviyesi ve en üstte de iltli kil yer almaktadır.

Depremsellik

Harran 3. Derece Deprem Kuşağında yer almaktadır (Harita 3). Tarihi kayıtlara göre Harran Ovasında yıkıcı depremlerden bahsedilmekle birlikte özellikle son yüzyıl içinde kaydedilmiş yıkıcı bir deprem yoktur. Bölgedeki en son deprem 1999 yılında 4.5 büyüklüğünde Adıyaman sınırı yakınlarında meydana gelmiştir.

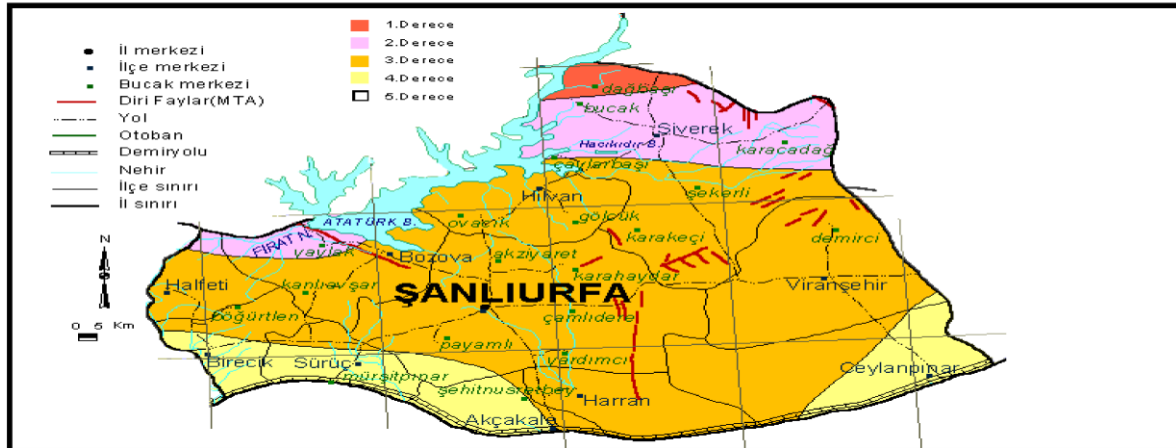
Harita 5. Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası

Kaynak: www.deprem.gov.tr, 1996

Şanlıurfa ilinde, kuzeyde bulunan küçük iki kesim I. Derece deprem kuşağında yer almaktadır. Bu alanın güneyinde Siverek'i içeren şerit ve Adıyaman il sınırına yakın bölümü II. Derece deprem kuşağındadır. Güneyde, Birecik, Suruç, Akçakale ve Ceylanpınar ilçelerinin yer aldığı bölgeler VI. Derece deprem kuşağındadır. İlin büyük çoğunluğunu oluşturan ve Halfeti, Bozova, Hilvan, Viranşehir, Harran ve Şanlıurfa Merkez ilçeleri III. Derece deprem kuşağında yer almaktadır.

Harita 6. Şanlıurfa İli Deprem Durumu

Kaynak: Başbakanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2010

Eğim

Harran ilçesi Harran ovasında düz bir alanda yer aldığından planlama alanında eğim söz konusu değildir. Eğim sadece Harran Höyük'ün bulunduğu alanda %10-%20 arasında, diğer alanlarda ise %10'dan daha düşüktür.

2.2.1.2.4. Kültürel Değerler (Anıtsal Yapılar, Sivil Yapılar, Dini Yapılar vs.)

Şanlıurfa genelinde Aralık 2014 tarihi itibarıyla tescilli kültür varlığı sayısı 2176'dır. Bunlarda 542'si arkeolojik sit, 6'sı kentsel sit, 2'si kentsel arkeolojik sit ve 1624 tanesi de tek yapı ölçeğinde tescilli kültür varlığıdır.

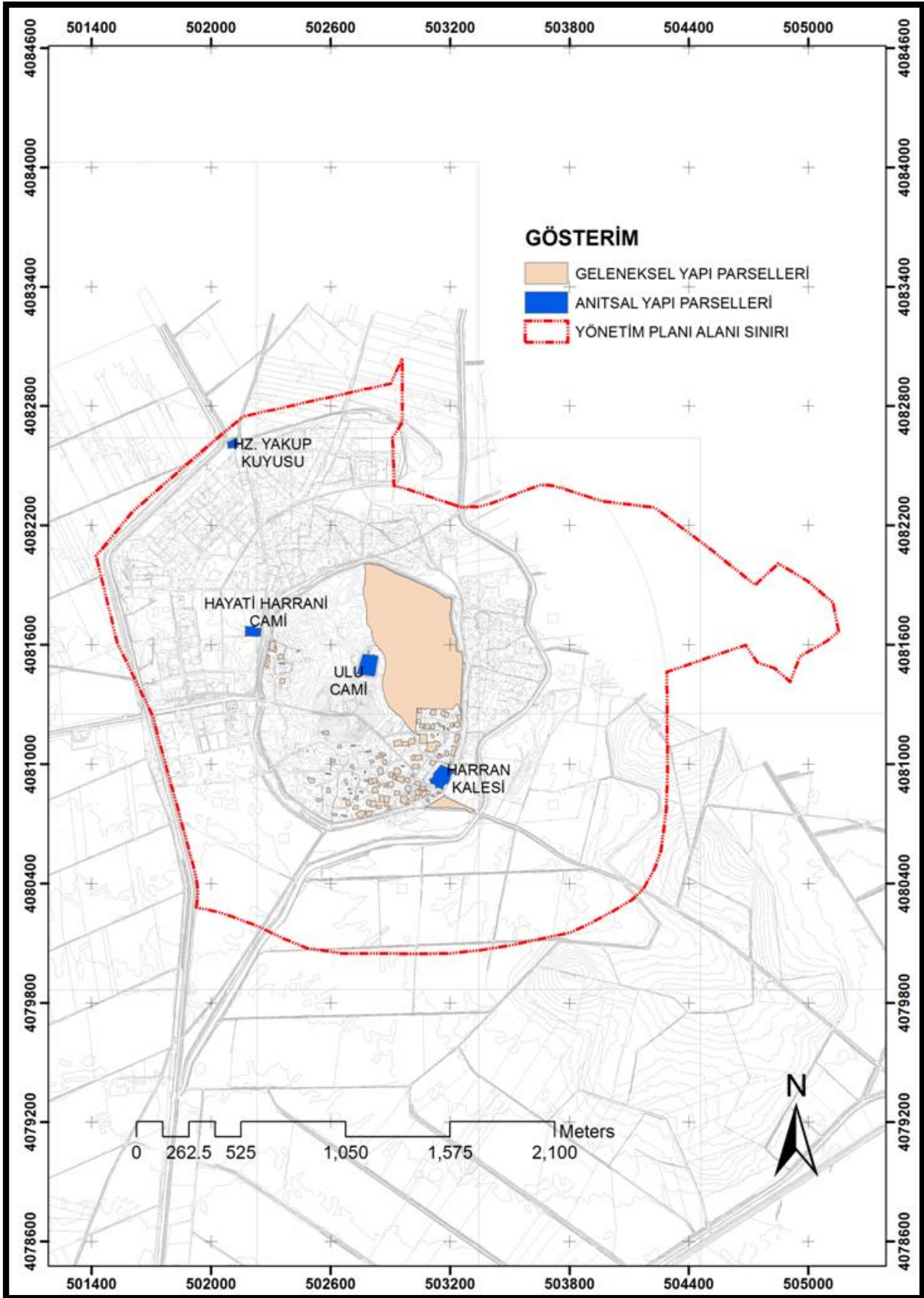
Tablo 10. Şanlıurfa Tescilli Kültür Varlıkları

Arkeolojik Sit Alanları	542
Kentsel Sit Alanları	6
Kentsel Arkeolojik Sit Alanları	2
Tarihi Sit Alanı	2
Tek Yapı Ölçeğinde Tescil	1624
TOPLAM	2176

Kaynak: ŞKVKBK, 2015

Harran ilçesi Şanlıurfa Merkez İlçeden sonra en çok tescilli kültür varlığının bulunduğu ilçedir. Harran ören yeri, surları, sur kapıları, kentin güneydoğusunda yer alan iç kale, kent merkezine yakın höyük ve höyüğün kuzey eteğinde bulunan Harran Ulu Camii ve dünyada benzeri olmayan konik evleri önemli kültür varlıklarındandır. İlçede çok sayıda türbe ve Paleolitik döneme ait mağara da bulunmaktadır. Harran'da yer alan tescilli yapı ve sit alanı sayısı 2014 yılı Aralık ayı itibarıyla 242'dir.

Harita 7. Tescilli Yapı Alanları

Kaynak: Harran Belediyesi, 2015

2.2.1.2.4.1. Kazılarda Bulunan ve Günümüze Kadar Gelen Mimari Eserler

Harran'daki mimari eserlerle ilgili en eski ve detaylı bilgileri İbni Cübeyr (580/1184), İbni Şeddad (640/1242) ve Evliya Çelebi'den (17. yüzyıl ortaları) öğrenmekteyiz. Ayrıca, R. C. Chesney (1850), G. P. Badger (1852), E.Sachau (1883), C. Preusser (1950), D.S.Rice (1951-1956) ve Dr. Nurettin Yardımcı Harran'daki mimari eserlerle ilgili çeşitli araştırmalarda bulunmuşlardır. Harran tarihi ile ilgili en geniş Türkçe eser Prof. Dr. Ramazan Şeşen'in 1993 yılında Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları arasında çıkan "Harran Tarihi" adlı eseridir.

Çeşitli kaynaklardan anlaşıldığına göre, Hz. Ömer zamanında İyaz bin Ganem tarafından 640 yılında fethedilen Harran'da ilk islami eserler inşa edilmeye başlanmış, Emevi başkanlığı yaptığı dönemde (744-750 İI. Mervan zamanı) imar faaliyetleri hızlanarak şehir mimari eserlerle donatılmıştır. İmadeddin Zengi'nin 1127 tarihinde Harran'ı almasından sonra, Zengi'nin oğlu Nureddin Mahmud ve Selahaddin Eyyubi zamanlarında şehirde medrese, hastane, çarşı, hamam gibi çok sayıda mimari eserin inşa edildiğini, miladi 1175 depreminde zarar gören yapılar ile Harran Ulu Camii'nin restorasyonunun yapıldığını yine çeşitli kaynaklardan öğrenmekteyiz.

580/1184 tarihinde Harran'a gelen seyyah İbni Cübeyr, Harran Ulu Camii'den, şehrin surlarından ve kalesinden detaylı bir biçimde bahsetmektedir. İbni Cübeyr bunlardan başka, Harran'ın camilerinin çok olduğunu söyleyerek bunlardan Ebü'l-Berakat Hayat b. Abdülaziz Mescidi (Hayat el-Harrani Camii) ve güneyindeki zaviyesinden, Seleme'nin mescidinden bahseder ve ayrıca eski bir mescidi ziyaret ettiğini söyler. Harran'da bir medrese (Üniversite) ve iki hastanenin mevcut olduğunu anlatan İbni Cübeyr, şehrin çok düzenli kapalı çarşılarının bulunduğunu söyleyerek bunları büyük yolları olan bir saraya benzetir. İbni Cübeyr, çarşılardaki her dört yol kavşağının taşla örülmüş büyük bir kubbe ile örtülü olduğunu ve bu kubbelerin sokakları ayıran bir nokta konumunda bulunduğunu ve Ulu Caminin bu çarşılarla bitişik olduğunu söyler.

640/1242 yılında (Eyyubiler devri) Harran'a vergilerin teftişi için gönderilen tarihçi İzzeddin b. Şeddad şehrin son mamur zamanını görmüş ve bizlere Ulu Cami, kale ve surlar hakkında önemli bilgiler aktarmıştır.

İbni Şeddad, şehirde Hz. İbrahim (a.s.) adına bir mescidden ve O'nun otururken dayandığı söylenen bir kayadan ve diğer bir mescidden söz etmektedir. Yine İbni Şeddad'ın verdiği bilgilerden, Harran'da Nureddin Mahmud b. Zengi (ölümü 569/1174), Şemseddin Şukayr, Hacı Naam Hanım, Şemseddin Ebu Muhammed b. Selame b. el-Attar tarafından inşa ettirilmiş hanbelilere ait dört medresenin, birini Nureddin, diğerini Cemaleddin Şadbaht'ın yaptırdığı iki Hanikah'ın (tekke), Gökböri tarafından inşa edilen (1182 Eyyubi devri) bir hastanenin mevcut olduğunu öğrenmekteyiz. İbni Şeddad ayrıca; Balat Hamamı, Kilise Hamamı, Reis Hamamı, Şeyh Hamamı, Sebba Hamamı, Ali Hamamı, Veliyat Hamamı ile şehrin dışında Büyük Kapı (Halep Kapısı) önünde iki, Yezid Kapısı önünde Hacib Ali tarafından inşa ettirilen iki hamam olmak üzere Harran'da toplam 14 hamamın bulunduğunu söylemektedir.

Onyedinci yüzyılın ortalarında (1650 yılları) Harran'ın harap haline yetişen ünlü seyyah Evliya Çelebi burasını, *"Şehir harap, evler toprak olup kalesinde insanoğlu kalmamıştır. Ancak, kargir camileri, han ve hamamları kalıp diğer harap evler içersinde çöl arapları kışlamaktadır"* cümleleriyle anlatmaktadır.

Günümüzde şehir surları içersinde kalan alan üzerinde adeta yerden fıskırır durumda yüzlerce mimari eserin temel kalıntıları görülebilmektedir. Bunların en önemlileri Harran Ulu Camii'nin kuzey doğusunda yer alan ve Rice tarafından "Mervan Evi" olarak adlandırılan temel kalıntıları ile bunun kuzey doğusundaki cami ve kilise kalıntılarıdır. Ayrıca, eski fotoğraflardan yüzyılımızın başlarında kısmen ayakta olduğu anlaşılan "Küçük Cami"nin temel kalıntıları Rakka Kapısı yakınında bulunmaktadır.

Parlak bir tarih ve ilim geçmişine sahip olan Harran, tarih boyunca birçok devletin hâkimiyetine girdiğinden kültürlerin kaynaştığı bir kent olmuş ve zengin mimari eserlerle donatılmıştır. Ancak, hiç bir zaman Bizans ve Haçlı hâkimiyetine girmeyen Harran'da bu devletlere ait eserler yer almamıştır.

Kentin ortasında yer alan höyükte ve sur içersindeki harabelerde Sin Mabedi ve üniversite dahil en eski mimari eserlerin temel kalıntıları yer almaktadır. Harran'ın zengin mimarisinden sadece surlar, iç kale, Ulu Cami, Şeyh Hayat el-Harrânî türbe ve camii ile konik kubbeli evler günümüze kadar gelebilmiştir.

Harran Höyüğü

Yaklaşık 400 m çapında olan höyük, 25 m yüksekliğindedir. Prehistorik Çağlardan M.Ö. VIII. Yüzyıla kadar yerleşim gördüğü düşünülmektedir. En üstte Eyyubi kalıntıları ev ve sokaklar mevcuttur. Burada Yeni Babil dönemine ait çivi yazılı tuğların devşirme olarak kullanıldığı görülmüştür (ÖCAL, 2014).

Harran höyüğü, içersinde çeşitli devirlere ait mimari kalıntıları ve bölgenin tarihini gün ışığına çıkartacak belgeleri barındırmaktadır.

Höyükte ilk araştırmalara 1951 yılında D. S. Rice tarafından başlanılmış ve bu araştırmalar aralıklarla 1956 yılına kadar devam etmiştir. O tarihten bu yana arkeologların gözünden irak olan Harran höyüğünde 1983 yılında Dr. Nurettin Yardımcı başkanlığında araştırma ve kazılara yeniden başlanılmış ve M. Ö. III. binden XIII. yüzyıla kadar devreleri içersine alan çeşitli buluntulara rastlanılmıştır. Üst tabakada geniş bir alana yayılmış olarak ortaya çıkartılan XIII. yüzyıl İslami devir şehir kalıntısındaki su kuyularının bulunduğu avlulara açılan odalardan oluşan kare ve dikdörtgen planlı, bitişik nizamlı evler, bu evlerin oluşturduğu dar sokaklar ve ortasında büyük bir kuyunun yer aldığı meydanlar o dönemin İslam şehirleri ve konut mimarisi hakkında önemli ip uçları vermektedir.

Kazılardan elde edilen çok sayıdaki İslami devir sikkesi, sırlı ve sırsız seramik kaplar, taş aletler, çeşitli süs eşyaları, madeni eserler, idol ve hayvan figürleri Şanlıurfa Müzesi'nde sergilenmektedir (Kürkçüoğlu Y. , 2000).

Fotoğraf 12. Harran Höyüğü (Fotoğraf: www.sanlıurfa.bel.tr)

Sin Mabedi

Babil dönemine ait ünlü Sin Mabedi Harran'da inşa edildiği bilinen en eski anıtsal eserdir. M.Ö. 2000 başlarına ait Kültepe ve Mari tabletlerinde Harran'daki Sin (Ay Tanrısı) Mabedi'nde bir antlaşma imza edildiğine dair bilgiler bulunmaktadır. Yine M.Ö.II. bininin ortalarına ait Hitit tabletlerinde, Hititlerle Mitanniler arasında yapılan bir antlaşmaya Harran'daki Ay Tanrısı Sin'in ve Güneş Tanrısı Şamas'ın şahit tutulduğu belirtilmektedir.

Yeri kesin olarak tespit edilemeyen Sin Mabedi'nin, höyükte, iç kalede ya da Ulu Cami'nin yerinde olduğu konusunda değişik fikirler ileri sürülmektedir. Bunlardan İbni Şeddad, bu mabedin Ulu Cami'nin yerinde olduğunu, Harran'ın 640 yılında İyaz bin Ganem tarafından fethedilmesiyle bu mabedin camiye dönüştürüldüğünü, Paganistlere kendi mabedlerini yapmaları için başka bir yer verildiğini söylemektedir.

Rice'nin yaptığı kazılarda, Ulu Cami'nin doğu,batı ve kuzey avlu kapılarının girişinde ters vaziyette döşeme taşı olarak kullanılmış üç bazalt stel bulunmuştur. Babil Kralı Nabonid dönemine tarihlenen (M.Ö.V. asır) bu stellerden birinin Ay Tanrısı Sin'i, diğerinin Güneş Tanrısı Şamas'ı temsil ettiği tespit edilmiş, üçüncü stelin mahiyeti anlaşılamamıştır.

Fotoğraf 13. Ay Tanrısı Sin'e adanan Nabonid steli, bazalt (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Fotoğraf 14. Nabonid stelinden ayrıntı (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Arkeolojik buluntular ve antik yazarların belirttikleri birlikte değerlendirildiğinde anılan tapınağın Ulu Cami'nin altında ve etrafında olması muhtemeldir. D.S. Rice'in cami çevresinde yaptığı bir sondajda 7m derinliğe inmesine karşın bahsedilen tapınak kalıntlarına ulaşamamıştır (Önal, 2014).

Dr. Nurettin Yardımcı 1985 yılı kazılarında höyüğün 36 DD ve 36 GG plan karelerinde bulunduğu, Babil Kralı Nabonid dönemine ait çivi yazılı iki tablette Sin Mabeti'nden ve E.HUL.HUL tapınağından söz edilmiş olmasına dayanarak mabetin höyükte olabileceğini ileri sürmektedir.

Harran'da XI. yüzyıla kadar varlıklarını sürdüren Sabiilerin 474/1081'de Numeyrilerin valisi Yahya b. el-Şatr tarafından yıktırılan son mabetlerinin yeri bugünkü kalıntılar arasında tespit edilememiştir (Kürkçüoğlu C. , 2000).

Harran Ulu Cami (Harran Üniversitesi)

Cennet ve Cuma Cami adlarıyla anılan Harran Ulu Cami, höyüğün kuzey doğusunda yer alır. Doğu kapısı, mihrabı, avlu kapısı, şadırvanı ve minaresi iyi durumdadır. Cami, kareye yakın plana sahip, 6 kapı ve revaklarla kuşatılmış şadırvanlı, geniş avluludur. Taştan yapılan minarenin üst kısmı tuğladandır. Restore edilen 33.30 m yüksekliğindeki minaresi ahşap merdivenlidir.

Fotoğraf 15. Ulu Cami'nin güneyden görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Fotoğraf 16. Kemerin yıkılmış görünümü, Harran Ulu Cami (Fotoğraf: M. ÖNAL)

İbn Şeddad, 639'da Harran fethedildiği esnada Ay Tapınağı'nın bulunduğu yere bir cami yapıldığından bahseder. Cami II Mervan tarafından büyük oranda yenilenir. Plan olarak VIII.yüzyıl Emevi camilerine benzemesi ve kare planlı minaresi bu dönemden günümüze kaldığı kabul edilmektedir. Bloom minarenin 830 yılında Abbasiler döneminde inşa edilmiş olacağını ifade eder⁴⁷. *İbn Şeddad* ve camideki yazıta göre, XII. yüzyılın ortalarında Zengilerden Nurettin tarafından büyük oranda yenilenerek genişletildi. Bugün görülen taş işçiliği ve süslemeler bu yüzyıla aittir. Cami'nin doğu kapısındaki Arapça yazılı 1192 tarihli kitabe bulunur. Cami'nin 4. sahinindeki bir sütun başlığında ise Nurettin Mahmut bin Zengi'nin 1174 yılında bu camiyi restore ettirdiği yazılıdır.

Creswell tarafından 1930'larda ilk defa çizilen plan, Dr.Nurettin Yardımcı'nın son yıllarda yaptığı kazılar neticesinde daha da netlik kazanmış ve caminin mihrap duvarı boyunca uzanan dört sahinli bir plana sahip olduğu anlaşılmıştır. Cami'nin II. Mervan tarafından inşa edildiği varsayılmaktadır. Muhtemelen II. Mervan zamanında mihrap duvarına paralel iki sahin inşa edilmiştir. Creswel ve Bloom cami'nin Emevi dönemine ait olduğunu ileri sürer. II. Mevan'ın yaptırdığı cami'nin Abbasiler döneminde genişletildiği ifade edilir⁴⁸. Fakat, Abbasiler döneminden kalan herhangi bir yazıt v.b. bulunamaması nedeniyle, Cami kitabelerinde geçen 1174 ve 1192 tarihleri, anılan caminin Zengi ve Eyyubiler döneminde 3 ve 4. sahinlerin ilave edilerek genişletildiği ve harimin avluya bakan cephesindeki revakların bitkisel ve geometrik desenlerle süslediği anlaşılmaktadır.

George Percy Badger (1844) Harran Ulu Cami kalıntılarının bir Hıristiyan mabedine ait olacağını düşünerek, bu yapının daha sonra Müslümanlar tarafından camiye dönüştürüldüğünü belirtmiştir. O zaman, Ulu Cami'nin altında olduğu ifade edilen Ay Tanrısı Tapınağı'nın Hıristiyanlar tarafından kiliseye dönüştürülmüş olması gerekirdi. Fakat, antik kaynaklarda henüz bu konuda bir bilgiye ulaşılamamıştır.

⁴⁷ Bloom, J., minaret; Sembol of Islam, Oxford 1986: 56.

⁴⁸ Creswel 1979: 647-648

Daha çok caminin ana girişleri önüne döşeli bazalt taşlar devşirme malzemedir. Bunların Sin tapınağına ait olması muhtemeldir. Çünkü, Sin Tapınağı'na ait bazal Nabonid steli de bu malzemelerin arasında tabana döşeli olarak bulunmuştur. Cami'de sütun ve paye başlığı olarak kullanılan Doğu Roma dönemine ait devşirme olarak kullanılan mimari parçalar mevcuttur.

Ulu Cami'ye avludan girişi sağlayan kapıların kemerleri avluya düşmüş haldedir. Bu kemerlerde yoğun süsleme görülür. Kemerlerin yüzeyinde beş sıra bordür bulunur. Birinci bordürde kalın bir şerit şeklinde kıvrımlı asma dalları, ikinci bordür lotus ve yumurta dizisi, 3. ve 4. bordür rumilerden, 5. bordür ise çatallı kıvrık rumilerden oluşur⁴⁹. Ayrıca, avlunun batısında yan yana duran kavisli süslü mimari parçalar durmaktadır. rumilerden ve süslü kıvrım dallarından oluşan bu mimari parçaların bir kubbeye ait olacağı haklı olarak ifade edilmektedir⁵⁰.

Harran Ulu Cami'nin pembemsi taşlarının Tek Tek Dağlarından getirildiği ifade edilmektedir⁵¹

Cami avlusundaki kanalların suyu için geniş sarnıçların ve hidrolik sistemin olması gerektiği⁵² ifade edilmektedir.

Harran Şehir Surları

Elips şeklinde 1350x1000m. ebadındadır. Yaklaşık 4km. uzunluğundaki sur, 8m. yüksekliğinde ve 1.50 m. genişliğindedir. Antik kaynaklardan Yeni Babil, Helenistik, Roma ve Doğu Roma dönemlerine ait kalesi olduğu bilinmektedir. Fakat, günümüzde görülebilen sur kalıntıları Orta Çağ'a aittir. Surlar molozla doldurulmuş olup, zayıf kireçtaşı ile kaplıdır. Günümüzde görülebilen kapı sayısı altıdır. Bunlar Anadolu Kapısı, Aslanlı Kapı, Bağdat Kapısı, Musul Kapısı, Rakka Kapısı, Halep Kapısıdır. Düzenli aralıklara sahip 187 adet kare cepheli destek çıkıntısı yer alır. Halep kapısı üzerindeki yazıt 1192 yılına aittir. Savunma amaçlı olarak surlar hendek ile kuşatılmıştır.

İbn-i Cübeyr Harran 'ın büyük bir şehir olduğunu belirttikten sonra çevresinin yontma taşlardan son derece sağlam bir surla çevrili olduğunu yazmıştır.

İbn-i Şeddad ise surlarla ilgili daha ayrıntılı bilgi vermektedir: Çok müstahkem bir suru vardı. Surların sekiz kapısı bulunuyordu. Bunlar saatin yelkovanı yönünde güneyden başlayarak Rakka Kapısı, Büyük Kapı (Halep Kapısı), Niyar Kapısı, Yesit Kapısı, Fedan Kapısı, Küçük Kapı, Gizli Kapı ve Su Kapısı 'dır. Rivayete göre Su Kapısı üzerinde bakırdan yapılmış iki yılan tilsimi vardı. Bunlar şehre yılanların zarar vermemesi için yapılmıştı. Bunun yanı sıra İbn-i Şeddad şehrin dış mahallesinin de şehir suruna bitişik ayrı bir surla çevrili olduğunu belirtmiştir.

Sur duvarının dış yüzleri kesme blok taş, içleri dolgulu olarak inşa edilmiştir. Atkılı Örgülü; her iki yanı kesme blok taş örgülü, arası kesme taş, kaba yontulu, ve moloz taş dolguludur.

⁴⁹ Kürkçüoğlu 1996: 27.

⁵⁰ Eravşar 2014:

⁵¹ Lloyd-Brice 1951: 87

⁵² Lloyd-Brice 1951: 83

Surların dış yüzünde ve özellikle burçlarda kesme-yığıma taş örgü tekniğı, iç yüzde ise daha çok iri birimlerden oluşan kaba yonu yığıma taş örgü tekniğinin kullanıldığı gözlenir.

Şehir surlarındaki savunma sisteminin 11. yüzyılın ortalarından itibaren terk edildiğı ifade edilmektedir⁵³.

Fotoğraf 17. Halep kapısı ve Şehir surunun görünümü
(Fotoğraf: M. ÖNAL)

Surların dışında yer alan ve günümüzde toprakla dolmuş olan hendeğın eskiden su ile dolu olduğı bilinmektedir. Şehrin güney-doğı köşesinde kesintiye uğrayan surların yerini İçkale tamamlamaktadır. Harran surları günümüzde yer yer yıkılmış olmasına rağmen çepeçevre izlenebilmektedir. Kapılardan sadece Halep Kapısı ayaktaadır. Şanlıurfa Müze Müdürlüğü Başkanlığı'nda Harran Arkeoloji bölümü kazı ekibi ile 2012-2013 yıllarında yapılan kazı çalışmalarında şehir surunun batı bölümü tamamen meydana çıkarılıp, restorasyon çalışmaları tamamlandıktan sonra ziyaretçinin şehir surunu görebilmesi sağlanmıştır.

İçkale

Kentin güneydoğusunda, 130x90 m ebadında dörtgenimsi planlıdır. Köşelerinde çokgen kuleleri (11 kenarlı) ve gözetleme kulesi yer alır. Dış duvarları yaklaşık 3m. kalınlığındadır. Etrafı bir hendekle çevrilidir. Bu haliyle kent surundan ayrı görünümündedir. İçkaleenin tarihi surlardan daha eskiye aittir. Harran İçkalede Hitit Dönemi'ne ait bir kapı aslanı bulunmuştur.

⁵³ Lloyd-Brice 1951: 78

Fotoğraf 18. İçkale'nin görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)

İçkale 3 katlıdır⁵⁴. 30m. kadar yüksekliktedir. Duvarlar taştan, bazı bölümlerde tonozlarda ve kemerlerde tuğla kullanılmıştır. Her katta 50 salon ve galeri bulunur. Kuzeyinde küçük bir mescit yer alır. Bunun yanındaki süslü kemerli bir odanın Haçlılar dönemine⁵⁵ ait olduğu ifade edilir.

Kalenin 4 evreli olduğu düşünülür. Henüz ilk evrenin dönemi bilinmemektedir. 2. evre Fatimilerin kenti ele geçirmesinden (1032) sonra, 3. evre 1098 onarımı, 4. evre ise XI. ve XII. yüzyılın sonlarıdır.

Kalenin güneyinde aslanlı kapı kitabesinde Ca'ber en-Numeyri'nin oğlu Müeyyideddevle Vessap'ın oğlu Ebu Reyyan Şebib Miladi 1058 senesinde buranın yapılmasını emrettiği yazılıdır⁵⁶.

İçkale hakkında antik yazarların bildirdikleri:

⁵⁴ Lloyd-Brice 1951: 104, PL. IX, 3

⁵⁵ Lloyd-Brice 1951: 79, 102, fig. 6, PL. X, 2

⁵⁶ Karakaş : 416

İbn Cübeyr “şehirden geniş ve açık bir alanla ayrılan kale iyi tahkim edilmiştir ve ayrıca da kent surundan bir hendekle ayrılmıştır.

İbn Şeddad “kale eski zamanlarda el müdevver olarak anılıyordu ve Harran’da yaşayan Sabiler’in tapınaklarından biriydi.

İbn el Varag “el müdevver önceleri tapınak olarak kullanılan bir kaledir.

Dimaşki “Harran’da bir ay tapınağı vardı ve bunun Harran Kalesi olduğu söylenir, Tatarlar’ın tahribine değin kullanıldı. “kalede yer alan el müdevver ay’a ait bir tapınağı Sabiler burada Eyyubiler’in tapınağı zaptettiğı 1032 yılına değin kaldılar, Sabiler’in başka tapınağı kalmadı ve çoğu İslamiyeti seçti “.

İbn Şeddad, İbn el Verag ve Dimaşki, anılan kalenin önceleri Sabilerin tapınaklarından biri olduğunu belirtmişlerdir. M.S. 1032’de Sabilere ait tapınak Fatimiler tarafından tahrip edilerek yerine saray inşa edilir.

Şeyh Yahya Hayat El-Harrani (Hayat Bin Kays) Türbesi Ve Camii

Şeyh Yahya Hayat el-Harrani XII. yüzyılda Harran’da yaşamış ve 1185 tarihinde burada vefat etmiş büyük bir İslam alimidir. İbni Cübeyr’in verdiği bu bilgilerden, şeyhin vefatından önce burada kendisine ait bir mescid ve zaviyenin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Şeyh Hayat’ın türbesi ve bunun güneyine bitişik olan Camisi Harran şehir surlarının kuzey batı dışarısındaki mezarlık alanındadır. Türbe ve caminin günümüze kadar önemli değişiklikler geçirdiğı duvar ve payelerdeki izlerden anlaşılmaktadır.

Dört paye ve kemerler üzerine oturmuş tromplu bir kubbenin örttüğü türbede Şeyh Hayat’ın sandukası bulunmaktadır. Türbenin doğu tarafında giriş kısmı olarak kullanılan kubbeli ikinci bir mekan inşa edilmiştir. Rice, sandukanın bulunduğu kubbeli mekanın Eyyübiler devrinde yapıldığını söylemektedir Türbe ve girişinin güney tarafına bitişik olarak ikişerli sıra halinde dört kubbenin örttüğü cami bulunmaktadır. Kubbeler, yanlarda duvar payelerine, ortada bağımsız bir payeye oturur. Orta eksenden batıya kaymış durumdaki mihrabın sonradan yapılmış olması, duvar ve payelerdeki bazı mimari izler bu caminin esasının İbni Cübeyr’in sözünü ettiği mescit ve zaviye olduğunu, sonradan önemli değişiklikler geçirerek bugünkü şekli aldığını göstermektedir.

Camiye giriş doğu cephedeki taç kapıdan olmaktadır. Kapı üzerindeki kitabede; bu meşhed’in (türbe) Hayat İbni Kays’ın (İbni Cübeyr, İbni Abdülaziz diyor) oğlu Omar’ın emri ve kız kardeşinin oğlunun eliyle 592/1195 tarihinde yaptırıldığı yazılıdır. Tabakat el-Kübra’da şeyh’in vefat tarihi olarak 581/1185 verilmiştir. buradan, türbenin şeyhin vefatından 10 yıl sonra inşa edildiğı ortaya çıkmaktadır.

Cami ile türbeyi ayıran duvarın camiye bakan tarafında iki tamir kitabesi bulunmaktadır. Bunlardan solda olanında Şeyh Hayat İbni Kays’ın adı ve ebced hesabı ile 882/1399 tarihi kayıtlıdır. Sağdaki iki satırlık kitabede ise bu cami ve makamın 1168/1755 tarihinde tamir edildiğı yazılıdır.

Caminin güney doğusuna bitişik olarak, doğu-batı ekseninde dört kubbeli, kuzeye açık bir revak eklenmiştir. Cephesindeki kitabeden bu revakın 1275/1858 tarihinde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Caminin doğuya bakan taç kapısının üzerinde dört sütuna oturan, taş kubbeli mimber minare bulunmaktadır. Cami ve türbe 1999-2001 yıllarında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce restore edilmiştir.

Fotoğraf 19. Şeyh Yahya Hayat El-Harrani Türbesi ve Camii (Fotoğraf: harran.gov.tr)

Tarihi Mezarlık

Harran'da, biri surların batı dışarısında Şeyh Hayat'ın türbesinin bulunduğu yerde, diğeri surların doğu dışarısında olmak üzere iki mezarlık bulunmaktadır. Bunlardan Şeyh Hayat'ın türbesinin bulunduğu mezarlıkta süslemeli şahideler dikkat çekmektedir. Harran'ın tarihteki esas İslam mezarlığı surların doğu dışarısında yer almaktadır. Ancak, bu mezarlık tamamen kaybolmuş, sanat değeri olan, süslemeli ve kitabeli şahideler toprak altında kalmıştır.

Geleneksel Harran Evleri

Harran'ın en çok ilgi çeken yanı, bindirme tekniğinde yapılmış, külah biçimindeki konik kubbeli evleridir.

Kubbeli evlerin tarihinin düz damlı evler kadar eski olduğu bilinmektedir. Musul yakınında Arpachiyah'da, Tiflis yakınındaki Schulaveri'de ve Kıbrıs'ta yapılan kazılarda rastlanılan kubbeli ev bulguları M.Ö. VI. bine tarihlenmektedir. Bu gelenek Mezopotamya, Transkafkasya ve Ege'de M.Ö. III. bine kadar yoğun bir biçimde devam etmiştir.

Fotoğraf 20. Geleneksel Harran Evleri (Fotoğraf: harran.gov.tr, sanliurfa.gov.tr)

Günümüzde Akdeniz çevresinde, bilhassa güney İtalya'nın Apulya bölgesinde hem kentsel, hem de kırsal alanda Harran evlerine benzeyen ve "Turullo" denilen bindirme kubbeli çok sayıda yapı bulunmaktadır. Ancak Apulya yapıları, 80-200 cm arasında değişen duvar kalınlıkları ve çift çubuklu kubbeleri ile Harran'daki benzerlerinden daha sağlam bir durumdadırlar. Çoğu XIX. yüzyıldan kalmış olan bu evlerin arasında XV. yüzyıla tarihlenenler de vardır. Ayrıca, bu yüzyılın başında yapılmış olanlarına da rastlanmaktadır.

İskoçya adalarında "beehive houses" adı verilen bu tür yapıların XVIII. yüzyılda canlı bir gelenek oluşturduğu bilinmektedir. İspanya'nın Aragonya bölgesinde, İran, Afganistan, Çin, Bolivya ve Peru'da kerpiçten, Etna eteklerinde lavlardan yapılmış kubbeli evler vardır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılın başında yapılan bir araştırmada Anadolu'da kubbeli evlerin yoğun olduğu iki bölge tespit edilmiştir. Urfa-Birecik arasındaki birinci bölgede, bugün yalnız Suruç ve çevresinde bulunan bir kaç köy kubbeli evleri içermektedir. İkinci bölge olan Urfa-Akçakale arasında ise, Harran ve çevresindeki bir kaç köyde kubbeli evler bulunmaktadır. Ancak, kerpiç kubbe ile örtülmüş bu evlerden farklı olarak Harran evleri tuğla kubbelerle örtülmüştür.

Harran evlerinin tuğla kubbe ile örtülmesinin en önemli iki nedeninden birincisi, bölgenin çöl olması münasebetiyle örtüde kullanılacak ağaç malzemenin bulunmayışıdır. İkinci neden ise Harran harabelerinde bol miktarda bulunan tuğla malzemedir. İlginç bir doku oluşturan ve ilçenin güney kesiminde yoğunlaşan bu evler, ören yerinden toplanan tuğlalarla eski kentin kalıntıları üzerine son 150-200 yıl içerisinde inşa edilmişlerdir.

1979 yılında arkeolojik ve kentsel sit alanı olarak tescil edilen ve kubbe evleri korumaya alınan Harran'da ören yerinden malzeme toplanması, her çeşit inşaat yapılması, kanal açılması yasaklanmıştır. O tarihlerde 960 adet kubbe sayılan Harran'da bu sayı dondurulmuştur.

Harran evleri kare, ya da kareye yakın prizmatik bir alt yapı üzerine bindirme tekniğinde örülen tuğlaların gittikçe daralarak konik bir külah şeklini almasından oluşan kubbelerle örtülmüştür. Kubbelere geçiş basit tromplar ve pandantiflerle (bingi) olmaktadır. Yüksekliği içerden en çok 5 m'ye varan kubbeler 30-40 tuğla dizisi ile örülmüştür. İkili, üçlü ve altılıya kadar varan kubbe grupları içerden kemerlerle birbirlerine bağlanarak genişçe mekanlar elde

edilmiştir. Kubbeler örülürken yanlara belli aralıklarla tuğla çıkıntılar yerleştirilmiş ve kubbenin tepesi açık bırakılmıştır. Tuğla çıkıntılar kubbenin tamiri ve gerektiğinde yağışlı-soğuk havalarda tepedeki deliğin kısmen veya tamamen kapatılabilmesi için tırmanmaya yaramaktadır. Kubbenin tepesindeki açıklık, içerideki dumanın dışarı çıkmasını sağlayan baca ve ışıklık fonksiyonu görmektedir.

Örgüleri düzensiz bir şekilde balçık harçla bağlanan kubbe ve duvarlar içerden ve dışarıdan yine bu harçla sıvanmıştır.

Bölge iklimine uyumlu, yazın serin, kışın sıcak olan kubbeli Harran evlerinde tavukların daha çok yumurtladığı, at gibi bazı hayvanların daha uysal olduğu, kuru soğanların çabuk filizlendiği köylüler tarafından söylenmektedir.

Arı kovanı biçiminde konik kubbeli ev mimarisi, Harran'ın yazın 45 dereceye ulaşan sıcağından korunmak için oluşmuştur. Yontma taş döneminden beri bu bölgede bu ev tipi (Arpacia, Tel Halaf v.b.) tercih edilmiştir. Bu evler, yazları serin, kışları ise ılık bir mekan oluşturmaktadır. Bu kubbelerin tepesinde bırakılan açıklık odanın ışık ve hava almasını sağlamayarak baca işlevi de görür.

Bu evlerden bir örnek 1999 yılında Harran Kaymakamı Halil İbrahim Akşit'in gayretleriyle restore edilerek "Kültür Evi" fonksiyonuna kavuşturulmuş ve turizmin hizmetine sunulmuştur.

Günümüzde Harran Örenyeri sur içinde yaklaşık 30 adet konik kubbeli ev mevcuttur. Bunlardan iki tanesi özel olarak bir tanesi de Harran Kaymakamlığı tarafından gelen ziyaretçilere yönelik kültür evi olarak işletilmektedir.

Fotoğraf 21. Konik Kubbeli Evler, Harran
(Fotoğraf: M. ÖNAL)

Hız. Yakub (A.S) Peygamber Kuyusu

Harran şehir surlarının kuzey doğu dışarısında yer alan Yakub Peygamber Kuyusu, hem bilezik taşı olan bir kuyu, hem de kuzeyden tonozlu girişı olan bir hayrat şeklindedir. Eski fotoğraflardan zemin seviyesinde olduğu anlaşılan bilezik taşı, son yıllardaki düzenlemelerle zemine yapılan dolgu neticesinde yukarıda kalmıştır. Kuyu ile ilgili elimizdeki en eski görsel belge George Percy Badger tarafından yayınlanan gravürdür.

Hız. Yakub'un Rahel ile karşılaştığında kaldırdığı kuyu taşının tılsımlı olduğuna inanılıyor ve bu taş Harran'da Hız. İbrahim Manastırında saklanıyordu.

Harran'da yer alan tarihi yapılar

Şanlıurfa'nın 44 km güney doğusunda bulunan ve her yıl binlerce yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilen tarihi kent Harran, kendi adıyla anılan ovanın merkezinde kurulmuştur. Mevcut Harran yerleşim alanı tarihi eserlerle iç içedir (Fotoğraf 22).

Fotoğraf 22. Harran Genel Görünüm (Fotoğraf: Harran Belediyesi, 2014)

Harran'da yapılan kazılardan çıkan belgelere göre Harran adı 4.000 yıldan beri değişmeden günümüze kadar gelmiştir. Bir dönem Emevilere başkentlik yapan Harran'ın asıl önemi ise İslamiyet öncesinden bu yana önemli bir bilim merkezi olmasından kaynaklanmaktadır (ŞKTVKB, 2006).

Harran Örenyeri

Harran Örenyeri, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, Şanlıurfa İlinin 44 km güneyinde Harran İlçesi'nde yer alır. Kendi adıyla anılan ovanın merkezinde bulunan Harran, Prehistorik dönemden beri ovanın yüzlerce höyüğü içerisinde en önde gelen yerleşme yeridir. Kuzey-güney ve doğu-batı yönlerinden gelen yolların kesiştiği yer konumundadır. Kuzeyinde Anaz Höyüğü, Sultantepe (Huzurina) ve Edessa (Şanlıurfa) Kenti bulunur. Güney-doğusunda Şuayip şehri ve Sogmatar, doğusunda Ras el Ayn (Ceylanpınarı), kuzey batısında Viranşehir (Kontantinapolis) bulunmaktadır.

Şekil 13. Harran'ın Uydu Görüntüsü

Kaynak: Google Earth

Şekil 14. Harran Sit Sınırları

Kaynak: Harran Belediyesi

Eski Asur, Hitit, Yeni Asur, Yeni Babil, Med, Helenistik, Roma, Doğu Roma, Emeviler, Abbasiler, Hamdaniler, Fatimiler, Numeyrililer (1059), Selçuklular (1086), Zengiler, Haçlılar ve Eyyubiler (1182) gibi uygarlıkların yerleşmesine sahne olan Harran 1260 yılı başlarında Moğol hükümdarı Hulagu tarafından işgal edilir. 1272'de ise Moğollar kenti tümüyle yakıp yıkarak, halkını ve zenginliklerini Musul'a ve Mardin'e götürür. Bu olaydan sonra Memlükler Dönemi'nde kısmen yerleşim olsa da Harran bir daha eski önemine kavuşamaz.

Ay tanrısı Sin tapınağıyla yıldız ve gezegenler üzerine kurulan inanç merkezi, okulları ve çok sayıda bilim insanıyla ise ilim merkezi olan Harran, Prehistorik Çağlardan Eyyubiler dönemine kadar yerleşim gören devasa höyüğü, üç katlı 150 odalı görkemli iç kalesi (kale-saray), destek çıkıntılı 4,5 km uzunluğundaki şehir surları, Anadolu'nun ilk en büyük cami, en zengin taş süslemeli cami ve şadırvanlı, revaklı en büyük avlulu cami olan Ulu Camisi ve Yontma Taş Çağı'ndan beri süregelen konik kubbeli evleriyle Mezopotamya'nın kendi adıyla anılan uygarlıklar beşiği ovasında, eflatundan sarıya rengarenk yerel kıyafetli insanlarıyla yaşayan müzedir.

- Harran tarih boyunca iki kez başkent olmuş önemli bir yerleşim merkezidir
- Yeni Asur Krallığı'nın başkenti
- Emevi Devleti'nin başkenti
- Cezire bölgesinde Diyar-ı Mudar'ın merkez şehridir.

Han-El Ba'rür Kervansarayı

Han-el Ba'rür Kervansarayı, Harran'ın 20 km doğusundaki Gökteş köyünde bulunmaktadır. Han-el Ba'rür Kervansarayının mimarisi Selçuklu dönemine aittir. Ticaret kervanlarının konaklaması için inşa edilmiş olan Han-el Ba'rür Kervansarayının kuzey cephesindeki portal kitabesinde 1128-1129 tarihinde El Hac Hüsameddin Ali Bey İmad Bin İsa tarafından yaptırıldığı yazılıdır (ŞKTVKB, 2006).

Giriş kapısı üzerinde, bu hanın yaptırınının Hüsamettin Ali olduğu ve 1219 tarihinde yapının tamamlandığı⁵⁷ yazılıdır. Hanın adının Ba'rür Han-Susuz Han olabileceği ifade edilir. Hanın giriş kapısının sağında, mescidin dış duvarında ise beddua kitabesi yer alır.

Korunması gerekli kültür varlığı olarak tescili bulunan Han-el Ba'rür, kareye yakın büyük bir avlu etrafındaki mekanlardan ve giriş kapısından oluşur. Giriş kapısının açıldığı eyvan, boyuna dikdörtgen şeklindedir. Batısında mescit ve dama çıkan merdiven, doğusunda han görevlilerine ait bir oda bulunur. Mescidin mihrap nişinin üst kısmında yarım kubbe şeklindeki kavsarada üç sıra halinde mukarnas süsleme yer almaktadır.

Giriş eyvanının tam karşısında ana eyvan yer alır. Avlunun etrafında, hana gelen yolcuların hayvan ve yükleriyle kaldıkları odalardan bulunur. Avlunun doğu tarafındaki koridor şeklindeki mekanların büyük kısmı yıkık vaziyettedir. Güney cephesi kısmen yıkılmış, batı cephesi ise, yıkılmış olan güneybatı köşesi hariç sağlam durumdadır.

Duvar örgüsü, birbirine paralel iki taş sırasının üst üste örülmesi ve aralarına daha küçük moloz taşlarla ve harçlarla doldurulmasından oluşur. Avlu duvarının iç taraflarında duvarlara bitişik ayaklarda, nişlerin yan duvarlarında ve kapılarda sivri kemerler bulunur.

⁵⁷ Karakaş 2012: 426

Yapıda geçiş elemanı olarak mukarnaslar ve üçgen, üst örtü tonozu olarak ise beşik, çapraz ve yarım tekne tonozlar kullanılmıştır. Tonozlar moloz malzemeyle inşa edilmiştir. Yapının köşesindeki mekanların üst örtüsü kubbe ile, yolcuların kaldığı nişlere benzeyen mekanların bir kısmının üst örtüsü düz tavadır.

Taş Malzeme: Avlunun etrafındaki koridor şeklindeki mekanların üst örtülerini oluşturan çapraz tonozlar ile mescidin karşısındaki mekanın beşik tonozu moloz taş olup, yapının diğer kısımlarında tamamen kesme taş kullanılmıştır. Anılan taşlar Bazda Taş Ocağı'ndan getirilmiş olmalıdır.

Süsleme: Yapının kuzey cephesi, mescit, kuzeybatı köşe mekanı ve ana eyvanında süsleme bulunur. Bunlar figürlü, geometrik ve mimari süslemedir. Kuzey cephesinde sadece ayakları korunmuş bir aslan kabartması, mescit mihrabında mukarnas, yapının kuzeybatı köşe mekanının köşelerinde ikişer sıra mukarnas, ana eyvanın pencere kemerinin etrafında beş dilimden oluşan zikzaklı süsleme bulunur. Mescit ve kuzeybatı köşe mekanının pencere kemerinin ortasında yelpaze şeklinde süsleme mevcuttur.

Hanın karşısında bir kuyu yer alır. Kuyunun batısında ise su ile ilgili olduğu düşünülen kalıntılar mevcuttur. Bu kalıntıların alt kısmı sarnıç, üst kısmı da burç olarak düşünülmektedir. Burada bulunan iki aslanı tutan çömelmiş bir insan kabartmalı betimli blok taş, Şanlıurfa Müzesi'nde teşhir edilmektedir. Bu kalıntıların Bar'ur Han'dan daha önce yapıldığı ifade edilir. Bu görüşün dayanağı ise, İbn Cübeyr'in Ceylanpınar-Harran arası yaptığı yolculukta, Harran'a bir günlük mesafede bir kuyudan bahsettiği, ama Kervansaray'dan hiç bahsetmemesidir.

Han-el Ba'rür Kervansaray'ı 1993 yılında onarım geçirmiştir.

Fotoğraf 23. Han-el Ba'rür Kervansarayı Genel Görünüm (Fotoğraf: M. ÇALIM)

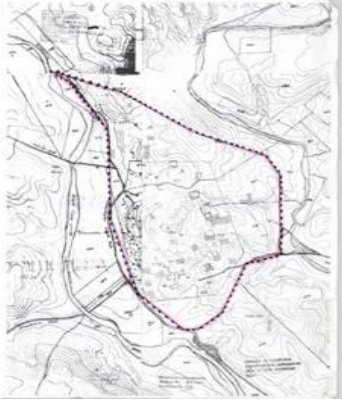
Fotoğraf 24. Han-el Ba'rür Kervansarayı İç Duvarlar (Fotoğraf: M. ÇALIM)

Şuayb Antik Kenti

Şuayb Antik Kenti, Harran'a 38 km uzaklıkta, Hanel Ba'rur'dan 11 km sonradır. Harran ilçesine bağlı Özkent Köyünde bulunmaktadır. Bu kentteki mevcut mimari kalıntıların Roma devrine ait olduğu tahmin edilmektedir. Mimarisi Efes'e benzemektedir ve Güneydoğu'nun Efesi olarak tanımlanmaktadır. Oldukça geniş bir alana yayılan tarihi kentin etrafı, yer yer izleri görülen surlarla çevrilidir. Kent merkezinde çok sayıdaki kaya mezarı üzerine kesme taşlardan yapılar inşa edilmiştir. Tamamı yıkılmış olan bu yapıların bazı duvar ve temel kalıntıları günümüze kadar gelebilmiştir (ŞKTVKB, 2006).

Fotoğraf 25. Şuayb Antik Kenti (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Şekil 15. Şuayipşehri Örenyeri'nin 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları

Fotoğraf 26. Şuayipşehri Örenyeri kalıntılarının görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Şuayip şehri Örenyeri yayvan bir tepenin güney, doğu ve batı eteklerine kurulmuştur. Şehir, sokakları, konut ve kamusal yapılarıyla etkileyici görünümündedir. Henüz kazısı yapılmamış olmasına rağmen şehre ait bütün yapılar izlenebilmektedir. Kısmen yıkık olmalarına karşın yapıların planları anlaşılmalıdır. Doğu Roma Dönemi'ne ait olduğu düşünülen kesme blok taş örgülü tek ve iki katlı yapılar, kapı ve pencere lentoları, üçgen alınlıklarıyla zamana meydan okumaktadır.

Şehir topografyasına bağlı olarak yatay sokaklar tepeye doğru uzanan dik sokaklarla kesilir. Konutların avlusuna açılan kapılar sokağa bağlanır. Bunlardan biri izlendiğinde tepe yakınında üçgen alıklığıyla ve yüksek duvarlarıyla büyük oranda sağlam kalmış dikdörtgen planlı bir yapıya ulaşılır.

Fotoğraf 27. Şuayipşehri Örenyeri (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Fotoğraf 28. Şuayipşehri Örenyeri (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Taştan inşa edilen yapıların bir çoğunun altında kayaya oyulmuş odalar mevcuttur. Bu odaların kaya mezarı olduğu düşünülse de, avlu ve oda planlarına çok uygun olmaları nedeniyle, konutun inşa edilmesi esnasında kayaya oyulu bu odalar kiler veya depo işleviyle yapılmış olmalıdır. Günümüzde kayaya oyulu mekanların bir kaç köy sakinleri tarafından barınma amaçlı, bir çoğu ise hayvan barınağı olarak kullanılmaktadır.

Antik kent yapılaşmasının azaldığı kentin doğusunda birbirine geçmeli 3-5 odası bulunan kayaya oyulmuş mekanlar mevcuttur. Bunlardan bir kaçında Şanlıurfa Müze Müdürlüğü tarafından temizlik çalışması yapılmıştır. Bu mekanların oda içlerinde yarım daire biçiminde büyüklü küçüklü nişler yer alır. Bunlar, ilk yapıldığı M.S. 5.-6. yüzyıllarda kaya mezarı olarak sonraları ise ibadet yeri veya mesken olarak kullanılmış olmalıdır. Bunların birinde duvar yüzeyine kazınarak yapılmış hayvan ve insan resimleri bulunur. Bunlar av sahnesi ve cenaze töreniyle ilgili resimlerdir. Oldukça şematik ve stilize yapılmış olan bu figürlerden bazıları ellerini yukarı kaldırmış haldedir. Benzer figürler Gaziantep Tuğlu Kaya Mezarı'nda⁵⁸ boya ile duvar yüzeyine yapılmıştır. Bu alanda kayaya oyulu dört odadan oluşan bir mekan Şuayip Peygamberin makamı olarak adlandırmakta ve çevre halkı tarafından ziyaret edilmektedir.

Fotoğraf 29. Kayaya oyulu oda duvarına kazınmış betimlerin görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Fotoğraf 30. Şuayip Peygamberin Makamı olarak düzenlenen kayaya oyulu odanın görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)

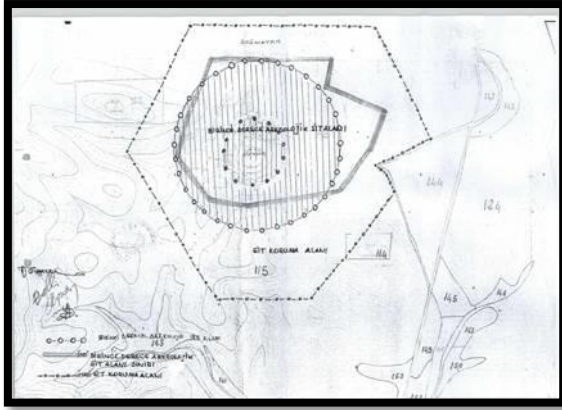
Soğmatar

Şuayipşehri Örenyeri'nden Mardin yolu istikametinde 16. Km'de Tek Tek Dağlarında yer alan Yağmurlu köyüne ulaşılır. Bu köyün içinde yaklaşık 50 m yüksekliğinde bir höyük yer alır. Bu höyüğü çevreleyen kuzey ve doğusundaki tepelerde 7 adet anıtsal mezar kalıntıları, köy içinde kayaya oyulmuş pognon salonu, diğer kaya mezarları, tapınak kalıntıları ve Musa kuyusu olarak adlandırılan ana kayaya oyulu bir kuyu bulunmaktadır⁵⁹.

⁵⁸ Önal, M., Hamza Güllüce ile "Tuğlu Resimli Kaya Mezarı" Anadolu'da doğdu, 60. Yaşında Fahri Işık'a armağan, İstanbul-2004. s. 519-548.

⁵⁹ Segal 1953: Fig. 1

Şekil 16. Soğmatar Örenyeri 1. Derece Arkeolojik Sit Sınırları

Kaynak: Harran Belediyesi

Fotoğraf 31. Kuzeyden höyüğün görünümü, Soğmatar Örenyeri (Fotoğraf: SEGAL, 1953)

Üzerinde Ortaçağ kalesini taşıyan höyük çevresinde yapılan yüzey araştırmasında Eski Tunç Çağı seramikleri bulunmuştur. Bu ve diğer kalıntılardan Soğmatar Örenyeri'nde Eski Tunç Çağı'ndan günümüze kadar kesintisiz bir yerleşim olduğu söylenebilir. Ama, Soğmatar'ın asıl önemi, Ay Tanrısı Sin'ne tapınımın olduğu kalıntılarının izlendiği M.S. 2.-3. yüzyıl Roma döneminde görülür.

Soğmatar Örenyeri'ndeki Roma Dönemi Kalıntıları:

1. Anıt Mezarlar:

Soğmatar Örenyeri'in kuzey ve doğusunu çevreleyen tepeler üzerinde 7 adet anıtsal mezar kalıntıları mevcuttur. Bunlar düzgün kesilmiş kesme blok taşlarla harçsız örülmüştür. Taşların, anıtların yakınındaki ana kayadan alındığı, günümüzde de görülebilen işlenmiş taş ocaklarından izlenilir. Söz konusu anıtlar dairevi, kare ve dikdörtgen planlıdır. Dairevi planlı olan birinin alt kısmı ana kayaya iki odalı aile mezarı biçiminde oyulmuştur.

Fotoğraf 32. Soğmatar (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Fotoğraf 33. Soğmatar (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Bu kalıntılar gezegen kültüyle ilişkilendirilip tapınak olarak da adlandırılmıştır⁶⁰: Jüpiter Tapınağı, Şamaş Tapınağı, Sin Tapınağı, Merkür Tapınağı, Venüs Tapınağı, Mars Tapınağı, Saturn Tapınağı. Fakat bu kalıntıların tapınak olduğuna dair ne bir antik yazı, ne bir heykel bulunabilmiştir. Diğerlerine göre günümüze sağlam olarak ulaşan ve Venüs olarak adlandırılan yapının altında kayaya oyulu iki odalı, arkasoliumlu aile kaya mezarı bulunmaktadır⁶¹. Bölgemizde bulunan diğer anıtlarla karşılaştığımızda Soğmatar anıtları, Gaziantep, Yavuzeli’nde bulunan Hisar, Elif ve Hasanoğlu Anıt mezarlarıyla benzeşmektedir. Bu nedenlerle, bu mezarların Soğmatar’da yaşamış olan kentin ileri gelen varlıklı ailelerinin mezarları olması muhtemeldir. Drijvers’da bu görüştedir⁶². Anılan mezarların girişlerinin kutsal tepeye dönük olması tepelerin topografik zorunluluğundan veya kutsal tepeye inanç başlılığından olmalıdır. Bu alanda yapılacak ayrıntılı araştırmalar neticesinde bu anıtsal kalıntılar hakkında daha ayrıntılı bilgilere ulaşılabileceği kuşkusuzdur.

2. Pognon Salonu

Höyüğün 250 m kuzey batısında yer alır. Anakayaya oyulmuştur. Pognon tarafından bulunup, Suryanice yazıları çözüldüğü⁶³ için, Pognonun adına izafeten bu kalıntıya Pognon mağarası denilmiştir. Ama, doğal oluşumlu oyuklara mağara denilmesi, bu mekanın ise insan eliyle oyularak yapılmış olması nedeniyle burasının salon olarak adlandırılması daha anlamlı olacaktır.

Fotoğraf 34. Pognon salonu-Soğmatar (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Pognon Kült Odası, yaklaşık kare planlı olup, girişi karşısındaki duvarında hilal kabartmalarının arasında dikdörtgen bir nişte uzun giysili bir erkek kabartması, bunun etrafında nişler içinde ayakta erkek kabartmaları işlenmiştir. Sağ duvarda da ayakta figürler kabartma olarak yapılmıştır. Figürler arasında Suryanice yazılar yer alır. Bu odadaki kabartmaların M.S.150-200 yılları arasında yapıldığı⁶⁴ ifade edilir.

⁶⁰ Segal 1953: 113; Kürkçüoğlu 2000: 59; Ekinci 2008:94

⁶¹ Segal 1953: 99

⁶² Drijvers 1976: 138

⁶³ Pognon 1907: 23-28

⁶⁴ Segal 1953: 105

Duvardaki Süryanice yazıttan bu betimler hakkında bilgi edinilmektedir: “Bu kabartmalar PR'nin komutanı Murtu oğlu Wael tarafından Arap Valisi Wael için, oğlu Wael için onun oğlu Wael için efendileri için yapılmıştır. Şıla oğlu Şıla onları oymuştur⁶⁵”.

Salonun güney duvarında 5 adet erkek kabartması bulunur. Buradaki yazıtın birinde “Bu heykel Makimi oğlu Ma'nu tarafından Arap Valisi Abgar için yapıldı⁶⁶” yazılıdır. Bu yazıtlardan bu salondaki kabartmaların Arap Valilerine adandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

3. Kutsal Tepe

Höyüğün kuzeyindeki tepede kabartma, altar ve Süryanice yazıdan oluşan kutsal tepe mevcuttur. Bu tepe antik dönemde tanrılara tapınım için kullanılmaktaydı. Tepenin kuzey yamacında iki insan kabartması yer alır. Bunlarda birisi büst şeklinde olup, omuzlarında hilal deseni görülür. Yanındaki Süryanice yazıtta “Şıla oğlu şıla, bu heykeli Adona oğlu Tiridates'in hayatı için yaptı⁶⁷” yazılıdır. Bu kabartmanın yakınında ana kaya yüzeyinde istiridye desenli niş içinde ayakta duran bir erkek kabartması yer alır. Tepenin en üstünde ise kayaya derinde oyulu Süryanice yazıt ve altar mevcuttur. Kutsal tepedeki Süryanice yazılmış üç tarih M.S. 164-165 yılına ait olup, bu yazıtların en eski Süryanice yazıtlar olduğu⁶⁸ ifade edilir.

Fotoğraf 35. Kutsal tepedeki kabartmalar ve Süryanice yazıtın görünümü (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Yazıtlarda Sin ve Tanrılar Tanrısı Mar- Alahe adının geçmesi, hilal kabartmaları ve kutsal tepenin kült merkezi olmasıyla Soğmatar'da bu dönemde Ay Tanrısı Sin inancının oldukça önemli bir kült merkezi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

⁶⁵ Segal 1953: 103-104

⁶⁶ Segal 1953: 104

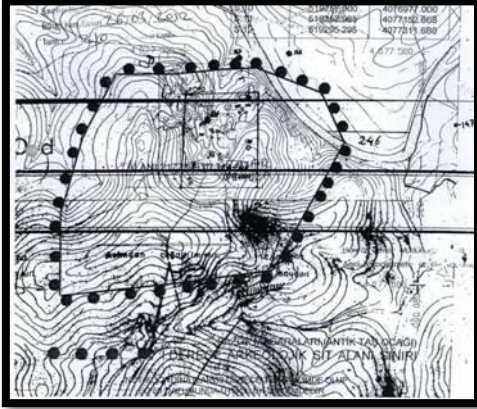
⁶⁷ Segal 1953: 101; Kürkçüoğlu 2000: 58

⁶⁸ Segal 1953: 104

Bazda Mağaraları (Antik Taş Ocağı)

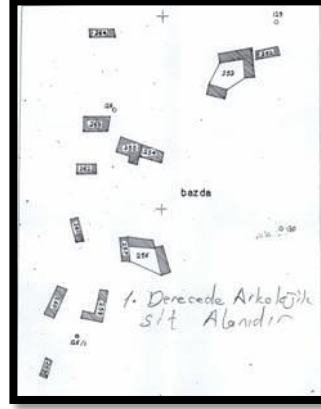
Harran'dan itibaren Soğmatar istikametinde turizm yolu izlendiğinde 16. km'de yolun güneyinde Gazlı Kuyu (Göktaş) köyü kerpiç köy evlerinin yakınında bir zamanlar hem taş çıkarılan hem de sıcaktan korunulan Bazda taş ocaklarının en büyüğü yer alır.

Şekil 17. Bazda Taş Ocağı'nın Sit Sınırı

Kaynak: ŞKTVKK

Şekil 18. Bazda Taş Ocakları

Kaynak: ŞKTVKK

Bazda Mağaraları olarak bilinen antik taş ocağı, Albazda, elbazda veya Bozdağ olarak da adlandırılmaktadır. Taş ocağı içinde kaya yüzeyine yazılmış Arapça yazılardan bu taş ocağının 13. yüzyılda Abdurahman el-Hakkari, Muhammet İbn-i Bakır, Muhammed el-Uzzar gibi şahıslar tarafından işletildiği anlaşılmıştır⁶⁹.

Bu mağara taş ocağı olarak kullanılmasının yanında Harran çevresinin yazın 45 dereceye ulaşan sıcaklığından korunmak için de açıldığı ve kullanıldığı mağara duvarındaki bir yazıttan anlaşılmaktadır. Bu Arapça kitabede Temam oğlu mimar Muhammet 1251 senesinde güneşten korunmak için bu mağarayı açtığı⁷⁰ belirtilmektedir.

⁶⁹ Karakaş :417-418; Kürkçüoğlu 2000: 48

⁷⁰ Karakaş :418

Fotoğraf 36. Bazda Taş Ocağı (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Fotoğraf 37. Bazda Taş Ocağı (Fotoğraf: M. ÖNAL)

Taş ocağı, kireç taşı ana kayadan taş bloklarının çıkarmasıyla oluşmuştur. Taş ocağını gezerken taş bloklarının ve taş kesme aletlerinin izlerini görebilmek olasıdır. Taş ocağı olarak kullanılması esnasında 10-15 m yüksekliğinde geniş salonlar, uzun galeri ve tüneller oluşmuştur. Bu taş ocağında kesilen taş bloklarının Han-el Ba'rur, Şuayip Şehri ve Harran şehrine götürüldüğü düşünülmektedir.

Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 25.05.2010 tarih ve 1159 sayılı kararı ile 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiştir.

Senem Mağarası

Soğmatar'ın 11 km kuzeyinde yer alır. Büyük Senem Miğar Köyü'ndeki mevcut mimari kalıntılar ve kayadan oyma yapılar, burasının Hıristiyanlığın ilk yüzyıllarında önemli bir merkez olduğunu göstermektedir.

Köy içerisindeki tepe üzerinde yer alan, kesme taşlardan yapılmış üç katlı anıtsal yapının bir manastır ya da saray kalıntısı olduğu tahmin edilmektedir.

11 km güneydeki Soğmatar'ın M.Ö. 400-M.S. 200 yılları arasında Paganistlerin merkezi olmasına karşın, Senem Mağarası'nın bölgedeki Hıristiyan Süryânilerin önemli merkezlerinden biri olduğu anlaşılmaktadır. Zira Soğmatar'da tanrısal gücü olduğuna inanılan gök cisimlerinin heykelleri yerine, Senem Mağarası'nda Hıristiyanlığın sembolü haç motiflerine yer verilmiştir (sanliurfa.gov.tr).

Çimdin Kalesi

Şanlıurfa-Viranşehir karayolunun 61. km. den güneye dönen yolun 9 km. de bulunan Eskikale köyünde Çimdinkale yer alır.

Kalede Şanlıurfa Müze Müdürlüğü tarafından 2012 yılında restorasyon amaçlı kazı çalışmaları yapılarak beden duvarları kısmen açığa çıkarılmıştır.

Şekil 19. Çimdin Tepe'nin sit alanı

Kaynak: ŞKTVKK

Fotoğraf 38. Çimdinkale'nin batıdan görünümü (Fotoğraf: M. Ali DOĞAN)

Fotoğraf 39. Çimdinkale'nin doğudan görünümü (Fotoğraf: M. Ali DOĞAN)

Fotoğraf 40. Çimdinkale'nin giriş kapısının görünümü (Fotoğraf: M. Ali DOĞAN)

Dört tarafı kayaya oyulmuş derin savunma hendeğiyle çevrili olan yaklaşık daire planlı Çimdinkale kayalık tepe üstüne inşa edilmiştir. Düzgün kesme taşlarla inşa edilmiş olan kale kısmen korunmuştur. Dar ve yüksek eyvan şeklindeki girişinde yuvarlak kemerli anıtsal bir kapısı bulunur. Kuzey yan duvarında üç satırlık Arapça harflerle kitabe yer alır. Bu kitabe, kalenin Hasan oğlu Saadettin Muhammet tarafından inşa edildiği yazılıdır⁷¹.

⁷¹ Kürkçüoğlu 2005: 31

Fotoğraf 41. Çimdinkale kalıntılarının görünümü (Fotoğraf: M. Ali DOĞAN)

Fotoğraf 42. Kitabe, Çimdinkale (Fotoğraf: M. Ali DOĞAN)

Oppenheim bu kaleyi 1899 yılında gezmiş, kale içinde gördüğü diğer bir kitabenin türbeye ait olduğunu söylemiştir. Bu kitabede, bu mezarın İbrahim oğlu merhum Mesut Ali'ye ait olduğunu ifade etmiştir⁷². Anılan kitabe ve mezar günümüzde görülemez.

Kalenin muhtemelen Eyyubiler döneminde yapıldığı düşünülmektedir⁷³. Kale beden duvarlarında Memlûklerde görülen bosajlı taş örgü nedeniyle anılan kale de bu dönemde onarım görmüş olmalıdır.

Kalede bir adet su kuyusu bulunur. Kale etrafında kaya mezarları ve sarnıçlar tespit edilmiştir. Kale hendeği yapılırken sarnıç ve kaya mezarlarını kesmiş olması nedeniyle anılan kale bu mezarlardan daha sonra yapılmıştır. Kaya mezarları ise Roma ve Doğu-Roma dönemine ait olmalıdır.

Cabir El-Ensar Camii Ve Türbesi

Harran'ın 20 km kuzeyindeki Cabir el-Ensar (Yardımcı) Köyünde Cabir b. Abdullah'a (Cabir el-Ensar) atfedilen bir türbe (meşhed) ve yanında yine O'nun adını taşıyan bir cami bulunmaktadır. Mihrap duvarı boyunca üç kubbe ile örtülü olan caminin doğusuna dördüncü bir kubbeli mekânla türbe eklenmiştir.

Fotoğraf 43. Cabir El-Ensar Camii ve Türbesi (Fotoğraf: www.sanlıurfa.gov.tr)

⁷² Kürkçüoğlu 2005: 31

⁷³ M. v. Oppenheim und Frh. Hiller von Gaertingen, "Höhleninschriften aus Edessa mit dem Briefe Jesu an Abgar", *Sitzungsberichte der Königlichen Preußischen Akademie der Wissenschaften* 32 (1914), S. 817-828.

Cabir el-Ensar'ın hicretten 16 yıl önce (miladi 607) yılında Medine'de doğduğu, 697 yılında yine Medine'de vefat ettiği kaynaklarda kayıtlıdır. Peygamber Efendimiz ile birlikte bir çok savaşa katılan, Hz. Peygamberin vefatından sonra Şam'ın fethinde bulunduğu bilinen Cabir b. Abdullah'ın, Hz. Ömer zamanında Harran ve Urfa'nın fethine katıldığı ve İmam Bakır hazretleri gibi şehit düşen bir uzvunun gömüldüğü yere bu türbenin (meşhed) ve caminin yapıldığı söylenmektedir.

İmam Bakır türbe ve caminin orijinal şeklinin bozulmuş olmasına karşın Cabir el-Ensar türbe ve camii orijinal şeklini muhafaza etmekte olup 1992 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğünce restore ettirilmiştir.

İmam Bakır Camii Ve Türbesi

Harran'ın 3 km kuzey doğusundaki İmam Bakır Köyü'nde, 12 İmam'dan beşincisi olan Ebu Cafer İmam Muhammed Bakır'a atfedilen bir türbe ve yanında yine O'nun adını taşıyan bir cami bulunmaktadır.

Fotoğraf 44. İmam Bakır Camii ve Türbesi (Fotoğraf: www.sanlıurfa.gov.tr)

Anne ve baba tarafından Hz. Fatıma'nın (r.a.) torunu olan, ilim, irfan ve takvasıyla herkesin saygısını kazanan, geniş bilgisinden dolayı "Bakır" lakabıyla anılan Ebu Cafer İmam Muhammed h. 57 (m 676) senesinde Medine'de doğmuştur. H. 103 (m. 721) senesinde Hamime'de vefat edince, naaşı Medine-i Münevvere'ye getirilerek Cennet-ül Baki Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Hz. Ömer zamanında Urfa ve Harran'ın fethine katılan (miladi 639) Ebu Cafer İmam Muhammed'in şehit düşen parmağının buraya gömülerek üzerine türbenin (meşhed) yapıldığı ve köye "İmam Bakır" adı verildiği söylenilmektedir. Türbenin batısına bitişik bir de cami bulunmaktadır. Kitabesi bulunmayan her iki yapı son yıllarda betonarme bir şekilde genişletilerek orijinalliğini kaybetmiştir.

Caminin yanındaki mezarlıkta bulunan bazı şahideler üzerindeki yazı ve süslemeler, Harran'ın doğu surları dışındaki tarihi mezarlıkta bulunan şahidelerle aynı özellikleri taşımaktadır.

Çoban Mağaraları

Roma devrinde yapıldığı düşünülen Han-el Ba'rür yolunun 14.km'sinde bulunan, kuzeye bakan 10 adet mağara bulunmaktadır. Yaklaşık 3x3 m. genişliğinde olan ve "arcosolium"ları bulunan bu mağaraların kaya mezarı olarak Roma devrinde yapıldığı tahmin edilmektedir. çevrede yerleşim yerinin bulunmayışı nedeniyle, Tek Tek Dağları'ndaki çobanlar için barınak olarak yaptırılmış olabileceğini de akla getirmektedir.

Karahisar

Soğmatar'ın 13 km. kuzeyindeki bu tarihi yerleşmede kale olarak kullanılan bir tepe ve bunun doğusundaki kayalık tepelerde M.S. V. yüzyıla tarihlenebilen kaya mezarları ve sarnıçlar bulunmaktadır.

Mehemed Han

Soğmatar'ın 30 km kuzeyinde, Urfa-Mardin karayolunun 50. km'sindeki Dağyanı Köyü'nde Romalılara ait olduğu sanılan ve "Mehemed Han" (Mehmet'in Hanı) adıyla anılan büyük bir "Hayrat" yer almaktadır.

Doğu-batı istikametinde uzanan bu yapı düzgün ve büyük kesme taşlardan beşik tonozlu olarak inşa edilmiştir. Hayratın zeminindeki kayadan oyma su toplama havuzu son yıllarda köylüler tarafından doldurulmuş ve yapı ahıra dönüştürülmüştür.

Hayratın doğusunda ve güneyindeki kayalık zemine oyulan kanallar vasıtasıyla dinlenme havuzlarında toplanan yağmur suları yine kanallarla hayrat içerisine akıtılarak biriktiriliyordu.

Betik

Soğmatar'ın 7 km kuzey doğusu, Sene Mağara'nın 4 km güney doğusundaki Betik (Güzel) Köyü'nde kesme taşlardan inşa edilmiş 8x4 m. boyutunda anıtsal bir yapı yer almaktadır. Tom Sinclair tarafından incelenmiş olan bu yapının "tahıl ambarı" olabileceği ileri sürülmüştür. Ancak, doğu-batı yönünde yatık dikdörtgen planlı ve girişi kuzeyden olan bu yapının iki paye ile iki sahına ayrılmış olması, kible yönündeki duvarının ortasında mihrabı andırır bir nişin bulunması (Bu niş sonradan tahrip edilerek delinmiştir) hususları dikkate alındığında bu yapının Harran Ulu Camii (Harran Üniversitesi) ile aynı dönemde (744-750 Emevi dönemi) inşa edilmiş küçük bir mescit olabileceği fikrini akla getirmektedir.

Doğu ve batıda birer duvar payesi, ortada bağımsız iki paye ile doğu batı yönünde iki sahına ayrılmış yapının üzeri kuzey-güney yönünde yerleştirilmiş büyük taş lentolarla örtülmüştür.

Çatalat (Çatlar)

Soğmatar'ın 16 km güney doğusunda, Çatalat (Çatlar) Köyü'nde V. yüzyıl Roma döneminden kalma yapı kalıntıları bulunmaktadır. Bu kalıntılardan birisi yaklaşık 2 m eninde, 4 m yüksekliğinde kemerli bir kapıdır. Diğer kalıntı ise büyük bir yapının köşe duvarlarına aittir.

Kasr-ül Benat (Kızlar Sarayı)

Soğmatar'ın 17 km kuzey doğusunda, Betik'in 10 km doğusundadır. Köy meydanındaki ağılların ihata duvarlarında bolca kullanılan blok taşlardan burada büyük yapı kalıntılarının mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Soğmatar'daki Süryanice yazıtlı "*Kutsal Tepe*" nin bir benzeri Kasr-ül Benat'ta bulunmaktadır. Köyün kuzeyindeki bu kayalık tepede 10'dan fazla Süryanice yazıtın bulunması burayı "*Yazıtlı Tepe*" olarak adlandırmamıza neden olmuştur. "*Kutsal Tepe*" nin M.S. II. yüzyıla tarihlenen yazıtlarına göre biraz daha geç dönemlere (III. veya IV. yüzyıllar) tarihlenmesi muhtemel olan "*Yazıtlı Tepe*" yazıları stil olarak da Soğmatar yazıtlarından farklılık göstermektedir. İki ya da üç hatlı olarak yazılmış bu yazılar Süryani kaligrafi sanatının Urfa ve çevresinde bilinen tek örnekleri olması bakımından önem taşımaktadırlar. Tepenin güney batı kesimine oldukça iri harflerle üç hatlı olarak kazınmış bir yazıtta "*QUST...*" kelimesi okunabilmektedir. Yazıtın son harfleri toprak altında kaldığından tamamını okumak mümkün olmamıştır.

"*Yazıtlı Tepe*" deki diğer yazıtlarda okunan "*Ben Sargis*", "*Ben Gebar'u*", "*Amaryu*", "*Ben Keşiş Şim'un*", "*Ben Demet(ri)ono*" gibi keşiş isimleri Kasr-ül Benat'ın Tektek dağlarında erken Hıristiyanlığın önemli merkezlerinden olduğu fikrini doğrulamaktadır. Soğmatar'da Pagan inancını yansıtan tanrı heykellerine Kasr-ül Benat'ta yer verilmemiş olması bu fikri güçlendirmektedir.

"*Yazıtlı Tepe*" üzerinde ayrıca; biri tepenin güney batı yamacında küçük, diğeri bunun 100 m. kuzey doğusunda biraz daha büyük, üçüncüsü bunun kuzey doğusunda tepenin zirvesinde olmak üzere kaya zeminine oyulmuş labirent şekilleri bulunmaktadır. Ortadaki bir haç motifinden gelişen bu şekillerin mahiyeti anlaşılamamıştır.

"*Yazıtlı Tepe*" nin güney kesiminde ve köyün doğusundaki kayalık yamaçta mağara ve kaya mezarları yer almaktadır. Bunlardan en büyüğü ve işçilikli olanı "*Yazıtlı Tepe*" nin güney yamacındaki 8 arkosoliumlu kaya mezarıdır. Arkosoliumların silmeli kemerleri birbirine bağlı olarak mezarın üç yönünü dolaşmakta, aralarındaki boşluklarda kabartma haç ve çiçek motifleri yer almaktadır. Mezarın güneye bakan giriş cephesindeki Süryanice yazıtlarda burada yatan şahıslardan "*Keşiş Abrohom*" adı okunabilmektedir. Bu mezarın bir benzeri Şanlıurfa il merkezinin güney kesiminde "*Ehber*" (Abgar) olarak adlandırılan dağlık alanda bulunmaktadır.

Kasr-ül Benat'taki mimari elemanların lento silmeleri, korint üslubundaki sütun başlıkları Sene Mağara'da olduğu gibi Urfa merkezindeki Ulu Cami'nin yerinde bulunan M.S. 435 tarihli St.Stephan Kilisesi'nden kalma kemer, lento ve sütun başlıklarına büyük ölçüde benzemektedir. Ancak, Kasr-ül Benat sütun başlıkları St.Stephan Kilisesi sütun başlıklarına göre daha sade ve süslemesizdir. Bütün bunlara dayanarak Kasr-ül Benat yapılarını IV. yüzyıl sonlarına tarihlemek mümkündür.

Eyyüp Nebi Köyü Peygamber Mezarları (Türbeleri)

Urfa-Mardin Karayolu'nun 85. km.'sinden kuzeye sapan asfalt yolun 16. km.'sindeki Eyyüp Nebi Köyü'nde Eyyüp Peygamber, Eyyüp Peygamber'in hanımı Rahime Hatun ve Elyesa' Peygamber'in mezarları bulunmaktadır. Bu köyün 400 yıldan beri Eyyüp Nebi Köyü adıyla anıldığı vakfiyesinden anlaşılmaktadır.

Eyyüp Nebi Köyü'ndeki peygamber türbeleri yüzyıllardan beri kutsal günlerde ve bayramlarda yöredeki binlerce kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Bu önemli inanç merkezinde son yıllarda Harran Üniversitesi Öğretim Görevlilerinden Mehmet Oymak'ın danışmanlığında Turizm Bakanlığı ve Şanlıurfa Valiliği'nce geniş ölçekli bir çevre düzenlemesi ve türbe restorasyonları gerçekleştirilmiş, her üç türbe arasında yaya yollarıyla bağlantı sağlanarak türbeler alanı ihata duvarlarıyla köy yerleşmesinden ayrılmış ve ağaçlandırılmıştır. Eyyüp Peygamber türbesinin batı yakınında bulunan ve O'nun otururken yaslandığına inanılan büyük bazalt taş bu proje içerisinde korumaya alınmıştır.

Eyyüp Peygamber Türbesi

Yüce Allah, Şanlıurfa'da yaşayan ve çok zengin olan Eyyüp Peygamber'i imtihan etmek için önce mallarını ve çocuklarını elinden aldı ve daha sonra kendisine ağır bir hastalık verdi. Tüm bunlara sabır ve şükür gösteren Hz. Eyyüp Cebrail (a.s)'in getirdiği vahiy gereği ayağını yere vurdu ve yerden su fışkırdı. Bu su ile yıkanan Hz. Eyyüp vücudunu kaplayan yaralardan hemen kurtuldu. Daha sonra içtiği bu kutsal su, içindeki bütün dertleri de yok etti. Bunun üzerine Allah Hz.Eyyub'a, hem çocuklarının hem de mallarının iki katını verdi. Bunun için Hz.Eyyüp sabır timsali bir peygamber olarak tanınmaktadır.

Eyyüp Peygamber'in hastalık çektiği mağara, yıkanarak ve suyundan içerek şifa bulduğu kuyu Şanlıurfa'nın Eyyubiye semtinde bulunmaktadır.

Urfa'ya 100 km. mesafede, Viranşehir İlçesi sınırları içerisindeki Eyyüp Nebi Köyü'nde bulunan Eyyüp Peygamberin türbesi köyün kuzey yönündeki höyüğün güney eteğinde, kendi adıyla anılan caminin doğusundaki mezarlık içersindedir. Oldukça harap bir durumda olan türbe son yıllarda Şanlıurfa Valiliği'nce tek kubbeli, beşgözlü revaklı ve revakların üzeri üç kubbe ile örtülü olarak yeniden inşa edilmiştir.

1336/1918 tarihli Diyarbakır Vilayet Salnamesi'nde türbenin kubbesinin çinko ile kaplandığı ve hademesine maaş bağlandığı kayıtlıdır.

Rahime Hatun Türbesi

Eyyüp Peygamber'in ağır hastalığı ve uğradığı musibetler sırasında O'na büyük bir şefkat ve sabırla bakan hanımı Rahime Hatun'un mezarı Eyyüp Peygamber mezarının yaklaşık 500m. kuzey batısındadır. Kare planlı, tek kubbeli bu mütevazi mezar anıtı köydeki diğer türbeler gibi geçtiğimiz yıllarda Şanlıurfa Valiliği'nce restore edilmiştir.

Elyesa' Peygamber Türbesi

Eyyüp Peygamberi ziyaret etmek isteyen Elyesa' Peygamber uzun yıllar süren zorlu bir yolculuktan sonra O'nun bulunduğu köye ulaşır. Ancak kendisi bunu bilmemektedir. Karşısına insan kılığında girmiş Şeytan çıkar ve Hz.Eyyüp'ün daha çok uzaklarda olduğunu söyler. Yaşlı ve yorgun olan, artık yürüyecek mecali kalmayan Elyesa' Peygamber umutsuzluğa düşer ve Allah'a dua ederek ruhunu almasını diler. Bunun üzerine hemen orada vefat eder ve köy içersine gömülür. Eyyüp Peygamber mezarının 500 m. güney batısında yer alan ve oldukça harap bir durumda olan Elyesa' Peygamber Türbesi Şanlıurfa Valiliğince yeniden yaptırılmıştır.

2.2.1.2.5. Alandaki Kazı Çalışmaları ve Arkeolojik Buluntular

Günümüzde turizm yolu olarak planlanan eski Harran-Bağdat ticaret yolu güzergahında, inanç, ticaret ve ilim merkezlerinden biri olan Harran ve çevresinde Bazda Taş Ocakları, Senem Mağara, Şuayip Örenyeri kalıntıları, Ay Tanrısı Sin, Yıldız ve Gezegen kültürünün önemli bir tapınım merkezi Soğmatar kalıntıları ve Çimdin Kale yer almaktadır.

2.2.1.2.5.1. Kazı Çalışmaları

Harran tarihi ile ilgili en doğru bilgiler yapılan arkeolojik kazılardan anlaşılmaktadır. İngiliz Arkeoloji Enstitüsü tarafından 1950-51, 1956 ve 1959 yıllarında S. Lloyd, W. Brice, D. S. Rice ve J. B. Segal'ın katılımıyla Harran'da Ulu Cami, İçkale ve Höyük'de kazı çalışmaları yapılmıştır. Höyüğün doğusunda açılan derin sondajda Eyyubiler Dönemi'nden Eski Tunç Çağı'na kadar kalıntılara rastlanmıştır. D. S. Rice tarafından İçkale'de yapılan kazı çalışmasında köpek kabartmalı güney kapısı, madeni kaplar, Ulu Cami'de ise Yeni Babil kralı Nabonid steli bulunmuştur. Ayrıca, Harran'ın topografik planı ile İçkale ve Camii'nin plan ve çizimleri de yapılmıştır. 1959'da Höyük'de yapılan 13 m derinliğindeki sondajda Orta Çağ'dan Eski Tunç Çağı'na kadar kalıntıya rastlanmıştır.

Harran'da Türk kazıları 1983 yılında Dr. Nurettin Yardımcı tarafından başlatılmıştır. 1983-2011 yıllarında Dr. Nurettin Yardımcı⁷⁴, Harran Örenyeri'nde Höyük, İçkale, sur ve Harran Ulu Camii (Harran Üniversitesi)'de kazı çalışmaları yapmıştır. Höyüğün üst tabakalarında yaptığı çalışmalarda M.S.7-13. yüzyıllara ait evler, sokaklar v.b. kente ait kalıntıları meydana çıkarmıştır. Harran Ulu Camii'nin planını tam olarak elde ederek, Camiinin güneyinde yer alan çarşıya ait sokaklar ve dükkanlara rastlar. Şehir surunda yer alan Halep kapısı ile Harran Ulu Camii'nin doğu duvarının restorasyonunun yapılmasını sağlar. Prof. Dr. Fikri Kulakoğlu, Harran Ovası yüzey araştırmasını yaparak, höyük ve yerleşimlerin kültür envanterini hazırlar

⁷⁴ N. Yardımcı, Mezopotamya'ya açılan kapı, Harran (İstanbul 2007); "Harran 1983", VI. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1985: 79-91; "Harran", XXXIV, Uluslar arası Assirioloji Kongresi. Türk Tarih Kurumu Ankara 1998: 167-169.

ve yayınlar. Ayrıca, Harran'ın 1 km batısında bulunan Tel İdris yerleşiminde yaptığı kazılarda Halaf Dönemi ve M.Ö. VII. bine uzanan çanak çömlek parçaları da bulmuştur.

2012-2013 yılında Şanlıurfa Müze Müdürü Müslüm ERCAN Başkanlığı'nda, Şanlıurfa Müzesi'nden arkeolog Nedim DERVIŞOĞLU ve Bülent ÜÇDAĞ'ın katılımıyla, Harran Üniversitesi Arkeoloji bölümünden Doç. Dr. Mehmet ÖNAL'ın kazı ekibi (Arş. Gör. S. İrem ÖĞÜTLE, Arş. Gör. Fatih YILMAZ, Arkeologlar Semih MUTLU, Emrah ÇANKAYA, Naime ALKIŞ) ile şehir surunda, İçkale'de ve Harran Ulu Camii (Harran Üniversitesi) çevresinde koruma ve onarıma yönelik kazı ve temizlik çalışmaları yapılmıştır.

2014 yılından itibaren Harran Kazı çalışmaları Harran Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Prof. Dr. Mehmet Önal tarafından sürdürülmektedir. 2014 yılı çalışmasında İbn Şeddat'ın bahsettiği on dört hamamdan⁷⁵ birisine rastlanılmıştır.

Fotograf 45. Harran Ören Yeri Kazısı 2013 (Fotograf: M. ÖNAL)

Fotograf 46. Hamam meydana çıkarken, Harran Ören Yeri 2014 yılı kazısı (Fotograf: M. ÖNAL)

2.2.1.2.5.2. Arkeolojik Buluntular ve Öneriler

Arkeolojik kazıların en büyük sorunu ödenek yetersizliğinden kazıların sürekliliğinin sağlanamamasıdır. Harran ve çevresinde yapılan kazılarla gün yüzüne çıkacak tarihi buluntularla Harran turizmi daha da gelişecektir. Kazıların sürekliliğinin sağlanması için ilgili tüm kurum ve kuruluşların maddi katkı sağlaması gerekir. Arkeolojik kazıların desteklenmesiyle Harran da Göbeklitepe'de olduğu gibi arkeolojik buluntularla daha da önemli bir merkez haline gelecektir.

Han-El Ba'rur Kervansarayı

- Temizlik ve kazı çalışması yapılarak, yıkılan duvar temellerinin ve zemin döşemesinin meydana çıkarılması

⁷⁵ Şeşen 1996: 27.

- Koruma kurulunun kabul ettiği ölçüde restorasyonunun yapılması
- Şanlıurfa Müze Müdürlüğü'ne götürülen aslan ve bakıcısının betimlendiği kabartmalı blok taşın mülajının yapılarak orijinal yerine konulması

Şuayip Şehri Örenyeri

- Şuayipşehri Örenyeri'nde temizlik, kazı ve araştırmanın yapılması
- Örenyeri içerisindeki köy evlerinin kamulaştırılması
- Şuayipşehri Örenyeri yakınına otopark yapılması (bunun için I. Derece Arkeolojik Sit Alanı'nın dışında, yolun batısı uygun olabilir)

Soğmatar Örenyeri

- Arkeolojik kazı çalışmalarının yapılması
- Anıtmezarların Rölövesinin yapılması ve restorasyon projesinin hazırlanması
- Çevre düzenleme çalışmalarının yapılması
- Daha önceleri inşa edilen Turizm Danışma Binasının tadilatının yapılması

Çimdin Kale

- Arkeolojik kazılar yapılarak kale içindeki yapıların meydana çıkarılmasıyla toprak altındaki kalıntılara görünürlük kazandırılması
- Kazı sonrası hazırlanacak projeler doğrultusunda koruma amaçlı restorasyon çalışmalarının yapılması
- Arkeolojik kazıların devam ettirilmesi ve Oppenheim'in bahsettiği kitabe ve türbenin de ortaya çıkarılması
- Ahır, kiler ve depo amaçlı kullanılan kaya mezarlarının ıslah edilmesi

Bazda Mağaraları

- Çevre düzenleme çalışması yapılması,
- Taş ocağı içinde gezi güzergahının belirlenmesi
- Karanlık galerilerin aydınlatılması
- Bilgilendirme levhalarının yapılması
- Taş ocağından taşların kesilme yöntemlerini içeren görsellerin olduğu levhaların hazırlanması
- Taş ocağı içinde çatlayan bölümlerin herhangi bir tehlike oluşturmaması için sağlamlaştırılması

Harran Ulu Camii (Harran Üniversitesi)

- 2014 yılında yapılan kazılarda Harran Ulu Camii'nin doğusunda rastlanan sarnıcın detaylarının ortaya çıkarılması
- Harran Üniversitesi arkeoloji bölümünün 2014 yılında yaptığı kazılarda Harran Ulu Camii'nin doğusunda bir hamam kalıntısına rastlanılmış olup, çalışmaların devam ettirilmesi

- Harran Ulu Camii'nin kuzey doğusunda yer alan bazilika planlı kilise ve küçük cami kalıntısının ortaya çıkarılması (Lloyd-Brice, 1951).

2.2.1.3. Fotoğraf Arşivi

Ekte verilmektedir.

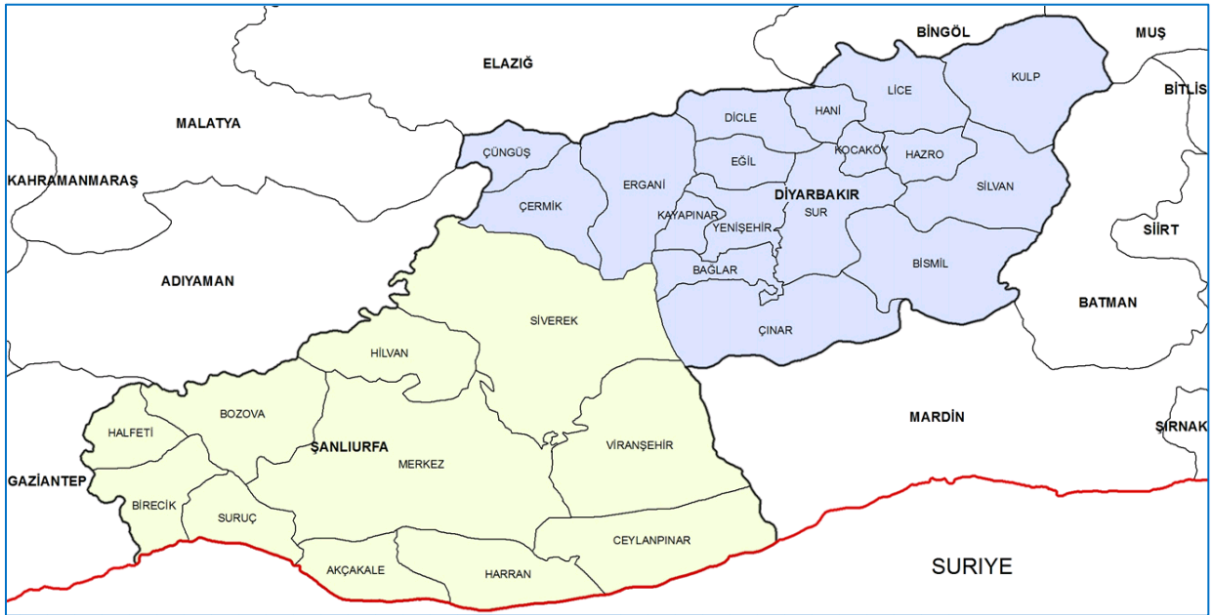
2.2.1.4. Yönetmel Yapı

2.2.1.4.1. Yönetmel/Hukuki Yapı

Şanlıurfa ilinin Merkez ilçe dışında Akçakale, Birecik, Bozova, Ceylanpınar, Eyyübiye, Halfeti, Haliliye, Harran, Hilvan, Karaköprü, Siverek, Suruç, Viranşehir olmak üzere 13 ilçesi, 29 belediyesi, 30 bucağı, 1.155 köyü ve 1.580 mezra yerleşim yeri vardır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun açıkladığı 2011 yılına ilişkin "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları"na göre nüfusu 750.000'i aşan Şanlıurfa, 12 Kasım 2012 tarihli ve 6360 sayılı kanun ile büyükşehir olmuştur. Bu yasa ile birlikte Merkez ilçe bölünmüş ve Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü yerleşimleri de ilçe statüsü kazanmıştır.

İlçelerin idari sınırları Şekil 20'de verilmektedir. Harran ilçesi Şanlıurfa Merkez, Akçakale, Ceylanpınar ilçeleri ve Suriye ile komşudur.

Şekil 20. TRC2 Bölgesi İlçe İdari Sınırları

Kaynak: Karacadağ Kalkınma Ajansı, 2015

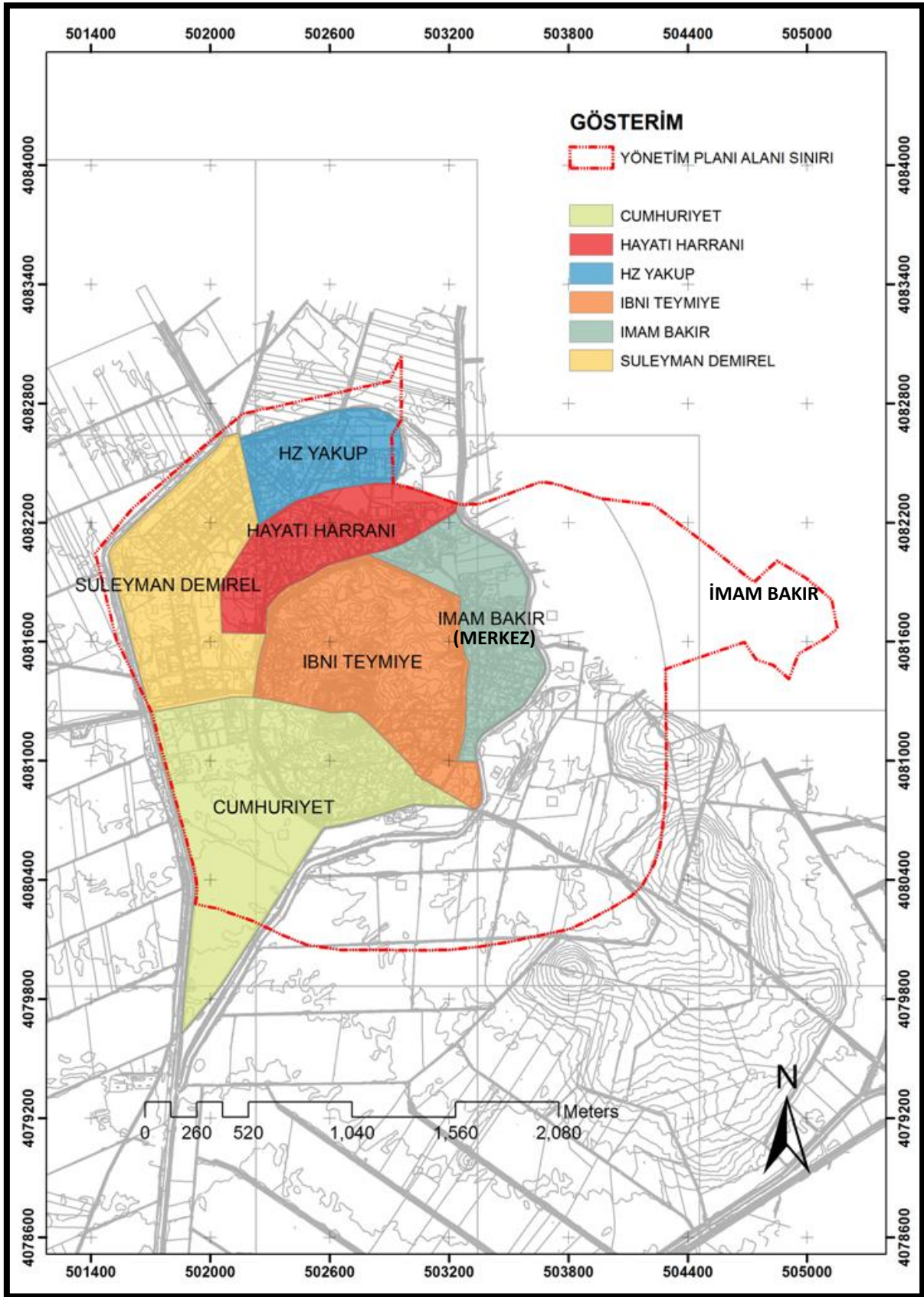
Harran ilçesi 107 mahalleden oluşmaktadır. Cumhuriyet Mahallesi, Süleyman Demirel Mahallesi, İbni Teymiye Mahallesi, İmam Bakır (Merkez) Mahallesi, Hayati Harrani Mahallesi, Hz. Yakup Mahallesi ve İmam Bakır Mahallesi Yönetim Planı Alanı içinde kalan mahallelerdir (Tablo 11, Harita 4).

Tablo 11. Harran İlçesi Mahalle Nüfusları

Mahalle Adı	Nüfus	Mahalle Adı	Nüfus
Meydankapı	2423	Çepkenli	589
Saide	2183	Yakacık	584
Süleyman Demirel	2163	Avlak	580
Damlasu	1989	Buldum	572
Minare	1802	Tekneli	553
Gözcü	1539	Karataş	549
Kuruyer	1510	Aşağıyakınyol	549
Demirli	1495	Soylu	539
Hz. Yakup	1492	Balkır	535
Balkat	1464	Doruç	532
Cumhuriyet	1369	Akkuş	524
Büyüktürbe	1364	Bozceylan	520
Küplüce	1362	Sütlüce	518
Selalmaz	1327	Yayvandaruk	518
Yukarıyakınyol	1276	Aslanlı	514
Şuayipşehri	1217	Çiçek	506
Imambakır	1210	Aydınlar	501
Göktaş	1199	Eskiharran	481
Bükdere	1174	Çolpan	478
Tahılalan	1101	Küçükyıldız	477
Yenice	1088	Türkoğlu	469
Koyunluca	1088	Yardımlı	465
Ünlü	1085	Arın	450
Parapara	1045	Bulgurlu	441
Imambakır (Merkez)	1035	Özlüce	394
Kaymaklı	1027	Kılıçlı	371
Savacık	1018	Aydüştü	355
Buğdaytepe	1009	Duran	348
Uzunyol	1001	Doğukesmekaya	334
Bellitaş	997	Ahmetkara	323
Aslankuyusu	986	Binekli	316
Şeyh Hayati Harrani	973	Çatalhurma	313
Yenidoğan	937	Başkaragöz	294
Sugeldi	912	Oğulcuk	292
Ceylangözü	830	Varlıalan	279
Tanınmış	823	Aydincik	263
Çağbaşı	822	Öztaş	261
Aşağıkesmekaya	822	Kırmıtlı	259
Büyük yıldız	810	Şükürali	254
Sehrince	789	Bozyazı	228
Giyimli	770	Taylıca	220
İbni Teymiye	763	Emekli	205
Bilgili	758	Dayanıklı	180
Tantana	755	Alacalı	170
Yolgider	737	Tozluca	166
Öncüler	729	Kabataş	150
Altılı	723	Gürgelen	135
Büyüктаşlıca	703	Kökenli	131
Yaygılı	685	Ağcıl	81
Kayaca	681	Seferköy	81
Yukarıyarımca	674	Huzurlu	81
Gögeç	660	Toytepe	60
Uluağaç	642	Aşağıyarımca	54
Çaltılı	603	TOPLAM	78.681

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımları ve ADKNS, 2014

Harita 8. Yönetim Planı Alanı İçinde Yer Alan Mahalleler

Kaynak: Harran Belediyesi, 2015

Yönetim alanındaki kültür varlığı anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örneği yapılarını da kapsayacak şekilde yapılan yasal düzenlemelerde son yıllarda önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişimler kültür varlıklarının korunması açısından önemli gelişmelerdir. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu'nda ve bu Kanun uyarınca çıkarılan yönetmeliklerde, korumaya kaynak aktarımı, kamulaştırma ve KUDEB kuruluşuna ilişkin tanımlamaya yer verilmesine ilişkin düzenlemeler en önemli yasal yeniliklerdir.

5366 sayılı “Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun” ile; yerel yönetimler ilan edilen yenileme alanlarında koruma planlarından bağımsız yenileme projeleri yapmak ve uygulamak konusunda yetki elde etmektedirler.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. Maddesinde “Belediyenin görev ve sorumlulukları” belirlenmiştir. Bu maddenin b bendinde açıkça “...*kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir*” denilmiştir.

2.2.1.4.2. Sınırlar (Yönetim Planı Sınırları, Sit Sınırları)

Yönetim Alanı: Sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, planlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir⁷⁶. Yönetim Alanı içerisinde 1. Derece Arkeolojik Sit, 3. Derece Arkeolojik Sit ve Kentsel Arkeolojik Sit Alanları bulunmaktadır.

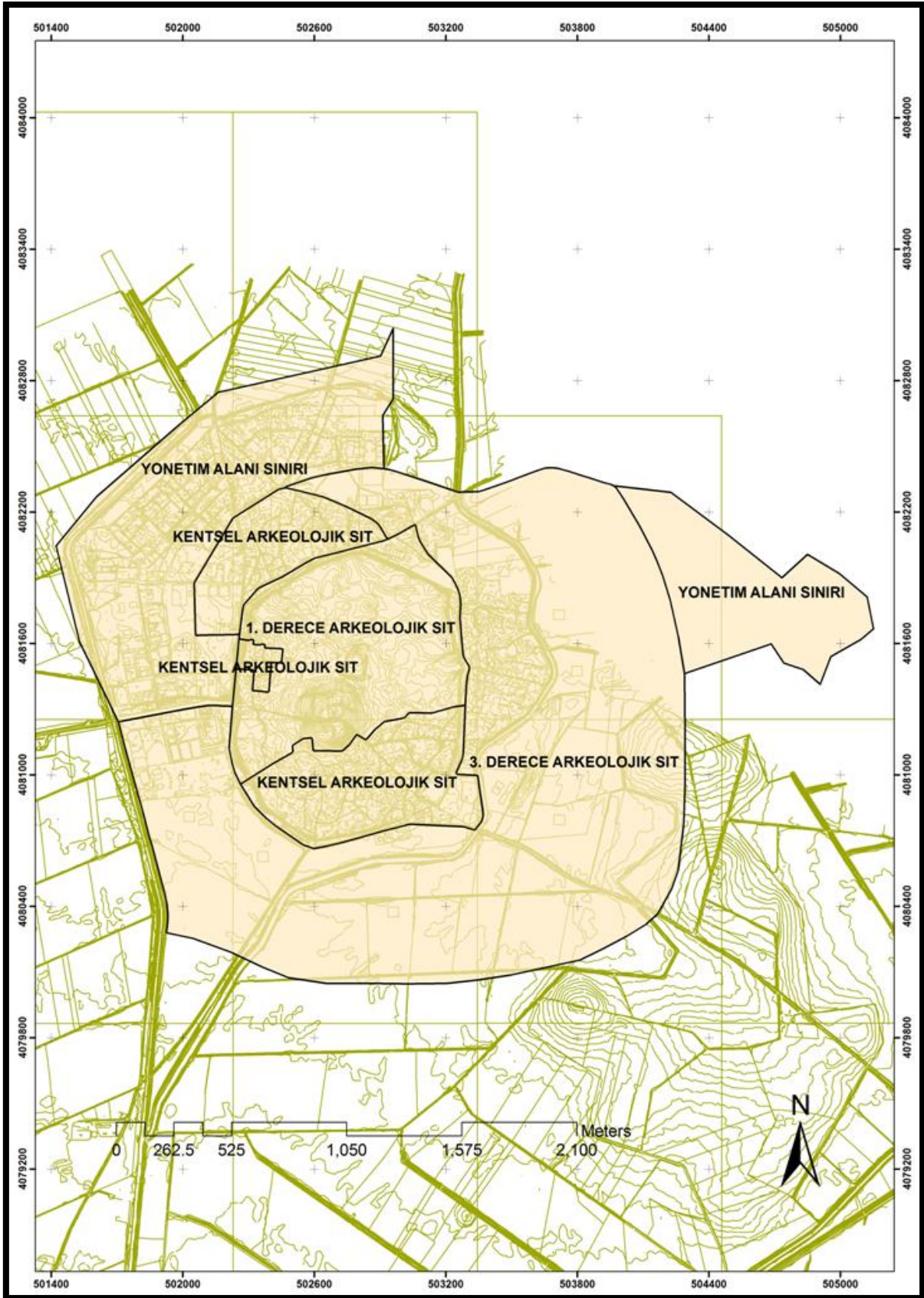
Bağlantı Noktası: Yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklardır⁷⁷.

Bu kapsamda “Harran Yönetim Planı Alanı Sınırları” Kültür ve Turizm Bakanlığının 15.04.2014 tarih ve 70765 sayılı Makam Oluru ile belirlenmiştir. Buna göre yönetim planı alanı, Harran İlçesi ve etkileşim alanı ile bağlantı noktası olarak belirlenen Han-el Ba’rür Kervansarayı, Şuayb Antik Kenti, Soğmatar Antik Kenti, Bazda Mağaraları Senem Mağarası ve Çimdin Kalesini kapsamaktadır. Harran Yönetim Planı Alan Sınırı Harita 7 ve Şekil 21’de verilmektedir.

⁷⁶ 23.07.1983 Tarih ve 18113 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 21.07.1983 Tarih ve 2863 Sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu”, Madde:3/a-10

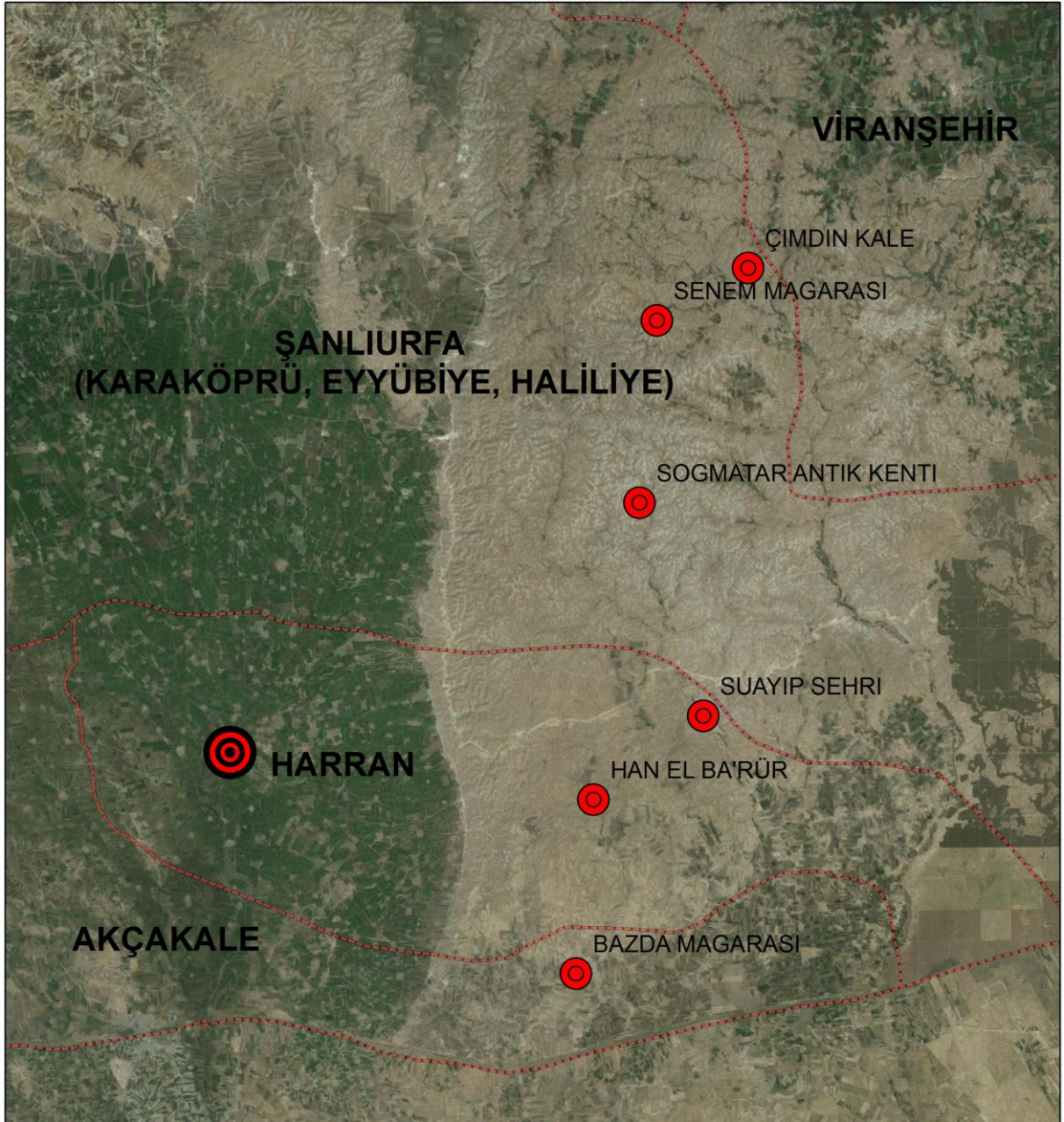
⁷⁷ 21.07.1983 Tarih ve 2863 Sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu”, Madde:3/a-16

Harita 9. Harran Yönetim Planı Alanı Sınırı

Kaynak: Harran Belediyesi, 2015

Şekil 21. Yönetim Planı Alanı ve Bağlantı Noktaları

Kaynak: Google Earth, 2015

2.2.1.4.3. Mülkiyet

Yönetim planı alanında parsellerin % 95.82'ini özel mülkiyetteki parseller oluşturmaktadır. Vakıf mülkiyetlerinin oranı % 3.88, belediye mülkiyetlerinin oranı ise % 0.16'dır. Maliye Hazinesi ve Maliye Hazinesi ile Belediyenin ortak olduğu yerler alanındaki diğer mülkiyetleri oluşturmaktadır.

Yönetim Planı Alanı içinde 3 tanesi 17.11.1978 tarih ve A-1407 sayılı kararı ile Gayrimenkul Eski Eserler Anıtlar Yüksek Kurulu (GEEAYK), 1 tanesi 28.05.2008 tarih ve 642 sayılı kararı 107 tanesi de 11.08.2009 tarih ve 914 sayılı Kararı Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu (Ş.K.T.V.K.B.K) tarafından tescil edilen toplam 110 adet sivil mimarlık örneği konik kubbeli (kümbet) ev bulunmaktadır.

Bu evler I. Derece Arkeolojik ve Kentsel Arkeolojik Sit alanında Harran Sur içerisinde kalmaktadır. Bu evlerden 58 tanesi Cumhuriyet mahallesinde, 49 tanesi ise ibn-i teymiyye mahallesinde yer almaktadır. Bu evlerden 98 tanesi şahıs mülkiyeti 8 tanesi Maliye Hazinesi ve 1 tanesi de Diyanet Vakfı adına kayıtlı görünmektedir.

Bağlantı noktalarından Şuayb Antik Kenti ile Soğmatar Antik Kenti ve çevresindeki en büyük sorun mülkiyetin ağırlıklı olarak özel mülkiyet olmasıdır. Bu nedenler Kültür ve Turizm Bakanlığı gerekli restorasyon vb. çalışmaları başlatamamakta, yatırım programına alamamaktadır.

Sivil Mimari Örneklerinin Yıpranmışlık Durumu

Yönetim Planı Alanında bulunan sivil mimarlık örnekleri malzeme ve strüktür durumları göz önünde bulundurularak dört ayrı gruba ayrılmıştır:

- Strüktür ve malzeme olarak sorunu olmayan yapılar “iyi” durumda olarak nitelendirilmiş,
- Strüktürel sorunu olmayan, ancak malzeme bozulması olan yapılar “orta” durumda olarak nitelendirilmiş,
- Strüktürel sorunu, malzeme bozulması ve deformasyonu olan yapılar “kötü” durumda olarak nitelendirilmiş,
- Kısmen veya tümüyle yıkılmış yapılar ise “yıkılmış” olarak nitelendirilmiştir.

Buna göre Sivil Mimarlık Örneklerinin; %78'i Orta, %9'u Kötü, %9'u Yıkılmış ve %4'ü de iyi durumdadır.

Yapı Gruplandırması

Planlama alanında sivil mimarlık örneği olan ana yapılar etrafı duvarlarla çevrili bir avlunun içinde yer almaktadır. Dışarıdan önce avluya, sonra yapıya ulaşılmaktadır. Günümüzde harap durumda olan yapıların çoğunlukla avlu duvarları da zarar görmüştür. Bu yapıların çok azı yaşama mekanı olarak kullanıldığından neredeyse tüm yapılara bitişik yeni yapı yapılmış ve yeni yapılar yaşama mekanı olarak kullanılmaktadır. Servis mekanları ise avlu içerisinde yine yeni yapılarda çözülmüştür.

Yapı Kullanım Biçimleri

Planlama alanındaki sivil mimarlık örneği geleneksel yapıların tamamı, kullanım biçimlerine göre, tek işlevlidir.

Tek işlevli yapılar özgün şekilde konut olan ancak günümüzde konut, depo, ahır veya sosyal-kültürel amaçlı kullanılan yapılardır. Sosyal-Kültürel amaçlı kullanılan yapılar kültür evi olarak hizmet vermektedir.

Bu yapıların bir bölümü de günümüzde boş haldedir veya harap durumdadır.

Yapı kullanım biçimlerinin işlevlere göre dağılımı; %49 Depo, %19 Boş, %10 Konut, %10 Hayvan barınağı, %9 Harabe ve %3 Sosyal-Kültürel Donatı Alanı'dır.

Çatı Formu ve Çatı Örtüsü

Planlama alanındaki sivil mimarlık örneği geleneksel yapıların tamamı özgün halinde kubbelidir. Ancak zaman içerisinde bazı kubbeler yıkılmış ve düz dama dönüştürülmüştür. Örtü olarak ise kubbeler çamur sıvalı, düz damlar ise topraktır.

Çatıların %88'i Kubbeli, %10'u Kubbeli ve Düz Damlı, %2'si ise Düz Damlı'dır.

Yapım malzemesi olarak ahşap kullanımı çok azdır. Bölgenin iklimi nedeni ile ahşap bulunması çok zordur. Bu nedenle ahşap yalnızca kubbeler arasında strüktürel bağı kurabilmek ve bu yolla statik yönden daha sağlam bir strüktür elde edebilmek için kubbenin etek seviyesinde kullanılmıştır. Taş ve tuğla malzemenin ise neredeyse tamamı ören yerinden devşirilmiştir. Duvar ve kubbe örgüsünde harç olarak çamur kullanılmıştır. Yapılar içten ve dıştan çamur ile sıvanmıştır.

Yapılarda Müdahaleler, Değişmişlik ve Korunma Durumu

Planlama alanında bulunan sivil mimarlık örneği yapılar; onarılmamış, bakım amaçlı müdahale görmüş, ve restore edilmiş olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Yapıların %60'ı onarılmamış, %36'sında bakım yapılmış, %4'ü ise restore edilmiştir.

Bu müdahaleler sonrasında yapılarda oluşan en büyük fiziksel değişmişlik yıkılan kubbelerin düz dam ile örtülmesidir. Mimari elemanlarda, plan şemasında ve malzeme kullanımında herhangi bir değişme gözlenmemiştir.

Planlama alanında en büyük değişiklik işlevde oluşmuştur. Özgününde tamamı konut olan geleneksel sivil mimarlık örneği yapıların çoğunluğu bu işlevini yitirmiştir.

Yapıların işlevlerine göre değişmişlik durumları; %62'si korunmamış, %28'i kullanılmıyor ve %10 da korunmuş şeklindedir.

Değerlendirmeler

Şanlıurfa İli, Harran İlçesi Yönetim Planı Alanında yer alan sivil mimarlık örneği yapılardan 110 adedi ilgili koruma kurulları tarafından tescillenmiştir. Ayrıca 7 adet de anıtsal nitelikli yapının tescili yapılmıştır.

Planlama alanında kadastral yapı adası bulunmamaktadır. Çoğunluğu Hazine arazisi sınıfında olan alandaki parseller de bağımsızdır. Ayrıca yapılaşma da bu parselasyona aykırı şekilde gerçekleşmiştir. Çoğu hallerde parselin tamamı bir yapı parçası tarafından kullanılırken yapının diğer bölümleri boşluğa taşmıştır. Kimi hallerde ise çok büyük bir parsel içerisinde birden çok bağımsız yapı birimleri oluşmuştur. Bu nedenle yapı-parcel ilişkisi söz konusu değildir ve parsel tipolojisi yapılamamaktadır.

Açık alanların neredeyse tamamı “köy boşluğu” niteliğindedir. Yol olarak tanımlanabilecek niteliğe sahip tek yer İç Kalenin önünden geçen ve ören yerinde sonlanan yoldur.

Planlama alanındaki anıtsal nitelikli yapılar da geleneksel sivil mimarlık örnekleri gibi Harran’a kültürel açıdan katkı sağlamaktadır. Özellikle ören yeri ve burada bulunan kalıntılar turizm için büyük bir potansiyeldir. Şeyh Hayati Harrani Camisi ve Türbesi ile kale içindeki Köy Camisi halen kullanılmakta ve fiziksel olarak iyi durumdadır. İç Kale’nin restorasyonu halen sürmektedir. Ancak, diğer anıtsal yapıların restorasyonu için herhangi bir çalışma yoktur.

Geleneksel sivil mimarlık örneği yapıların tamamına yakını avlu içindedir. Avluların etrafı duvarlarla çevrilmiştir. Dışarıdan önce avluya, avludan da yapıya girilmektedir. Bu düzen günümüzde de sürmekte, yaşama mekanı olarak kullanılan yeni yapılar da avlu içinde yer almaktadır.

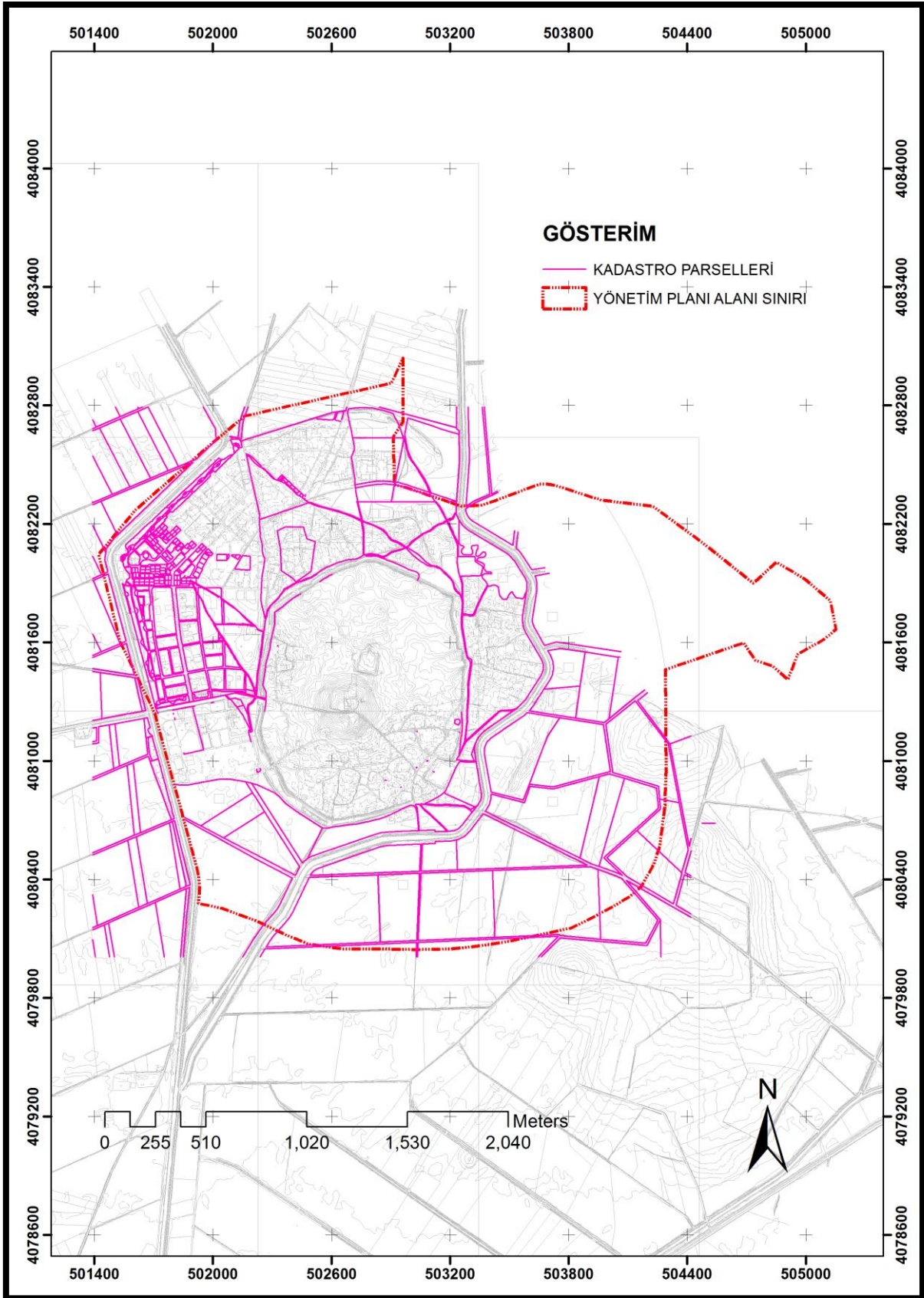
Planlama alanındaki sivil mimarlık örneği yapıların çoğunluğuna yalnızca bakım amaçlı müdahaleler yapılmıştır. Bu müdahaleler ile özgün yapıların cephe düzenlerinde, mimari elemanlarda ve plan şemalarında herhangi bir değişiklik olmamıştır.

En önemli sorun, geleneksel sivil mimarlık örneği yapıların özgün işlevlerinin değişmesidir. Özgününde yaşama mekanı olarak kullanılan bu yapılar günümüzde çoğunlukla depo veya hayvan barınağı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle yapılar bakımsız kalmıştır. Buna ek olarak, yaşama mekanı olarak inşa edilen yeni yapılar geleneksel yapılara bitişik yapılmış ve bu yapılara zarar vermiştir. Bu da bugüne kadar özgün halleri ile ulaşabilmiş olan geleneksel yapıların korunması için büyük bir sorundur.

Yeni yapılar genellikle geleneksel dokuya uyumsuzdur. Gerek yapım tekniği, gerekse malzeme kullanımı olarak gelenekselden uzaklaşmıştır.

Bilimsel anlamda restorasyonu yapılmış 4 adet yapı bulunmaktadır. Bunların da tamamı kültür evi olarak kullanılmak üzere yeniden işlevlendirilmiştir. Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nün 2015 yılı içinde uygulayacağı bir proje ile Yönetim Planı Alanındaki kültür evi sayısı 5’e yükselecektir. Restorasyon çalışmalarının özendirici olabilmesi için yapıların potansiyelleri çerçevesinde sadece kültür evi değil turizme yönelik başka işlevlerin de gündeme getirilmesi gerekmektedir. Farklı işlevli kullanımlar alanda turizmin gelişmesi ve sürdürülebilirliği açısından kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Harita 10. Kadastro Parselleri

Kaynak: Harran Belediyesi, 2015

2.2.1.5. Sosyo-Ekonomik Yapı

2.2.1.5.1. Nüfus Yapısı ve Değişimi

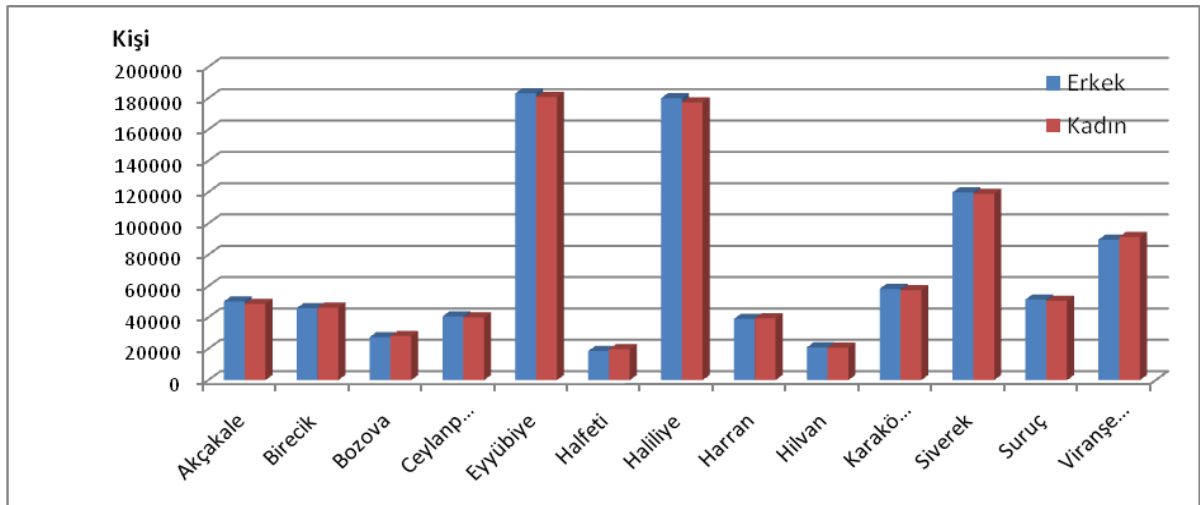
Harran ilçesinin nüfusu 2014 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Verilerine göre 78,681'dir. Şanlıurfa ilinde en çok nüfusa sahip Eyyübiye (363,943) ve Haliliye (357,504) ilçeleri 300,000'in üzerindedir. Siverek, Viranşehir, Karaköprü ve Suruç ilçeleri ise 100,000'in üzerinde nüfusa sahiptirler. Harran 13 ilçe içerisinde 78,681 nüfusu ile 10. büyük ilçedir.

Tablo 12. Şanlıurfa İli İlçelere Göre Nüfus Dağılımı (2014)

Şanlıurfa	Erkek	Kadın	Toplam
Akçakale	50238	48659	98897
Birecik	45980	46375	92355
Bozova	27484	28147	55631
Ceylanpınar	40706	40000	80706
Eyyübiye	183109	180834	363943
Halfeti	18581	19764	38345
Haliliye	180119	177385	357504
Harran	39127	39554	78681
Hilvan	20934	20723	41657
Karaköprü	58325	57408	115733
Siverek	119958	119021	238979
Suruç	51504	50660	102164
Viranşehir	89638	91434	181072
Toplam	925703	919964	1845667

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 3. Şanlıurfa İlçeleri Nüfus Durumu (2014)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

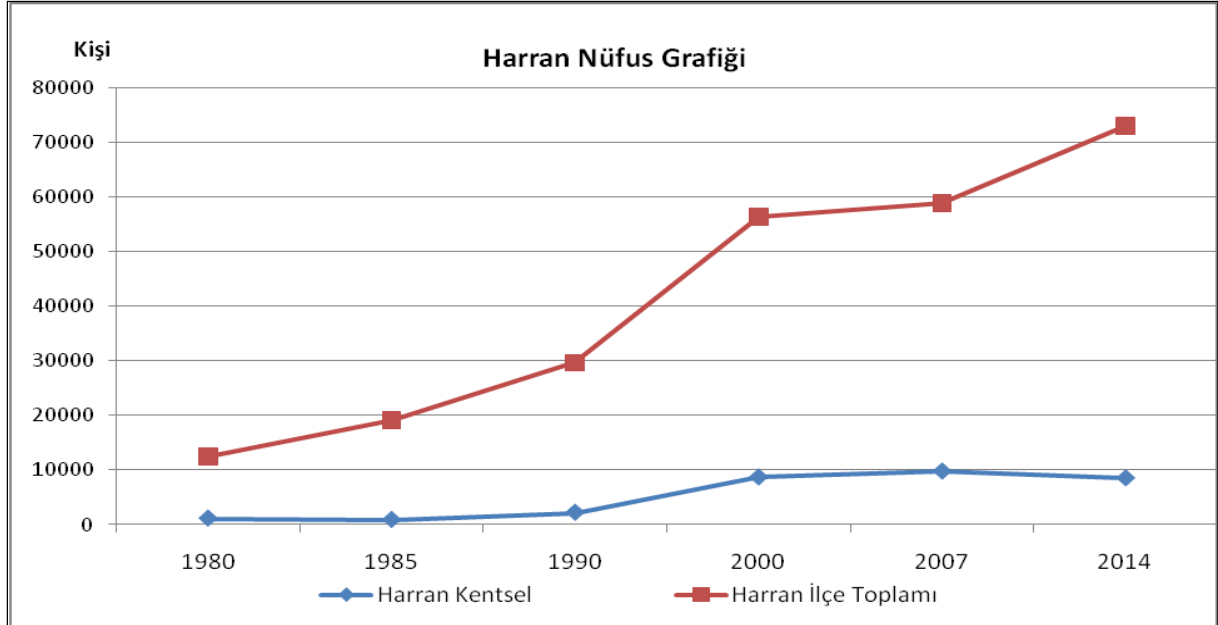
Tablo 13. Harran Nüfus Değerleri ve Artış Hızları

	1980	1985	1990	2000	2007	2014
Harran Kentsel Nüfus	1178	929	2267	8784	9866	8608
Yıllık Artış Hızı (%)		-4.23	28.81	28.75	1.76	-1.82
Harran İlçe Toplam Nüfusu	12429	19062	29592	56258	58734	72939
Yıllık Artış Hızı (%)		10.67	11.05	9.01	0.63	3.46

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Bilindiği üzere, 12.11.2012 tarih ve 6360 sayılı yasa ile, 13 il'e daha büyükşehir statüsü getirilmiştir. "On üç ilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile getirilen idari statü ile beldeler kalkmış ve köylerle birlikte ilçelere bağlı mahalle statüsü kazanmışlardır.

Grafik 4. Harran Kentsel Nüfus Gelişimi (1980-2014)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Harran 1980 -2014 yılları arası kentsel (ilçe merkezi), ilçe toplamı ve Türkiye geneli nüfus endeks değerleri Tablo 14'de verilmektedir.

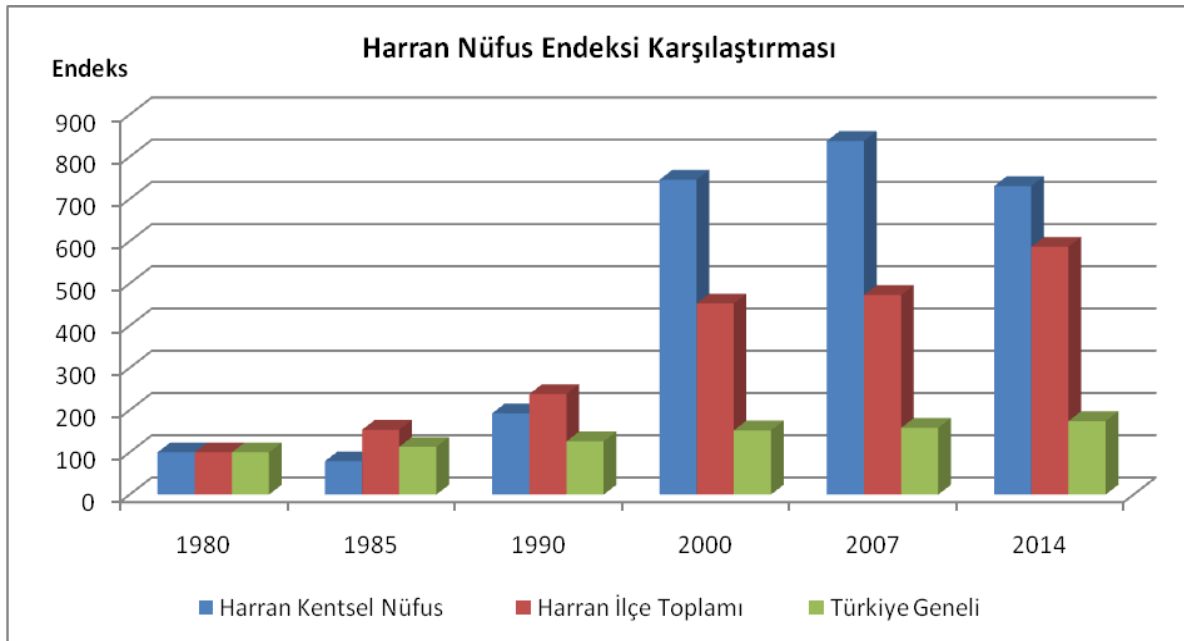
Tablo 14. Harran İlçesi Nüfus Endeksi Karşılaştırması

	1980	1985	1990	2000	2007	2014
Harran Kentsel	100	79	192	746	838	731
Harran İlçe Top.	100	153	238	453	473	587
Türkiye	100	113	126	152	158	174

Kaynak: TÜİK Veritabanı

1980 yılı baz alınarak hesaplanan nüfus indeksine göre; Türkiye genelinde 34 yıl içerisinde 1.74 katı nüfus artışı yaşanırken, bu değer Harran kentsel nüfusu için 7,31 katı, ilçe genelinde ise bu değer 5,87 katı olmuştur. Bu değerler Türkiye değerlerinin çok üzerindedir. Harran'ın kentsel nüfus endeksi 1980 yılında 100 iken, 2014 yılında 731 olmuştur. Bu kadar farklı artışın nedenini idari sınırların değişmesine bağlayabileceğimiz gibi, GAP projesi nedeniyle tarıma sulamanın getirilmesine de bağlamak mümkündür.

Grafik 5. Harran Nüfus Endeksi Karşılaştırması

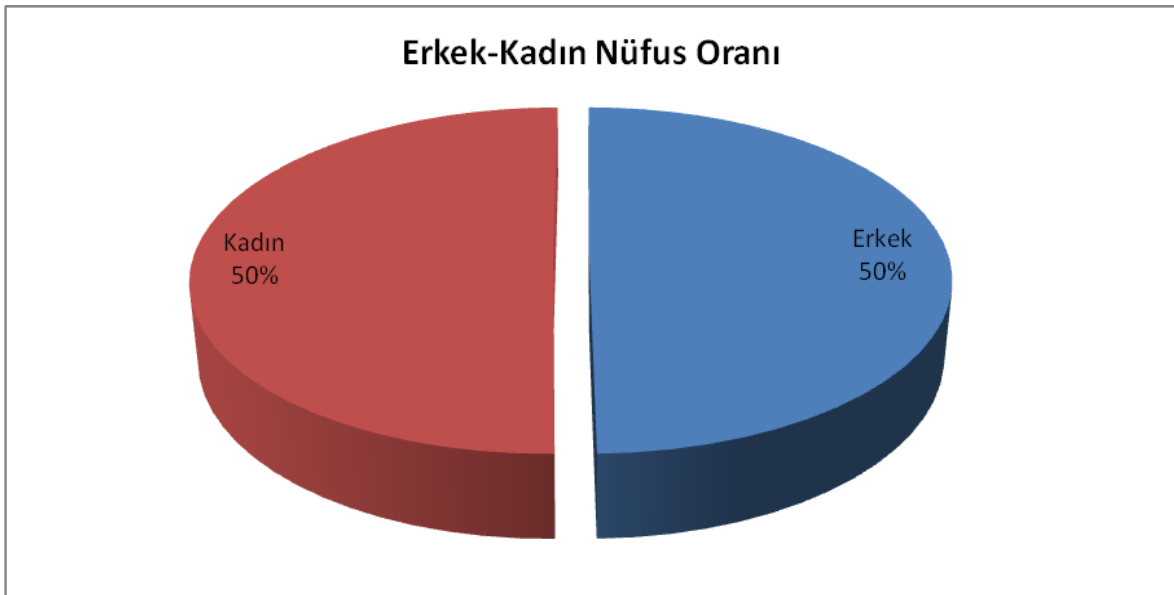
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Tablo 15. Harran İlçe Toplamının yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus dağılımı – 2014

Yaş grubu	Erkek	Kadın	Toplam
'0-4'	8155	7780	15935
'5-9'	6829	6583	13412
'10-14'	5180	4907	10087
'15-19'	4219	4011	8230
'20-24'	2769	3354	6123
'25-29'	2660	2800	546
'30-34'	2300	2422	4722
'35-39'	1684	1661	3345
'40-44'	1450	1496	2946
'45-49'	1192	1106	2298
'50-54'	873	964	1837
'55-59'	684	688	1372
'60-64'	456	536	992
'65-69'	296	509	805
'70-74'	189	285	474
'75-79'	101	190	291
'80-84'	63	139	202
'85-89'	22	78	100
'90+'	5	45	50
Toplam	39127	39554	78681

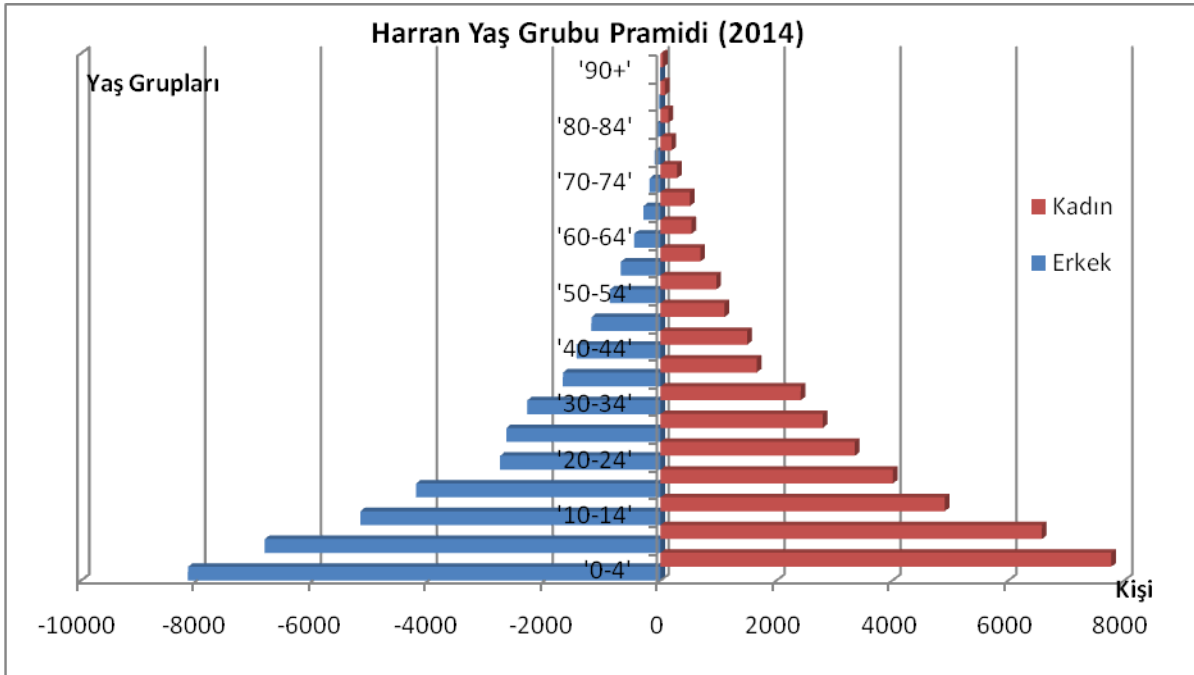
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 6. Harran İlçesi Kadın-Erkek Nüfus Oranı

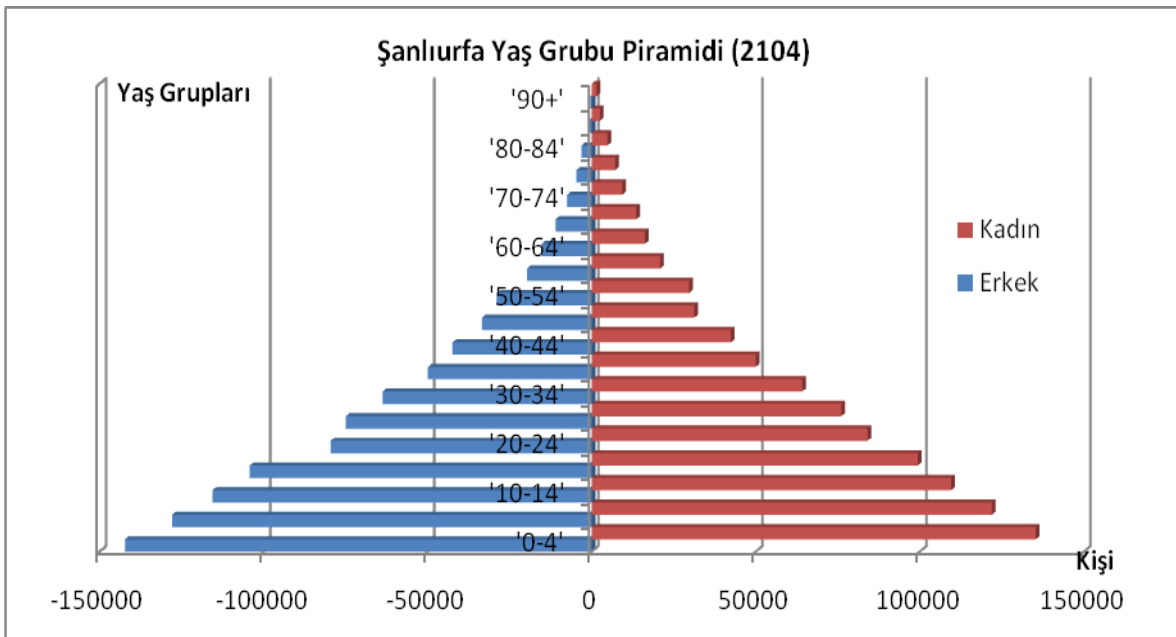
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 7. Harran Yaş Piramidi

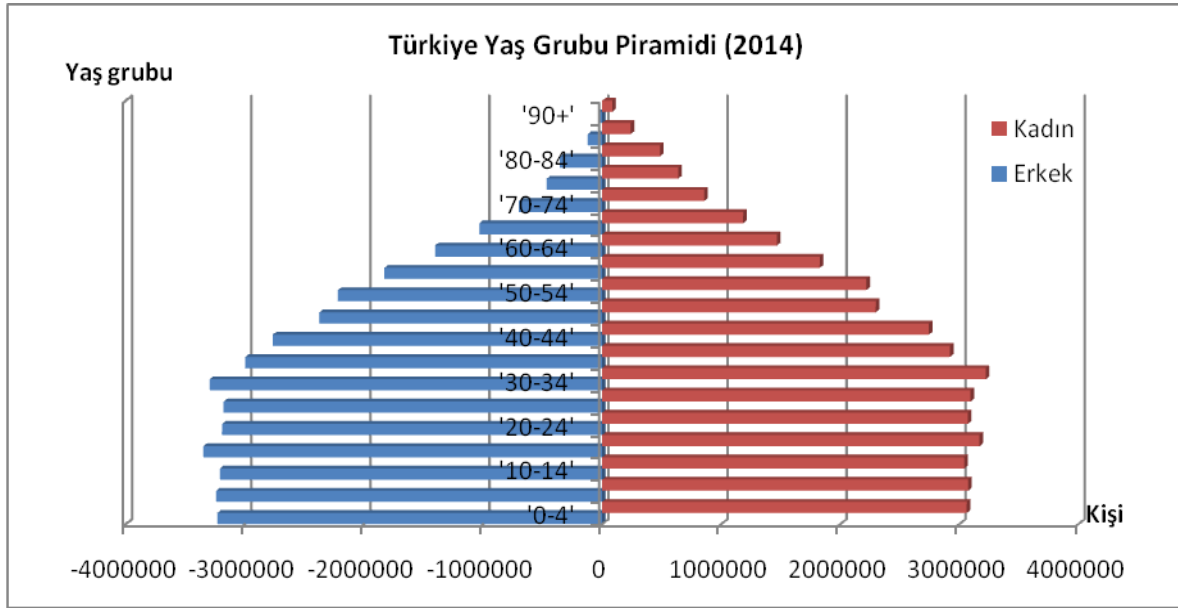
Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 8. Şanlıurfa Yaş Piramidi

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 9. Türkiye Yaş Piramidi

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Yaş piramitlerini incelediğimizde, Harran'a ait piramidin, Türkiye geneline ait olandan çok farklı olduğunu görmekteyiz. Türkiye genelini gösteren grafikte, çocuk ve genç nüfusun daha az olması, yani, piramidin tabanının dar olması kentsel karakter özelliği taşıdığını göstermektedir. Şanlıurfa genelini gösteren piramidin tabanı da geniş durmaktadır. Bu da Şanlıurfa il geneli nüfus özelliği bakımından tarımsal karakter taşıdığını göstermektedir. Harran'ın piramit yapısında ise çocuk yaş gruplarının çok geniş durması, ailelerin çok çocuklu olduğunu tanımlamaktadır.

Hane büyüklüğü tablosuna baktığımızda, Türkiye genel ortalaması 3,76 iken, Şanlıurfa 6,18 ile ülkenin yaklaşık iki katı değer göstermektedir. Harran'da bu değer daha da yükselerek hane büyüklüğü 6,52 kişi olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 16. Türkiye, Şanlıurfa, Harran Hane Halkı Büyüklüğünün Karşılaştırılması, 2013

	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü - 2013
Türkiye	3,76
Şanlıurfa	6,18
Harran	6,52

Kaynak: TÜİK Veritabanı

2.2.1.5.2. İstihdam Oranı ve Sektörel Dağılımları

Harran İlçesi için en önemli sektör tarım sektörüdür. Tarım sektörünün ilçedeki payı, %96,1 olup, bu oran ülke genelindeki ilçeler arasında da çok yüksek bir değerdir. Hizmetler sektörünün ilçedeki payı %3,7, sanayi sektörünün ise %0,2'dir.

2.2.1.5.3. Temel Ekonomik Faaliyetler

Harran'ın idari açıdan bağlı bulunduğu Şanlıurfa ilinin ekonomisi tarım, hayvancılık, turizm ve sanayiye dayalıdır. Yetiştirilen tarımsal ürünlerin başında; buğday, arpa, kırmızı mercimek, çığıt, karpuz, kavun, domates, üzüm, pamuk, patlıcan gelmektedir. Ayrıca az miktarda kayısı, erik, zeytin yetiştirilir. Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında olan Şanlıurfa'da tarım üretimi sürekli artış göstermektedir. Hayvancılıkta sığır, koyun ve kıl keçisi yetiştirilir. Birecik'te Kelaynak Kuşları, Ceylanpınar'da da Ceylanlar için üretme istasyonları kurulmuştur. GAP bölgesi ve Şanlıurfa'daki anıtlar turizm yönünden il ekonomisinde önem taşımaktadır.

Kalkınmada öncelikli iller kapsamındaki Şanlıurfa'daki sanayi daha çok tarıma dayalıdır. İldeki başlıca sanayi kuruluşları; un, şarap, meyve suyu, yem, yün ipliği, çimento, tarım alet ve makineleri üreten fabrikalar, et kombinası, süt ürünleri işletmesi, zeytinyağı ve sabun üretim tesisleri ile halı ve pamuklu dokuma kuruluşlarıdır.

Harran'da sanayi ve hizmetler sektörleri gelişmemiştir. İlçe merkezinde ve çevresinde bulunan çeşitli tarihi ve kültürel değerler ise turizm açısından yeterince değerlendirilememektedir.

Tarım

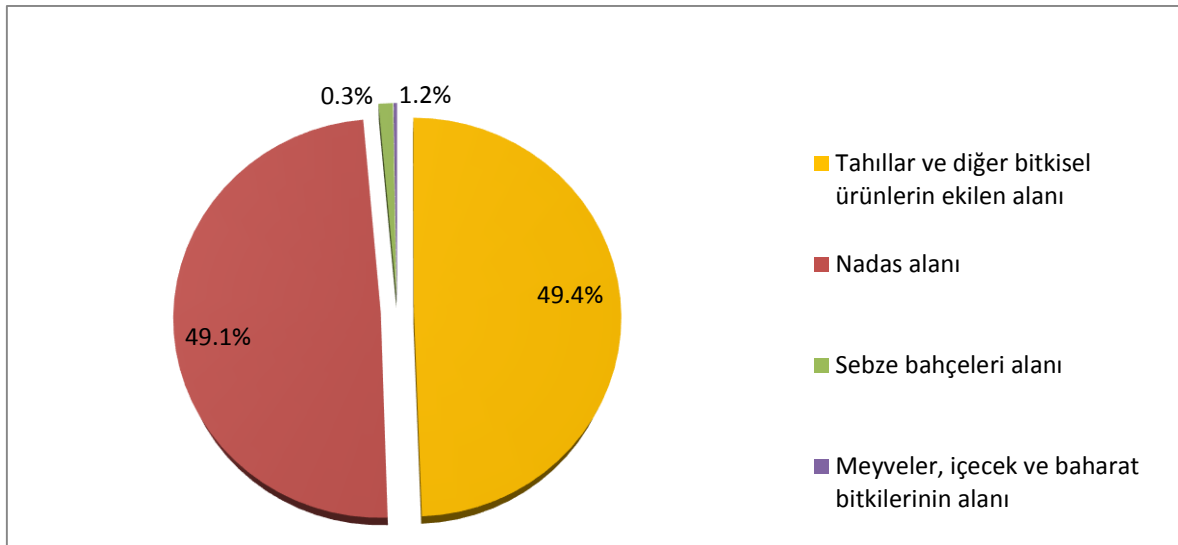
Harran tarımsal nitelikli bir ilçedir. İlçenin ekonomik yapısı geçmişten günümüze çok değişmemiştir. Başlıca ekonomik faaliyetler tarım ve hayvancılıktır.

Tablo 17. Harran Tarım Alanlarının Kullanımı (Dekar)

	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekilen alanı	Nadas alanı	Sebze bahçeleri alanı	Meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı	Süs Bitkileri Alanı	Toplam Alan
1995	748690	25000	10	2.53	0,00	776230
2000	825230	0	0	2620	0,00	827850
2005	811420	0	10000	4260	0	825680
2010	894828	903	10006	2374	0,00	908111
2013	432857	430090	10086	2434	0,00	875467

Kaynak: TÜİK Veritabanı

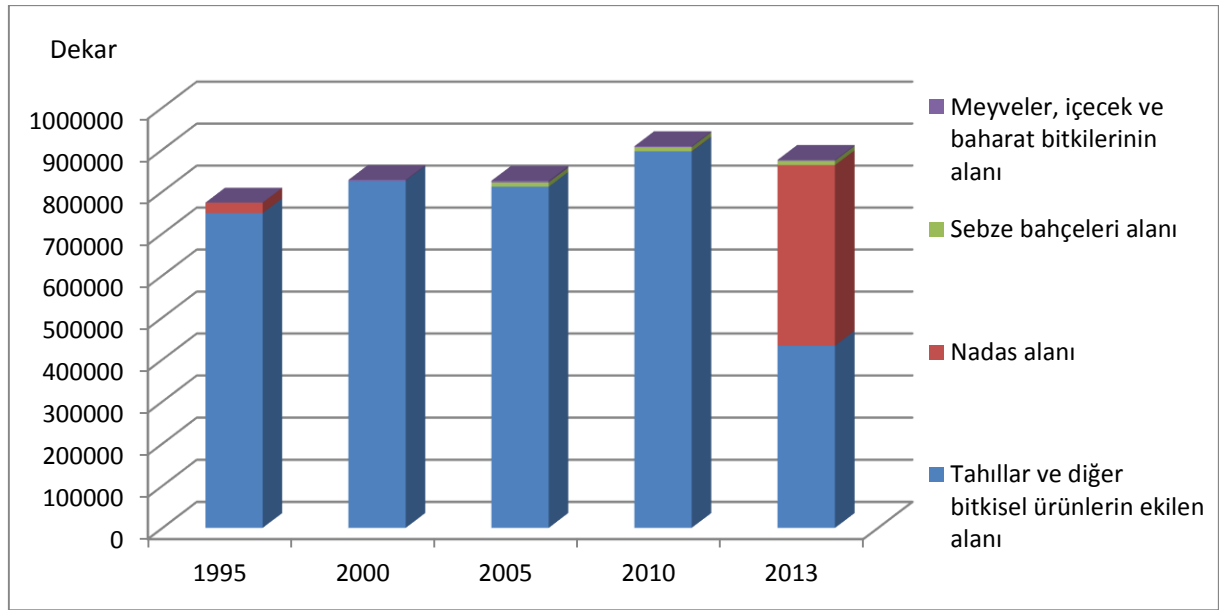
Grafik 10. Harran Tarım Alanları Kullanımı (2013)

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Harran ilçesinde tarım alanlarının % 50'si tahıl üretimi için kullanılmaktadır. Meyve ve sebze bahçeleri çok az yer kaplamaktadır. 2013 yılında tarım alanının yaklaşık yarısının nadasa bırakıldığı görülmektedir.

Grafik 11. Harran Tarım Alanlarının Yıllara Göre Kullanımı

Kaynak: TÜİK Veritabanı

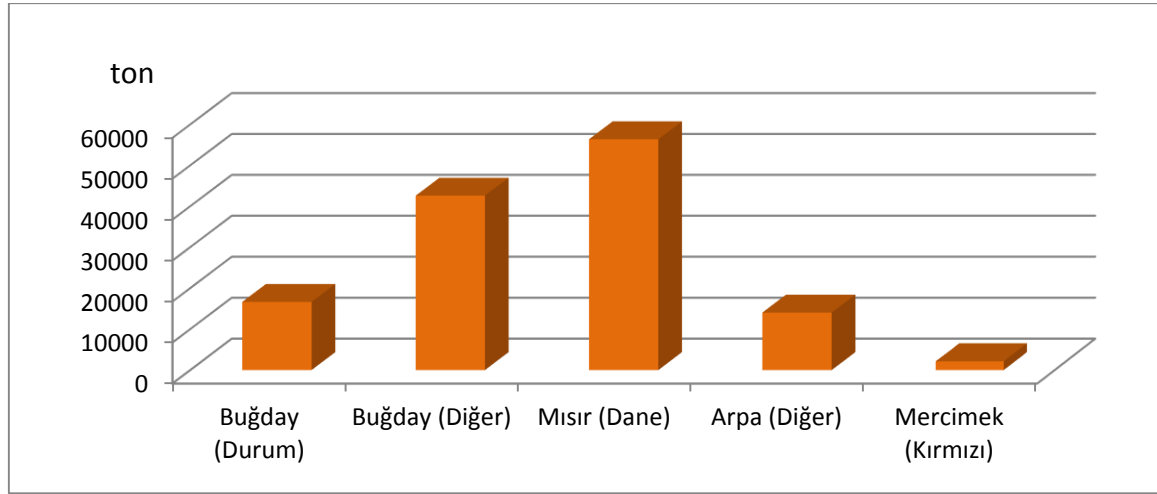
Tarım alanlarının kullanımında en fazla tahıllar ve bitkisel ürünlerin üretiminin tercih edildiği görülmektedir. 2010 yılının tahıl ve bitkisel üretimin en fazla olduğu yıl olduğu, 2013 yılında ise toplam alanın yarısının nadasa bırakıldığı görülmektedir.

Tablo 18. Harran Tahıl Alanları ve Üretimi (2013)

Ürün adı	Üretim (ton)	Ekilen alan (dekar)
Buğday (Durum)	16626	45943
Buğday (Diğer)	42568	132255
Mısır (Dane)	56362	74063
Arpa (Diğer)	14022	36500
Mercimek (Kırmızı)	2145	12141

Kaynak: TÜİK, Veritabanı

Grafik 12. Harran Tahıl Üretimi (2013)

Kaynak: TÜİK, Veritabanı

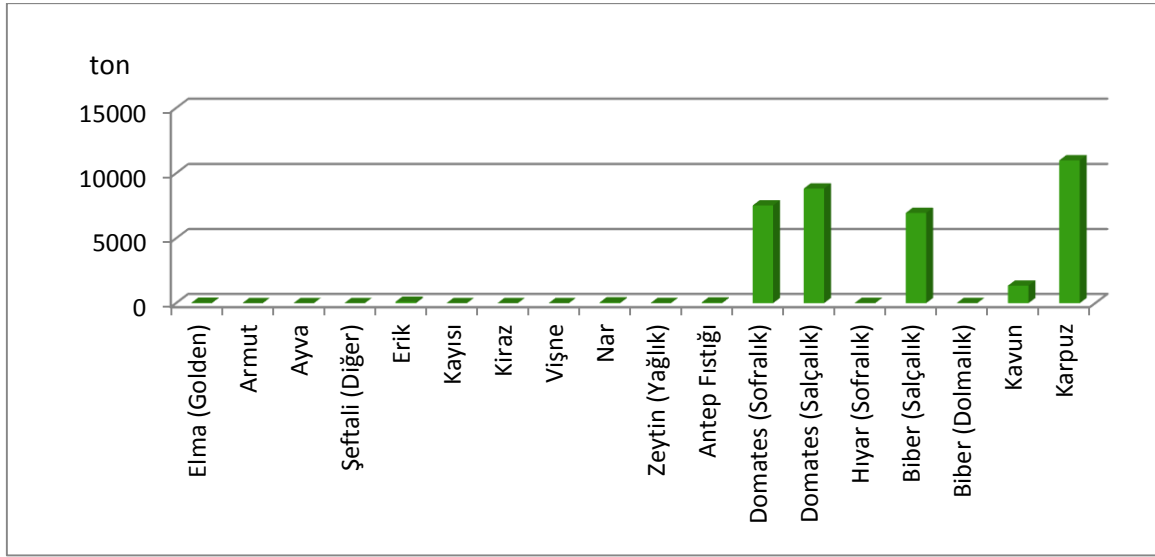
Tarım üretiminde tahıl öncelikli olmakla birlikte, sebze ve meyve üretiminde de çeşitliliğin olduğu görülmektedir. Bunun nedenini, GAP projesiyle sulu tarımın getirilmiş olmasına dayandırabiliriz.

Tablo 19. Harran Meyvelik Alanlar ve Üretimi (2013)

Ürün adı	Üretim (ton)	Ekilen Alan (Dekar)
Elma (Golden)	30	20
Armut	2	10
Ayva	1	1
Şeftali (Diğer)	3	5
Erik	100	256
Kayısı	3	3
Kiraz	1	2
Vişne	1	2
Nar	50	51
Zeytin (Yağlık)	9	49
Antep Fıstığı	48	2035
Domates (Sofralık)	7529	1712
Domates (Salçalık)	8826	2010
Hıyar (Sofralık)	14	2
Biber (Salçalık)	6953	3010
Biber (Dolmalık)	12	2
Kavun	1348	610
Karpuz	10987	2740
Toplam	35917	12520

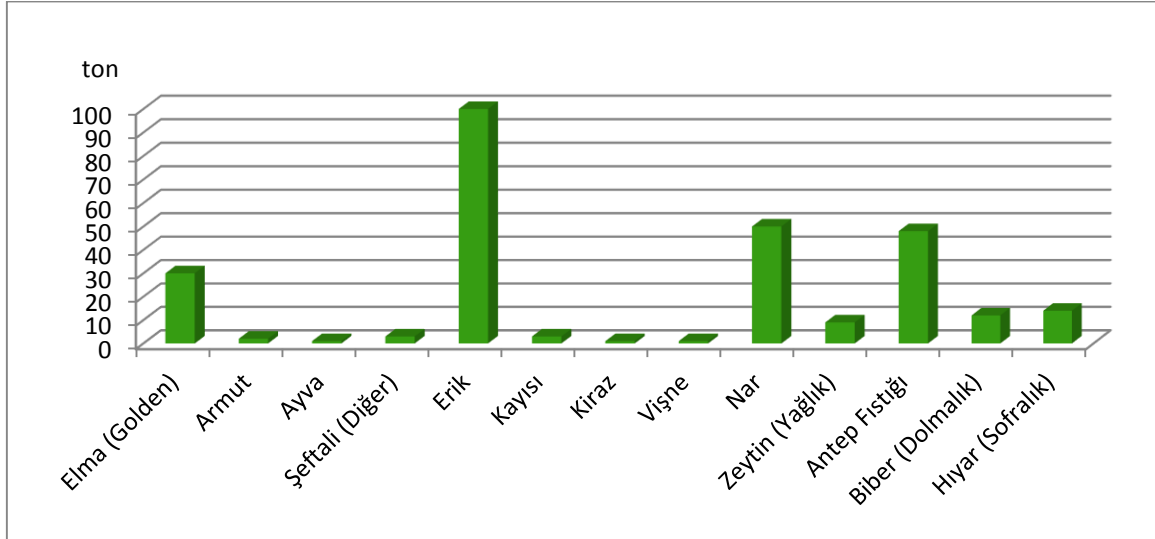
Kaynak: TÜİK, Veritabanı

Grafik 13. Harran Meyve Üretim (2013)

Kaynak: TÜİK, Veritabanı

Grafik 14. Harran -Düşük Üretimi Olan Meyvelerin Üretimi (2013)

Kaynak: TÜİK, Veritabanı

Meyve üretiminde en çok üretimin karpuz, sebze üretiminde domates ve biber olduğu görülmektedir. Meyve üretiminde karpuzdan sonra en çok erik, nar, Antep fıstığı ve elma üretilmektedir.

Tablo 20. Harran Hayvan Varlığı ve Süt Üretimi (2013)

Hayvan Adı	Yetişkin	Genç-Yavru	Toplam	Sağılan hayvan sayısı (baş)	Süt (Ton)
Sığır (Kültür)	4.523	319	4.842	2.676	9.821,360
Sığır(Melez)	10	3	13	1	2.326,000
Sığır(Yerli)	4	11	15	0	0,000
Koyun (Yerli)	15.557	2.100	17.657	10.587	910.506
Keçi(Kıl)	2.243	334	2.577	1.377	145.937

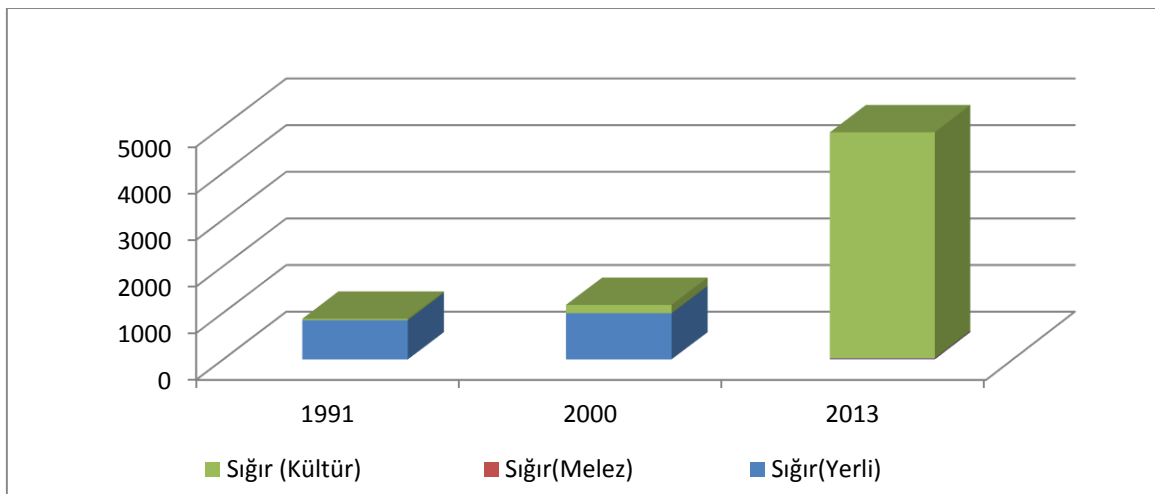
Kaynak: TÜİK, Veritabanı

Tablo 21. Harran – Yıllara Göre Hayvan Varlığı

Hayvan Adı	1991	2000	2013
Sığır (Kültür)	30	180	4842
Sığır(Melez)	0	0	13
Sığır(Yerli)	842	990	15
Koyun (Yerli)	50314	37000	17657
Keçi(Kıl)	22023	24000	2577
Toplam	73209	62170	25104

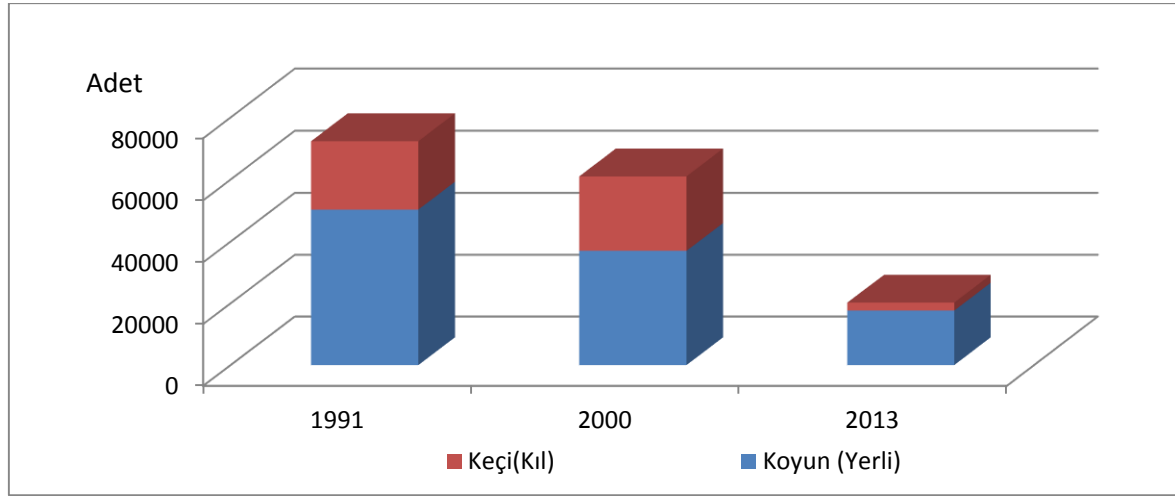
Kaynak: TÜİK, Veritabanı

Grafik 15. Harran – Yıllara Göre Büyükbaş Hayvan Varlığı

Kaynak: TÜİK, Veritabanı

Grafik 16. Harran - Yıllara Göre Küçükbaş Hayvan Varlığı

Kaynak: TÜİK, Veritabanı

Harran ilçesinin hayvan varlığını incelediğimizde, 1991’de 73.209 baş hayvan varken, 2013’de 25.104 baş hayvan varlığı olduğunu görmekteyiz. Bu da, son 22 yıl içerisinde hayvancılığın genel anlamda gerilediğini göstermektedir. Ancak, küçükbaş hayvan sayılarında 2013 yılında, 1991’e göre ¼ oranında azalma varken, büyükbaş hayvanlarda artış görülmektedir.

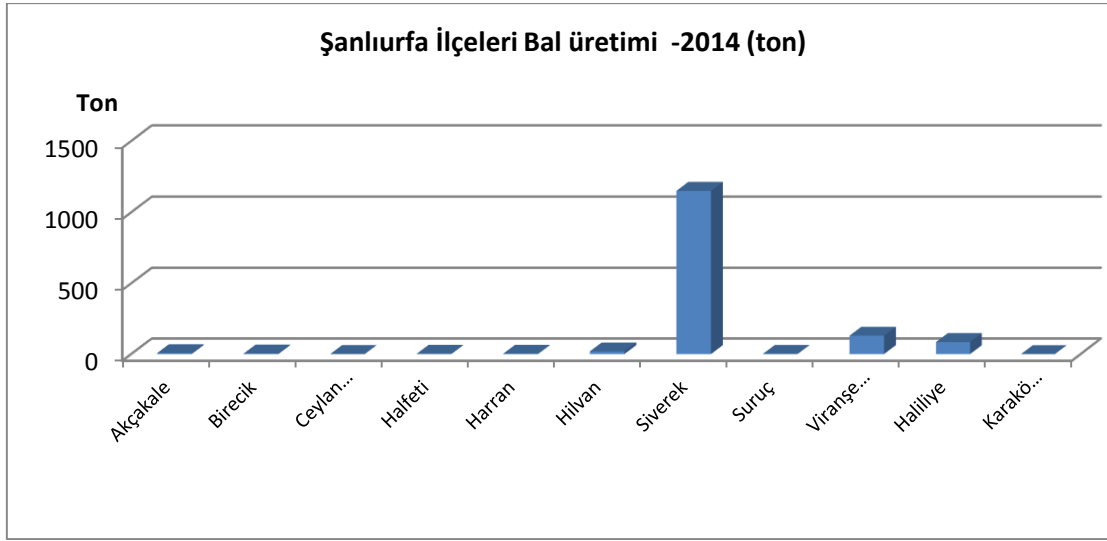
Şanlıurfa ilinde arıcılık önemli bir tarımsal üretimdir. 2014 yılında toplam 1400 ton bal üretilmiştir. En çok bal üretimi 1150 tonla Siverek’tedir. Harran’da da son yıllarda bal üretimi başlamıştır. Ancak diğer illerle kıyaslandığında üretin oldukça düşüktür.

Tablo 22. Şanlıurfa İlçeleri Arıcılık Üretimi - 2014

İlçe Adı	Arıcılık yapan işletme sayısı(adet)	Yeni kovan sayısı	Eski kovan sayısı	Toplam kovan	Bal üretimi (ton)	Balmumu üretimi (ton)
Akçakale	3	450	0	450	6,500	0,002
Birecik	3	750	75	825	3,500	0,030
Ceylanpınar	7	85	40	125	0,240	0,020
Halfeti	25	310	160	470	2,500	0,120
Harran	3	201	0	201	2,501	0,002
Hilvan	8	2300	0	2300	18,500	0,026
Siverek	35	43600	74	43674	1150,164	10,200
Suruç	2	100	300	400	1,200	0,200
Viranşehir	70	14000	300	14300	130,000	4,000
Haliliye	1	4090	88	4178	85,000	0,650
Karaköprü	1	2153	100	2253	0,001	0,001
İl Toplamı	158	68039	1137	69176	1400,106	15,251

Kaynak: TÜİK, Veritabanı

Grafik 17. Şanlıurfa İlçeleri Bal Üretimi

Kaynak: TÜİK, Veritabanı

2.2.1.5.4. Somut Olmayan Kültürel Değerler

Kısa adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun Paris'te 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihleri arasında toplanan 32.Genel Konferansı, 17 Ekim 2003 tarihinde "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi"ni kabul etmiştir. Türkiye Sözleşmeye 27 Mart 2006 tarihinde taraf olmuştur.

Sözleşmenin 16. 17. ve 18. Maddelerine göre oluşturulan 3 farklı Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi vardır. Bunlar:

1. İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi
2. Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi
3. En İyi Uygulama Örnekleri Listesi'dir

Türkiye'nin Sözleşmenin 16. maddesine göre "İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi"nde Aralık 2014 tarihi itibarıyla 12 adet mirası bulunmaktadır. Bunlar:

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)

5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İnan, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya, 2009)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğler, 2010)
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9. Geleneksel Tören Keşkeğı (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)
11. Türk Kahvesi ve Geleneğı (2013)
12. Ebru: Türk Kağıt Süsleme Sanatı (2014)

Türkiye'nin henüz 17. ve 18. Madde kapsamındaki diğler iki listede kayıtlı mirası bulunmamaktadır.

Sözleşme "Somut Olmayan Kültürel Miras"ın belirlediğı alanları şu şekilde tanımlamaktadır:

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar;
- Gösteri sanatları;
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler;
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar;
- El sanatları geleneğı;

UNESCO'nun belirlediğı bu alanlar Şanlıurfa/Harran açısından incelendiğinde;

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar; Harran'ın eski adları, meşhur köy ve mahallelerinin adları, bu adların öyküleri, Harran'da kullanılan atasözleri, fıkralar, bilmeceler, ninniler, maniler, masallar, halk şairleri (meydan şairleri, âşıklık geleneğı, âşık kahveleri) argo hikaye anlatıcıları tarafından masal anlatımı, mani söyleme geleneğı, ninni söyleme geleneğı vb.
- Gösteri sanatları; karagöz, kukla, meddah, orta oyunu, çengi, çocuk oyunları vb.
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler; doğum, sünnet, askere uğurlama, düğün ve ölüm âdetleri, kahve, hamam, mutfak, misafir, gezi, eğlenme, müzik ve alışveriş kültürü ile ibadetler çeyiz geleneğı, imece, kına gecesi, kirvelik, taziye geleneğı vb.
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar; nazar inancı, büyü, fal, dünya ve ahret, ölümden sonraki hayat, cennet ve cehennem hakkında inanmalar, hayat, sağlık ve hastalık hakkında inanmalar, halk hekimliğı, halk ilaçları, kahve kültürü (mirra), ölü helvası geleneğı, isot yapımı vb.
- El sanatları geleneğı; Harran'ın meşhur zanaatları, esnaf kuruluşları, kanaviçe işleme geleneğı, oya sanatı vb. görülür.

Şanlıurfa Sıra Geceleri geleneği, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü öncülüğünde hazırlanan proje ile Birleşmiş Milletler Bilim Eğitim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) Somut Olmayan Korunması Gereken Dünya Kültür Mirası (DKM) listesine alınması sağlanmıştır. Proje ile yerelden evrensele taşınacak olan “Urfa Sıra Geceleri”, korunması gereken dünya kültür mirası kapsamına alınmıştır.

Fotoğraf 47. Urfa Sıra Geceleri (harran.gov.tr, sanliurfa.gov.tr)

➤ Yöresel Kıyafetler

Puşi: Harranlı erkeklerin başlarına taktığı yöresel kumaşlardır.

Aba: Harranlı erkeklerin giymiş olduğu uzun siyah yöresel giysidir (Harran Belediyesi).

➤ El Sanatları

Üzerlik: Harran'da hemen hemen her evde yapılan nazardan koruduğuna inanılan ismini üzerlik otundan alan bir süs eşyasıdır.

Mırra Takımı: Harran'a ait olan mırra(acı kahve) içeceğinin yapıldığı ve servis edildiği metal takımdır (Harran Belediyesi).

➤ Yöresel ezgiler

Fırat dağı deliyor

Harrana su geliyor

Aney kalk bir zılgıt çal

Urfama su geliyor

Bacey kalk bir zılgıt çal

Harrana su geliyor Hoyrat

Suya hasret Harranda kara toprak

Suya hasret ay ay

İçerim kan ağlar

Aney kurban dudağım gene bugün

Suya hasret Hasret kaldım suya ben

Daldım bir uykuya ben

Rüyamda bir su gördüm

İçtim doya doya ben

➤ **Yöresel yemekler**

Harran kubbe:

Harran kubbe yemeği adını Şanlıurfa'nın tarihi Harran Kubbelerine benzediğinden alıyor. Tepe tepe şekli yemeğe bu adı vermiş. Aslında bu yemek iki farklı türde yapılıyor. Biri bol kıymalı diğeri de pilav yanında garnitür şeklinde servis yapılabilecek tarzdadır.

➤ **Dövme:**

Şanlıurfa'nın Akçakale ve Harran ilçelerinde uygulanmaktadır. Dövme Arap geleneğinden gelmektedir. Kadınlarda güzelliği ve zarafeti temsil ederken erkeklerde ise daha çekici görünme, kendini güçlü hissetme, dikkat çekme gibi unsurları ön plana çıkarmaktadır. Dövmenin insanları kötülük hastalık ve nazardan koruduğuna inanılmaktadır.

Ancak dövme geleneğinin Suriye sınırındaki yerleşim yerlerinin dışındaki yerlerde son yıllarda etkisini kaybetmiştir. 40-50 yaş üzerindeki erkek ve kadınlarda görülen dövme kültürü yeni nesilde görülmemektedir. Bunun yerine genç kızlar özel günlerde kozmetik ürünler kullanılarak çenelerine ve alt dudaklarına ve yanaklarına geçici dövmeler yaptırmaktadır. Bekar erkekler ise burun, çene ve elmacık kemikleri üzerine birer nokta şeklinde dövme yaparak çevresindekilere evlenme çağında olduklarını gösteriyorlar.

2.2.1.5.5. Yerel Topluma İlişkin Temel Veri ve Eğilimler ile Alana Bağımlılıkları

Yerel halk kültürel, tarihi değerlere önem vermektedir. Bu değerlerin tanıtılmasını ve yaşadıkları toprakların turizme kazandırılması fikrini desteklemektedirler. Harran'dan kopup büyük şehirlere göç eden Harran'lılar geçmişleri ile bağlarını koparmayıp, yılın belirli dönemlerinde Harran'ı ziyaret etmektedirler.

Kente göç sonucu insanların toprak, aile ve aşiret bağları zayıflamaya başlamıştır. Göç edenler, aile üyesi olmanın dışında toplumsal birey olma, özgün davranma sürecine girmiştir.

Harran ilçesinin genelinde en büyük göç mevsimlik göçtür. Harran ilçesinin köyden Harran Merkez'e göç etme sebepleri kentin sunduğu hizmetlerden daha fazla yararlanmak içindir. Tarım sektöründe zaman zaman yüksek işgücü talebi olması dışı göçü azalmaktadır.

Ancak son yıllarda özellikle Suriye'den gelerek Harran'a yerleşen Suriyelilerin daha düşük fiyatlara çalışmayı tercih etmeleri Harran'da sosyal ve kültürel yapıyı değiştirmiştir. Zaten fazla olan işsizlik oranı daha da artmıştır.

Harran kentsel sit sınırları içindeki konut alanlarında yaşayan nüfus alanın geleneksel kullanıcılarıdır. Sivil mimarlık öğelerini oluşturan kümbet evlerin konforlu olmaması ve bu sebeple konut olarak kullanılmaması bu yapıların korunmasına engel teşkil etmektedir. Orijinal kullanımı konut olan birçok yapının günümüzdeki kullanım şekli depo-müştemilat veya ahırdır. Bu fonksiyonlar yapının eskimesine neden olmaktadır.

Okullaşma bakımından, Harran ilçesi %63.11'lik oranla Şanlıurfa ili ilçeleri arasında en son sırada yer almaktadır.

Çalışma alanı içerisinde Harran Devlet Hastanesi, Aile Toplum Sağlığı Merkezi, Harran Merkez Sağlık Ocağı ve Özel Hastane bulunmaktadır.

2.2.1.5.6. Ziyaretçi Profili, İstatistikleri ve Ziyaretçilerin Alan Üzerindeki Etkileri

Tur firmaları genelde bahar ve sonbahar aylarında hafta sonları 2 günlük, bayramlarda ise 4-5 günlük turlar düzenlemektedir. Yılda ortalama 10-40 arasında tur düzenlenmektedir. Her tur düzenlemesinde kişi sayısı uçakla olursa 15-25 kişi arasında değişmektedir. Bayramlarda ve uzun süreli tatillerde ise otobüs ile gidilirse kişi sayısı Ankara çıkışlı turlarda 35-40 kişi arasında değişmektedir. Sadece Harran özelinde tur gezisi bulunmamaktadır.

Harran'da turizme hizmet edecek ve ekonomiye katkı sağlayacak olan konaklama birimleri yetersiz nitelikte ve sayıdadır. Bu sebepten dolayı ilçeye gelen turistler alanı sadece günübirlik gezmekte, ekonomik anlamda bir fayda sağlanamamaktadır. Turist sayısı açısından dikkate değer bir yoğunluk olmadığından yapılan görüşmelerde alanda yer alan arkeolojik eserler üzerinde ziyaretçilerin yarattığı herhangi olumsuz bir etki olmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

GAP Bölgesine gelen turlar İstanbul ve Ankara daha az sayıda İzmir ve Konya kaynaklıdır. Bölgede en çok ziyaret edilen yerler: Hasankeyf, Deyr UL Zafaran Manastırı, Nemrut Dağı, Midyat, Harran, Mardin, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Gaziantep Kent Merkezleridir.

Tablo 23. Turların Giriş ve Çıkış Noktaları

TUR NO	ÇIKIŞ NOKTASI-BÖLGEYE GİRİŞ-ULAŞIM	BÖLGEDEN GİDİŞ -ULAŞIM
1	GAZİANTEP (BÖLGE İÇİ) - Karayolu	BÖLGE İÇİ- Karayolu
2	İSTANBUL- DİYARBAKIR - Havaalanı	KİLİS- ANTAKYA- Karayolu
3	İSTANBUL- ANTAKYA -GAZİANTEP - Karayolu	ADİYAMAN-KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
4	İSTANBUL-ANKARA -ANTAKYA -GAZİANTEP - Karayolu	ADİYAMAN-KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
5	ANKARA- ADİYAMAN- KAHRAMANMARAŞ - Karayolu	ANTAKYA -GAZİANTEP- Karayolu
6	İSTANBUL- DİYARBAKIR - Havaalanı	GAZİANTEP - Havaalanı
7	İSTANBUL-ANKARA- ANTAKYA-GAZİANTEP - Karayolu	ADİYAMAN-KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
8	İSTANBUL- ADİYAMAN (GÖLBAŞI İSTASYONU) Demiryolu	GAZİANTEP - HALEP - Demiryolu
9	İSTANBUL- ANTAKYA -ADİYAMAN - Karayolu	GAZİANTEP-ANTAKYA - Karayolu
10	İSTANBUL -GAZİANTEP-ANTAKYA - Karayolu	ADİYAMAN- KAHRAMANMARAŞ Karayolu
11	İSTANBUL- GAZİANTEP -ANTAKYA - Karayolu	ADİYAMAN- KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
12	İSTANBUL- DİYARBAKIR Havaalanı	GAZİANTEP -ANTAKYA - Karayolu
13	ESKİŞEHİR -KÜTAHYA -AFYON -GAZİANTEP ANTAKYA - Karayolu	ADİYAMAN -KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
14	KONYA- GAZİANTEP- ANTAKYA - Karayolu	ADİYAMAN -KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
15	İSTANBUL- DİYARBAKIR - Havaalanı	GAZİANTEP -ANTAKYA - Karayolu
16	İSTANBUL- DİYARBAKIR - Havaalanı	DİYARBAKIR - Havaalanı
17	İSTANBUL ANKARA- GAZİANTEP -ANTAKYA - Karayolu	KİLİS SINIR KAPISINDAN HALEP- Karayolu
18	İZMİR- ANTAKYA -GAZİANTEP- Karayolu	ADİYAMAN -KAHRAMANMARAŞ - Karayolu
19	ANKARA - ADİYAMAN - Karayolu	GAZİANTEP -ANKARA - Karayolu
20	ANKARA- ADİYAMAN - Karayolu	GAZİANTEP -ANKARA - Karayolu
21	İSTANBUL- DİYARBAKIR - Havaalanı	DİYARBAKIR - Havaalanı
22	ANKARA- GAZİANTEP - Karayolu	ANKARA -ADİYAMAN - Karayolu

Kaynak: Turizm Master Planı, 2011

Tablo 24. Tur Güzergahlarının Uğradığı Mola Yerleri

MOLA NOKTALARI	TUR SAYISI	TURLAR İÇİNDEKİ ORANLARI (%)
Halfeti	18	82
Harran	17	77
Diyarbakır Kent Merkezi	19	86
Hasankeyf	21	95
Midyat	22	100
Mardin Kent Merkezi	22	100
Kahta	10	45
Gaziantep Kent Merkezi	20	90
Urfa Kent Merkezi	17	77
Kilis	1	4
Batman Kent Merkezi	3	14
Adiyaman Kent Merkezi	10	45
Siirt Kent Merkezi	1	4
Nusaybin	1	4
Savur	1	4

Kaynak: Turizm Master Planı, 2011

Tablo 25. Turların Güzergahlarındaki Gezi Noktaları

GEZİLEN YERLER	TUR SAYISI	TURLAR İÇİNDEKİ ORANLARI (%)
Diyarbakır Kent Merkezi	20	90
Hasankeyf	22	100
Midyat	22	100
Mardin Kent Merkez	22	100
Deyr ul Zafaran	22	100
Harran	20	90
Şanlıurfa Kent Merkezi	20	90
Atatürk Barajı	17	77
Karakuş Tümülsü	19	86
Cendere Köprüsü	19	86
Yeni Kale	1	4
Arsemia	19	86
Nemrut Dağı	20	90
Halfeti (tekne turu)	18	82
Rumkale	18	82
Savaşan Köyü	13	59
Kelaynaklar	19	86
Gaziantep Kent Merkezi	20	90
Kilis Kent Merkezi	1	4
Yesemek	1	4
Dara Ören Yeri	6	27
Malabadi Köprüsü	3	14
Batman Barajı	1	4
Zeugma	3	14
Mor Yakup Manastırı	5	23
Zeynel Abidin	5	23
Deyr ul Umur (Mor Gabriel) Manastırı	2	9
Veysel Karani	2	9
Aydınlık	1	4
Savur	3	14
Kılıt Dereiçi	3	14
Kamışlı Sınır Kapısı	2	9

Kaynak: Turizm Master Planı, 2011

2.2.1.5.7. Alanla İlişkili Ünlü Şahsiyetler veya Kente İlişkin Ürün Vermiş Önemli Sanatçılar

Harran'da Yetişen Alimler

Harranlı El Muaddil (?- 1165)

Şair, yazar, hukukçu. Harran'da doğmuştur ve asıl adı Ebu Abdullah Muhammed Bin Abdullah Bin El Abbas Harrani El Mu'addil'dir. Hukuk bilgisi yanında güzel şiirler yazmıştır. Ravzatel Üdeba isimli edebiyat kitabı vardır. 1165 yılında vefat etmiştir.

El Battânî

Astronominin öncülerindendir. El-Battânî Harran'ın Battân kasabasında doğdu (859–929). Asıl adı Muhammet bin Cabir bin Sinan er-Rakki el-Harranî'dir. Ebu Abdullah künyesi ve Battânî ismiyle meşhur olmuştur. Dünyanın gelmiş geçmiş en meşhur 20 astronomundan biri kabul edilir.

Cabir Bin Hayyan

Modern kimyanın kurucusu meşhur İslam alimidir. İsmi Abdullah el-Ezdi olup, künyesi Ebu Abdullah 'tır. Horasanlı, Tuslu, Harranlı ve Kufeli olduğu söylenen Câbir'in ailesi hakkında çok az bilgi vardır. İslam aleminde Sufi , Avrupa 'da Al-Geber ismiyle şöhret oldu. Doğum tarihi tam olarak bilinmemekte ve yaklaşık 815 yılında vefat ettiği kabul edilmektedir.

Ebu İshak

Edip ve şairdir. Harran'da doğmuş, asıl adı Ebu İshak İbrahim Bin Hilal es-Sabii'dir. Devrin en büyük ediplerindendir. 925 yılında Harran'da doğmuştur. Yazı, belagat ve şiirleriyle ünlüdür. Matematik, Mühendislik ve Hey'et ilimleriyle tanınmış bir alimdir.

Ebü'l Fazl Bin Ebi'l Hucr Takiyuddin Hamid Bin Mahmut El Harrani El Zahid

Müderres, hatip ve şair Harran Şeyhi olarak tanınmıştır. 1119'da Harran'da doğmuştur. Tefsir üzerine çalışmıştır. 1 Mayıs 1175'te 56 yaşında iken Harran'da vefat etmiştir.

Ebü'l Fazl Yusuf Bin Fazlullah El Sekkakini El Harrani (?- 1244)

Şair, edip, zahid. Harran'da doğmuştur. Nahiv, lügat, sarf ve kıraat ilimlerinde şehrin imamı olarak bilinir. Evini ve kitaplarının Dar'ül Hadis'e vakfetmiştir. 1244 yılından sonra vefat ettiği sanılıyor.

Ebü'l Ferec Abdullatif Bin Abdulmunim El Harrin Elhambeli (1182-1273)

Yazar, hadis ve fıkıh alimidir. 1182'de Harran'da doğmuştur. 1273'te 91 yaşında Kahire'de vefat etmiştir.

Ebül Sena Hammad Bin Hibbetullah El Harrani (1117-1202)

Şair ve yazardır. 1117'de Harran'da doğmuştur. Oldukça güzel şiirler yazmıştır. Harran Tarihi ve Benim İsmim Hammad kitaplarıyla şiir divanı yazmıştır. 1202'de 85 yaşında vefat etmiştir.

Harranlı El Muaddil (?- 1165)

Şair, yazar, hukukçu. Harran'da doğmuştur ve asıl adı Ebu Abdullah Muhammed Bin Abdullah Bin El Abbas Harrani El Mu'addil'dir. Hukuk bilgisi yanında güzel şiirler yazmıştır. Ravzatel Üdeba isimli edebiyat kitabı vardır. 1165 yılında vefat etmiştir.

İbn-i Teymiye:

Takiyyuddin Ebu'l-Abbas b. Abdilhalim b. Teymiyye (661/1263) yılında Harran'da ilim ehli bir ailede doğmuş ehl-i sünnet mezheplerinden birisi olan Hanbeli mezhebi âlimlerinden ileri gelen İslâm bilginlerinden birisidir.

Necmüddin Ebu Muhammed Abdülmunim Bin Ali Hibbetullah Elharrani

Şair ve yazardır. Harran'da doğdu Bağdat'a yerleşti. Hadis, Hambeli fıkhi ve hilafiyat okudu. Çok değerli şiirler ve eserler telif etti. Alim, fıkıhçı ve şair olarak tanınmıştır.

Sabit Bin Kurra

Sâbit b. Kurra, Emevî halifesi Me'mun'a danışmanlık yapmış ve huzurundaki tartışmalara katılmış, verimli ve nitelikli bir bilim adamıdır. Sabiî bir ailenin çocuğu olarak Harran'da doğan (d.821) Sâbit b. Kurra (ö.901), gençlik yıllarında sarraflık mesleği ile uğraştı. Arapça, Yunanca, Süryanice ve Rumca'yı çok iyi bilirdi.

Sabit Bin Sinan, Bin Sabit, Bin Kurra

Doktor ve yazardır. Sabit Bin Kurra'nın torunudur. Tıp ve tarih konularında değerli eserleri mevcuttur. Tarih kitabında yaşadığı dönemin önemli olaylarından bahsetmiştir. 973'te öldüğü söylenir.

Sinan Bin Sabit

Doktor, mütercim ve yazardır. Sabit Bin Kurra'nın oğludur. Yunanca ve Süryanice tercümelemler yapmıştır. Tıp, Astronomi, Geometri ve Edebiyat dallarında Sabiilerin inancı ve Süryani Hükümdarı konusunda değerli eserler yazmıştır. 943'te Bağdat'ta vefat etmiştir.

Ümmül Hayr

Şairdir. Asıl adı Selma Bin Muhammed Bin Muhammed İbn El Cezeri El Harrani'dir. 831 yılında Harran'a bağlı köylerden birinde doğup yaşadığı bilinmektedir. Harranlı kadın alimler arasında ismine rastlanan tek kadın şair ve edebiyatçıdır. Arapça ve Farsça şiirler yazmıştır. Yetenekli bir kaaatçı, güçlü bir hafız ve iyi bir edebiyatçıdır.

Günümüzde yaşayan Harranlı ünlü bulunmamaktadır.

2.2.1.6. Mevcut Plan, Proje ve Koruma Uygulamaları İle Etkilerine İlişkin Araştırmalar

2.2.1.6.1. Mevcut Üst Ölçekli Planlama Çalışmaları ve Strateji Belgeleri

Onuncu Kalkınma Planı

2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı, ülkemizin 2023 hedefleri doğrultusunda, stratejik bakış açısını merkeze alarak, ekonomik, sosyal, sektörel ve bölgesel alanları kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

Bu kapsamda turizm sektörü ile ilgili olarak; *"Turizmde nitelikli işgücü, tesis ve hizmet kalitesiyle uluslararası bir marka haline gelmesi; daha üst gelir grubuna hitap edecek şekilde turizm ürün ve hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve iyileştirilmesi; turizm değer zincirinin her bileşeninde kalitenin artırılması ve sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde bölgesel kalkınmada öncü bir sektör haline gelmesi temel amaçtır."* Denilmektedir (KB, 2013: 113-114).

Türkiye Turizm Stratejisi 2023

Türkiye Turizm Stratejisi 2023; ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır (KTB, 2007).

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Belgesi'nde vizyon *"sürdürülebilir turizm yaklaşımının benimsenerek istihdamın artırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması ve Türkiye'nin 2023 yılına kadar, uluslararası pazarda turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasında önemli bir varış noktası ve uluslararası bir marka haline getirilmesinin sağlanması"* olarak tanımlanmıştır.

Kentsel Ölçekte Markalaşma kısmında ülkemizde turizmde markalaşan şehirler ve kültür turizmi kapsamında yapılması gereken çalışmalar yer almaktadır. Turizm Gelişim Bölgeleri, Turizm Koridorları, Turizm Kentleri ve Ekoturizm Bölgelerinin geliştirilmesi kısımlarında ise tematik ve yönlendirici nitelikte bir yaklaşım sergilenmektedir.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Belgesi'nde vizyon *"sürdürülebilir turizm yaklaşımının benimsenerek istihdamın artırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması ve Türkiye'nin 2023 yılına kadar, uluslararası pazarda turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasında önemli bir varış noktası ve uluslararası bir marka haline getirilmesinin sağlanması"* olarak tanımlanmıştır.

"Türkiye Turizm Stratejisi 2023" belgesi 9. Kalkınma Planı'nda belirtilen "Turizm sektörünün uzun vadeli ve sağlıklı gelişimini sağlamak üzere turizm sektörü ana planı hazırlanması" hedefi kapsamında 2007 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır. Bu belge ile daha önceki yıllarda Türk turizmine parçacı yaklaşımların olumsuz etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik bütüncül yaklaşım getirilmesi hedeflenmiştir. Belgede 16 strateji

belirlenerek, Türkiye için 9 Turizm Gelişim Bölgesi, 7 Tematik Koridor, 10 Turizm Kenti, 5 Eko-Turizm Bölgesi önerilmiştir.

Kentsel Ölçekte Markalaşma kısmında ülkemizde turizmde markalaşan şehirler ve kültür turizmi kapsamında yapılması gereken çalışmalar yer almaktadır. Turizm Gelişim Bölgeleri, Turizm Koridorları, Turizm Kentleri ve Ekoturizm Bölgelerinin geliştirilmesi kısımlarında ise tematik ve yönlendirici nitelikte bir yaklaşım sergilenmektedir.

Tablo 26. Turizm Stratejisi 2023

Stratejiler	Turizm Alanları	İller – İlçeler
Kentsel Ölçekte Markalaşma Stratejisi: “Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin markalaştırılarak, turistler için bir çekim noktası haline getirilmesi”	Şehir Turizmi	Ankara, İstanbul, İzmir ve Antalya
	Kültür Turizmi	Adıyaman, Amasya, Bursa, Edirne, Gaziantep, Hatay, Konya, Kütahya, Manisa, Nevşehir, Kars, Mardin , Sivas, Şanlıurfa ve Trabzon
Turizm Çeşitlendirilmesi Stratejisi: “Alternatif turizm türlerinden öncelikli olarak sağlık turizmi ve termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, ekoturizm ve yayla turizmi, kongre ve fuar turizminin geliştirilmesi”	Sağlık Turizmi ve Termal Turizm	Balıkesir, Çanakkale, Yalova, Aydın, Denizli, Manisa, İzmir, Afyonkarahisar, Ankara, Uşak, Eskişehir, Kütahya, Aksaray, Kırşehir, Niğde, Nevşehir, Yozgat
	Kış Turizmi	
	Golf Turizmi	
	Deniz Turizmi	Trabzon, Kuşadası, Samsun, İzmir, Antalya ve Mersin, İstanbul
	Eko turizm	
Turizm Gelişim Bölgeleri Stratejisi: “Varış noktası olarak geliştirilecek ve birden fazla ili kapsayan turizm gelişim bölgelerinde yerel ve bölgesel kalkınmada turizmin güçlü bir araç olarak kullanılması” Bu strateji altında 9 adet “Tematik Turizm Gelişim Bölgesi” önerilmiştir	I. Frigya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi	Eskişehir, Afyon, Kütahya ve Uşak
	II. Troya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi	Çanakkale ve Balıkesir
	III. Aphrodisya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi	Aydın ve Denizli
	IV. Söğüt Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi	Bursa, Bilecik, İznik
	V. Kapadokya Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi	Aksaray, Kayseri, Kırşehir, ve Nevşehir
	VI. Göller Bölgesi Eko-Turizm Gelişim Bölgesi	Konya, Isparta, Afyon ve Burdur
	VII. Hitit Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi	Çorum ve Yozgat
	VIII. Urartu Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi	Van ve Bitlis
	IX. GAP Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi	Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa , Şırnak
	Turizm Gelişim Koridorları Stratejisi: “Belli bir güzergahın doğal ve kültürel dokusunun yenilenerek belli temalara dayalı olarak turizm amacıyla	I. Zeytin Koridoru

<p>geliştirilmesi”</p> <p>Bu strateji altında 7 adet “Turizm Gelişim Koridoru” önerilmiştir.</p>		İlçesine bağlı Marmara adası
	II. Kış Koridoru	Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan
	III. İnanç Turizmi Koridoru	Tarsus’tan başlayarak Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin yöreleri
	IV. İpek Yolu Turizm Koridoru	İstanbul üzerinden Avrupa’ya ulaşan bölüm üzerinde bulunan Ayaş-Sapanca Koridoru, Adapazarı, Bolu ve Ankara illeri, Sapanca, Geyve, Taraklı, Göynük, Mudurnu, Beypazarı; Gündül ve Ayaş ilçeleri
	V. Batı Karadeniz Kıyı Koridoru	Şile, Akçakoca, Amasra, Cide, Çaylıoğlu ve Sinop
	VI. Yayla Koridoru	Samsun ilinden Hopa’ya kadar uzanan bölüm
	VII. Trakya Kültür Koridoru	Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ
<p>Eko-turizm Bölgeleri Stratejisi: “Doğa temelli turizmin planlı gelişimi”</p> <p>Bu strateji altında Karadeniz Bölgesinde yer alan Bolu, Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Sinop illerini kapsayan bölge, Antalya’nın iç kesimlere doğru doğusu, Torosların eteklerinde Antalya ve Mersin’in birleştiği alanlar ve GAP Koridoru ile Kış Koridorunu birleştiren "GAP Eko-Turizm Koridoru" biyolojik çeşitlilik açısından ve eko-turizm potansiyeli açısından Türkiye Turizm Stratejisinde öncelikle eko-turizmin geliştirileceği bölgeler olarak belirlenmiştir.</p>		<p>Bolu, Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Sinop illerini kapsayan bölge,</p> <p>Antalya’nın iç kesimlere doğru doğusu,</p> <p>Torosların eteklerinde</p> <p>Antalya ve Mersin’in birleştiği alanlar</p> <p>GAP EkoTurizm Koridoru</p>
<p>Turizm Kentleri Stratejisi: “Dünya ile yarışabilen markalaşan turizm yerleşmelerinin planlanması”</p> <p>Bu strateji altında 10 yeni turizm kentinin araştırma ve planlama çalışmalarının yapılması önerilmiştir.</p>		<p>İğneada – Kıyıköy Eko-Turizm Kenti</p> <p>Kilyos Turizm Kenti</p> <p>Saros Körfezi Turizm Kenti</p> <p>Kapıdağ Yarımadası – Avşa –</p> <p>Marmara Adaları Turizm Kenti</p> <p>Datça Eko-Turizm Kenti</p> <p>Kaş - Finike Turizm Kenti</p> <p>Anamur Kıyı Kesimi Turizm Kenti</p> <p>Samandağ Turizm Kenti</p> <p>Maçka Turizm Kenti</p> <p>Kahta Turizm Kenti</p>

Kaynak: Türkiye Turizm Stratejisi 2023, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011

Kentsel Ölçekte Markalaşma Stratejisi

Şanlıurfa-Harran'ı da ilgilendiren 2023 yılı hedefleri aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

- Adıyaman, Amasya, Bursa, Edirne, Gaziantep, Hatay, Konya, Kütahya, Manisa, Nevşehir, Kars, Mardin, Sivas, **Şanlıurfa** ve Trabzon illerinde kültür turizmi canlandırılarak marka kültür kentleri oluşturulacaktır.
- Tarihi, kültürel ve mimari özelliği olan yapıların ve ören yerlerinin restorasyonu yaptırılacaktır.
- Yerel halkın soyut ve somut kültürel mirasın değeri ve korunması konusunda bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.
- Şehirlerimizin zengin kültürel mirasını vurgulayan ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtım ve pazarlaması sağlanacaktır.

Turizm Gelişim Bölgeleri Stratejisi

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Belgesi'nde, Turizm Gelişim Bölgeleri Stratejisi "*varış noktası olarak geliştirilecek ve birden fazla ili kapsayan turizm gelişim bölgelerinde yerel ve bölgesel kalkınmada turizmin güçlü bir araç olarak kullanılması*" olarak tespit edilmiştir. Strateji kapsamında ülke genelinde 9 tematik bölge önerilmiştir. Bu tematik bölgelerden biri de GAP Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi'dir. Şanlıurfa-Harran'ı da ilgilendiren hedefler aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, **Şanlıurfa**, Şırnak illerini kapsayan bölgenin kültür turizminin yanı sıra golf turizmi, sağlık turizmi, gençlik turizmi, ekoturizm, yamaç paraşütü, trekking, su sporları, kanoculuk, kuş gözleme ve kongre turizmi gibi turizm türleri ile odaklı gelişimi sağlanacaktır.

Bölgede, diğer turizm türleri ile entegrasyon sağlanarak büyük çaplı kültür-inanç turizmi geliştirilecek, gerçekleştirilecek arazi ve kültürel yapı tahsislerinin yanı sıra yapılacak yeni yatırımlar ile nitelikli tesis sayısının ve yatak kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.

Turizm Gelişim Koridorları Stratejisi

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Belgesi'nde, Turizm Gelişim Koridorları Stratejisi "*belli bir güzergâhın doğal ve kültürel dokusunun yenilenecek belli temalara dayalı olarak turizm amacıyla geliştirilmesi*" olarak belirlenmiştir. Strateji kapsamında ülke genelinde 7 tematik turizm gelişim koridoru önerilmiştir. Gelişim koridorlarından **İnanç Turizmi Koridoru** olarak adlandırılan koridor, Tarsus'tan başlayarak Hatay, Gaziantep, **Şanlıurfa** ve Mardin yörelerini kapsamaktadır. Turizm Gelişim Koridorları stratejisi çerçevesinde İnanç Turizmi Koridoru üzerinde Tarsus'tan Mardin'e kadar uzanan bölünmüş yol yapımının inanç aksını güçlendireceği, kısa ve orta vadede turistlerin bu bölgeye varışlarını ve tercihlerini etkileyeceği vurgulanmaktadır. Ayrıca, Şanlıurfa'ya kadar ulaşan demiryolu bağlantısının Mardin'e ve oradan bir koldan Diyarbakır'a diğer bir koldan ise Siirt'te bağlanmasının İnanç Aksında ulaşımın çeşitlenmesi açısından önemli olduğu belirtilmektedir.

Hedeflere ulaşılması için; tarihi yapıların restore edilerek pansiyonculuğun ve küçük otellerin destekleneceği, bölgede, mevcut konaklama kapasitesinin kültür ve ekoturizme yönelik

yapılacak planlama ve uygulamalarla artırılacağı, koridorlarda belli temalar çerçevesinde turizm gelişim planlamaları yapılacağı ve planlamalarda turizm kentleri mantığında olduğu gibi geniş alanların turizm gelişimine açılmasının hedefleneceği ifade edilmektedir.

Turizm Eylem Planı (2007- 2013)

Plan'da Marka Kentlere ilişkin olarak; turizm potansiyeli yüksek alanlarda altyapı eksikliğinin giderileceği, Marka kentlerde altyapı eksikliklerinin tamamlanması için Kültür ve Turizm Bakanlığının, Yerel Yönetimler ve ilgili kuruluşlar ile işbirliği içinde uygulamalar gerçekleştirileceği vurgulanmaktadır.

Mimari düzenlemeler başlığı altındaki Eylem No 66'da "Adıyaman, Amasya, Bursa, Edirne, Gaziantep, Hatay, Konya, Kütahya, Manisa, Nevşehir, Kars, Mardin, Sivas, **Şanlıurfa** ve Trabzon illerinde kültür turizmi canlandırılarak marka kültür kentleri oluşturulacaktır" denilmektedir (KTB, 2007).

Kültür temalı marka kentlerde yapılacak çalışmalar aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

- Kültürel varlıklar tespit edilerek önceliklerine göre restore edilecek ve kültürel varlıklara uygun işlevler kazandırılacaktır.
- Bu illere yönelik özel bütçeleme çalışmaları yapılacak ve yerel fonlar geliştirilecektir.
- Bu illerdeki altyapı ve üstyapı eksiklikleri giderilecektir.
- Konaklama kapasiteleri geliştirilecektir.

Plan'ın İnanç Turizmi Koridoru bölümünde ise, turizmde ihtisaslaşan yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde yarışan marka turizm bölgelerinin tespitinin yapılacağı, bu alanların Turizm Merkezi, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edileceği belirtilmektedir.

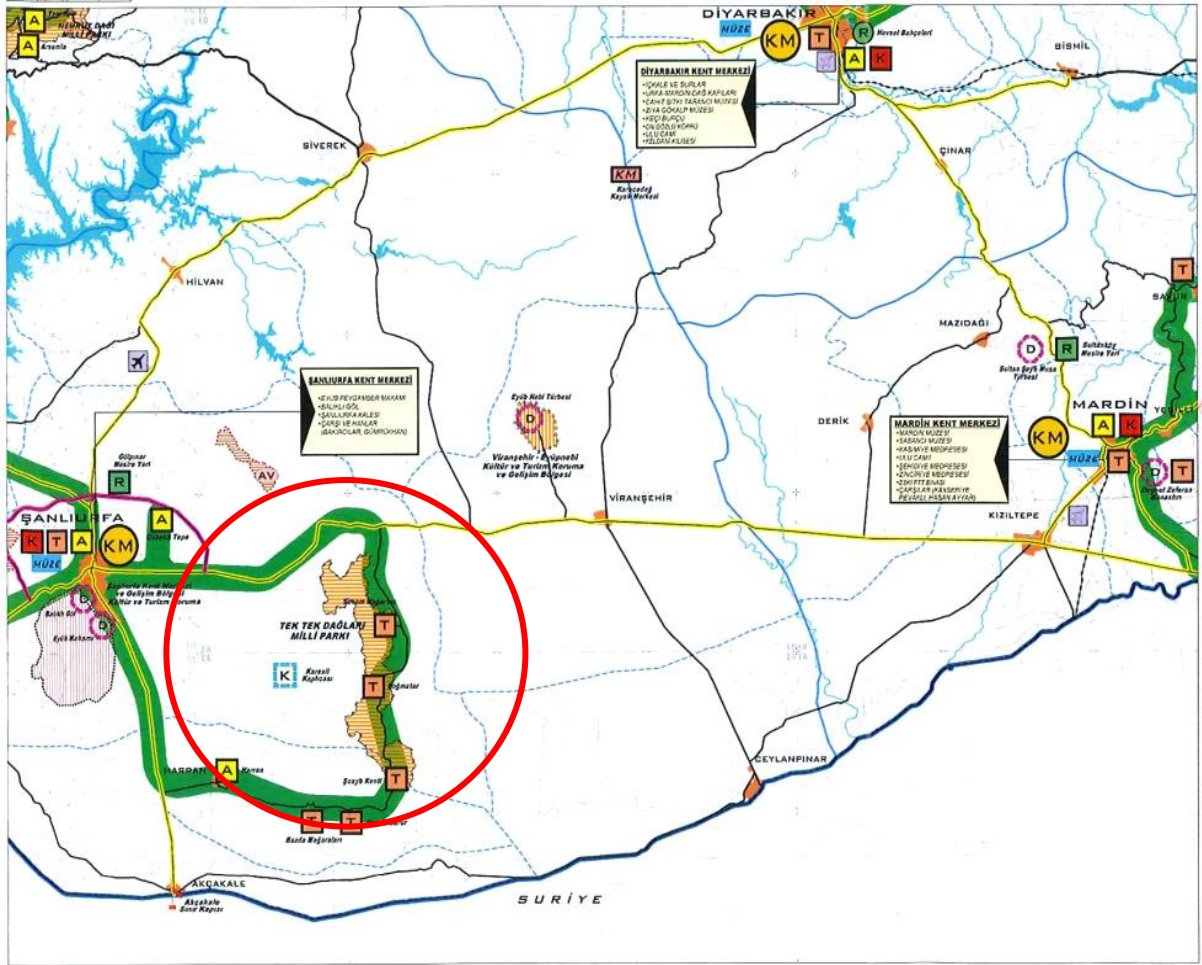
GAP Turizm Master Planı (2011)

GAP Turizm Master Planında "stratejik yaklaşım; Bölge'yi bir bütün olarak tanıtmak ve pazarlamak yerine marka kentlere öncelik vermek olmalıdır. Gaziantep-Mardin -Şanlıurfa ve Diyarbakır mevcut ve devam eden turizm yatırımları ile asgari olarak iç talep açısından planlama dönemi içinde marka kentler olacaktır" denilmektedir.

Plan kapsamında Harran için önerilen faaliyetler Harran koruma imar planı yapılması, sur içinde yapılmış olan gecekonduların yıkılması ve çevre düzenlemesinin yapılması şeklindedir. Bu faaliyetlerin hayata geçirilmesinde belirlenen sorumlu kuruluşlar ise Harran Belediyesi, İller Bankası A.Ş., Şanlıurfa Valiliği, TOKİ ve Kültür ve Turizm Bakanlığıdır.

Harran Planda Günöbirlik Tur Güzergahı üzerinde yer almakta olup, "Mevcut Durumu Yeterli Turizm Amaçlı Kullanılacak Doğal, Tarihi ve Arkeolojik Değerler" kullanımında kalmaktadır (Şekil 22).

Şekil 22. GAP Bölgesi Turizm Master Planı, Plan Kararları

Kaynak: GAP Turizm Master Planı, 2011

GAP Eylem Planı (2008-2012)

GAP Eylem Planında, *GAP Bölgesi'nin turizm altyapısının iyileştirilmesine, turizm çekim merkezleri oluşturulmasına ve turizmin çeşitlendirilmesi yoluyla turizmin bölge ekonomisi içindeki payının artırılmasına vurgu yapılmaktadır.* GAP Eylem Planı Faaliyetleri "*Kültür Turizm*" başlığı içerisinde ED.5.1 nolu eylem "*Kültür varlıkları korunacak ve geliştirilecektir*" şeklinde tanımlanmıştır. Bu eylem çerçevesinde Harran'da yapılacak işlemler;

- Koruma Amaçlı İmar Planı ve Kentsel Tasarım Projesi,
- Harran Kenti'nin Restorasyonu Projesi,

olarak belirlenmiştir.

GAP Eylem Planı (2014-2018)

GAP Eylem Planı 2014-2018 kapsamında;

I. Ekonomik Kalkınmanın Hızlandırılması

II. Sosyal Gelişimin Güçlendirilmesi

III. Şehirlerde Yaşanabilirliğin Artırılması

IV. Altyapının Geliştirilmesi

V. Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi olmak üzere beş gelişme eksenini bulunmaktadır. Eksenler altında ana başlıklar ve iller itibarıyla eylemler yer almaktadır.

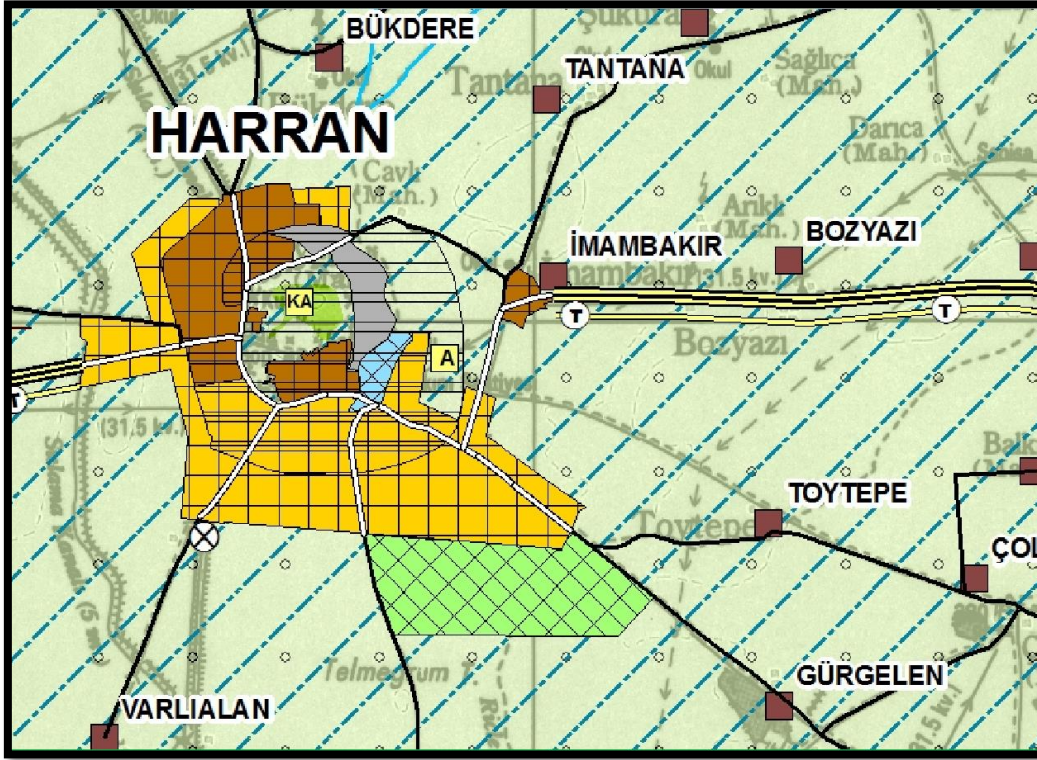
Bu eylem çerçevesinde Harran'da yapılacak işlemler;

- 2015-2018 - Harran Kalesi'nin Restorasyonu (2.Etap)
- 2015-2018 - Harran Kalesi Sur Duvarları Restorasyonu (2.Etap)
- 2015-2018 Harran Ulu Camii Restorasyonu
- 2014-2017 Şanlıurfa Çimdin Kalesi projeleri
- 2015-2016 Han-el Barur Kervansarayının Restorasyonu
- 2015-2018 Soğmatar Antik Kenti koruma ve restorasyon projeleri
- 2015-2018 Şuayip Ören Yeri restorasyonu ve çevre düzenleme projeleridir.

1/100.000 Ölçekli Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır ÇDP

3. askı sonrası yapılan itirazlarla birlikte en son; 644 sayılı KHK'nın 7. maddesi ve 11.11.2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik uyarınca 02.04.2014 tarihinde onaylanmıştır. Çevre Düzeni planında Harran'ın yeri Şekil 23'de verilmiştir.

Şekil 23. Harran'ın 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'ndaki yeri

Kaynak: www.csb.gov.tr

LEJANT

	KENTSEL YERLEŞİK ALAN		ARKEOLOJİK SİT ALANI
	KENTSEL GELİŞME ALANI		KENTSEL SİT ALANI
	KIRSAL YERLEŞME ALANI		KENTSEL - ARKEOLOJİK SİT ALANI
	KÖY MERKEZİ		ARITMA TESİSİ ALANI
	ORGANİZE TARIM / HAYVANCILIK ALANI		
	SULAMA ALANI		

Çevre Düzeni Planı ile Harran İlçesi Kentsel Nüfus Projeksiyonu 2040 yılı için ortalama 32.525 kişi olarak hesaplanmıştır.

2.2.1.6.2. Alan Kullanımı, Mekana ve Mülkiyet Yapısına İlişkin Dönüşüm Stratejileri

Yönetim Planı Alanındaki en büyük sıkıntı olarak paydaşlar tarafından Sur içerisinde yer alan kaçak evlerin olduğu belirtilmiştir. Harran da kümbet evlerin bulunduğu Sur içinde yaklaşık 140 aile yaşamakta ve bu aileler 2863 sayılı yasaya muhalefetten (Sit alanında betonarme yapılaşma) adli yargıda yargılanmaktadır. Sur içinde yasayan aileler geniş aile özelliği gösterdiği için yöresel mimarideki kümbet evler ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır.

Yönetim Planı Alanı içerisindeki yapıların geçmişten bugüne kullanımları incelendiğinde, birçok yapının zamanla gerçek fonksiyonu dışında kullanıldığı gözlenmiştir. Belirli dönemlerde yaşanan bu fonksiyon değişiklikleri alandaki görsel ve tarihi değer taşıyan yapıların ve kültür varlıklarının zarar görmesine sebep olmuştur. Kümbet evlerin modern hayata adapte olamamasından dolayı sit alanda betonarme bina sayısı artmakta ve kümbet evlerin sayısı hızla azalmaktadır. Konut olarak yapılan bu yapıların zamanla depo-müştemilat ve ahır fonksiyonuna dönüştüğünü ve bu dönüşümler sonucunda yapılarda ciddi hasarların meydana geldiği görülmüştür.

Bu kapsamda, 2013 yılı Kasım ayında Harran'da tarihi yapının korunması, kaçak yapılaşmanın önüne geçilmesi için TOKİ, Valilik ve Harran Belediyesi işbirliği ile "Harran Sur İçi Kentsel Dönüşüm Projesi" başlatılmıştır. İl İdare Kurulu projeye istinaden Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün talebi doğrultusunda, 4 kilometrelik şehir suru içinde yaşayanların yeni yapılacak konutlara taşınması ve birinci derece SİT alanındaki bölgenin **kamu** yararı gözetilerek Hazine adına kamulaştırılması kararını almıştır.

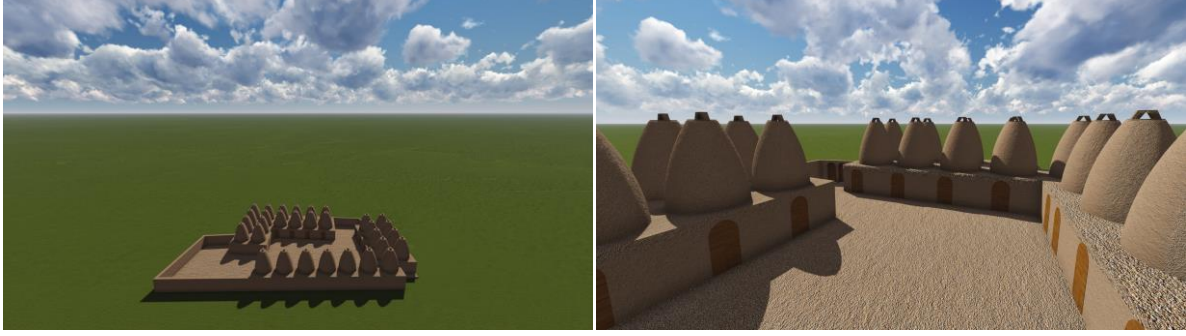
Kentsel dönüşüm projesi kapsamında Şanlıurfa Valiliği ile TOKİ arasında imzalanan protokol doğrultusunda, Sur içerisindeki kümbet evlerde yaşayanların tahliye edilmesi ve SİT alanı dışında yeni yapılacak konutlara yerleştirilmesi planlanıyor (<http://www.harran.bel.tr>).

Bazı yapılar Harran Kültür Evi olarak fonksiyon değişikliğine uğramıştır ve bu tür bir dönüşüm alanın korunabilmesi açısından olumlu bir gelişmedir. Harran'ın tarihini ve yaşam biçimini yansıtan bu kullanımlar turizm potansiyelini canlandıran önemli bir etkidir. Günümüzde Harran'a gelen turistlerin uğradıkları yerler arasında kültür evlerinin olduğu görülmektedir. Kültür Evleri alandaki diğer tarihi ve görsel değere sahip yapıların da fark edilebilirliğini sağlamaktadır.

Bu kapsamda en son Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından geliştirilerek Karacadağ Kalkınma Ajansına sunulan "Harran Kümbet Ev Restorasyonu ve Butik Otel Dönüşüm Projesi" Haziran 2015 tarihinde kabul edilmiştir. Toplam 402.225,38 TL'lik bir bütçe ile uygulanacak projenin 301.669,03 TL'lik kısmı Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından finanse edilecektir.

Toplam 15 aylık bir süre içinde uygulanacak olan projenin uygulanmasıyla Harran evlerinin tarihi dokuya uygun korunması ve yaşatılması noktasında somut çözüm önerisi geliştirilerek, özelden Harran genelde ise bölge turizminin gelişmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca Harran'daki konaklama imkanlarının arttırılarak ilçenin turizmden daha fazla gelir elde etmesi ve yeni iş sahalarının oluşmasına zemin oluşturulması planlanmaktadır.

Şekil 24. Harran Kümbet Ev Restorasyonu ve Butik Otel Dönüşüm Projesi

2.2.1.6.3. Alanda Gerçekleştirilmiş Diğer Koruma Proje ve Uygulamaları

Harran Belediyesi tarafından en son 1992 yılında ilçede koruma amaçlı imar planı yapılmıştır. Bu planda SİT alanı içerisinde 900 kümbet ev bulunduğu, ancak aradan geçen 18 yılda 380 kümbet evin yıkıldığı ve bugün sayının 520 olduğu tespit edilmiştir. Yıkılan kümbet ev sayısı yılda ortalama 21'dir. Önlem alınamaması halinde ilerleyen süreçte koruma eksikliği, betonarme yapıların artışı nedeniyle kümbet evlerin tamamının yıkılma tehdidi ile karşı karşıya bulunduğu belirtilmektedir.

Harran ilçe merkezinde Koruma Amaçlı İmar Planına konu olan alanda Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2012 yılında yatırım programına aldığı Harran Kalesi Restorasyonu ve Harran Ören Yeri Kazıları Harran Üniversitesi Fen-Ede. Fakültesi Arkeoloji Bölümü tarafından yapılmakta ve halen devam etmektedir.

Fotoğraf 48. Harran Kalesi Restorasyon Çalışması (Fotoğraf: Harran Belediyesi, 2014)

İller Bankası tarafından yaptırılan Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu çalışmaları devam etmekte olup, plan onay aşamasındadır.

SODES kapsamında, Ayrıca 2008 - 2014 yılları arasında aşağıdaki başlıklarda doğrudan Harran'ı ilgilendiren SODES Projeleri uygulanmıştır.

- Hayati Harrani Kadın Destek Ve Eğitim Merkezi Projesi
- Harran İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Yıbo'nun Melekleri Üretiyor, Oynuyor, Seviniyor
- Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nın (TEGV) "Gönül Köyü Projesi"
- Bir Kişi Okut Toplumunu Değiştirsin
- Dershaneye Gidiyorum Geleceğimi Garantiliyorum
- SODES'LE Okuyorum Geleceğe Umutla Bakıyorum

Bunun yanısıra 2009-2010 yılları arasında Avrupa Birliği tarafından desteklenen "Sel Gibi Sağlık" Projesi uygulanmıştır.

2015 yılında ise T.C. Başbakanlık, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Harran Belediyesi ile yöredeki kadın kuruluşlarının desteklediği "Harran ve Ekolojik Kadın Köyü projesi" Ekolojik Kadın Köyü Derneği tarafından uygulanmaya başlanmıştır.

2.2.1.6.4. İlgili Koruma Bölge Kurulunun Alana İlişkin Kararları

Yönetim Planı Alanına ilişkin alınan Kurul kararları aşağıda sıralanmaktadır:

1. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 10.03.1979/A-1605 sayılı kararı ile Şanlıurfa ili, Harran ilçesi, sur içi mevkiinin Kentsel Sit Alanı olarak tescillendiği,
2. Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun ise;
 - 26.02.2009 tarih ve 820 sayılı kararında; Şanlıurfa ili, Harran ilçesinde sınırlar Harita 6'da gösterilen alanların I. Derece Arkeolojik Sit ve Kentsel Sit Alanı olarak tescillendiği
 - 20.12.2011 tarih ve 107 sayılı kararında; Şanlıurfa ili, Harran ilçe merkezinde bulunan Sit Alanlarının sınırlarına ilişkin Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü uzmanları tarafından 2863 sayılı Yasa ve ilgili mevzuat kapsamında yapılan irdeleme sonucunda 1/5000 ölçekli haritada gösterilen
 - I. Derece Arkeolojik Sit Alanı,
 - III. Derece Arkeolojik Sit Alanı,
 - III. Derece Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanı,
 - Kentsel Arkeolojik Sit Alanısınırlarının uygun olduğu,
 - 11.08.2009 tarih ve 914 sayılı kararında; "Şanlıurfa I. Derece Arkeolojik ve Kentsel Sit alanı, Harran Sur içerisinde yer alan daha önce toplu olarak tescili yapılmış olan 107 adet konik kubbeli (kümbet-arı kovanı) evin Korunması Gerekli Kültür Varlığı özelliği göstermesinden dolayı 2863 sayılı (3386 sayılı, 5226 sayılı yasalarla değişik) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu gereği teker teker tesciline Harran Sur içerisindeki niteliksiz yapıların 1992 yılı Koruma Amaçlı İmar Planı dikkate alınarak

kamulaştırılmasının prensipte uygun olduğuna, Koruma Amaçlı İmar Planından sonra yapılan kaçak yapıların ise Kurulun 24.12.2008 tarih ve 767 sayılı kararı doğrultusunda yıkılmasının uygun olduğuna karar verildiği hususları yer almaktadır.

2.2.1.6.5. Alanla İlgili Çalışma Yapan Kurumlar ve Çalışmaları

Harran ilçesinde Harran Belediyesi ile Harran Kaymakamlığı altında faaliyet gösteren kamu kurumlarının ilçe müdürlükleri tarafından rutin çalışmalar yapılmaktadır.

Bunun yanısıra GAP Bölgesindeki turizm hizmetlerinden “GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi Kapsamında Harran Yönetim Planı”nı da kapsayan projelerin gerçekleştirilmesi için GAP Bölge Kalkınma İdaresi (GAP BKİ) ve İller Bankası Anonim Şirketi (İLBANK A.Ş.) arasında karşılıklı işbirliği protokolü yapılmış olup, Yönetim planı hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca alanda, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Diyarbakır Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ve bağlı kuruluşları (ŞUSKİ, BELSAN vb.), Şanlıurfa Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB), DSİ, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü vb. kurumlar da çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar.

Şanlıurfa’da salma sulama yapılan alan 1.643.920 dekar’dır. Salma sulama yapılan alanlar genel olarak harran ovasındadır. Bu bölge il müdürlüğümüz tarafından yürütülen DRENAJ PROJELERİ ile Harran Ovasında taban suyu, tuzluluk ve çoraklaşma problemlerinin giderilmesi amaçlanmaktadır. Bu projeler kapsamında şu zamana kadar 150.000 dekar alanda drenaj yapılmış olup, 600.000 dekar alanın drenaj çalışmaları devam etmektedir. Drene edilen su DSİ’nin ana drenaj kanallarına bağlanmaktadır (Şanlıurfa Valiliği Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2013).

1992 yılında yaptırılan Koruma Amaçlı İmar Planının Revizyonu çalışmaları İller Bankası kontrolünde devam etmekte olup, plan onay aşamasındadır.

3. SENTEZ

3.1. Genel Değerlendirmeler

Bölgede yer alan höyükler, pagan döneme ait tapınaklar, Harran Kalesi ve Çimdin Kale, Harran Ulu Camii geleneksel Harran Evleri, Bazda ve Senem Mağaraları, Şuayb Şehri ve Soğmatar Harran'ın önemini arttırmaktadır. Alan tam anlamıyla bir arkeoloji, tarih, sanat ve mimarlık okulu gibidir. Alanın böylesine çeşitli fonksiyonlara sahip yapıları ve zamanı içerisinde barındırması, yapıların ve tarihi çevrenin günümüze ulaşabilmiş olması çok önemli bir kazanımdır. Bu durum Harran'ı hiç kuşkusuz sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda zenginleştirmektedir.

Bölgenin pagan geçmişinden başlayıp Emevi, Eyyubi, Zengi dönemiyle devam eden geniş yelpazede, topraktan çıkarılan taşınabilir buluntuların sergilenebilmesi için bir müze oluşturulması, taşınamazlar için ise bir açık hava müzesi haline dönüştürülmesi gerekir.

3.1.1. Kazı Çalışmaları İçin Öneriler

Harran Ulu Cami (Harran Üniversitesi) ve çevresinde kazı çalışmaları:

Harran arkeoloji kazı ekibiyle Harran Ulu Camii'nin doğusunda yapılan kazıda bir hamama rastlanılmıştır. Bu alanda 2015 yılında da kazı çalışmalarına devam edilerek anılan hamamın tamamı ve ilişkili olduğu yapılar meydana çıkarılmalıdır.

Harran Ulu Camii'nin etrafında yapılacak olan kazılarla, Camii'nin ilişkili olduğu medrese, cadde, meydan, müstemilat v.b. yapılar meydana çıkarılmalıdır. Harran Ulu Camii'yi görmeye gelen ziyaretçiler Camii'ye Harran şehrinin caddesinden, sokaklarından yürüyerek ulaşmalıdır. Ayrıca, yapılacak kazılarda *İbn Şeddad'ın* 639'da Harran zapt edildiği esnada Caminin bulunduğu yerde olduğunu söylediği "Ay tanrısının tapınağı" kalıntılarına da ulaşılması mümkün olabilecektir.

Höyük'de kazı çalışmaları:

Höyük'de kazı çalışmaları yapılmış ve Eyyubiler dönemine ait kalıntılar meydana çıkarılmıştır. Bu kalıntılar yoğun olduğu için, höyüğün tepesinde, höyüğün tabakalaşmalarını açığa çıkarabilecek açmaların yapılamadığı izlenmiştir.

Höyük'de yapılacak çalışmalar: Höyüğün kuzey-batısında basamaklı açmalar açılarak, höyüğün üstünden alt kısmına kadar uzanan tabakaların meydana çıkarılması sağlanacaktır. Elde edilecek arkeolojik veriler ışığında bu açmalar genişletilebilecektir. Bu çalışma neticesinde höyüğün dönemi ve eserleri tam olarak anlaşılacaktır.

Harran'ın çevresindeki Demir Çağ'ı yerleşimlerinden Karkamış ve Guzana'da yapılan kazılarda tapınaklar, tören yolları, kapı aslanları, heykeller ve kabartmalar bulunmuştur. Bu nedenle, Harran Höyük'te de varlığını bildiğimiz benzer kalıntıların yapılacak kazılarda meydana çıkarılması olasıdır.

İçkale'de kazı çalışmaları:

Harran'da yapılmış olan arkeolojik kazılar henüz kentin yazılı belgelerden tanınan önemine tanıklık edecek Eski Çağ kalıntılarını ortaya koyabilmiş değildir. Harran Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nün kazı projesiyle Harran'da yıl içinde 6-7 ay kazı çalışması yapılarak yeni kalıntılar meydana çıkarmak, Harran'ın Eski Çağ tarihi hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşmak, kalıntıların korunmasına sağlamak ve turizmin gelişmesine katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Harran'da yıl içinde uzun süreli kazılar yapılabilmesi için kazı ekibinin maddi olarak yeterince desteklenmesi gerekmektedir.

3.1.2. Restorasyon Çalışmaları

Harran Ulu Camii'nin beden duvarları, ayaklarda ve kemerde bazı taşlar erimiş haldedir. Bu nedenle, Camii'nin devam etmekte olan rölöve ve restore proje çalışması tamamlandığında, proje doğrultusunda uygulamaya geçilmelidir.

Ulu Cami Kemerlerini Ayağa Kaldırma Projesi:

Ulu Cami'ye avludan giriş sağlayan kemerli kapılar avluya düşmüş haldedir. Bu kemerler büyük oranda korunmuş olup, kemer taşları bir nakış gibi desenlerle işlenmiştir. Rölöve ve restorasyon projeleri yapılmakta olan bu kemerlerin restitüsyonuyla birlikte yeniden ayağa kaldırma projesi yapılıp, uygulanmalıdır. Bu proje tamamlandığında Ulu Cami'nin görkemi çok daha fazla olacaktır.

İçkale'de restorasyon çalışmaları:

İçkale'nin kuzey, batı ve güneyinde restorasyon çalışmaları kısmen tamamlanmış olup, doğu ve güney doğu beden duvarları ile burçlarında da restorasyon çalışmaları devam etmelidir. İçkale'nin kazısı tamamlanıp, restitüsyonu yapılıp, restorasyon projesi yenilenerek uygulanması gerekmektedir. Restitüsyonun yeterli olmadığı yerlerde mevcut mimariyi güçlendirerek korumaya yönelik restorasyon çalışması yapılmalıdır. Kazı ve restorasyon çalışmalarından sonra, ziyaretçiler zemin katını dahi gezebilecek ve 150 odasıyla sapsağlam günümüze kadar gelmiş olan İçkale den büyük bir beğeniyle ayrılacaktır.

Gerek Harran özelinde gerekse bağlantı noktaları ile ilgili sorunların bütüncül bir yaklaşımla kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve çevrede yaşayan yerel halk ile birlikte çözülmesi gerekir. Bu açıdan bakıldığında Yönetim Planı çalışmaları mevcut sorunların katılımcı bir süreçle paydaşların ve yerel halkın katılımı ile birlikte çözülmesi için önemli bir fırsattır.

Alanın Turizm Potansiyeli

Proje kapsamında yapılan literatür taraması, alan çalışmaları, paydaş görüşmeleri ve toplantıları ile Harran ve bağlantı noktaları için gerçekleştirilebilecek turizm türleri olarak tarih ve kültür turizmi, doğa turizmi, inanç turizmi potansiyeli öne çıkmaktadır.

Tarih ve Kültür Turizmi: Sanat eserlerinin, tarihi yapıların, antik kentler gibi eski uygarlıklara ilişkin kalıntıların görülmesi ve yöre kültürünün incelenmesi amacıyla yapılan faaliyetlerdir. Harran ve bağlantı noktaları sahip oldukları tarihi ve kültürel değerler sebebiyle “tarih ve kültür turizm potansiyeli” yüksektir.

İnanç Turizmi: Dini açıdan kutsal sayılan ya da önemli görülen mekânları görmek ve/veya ibadet etmek için yapılan faaliyetlerdir. Mevcut arkeolojik veriler ışığında Harran’ın tarihi Kalkolitik döneme kadar uzanmaktadır. Pagan döneme ait tapınaklar, Harran Ulu Camii ve peygamberlerin yaşadığı varsayılan mekanlar eşsiz bir açık hava müzesi özelliğine sahiptir.

Doğa Turizmi: Belirli bir bölgede yetişen bitki ve hayvan çeşitlerinin, görsel peyzaj değerlerinin ve mağara, vadi gibi doğal oluşumların görülebilmesi, incelenmesi için gerçekleştirilen gezi, yürüyüş, fotoğrafçılık, kamping gibi etkinlikleri de kapsayan faaliyetlerdir. Harran’ın kuzey doğusunda yer alan Tek Tek Dağları başlı başına bir çekim noktasıdır.

“Harran Yönetim Planı Alanı” “Bağlantı Noktaları” olarak belirlenen alanlardan oldukça uzaktır. Halihazırda en büyük sorun Harran ile bağlantı noktaları arasında ulaşımı sağlayan yolun son derece bozuk olmasıdır.

Öncelikle ulaşımı rahatlatarak şekilde mevcut yolun iyileştirilmesi ile ilgili çalışmaların ilgili kurum ve kuruluşlarca başlatılması gereklidir. Ancak bu bağlantının hızla geçip gidecek şekilde değil, güzergah boyunca tarım-turizm ilişkisine imkan verecek şekilde düzenlemelerin yapılması bölgenin kırsal kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Örneğin yöresel ürünlerin yol boyunca satışına imkan verecek satış ünitelerinin yerleştirilmesi, yerel halk ile ziyaretçiler arasında bir etkileşim kurulmasına katkı sağlayacaktır.

3.2. Mevcut Durum Analizinin Değerlendirilmesi

Kültür ve Turizm Bakanlığın 15.04.2014 tarih ve 70765 sayılı Makam Oluru ile “Harran Yönetim Planı Alanı Sınırı” ile bağlantı noktası olarak Han-el Ba’rür Kervansarayı, Şuayb Antik Kenti, Soğmatar Antik Kenti, Bazda Mağaraları Senem Mağarası ve Çimdin Kalesini kapsayan alanlar belirlenmiştir.

Şanlıurfa ili Harran ilçesi, Avrupa Birliğine uyum sürecinde DPT ve TÜİK tarafından 2002 yılında üç ayrı düzeyde oluşturulan İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) kapsamında TRC2 Bölgesi içinde kalmaktadır. TRC2 Bölgesi Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer almakta olup, Şanlıurfa Alt Bölgesi altında Şanlıurfa ve Diyarbakır illerinden oluşmaktadır.

Harran ilçesi Şanlıurfa'nın güneyinde yer almaktadır. 801 kilometrekare yüzölçümünde ve il merkezine 48 km uzaklıktadır. Harran Şanlıurfa ilinin güneyinde konumlanmış bir ilçe olup, Akçakale ve Ceylanpınar ilçeleri ile komşu, Suriye ile de sınırdır.

Harran ilçesinin nüfusu 2014 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Verilerine göre 78,681'dir. Şanlıurfa ilinde en çok nüfusa sahip Eyyübiye (363,943) ve Haliliye (357,504) ilçeleri 300,000'in üzerindedir. Siverek, Viranşehir, Karaköprü ve Suruç ilçeleri ise 100,000'in üzerinde nüfusa sahiptirler. Harran 13 ilçe içerisinde 78,681 nüfusu ile 10. büyük ilçedir.

TÜİK 2014 verilerine göre ilçede 107 mahalle yer almaktadır. Yönetim Planı alanında 7 mahalle bulunmaktadır. Bunlar Harran ilçesi yakın bölgelere tarım sektörü için mevsimlik göç vermektedir.

Cumhuriyet Mahallesi, Süleyman Demirel Mahallesi, İbni Teymiye Mahallesi, İmam Bakır Mahallesi (Merkez), Hayati Harrani Mahallesi, İmam Bakır Mahallesi ve Hz. Yakup Mahallesi Yönetim Planı Alanı sınırları içinde kalan mahallelerdir. Yönetim Planı alanı içinde 1. Derece ve 3. Derece Arkeolojik Sit ve Kentsel Sit Alanları bulunmaktadır. Anıtsal Yapı olarak, Hz. Yakup Kuyusu, Hayati Harrani Camii, Ulu Cami ve Harran Kalesi ile Geleneksel Yapı Parselleri içinde tescil edilmiş 110 adet kümbet ev bulunmaktadır.

Yönetim planı alanında parsellerin % 95.82'ini özel mülkiyetteki parseller oluşturmaktadır.

Harran'ın Yukarı Mezopotamya'nın tabii bir parçası olarak eşsiz Harran Ovası üzerinde kurulmuştur. İlçe merkezinde ve çevresinde bulunan tarihi ve kültürel değerler, henüz turizm açısından yeterince değerlendirilememektedir.

Harran'ın doğusunda Özkent köyü mevkiinde Roma Dönemi'nden kalan ve kaya mezarları üzerine inşa edilmiş olan Şuayb Şehri, Gökteş köyünde yer alan Han-el Ba'rur Kervansarayı, ilçe merkezinin 16 km doğusunda bulunan ve Bazda Mağaraları adı verilen tarihi taş ocakları, Tek Tek Dağlarında Yağmurlu köyünde yer alan Soğmatar, Soğmatar'ın 11 km kuzeyinde yer alan Büyük Senem Mığar Köyü'ndeki Senem Mağarası ve Eskikale köyünde yer alan Çimdinkale Harran için turizm için önemli çekim noktalarıdır.

3.3. GZFT Analizi

Belirlenmiş ana paydaşlar ile birlikte katılımcı süreçle GZFT (SWOT) analizlerinin yapılması Ana Paydaşlar ile yapılan görüşmeler ve 1. Paydaş Katılım Çalıştayı sonucu "GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi Harran (Şanlıurfa) Yönetim Planı" kapsamında hazırlanan GZFT Analizi Tablo 27'de verilmektedir.

Tablo 27. GZFT Analizi

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Genel Çevre Özellikleri, Coğrafi, Fiziksel Yapı				
Coğrafi konum	- Harran'ın Yukarı Mezopotamya'nın tabii bir parçası olarak eşsiz Harran Ovası üzerinde yer alması	- Suriye sınırına çok yakın olması - Suriye yaşanan savaşın Harran'a göç gibi olumsuz etkilerinin olması	- Harran'ın barındırdığı değerlerle "Tarihi Yerleşimler ve Kentler" tanımına girmesi - Harran'a gelen ziyaretçilerin hem tarihi doku, hem de arkeolojik alanlar için gelmesi - Harran'ın adeta bir açık hava müzesi olması	- Bölgedeki politik koşulların istikrarsız olması
Planlama alanının kent içindeki yeri, kentle ve doğal çevre ile etkileşimi	- Planlama alanının Harran ilçesinin merkezinde yer alması - Sosyo kültürel değerlerin geçmişten günümüze kadar muhafaza edilmiş olması	- Çöplerin ve hayvan gübrelerinin geliş güzel atılması gibi çevre sorunlarının olması - Yolların kalitesinin yetersiz olması		
Mevcut arazi kullanımı ve planlama öngörülleri				
Ulaşım	- Merkeze yakın olması	- Ana yol üzerinde olmaması		
Altyapı		- Altyapı yetersizliği, - Kirlilik - Hijyen olmaması		
Turizm istatistikleri	- Harran'ın günübirlik turlar için iyi bir potansiyele sahip olması	- Harran özelinde tur düzenlenmemesi ve yıllık gelen turist sayısının az olması	- Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma konusuna öncelik	- Rekreasyonel tesis olmaması

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
			verilmesi - İlgili kurumların bu konuda çalışma başlatmış olması	
Tanıtım ve Markalaşma potansiyelleri	- Kırsal & kültür ve inanç turizmi açısından farklı turizm türlerine imkan sağlaması - Harran'ın Dünya'da kümbet evlerin nadir olarak bulunduğu yerler arasında olması - Turizmin tarımın bile önüne geçebilecek potansiyele sahip olması	- Turizm bilincinin insanlarda yetersiz olması - Özellikle ticari yapılarda turizm talebini karşılayacak düzenlemelerin yapılması	- Şanlıurfa'nın imajında Harran'ın önemli bir yerinin olması - Şanlıurfa'da turizmin halk tarafından büyük getirisi olan bir sektör olarak benimsenmeye başlaması - Tanıtım ve Markalaşmanın önemi konusunda konusunda yerel yönetim ve halkın bilinçlenmiş olması	
Tarihi Araştırma				
Planlama alanının tarihsel gelişimi	- Tarihsel olarak özgün bir kimliğe sahip olması - Dünya'da ilk üniversitenin Harran'da yer alması - Harran'da tarihte ünlü alimlerin yetişmiş olması - İlk gökbilimi çalışmalarının Harran'da yapılmış olması - Atomun Harran'da kanıtlanmış olması			
Kültürel Değerler/Sivil Mimari Yapıları	- Halen iyi durumda örneklerin olması - Restorasyon ve yeniden işlev kazandırma konusunda	Restorasyon çalışmalarının yetersizliği	Tarihi yapıların iyi bir turizm potansiyeline sahip olması	- Her yıl çok sayıda sivil mimari örneklerinden kubbeli evin yıkılması ve yok olması

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
	çabaların ve örneklerin olması			
Planlama alanının kentsel tasarım özellikleri		- Kaçak yapılaşma, yanlış imar uygulamaları,		
Yerleşimin oluşumunda etkili doğal, çevresel ve fiziki özellikler	- Bereketli Hilal- Verimli Ova			
Kültürel Değerler (anıtsal yapılar, sivil yapılar, dini yapılar vs.)	- Eşsiz kültür varlıklarının olması			
Alandaki kazı çalışmaları ve arkeolojik buluntular	- Göbeklitepe’de olduğu gibi Harran’da da kazı çalışmaları ile ortaya çıkarılacak çok önemli arkeolojik değerlerin olması	- Ödenek yetersizliğinden kazıların sürekliliğinin sağlanamaması	- Yapılan kazılarla gün yüzüne çıkacak tarihi buluntularla Harran turizmi daha da gelişecek olması	- İlgili kurum ve kuruluşların kazı çalışmaları için gerekli desteği vermemesi
Yönetsel Yapı				
Yönetsel/hukuki yapı	- Mevcut kaynakların kontrollü ve etkin kullanım çabasına girişilmiş olması	- Yerel yönetimin büyük turizm potansiyeline sahip Harran’ı desteklemek üzere yeterli kaynak ayırmamış olması		
Sınırlar (yönetim planı sınırları, sit sınırları)				
Mülkiyet		- Özel Mülkiyet nedeniyle Şuayb ve Soğmatar Antik Kentinde Kültür Bakanlığının restorasyon çalışması yapamaması	Sivil Mimari örneklerinin % 95.82’ini özel mülkiyetteki parsellerin oluşturması nedeniyle turizm sektöründe hızlı bir gelişmenin yaşanabilecek olması	Antik kentlerde yüklü miktarda kamulaştırma maliyetinin ortaya çıkması
Sosyo-Ekonomik Yapı				
Nüfus yapısı ve değişimi		- Eğitim düzeyinin artışına rağmen doğurganlık oranının yüksek olması		

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
İstihdam oranı ve sektörel dağılımları	- Turizmin gelişimi için tanıtım ve rehberlik faaliyetlerine ciddi ölçüde ihtiyaç olması	- İşsizlik oranının yüksek olması		- Çocukların para kazanmak için gelen misafirleri rahatsız etmesi
Temel ekonomik faaliyetler		- Yaşayanların genelde ekonomik durumlarının iyi olması		
Somut olmayan kültürel değerler				
Yerel topluma ilişkin temel veri ve eğilimler ile alana bağımlılıkları	- Otantik bir yaşam tarzı ve yapının olması, - İnsanlarının kendi koşullarına göre, kısıtlı da olsa girişimci olması - İnsanlarının turizm gelişimine karşı ilgili, samimi, sıcakkanlı ve açık olması	- Kente göç sonucu insanların toprak, aile ve aşiret bağlarının zayıflaması - Halkın eğitimi ve bilinçli olmaması (feodal yapı), - halkın ve tarihi değerleri hor kullanması	- Alanda turizm ürününe dönüştürülebilir olan ve mevcutta amacı dışında kullanılan sivil mimarlık örneklerinin bulunması	- Suriye'den gelerek Harran'a yerleşen Suriyelilerin Harran'da sosyal ve kültürel yapıyı değiştirmeleri
Ziyaretçi profili, istatistikleri ve ziyaretçilerin alan üzerindeki etkileri	- Gündemin olumsuzluklarla dolu olmasına karşı dışarıdan hala ilginin olması	- Sadece günübirlik ziyaretlerin olması, gelenlerin ekonomik anlamda Harran'a bir fayda sağlamaması	- Gidenin kendisine yakın bir şeyler bulabileceği, merak uyandıran niteliği	- Harran'ın reklamının kötü yapılması - Gerek ulusal gerekse uluslararası medyada olumsuz haberler ve bölgenin güvenilir bir yer olmayan bir imajla insanların zihnine yerleştirilmesi
Alanla ilişkili ünlü şahsiyetler veya kente ilişkin ürün vermiş	- Haya El-Harrani - El Ceziri	- Harran'da tarihsel olarak ünlü bilim adamları ve alimler	- Geçmişteki zengin birikimin kullanılarak konu odaklı özel	

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
önemli sanatçılar	- El Battani - Cabir B. Hayyan, - El Farabi, - Sabit B. Kurra, - İbn Teymiye	yetiştirmekle birlikte günümüzde Harran'ı temsil edebilecek ünlü bir şahsiyetin bulunmaması	programların düzenlenebilecek olması	
Mevcut Plan, Proje Ve Koruma Uygulamaları İle Etkilerine İlişkin Araştırmalar				
Mevcut üst ölçekli planlama çalışmaları ve strateji belgeleri	- GAP Turizm Master Planının olması - 1/100000 ölçekli ÇDP'nin olması - Türkiye Turizm Stratejisinde (2023) Harran'a özel bir yer verilmesi - Koruma amaçlı imar planı ve Yönetim Planı çalışmalarının başlamış olması	- Yerel yönetimin turizmle ilgili plan ve strateji oluşturmadaki eksiklikleri	- Harran ilçesi Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmalarının yapılması ve planın onay aşamasında olması	
Alan kullanımı, mekana ve mülkiyet yapısına ilişkin dönüşüm stratejileri	- Geleneksel Harran Evlerinden bazılarının turizm amaçlı kullanıma açılması	- Halen konaklama, yeme içme, wc gibi temel ihtiyaçları karşılayacak düzenlemelerin yapılmamış olması	- Harran Evlerinin hem dış hem iç mekânlarının turistlerin ilgisini çekmesi	- Evlerin restorasyonunda aslına uygun olmayan uygulamaların yapılması, yapı malzemelerinin kullanılması
Alanda gerçekleştirilmiş diğer koruma proje ve uygulamaları				
İlgili koruma bölge kurulunun alana ilişkin kararları				- Koruma kurularının turizmin gelişimini engellemesi

	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Alanla ilgili çalışma yapan kurumlar ve çalışmaları	<ul style="list-style-type: none">- GAP İdaresinin bölge kalkınmasına ciddi çalışma yapması ve destekler sağlaması- İller Bankasının planlama ve altyapı konularında önemli projeler yürütmesi	<ul style="list-style-type: none">- Farklı birimlerdeki koordinasyon ve iş bölümü eksikliği	<ul style="list-style-type: none">- Alan Başkanı, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ve Danışma Kurulunun belirlenmesi ve çalışmalarına başlamış olması	

3. 4. Sorun Analizi

Literatür taraması, paydaş ziyaretleri, grup toplantıları ile turizm sektöründe yaşanan ana sorun grupları ve bu sorunlar uzmanlarca ortaya konulmuştur. Hazırlanan sorun analizi il bazında yapılan 1. Paydaş Katılım Çalıştayında katılımcı bir süreçle gözden geçirilerek nihai hali verilmiş olup Tablo 28’de verilmektedir.

Tablo 28. Sorun Analizi

Ana Sorunlar	Sorunlar
Halkın Tarihi Yapıları ve Sit Alanlarını Yeterince Koruyamaması	- Sivil mimarlık öğelerini oluşturan kümbet evlerin konforlu olmaması ve bu sebeple konut olarak kullanılmaması - Birçok kümbet evin yıkılması - Orijinal kullanımı konut olan birçok yapının günümüzdeki depo-müştemilat veya ahır olarak kullanılması - Tarihi doku içerisinde yer alan aykırı yapılaşmalar
İmar Planının Kısıtlı Alanda Kalması Yerleşim Düzeninin Olmaması	- Altyapı sorununun olması - Yağmur suyu borularının olmaması - Tarım arazilerinin korunmasına hassasiyet gösterilmemesi
Kaçak Yapılaşmanın Önüne Geçilememesi	- Kaçak yapıların tarihi dokuyu bozması -Kaçak yapılardan dolayı turizmin olumsuz etkilenmesi
Eğitim ve Çevre Temizliği Sorunu	- Bölge halkında ve turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen işletmecilerde turizmciilik konusunda eğitim eksikliği - Şanlıurfa'nın eğitim seviyesi en düşük yer olması
Çevre Düzeninde Görselliğe Önem Verilmemesi	- Harran'ın dokusu ile uyumsuz uygulamaların yapılması
Turizm ve Konaklama Tesislerinin Yetersizliği	- Turizm konusunda yatırım olmaması - Girişimcilerin teşvik edilmemesi - Markalaşma çok önemli fakat markalaşmanın sorumluluğunu taşıyabilecek sosyo-kültürel, turizm kapasitesi vb. gibi alt yapı işlerinin çözülememesi
Nitelikli Turizm Personelinin Olmaması	- Nitelikli turizm personelinin olmaması - Lisanslı tur rehberlerinin olmaması
Yeme/İçme Mekanlarının Yetersizliği	- Turizm talebini karşılayacak ticari işletmelerin sayı ve kalitece düşük olması - Yeme-içme ve temizlik gibi zaruri ihtiyaçların karşılanacağı mekanların yokluğu veya yetersizliği
Hijyen Sorunu	- Turizm hizmeti konusunda altyapı eksikliğinden kaynaklı temizlik ve hijyen sorunu

<p>Tanıtım eksikliği,</p> <p>Belgesel, Sosyal ve Ulusal Medya Konusunun Profesyonelce Yapılmaması</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tanıtımın eksik olması - Harran ilçesini tanıtan profesyonel bir belgeselin olmaması - Ulusal ve uluslar arası medyada yayınlanabilecek bir çalışmanın olmaması - Tanıtım ve satış amaçlı kitap, dergi poster, logo, heykel, vb. ürünlerin yokluğu veya yetersizliği
<p>Arkeolojik Kazılara Yeterince Önem Verilmemesi Ödenek Yetersizliği</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Arkeolojik kazıların sürekliliğinin sağlanamaması - Kazılar için yeterli ödeneklerin ayrılamaması - Kazı çalışmaları ile ilgili olarak gerekli tanıtımların yapılamaması
<p>Terör ve Komşu Ülkelerimizdeki Savaş ve Siyasi İstikrarsızlıklar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Harran'ın Suriye'den çok sayıda göç almış olması - Suriyelilerin genellikle geleneksel dokunun yoğun olarak bulunduğu bölgede yaşamaları sonucu bölgenin hem sosyal dokusunun hem de ekonomisinin olumsuz yönde etkilenmesi
<p>Basında Bölgenin Doğru Tanıtılmaması</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Turizmin gelişimi için tanıtımda kullanılacak fiziki ve sosyal altyapının yetersiz olması
<p>Ulaşım sorunu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Şanlıurfa - Akçakale karayolu üzerinden Harran'a dönüş noktasında kavşak eksikliğinin olması - Görülebilir büyük yön tabelaları ve hoş geldiniz levhasının olmaması

3.5. Alan Taşıma Kapasitesi Analizi

Dünya Turizm Örgütü (WTO) (World Tourism Organization), (1993) Turizm Varış Noktalarının taşıma kapasitesini; kaynağa zarar vermeden ziyaretçilerin azami tatmin olduğu, ziyaretçi sayısı olarak tanımlanmaktadır. Mathieson ve Wall ise (1982) bunu, ziyaretçiler tarafından kazanılan tecrübe kalitesinde kabul edilemez bir düşüş olmadan alanı kullanan insanların sayısı olarak tanımlar.

Turizm faaliyetlerinin taşıma kapasitesi kavramı aşağıda bulunan birbiriyle ilgili elemanlar esasında açıklanabilir:

Belirlenen alanın kullanım miktarı

Çevrenin dayanabilirliği

Kullanım süresi (mesai)

Bozulma olmadan kullanımın sürdürülebilirliği

Taşıma Kapasitesi (TK) tekniği daha çok, doğal dengeyi korumak, eko turizm ve ekosistemin etkileşimlerini analiz etmek için kullanılan metottur. Taşıma Kapasitesi tekniği, Korunan Alanların dengeli, akılcı ve bilimsel tespitler ve sürdürülebilir eko turizme hizmet edebilir bir araç olarak kullanılabilir (Bhattacharya and Banerjee, 2003).

Ama turizm varış alanları için kapsamlı bir taşıma kapasitesi tahmin metodolojisi hala tartışma konusudur. Bu tartışma aşağıdaki sebeplere dayanmaktadır;

Bu taşıma kapasitesi, izin verilecek turist sayısını mı, yoksa onlardan kaynaklanan etkileri mi tespit etmeli, hala belirsizdir.

TK tahmini için kullanılan faktörlerin çoğu nitel olduğu için birbirleriyle ilintileri bilinmemektedir.

Bu nedenle tahminleri sübjektif olmaktadır. Toplam Taşıma Kapasitesi, ekolojik TK veya sosyal TK gibi farklı alt-bileşenlerin farklı ölçekleri ve birimleri olabilmektedir, bu nedenle, tüm bu unsurları entegre edecek kapsamlı taşıma kapasitesi tahmin etmek zor olmaktadır.

Bu nedenle, Toplam TK hesaplanması için kabul edilebilir bir entegre bir yöntem gereklidir.

3.5.1.Turizm Taşıma Kapasitesini (TTK) Ölçmek İçin Metodolojik Kıstaslar

Konseptin ana elemanı: yerel yöneticiler ve plancılar için turizm faaliyetlerinin kullanım öncelikleri tanımlayabileceği bir kısıtlama –bir eşik – belirleyebilmektir. Turizm doğal ve kültürel çevreye, kaynaklara, sosyal yapıya, kültürel yapıya, ekonomik faaliyetlere ve yerel arazi kullanımlarına etki ederek, baskı oluşturur. Doğanın işleyişi ve yerel topluluk üzerinde turizmin "önemli " ölçüde baskıların etkilerinin azaltılması için özel önlemlerin alınması uygun bir seçenek olabilir. Modern toplumlarda, çevre koruma, yaşam ve sürdürülebilir kalkınmanın kalitesi gibi konulara kaygılar artırmak ve bunlar kamu politikası gündemlerini oluşturmaktadır. Turizm geliştirme sorunu giderek, turizm sürdürmek için yerel sistemlerin kapasitesini belirleyen sürdürülebilir kalkınma için merkezi bir konu haline gelen yerel stratejisi içerisinde aranmaktadır.

Konuyla ilgili bilimsel literatür temelinde, taşıma kapasitesi görüşleri, üç temel bileşenler veya boyutları etrafında dönmektedir: fiziksel-ekolojik, sosyo-demografik, politik-ekonomik. Bu boyutlar aynı zamanda uygulamada dikkate alınması gereken konuların alanını belirlemektedir.

Taşıma kapasitesi dikkate alındığında, üç bileşenleri farklı varış noktalarında farklı ağırlıklarla veya farklı önemle atanırlar. Bu farklılıklar yerin tipinden (karakter/özellikleri), mevcut turizm tipinden ve turizm/çevre ikileminden kaynaklanmaktadır. Bu üçü de bir yere kadar ilişkilidirler.

- Yörenin karakteri, turizm gelişimi için temel unsuru teşkil eder. Bu, yerel kaynaklar, doğal ekosistemin zayıflığı, nüfus büyüklüğü, ekonomik yapısı ve kültürel ve yerel miras gibi unsurlardan elde edilir. Bir yörenin özellikleri, turizm baskılarına karşı dayanıklılığını bir dereceye kadar belirler. Boyut, yerel toplumun yapısı ve dinamizmi, kültür ve ekonomisi, turizm baskıları ve etkiler ile başa çıkmak için, yerel yeteneğini belirleyen önemli faktörler olabilir.
- Turizmin türü, bazı turist davranışlarının temel özelliklerini ve turistik / yerel topluluk, turizm / yerel ekonomi ve turizm geliştirme / çevre kalitesi ilişkilerinin şartlarını belirler. Turizm türü, ziyaret edilen yerin, hareketlilik ve ulaşım biçimi, turistlerin kalma uzunluğu ve faaliyet yelpazesi ve ziyaret sıklığı gibi, nedenler cinsinden ifade edilebilir. Bu bağlamda, alana olacak turizm baskılar açısından, beklentileri, tutum ve davranışları turist tipleri arasındaki farklılıkları dikkate almak önemlidir.
- Turizm / çevre ikilemi, turizmin şekil ve mekânsal gelişimde başı çeken en önemli bileşendir hedefin yaşam döngüsü bağlamında, organizasyon düzeyi ve kullanılan teknolojik sistemlerin düzeyi, yönetim sistemi, vb. Turizm / Çevre ikilemi, turizmin çevreye olan etkileriyle, ya da çevrenin turizmi bozmasıyla gelen ya da gelişen kısıtlamalarla ifade edilir.

Yukarıdaki altı çizililer, her farklı turizm varış noktaları tipi için, farklı bir vurgu - ya da önem – olarak taşıma kapasite hususları düşünülmesi gerekmektedir:

➤ Kıyı Alanları:

Kıyı alanları normalde kitle turizmini çağrıştırmaktadır, büyük ölçekli inşaatlar ve altyapı, yoğun geliştirilmiş arazi ve kapsamlı kentleşmelerin olduğu, çoğu Akdeniz varış noktalarında yaygın bir model olarak gelişen alanlardır. Taşıma kapasitesi konusu, turist yoğunluğu, plajlar ve turistik altyapısının kullanımı, tesislerin tıkanıklığı, deniz kirliliği gibi düşünceler etrafında döner.

➤ Adalar:

Ada turizmi, önceki kategoriye girmiyorsa, genellikle mevcut yerleşimlerin içinde (veya civarında), kırsal yerel topluluklar, küçük topluluklar, vb genellikle seçkin küçük ve orta ölçekli konaklama çeşididir. Taşıma kapasitesi, turizmin yerel toplum veya kültür ile ilişkisine, yerel üretim sistemleri ve adanın ekonomisine olan etkisine, yaşam kalitesine, ancak ve su ve enerji, atık yönetimi talepleri gibi kaynaklar üzerindeki etkilere de odaklanır.

➤ Korunan Alanlar:

Korunan alanlarda turizm, doğanın bilimsel çaba ve eğitim ile takdir edilerek ve gözlemlenerek desteklenmektedir. Bu tip turizm, en az gelişmiş altyapı ve küçük ölçekli girişimler, güçlü kontrol ve kısıtlayıcı yönetimin olduğu alanlar ile bütünleşiktir. Burada taşıma kapasitesi konusu, turist sayılarını, ziyaretçi akışını ve doğa korumanın mekânsal örneklemelerini ve ekosistemlerin işleyişinde yığılma ve dağılımları bire bir, aynı zamanda ziyaretçilerin deneyim kalitesini de kapsar.

➤ Kırsal Alanlar:

Kırsal alanlarda turizm, geniş bir amaçlar yelpazesini kapsar ve genellikle, özel güzelliği olan alanların ziyareti, doğada olmak, düşük yoğunluklu aktivitelerle bütünleşiktir. Ancak bu alanlar etrafına yayılmış, düşük yoğunluklu (genellikle uzakta) kırsal topluluklar olarak tanımlanırlar. Bazı bölgelerde agro-turizm (tarım turizmi), bu kategori içine düşer. Ziyaretçi akışının yerel toplum ve kültür üzerinde etkileri, kırsal ekonomiye, mekânsal desene olan etkileri, vb hakkındaki sorular taşıma kapasitesi konusuna dahil etmek gerekmektedir.

➤ Dağ Turizmi:

Bu genellikle kış sporları etrafında toplanan, yoğun gelişim olan kitle turizmi kategorisi benzeridir. Taşıma kapasitesi konusuna, büyük ölçekli altyapı veya erişim yollarının doğal ekosistemler üzerindeki etkisi, yapay kar, bitki örtüsü kayıpları ve toprak erozyonu, peyzaj bozulması, ama aynı zamanda tesis ve atık yönetimi tıkanıklığı, mikro klima değişikliğinin çevresel etkileri ele alınacak konular içinde bulunmaktadır.

➤ Tarihi Yerleşimler ve Kentler:

Tarihi kentler, kentsel olanaklar, yaşam tarzı ve kültürel gelenekleri, kültürel etkinlikler, vb gibi kültürel mirasın yapısı olduğu için turizme çekici gelmektedir. Bu kategoride birkaç turizm çeşidi olabilir. Baskın kitle turizmi, büyük sayıdaki ziyaretçilerin anıtlar, müzeler, vb etrafında bütünleşmesidir, bu da taşıma kapasitesi konularını trafik tıkanıklığı, kentsel arazi kullanım değişikliği, atık yönetimi vb konular etrafında toplanmasına neden olmaktadır. Yelpazenin diğer ucunda tarihi yerleşimdeki turizm, gelişmeye düşük basınç uygulayan seçici küçük gruplardan oluşabilir. Bu durumda ziyaretçilerin taşıma kapasitesi hususları kentsel bünyede yapacağı değişiklik ile sınırlı olabilir.

3.5.2. Değerlendirme:

Harran günübirlik kullanılacak özellikler taşıyan bir yapıya sahiptir. Bu nedenle, Şanlıurfa konaklama amaçlı kullanılmalı, Harran ise günübirlik ziyaret için turizm altyapısını geliştirmelidir.

Taşıma kapasitesine yönelik çalışmaların yapılması için bölgenin öncelikle çevreyi tahrip edecek kadar turist ziyaret etmesi gerekmektedir. Bu bölgeyi ziyaret eden turist sayısı henüz çevreyi ve doğayı bozacak kapasiteye ulaşmamıştır. Harran'a 35-40 kişilik gruplardan oluşan turlar gelmekte olup, bunlar bazı günler 40 turun üstündedir.

Taşıma kapasitesi hesaplamasının henüz gerekmediği ifade edilse de yerel idarelerce konunun devamlı izlenmesi ve anında yeni kararlar üretilmesi gerektiği de bilinmelidir. Bölgedeki turizmin geliştirilmesi için, Şanlıurfa karayolunun iyileştirilmesi, Harran girişine otobüs ve özel otolar için oto park, günübirlik alanlar ve bilgilendirme ofisleri düzenlenmelidir. Bu düzenlemelerle, alanda tur sayılarının artması halinde, yerel yöneticilerin tekrar değerlendirmesi gereken konuları şöyle sıralayabiliriz;

- Oto parkların düzenlenmesi. Bölgeye yapılacak tur otobüsleri ve özel otolar için uygun sayıda otopark düzenlenmesi gerekmektedir.
- Bilgilendirme ofisi oluşturulmalıdır.
- Bu otoparklar yürüyüş güzergâhlarının başlangıç noktalarında olmalıdır.
- Günübirlik alışveriş noktaları bu otoparklara yakın olmalıdır.
- Trafik sıkışıklığını engellemek için geliş ve gidiş yolları ayrılmalıdır.
- Atıklar için düzenli atık toplama sistemi geliştirilmelidir.
- Araçların toz çıkarmaması için yollar kaplamalı olmalıdır.
- Yürüyüş yollarında güzergâhları belirleyen uygun tabela sistemi geliştirilmelidir.

Ziyaretçi yönetiminin amacı, ziyaretçi hareketliliğini ve bu hareketliliğin alan üzerindeki olumsuz etkilerinin önlenmesi için gerekli tedbirleri almaktır. Bu amaçla alana birim zamanda maksimum gelebilecek ziyaretçi sayısının hesaplanması, giriş çıkış noktaları ile toplanma ve bilgilendirme alanlarının tasarlanması gerekmektedir. Geliştirilecek ziyaretçi yönetim programında "turizm hareketliliği", "ziyaretçi memnuniyeti ve beklentileri" dikkate alınmalıdır. Başarılı bir ziyaretçi yönetimi için ziyaretçi sayıları, ziyaretçi talepleri ve koruma alanı içinde yürütülen faaliyetler hakkında katılımcı bir süreçle doğru bilgiye ulaşılmalıdır.

4. GAP BÖLGESİ TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA PROJESİ, HARRAN YÖNETİM PLANI GENEL DEĞERLENDİRME

4.1. Yönetim Planı Çalışmasının Amacı, Statüsü, Yönetim Alanı Sınırları ve Planlama Ekibinin Tanıtımı

5226 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun Ek-2a maddesi ve 3. maddesine ilave edilen tanımlar ile "yönetim alanı" ve "yönetim planı" kavramları ulusal mevzuatın içinde ilk kez yer almıştır. Bu kapsamda Türkiye'de yönetim planlarının sadece "Dünya Miras Alanları" için değil, tüm sit alanları için hazırlanması zorunlu hale gelmiştir.

Harran Yönetim Planının Amacı; Harran ve bağlantı noktalarında yer alan kültürel ve doğal varlıklar ile sit alanlarının özgün yapılarına uygun olarak akılcı, sürdürülebilir ve bütüncül bir anlayışla, ilgili tüm paydaşların etkin katkı ve katılımlarıyla korunmasını, gelişimini bunlar arasında bir denge kurulmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır.

21.07.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun Ek 2. maddesine dayanılarak 2005 yılında 26006 sayılı "Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte, Yönetim Planlarında odak alınacak iki alan tanımlanmaktadır:

Yönetim Alanı: Sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, planlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir⁷⁸.

Bağlantı Noktası: Yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklardır⁷⁹.

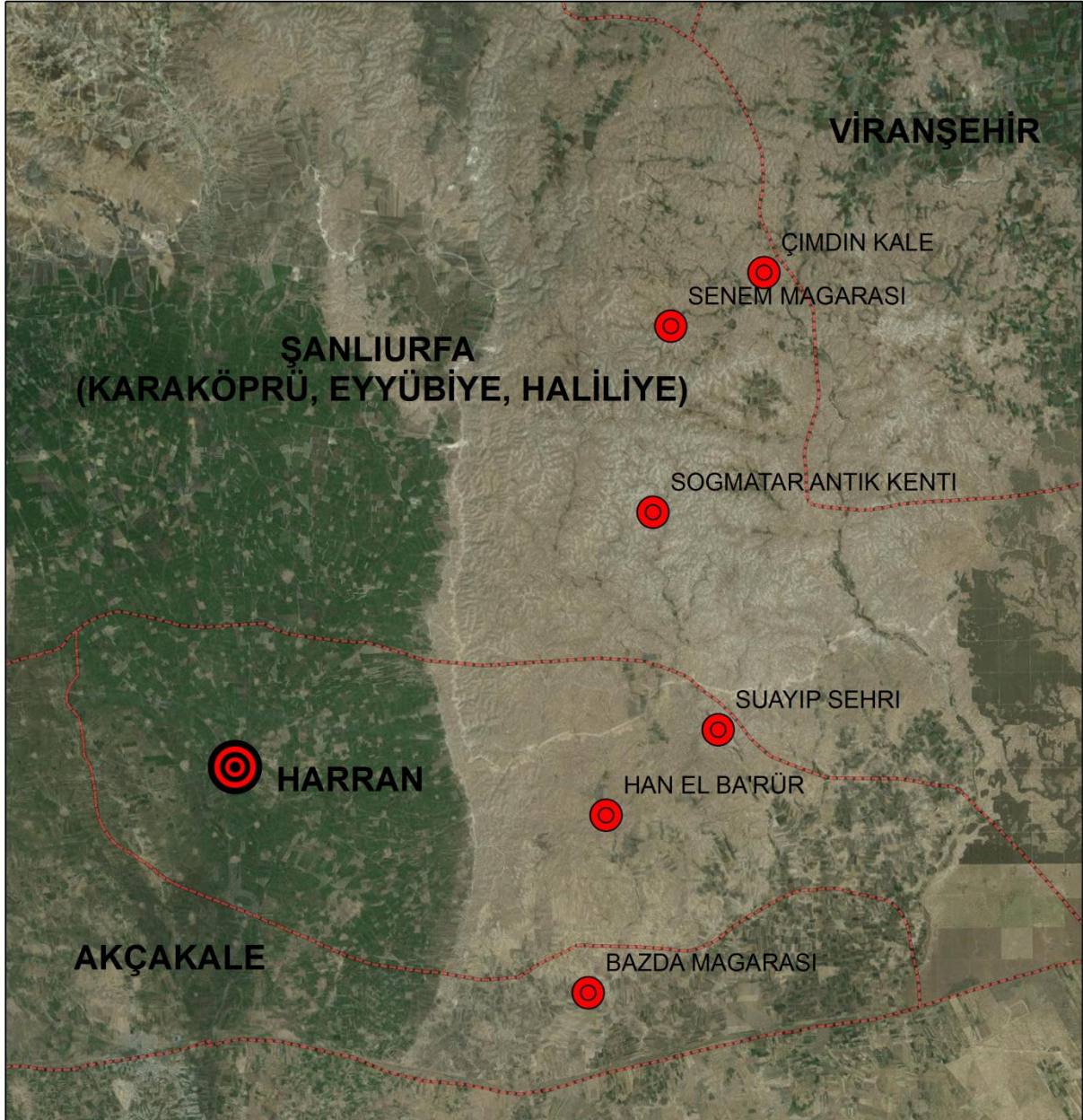
Bu kapsamda, Kültür ve Turizm Bakanlığının 14.03.2014 tarih ve 52071 sayılı Makam Oluru ile Harran Yönetim Planı Alanı ve bağlantı noktaları olarak Han-el Ba'rür Kervansarayı, Şuayb

⁷⁸ 23.07.1983 Tarih ve 18113 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 21.07.1983 Tarih ve 2863 Sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu", Madde:3/a-10

⁷⁹ 21.07.1983 Tarih ve 2863 Sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu", Madde:3/a-16

Antik Kenti, Soğmatar Antik Kenti, Bazda Mağaraları Senem Mağarası ve Çimdin Kalesi'ni kapsayan alanın sınırları belirlenmiştir (Şekil 25).

Şekil 25. Yönetim Planı Alanı ve Bağlantı Noktaları

Kaynak: Google Earth, 2015

Planlama ekibi aşağıda yer alan uzman ve danışmanlardan oluşmuştur.

Uzmanlar

No	Adı Soyadı	Projedeki Görevi
1.	Ergün Ergani	Koordinatör
2.	Aysin Tektaş Keskin	Y. Şehir Plancısı
3.	Mehmet Ersoy Sadıkoğlu	Arkeolog
4.	Gülfer Erdoğan Arıkoğlu	Mimar
5.	Arzu Mimiroğlu	Sanat Tarihçisi
6.	Uğur Erözkan	Kamu Yönetimi Uzmanı
7.	Merve Neslihan Grbzel	Ekonomist
8.	Özgür Şahiner	Proje Sorumlusu

Danışmanlar

No	Adı Soyadı	Görevi
1.	Yrd. Doç. Dr. A.Cihat Kürkçüoğlu	Sanat Tarihçisi
2.	Ruhan Kılıç	Sanat Tarihçisi
3.	Seydi Yzgül	Y. Mimar
4.	Murat evik	Y. Şehir ve Bölge Plancısı
5.	Yrd. Doç. Dr. Serkan Keme	CBS Uzmanı

4.2. Yönetim Planının Yapısı

GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi kapsamında “Harran (Şanlıurfa) Alan Yönetim Planı”nın hazırlanması sürecinde temel kaynak olarak, başta GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İller Bankası A.Ş. olmak üzere, yönetim planı alanı ve bağlantı noktalarına ilişkin merkezi ve yerel yönetim kararları, mevcut bilimsel araştırma ve envanter çalışmaları, mekansal ve stratejik plan ve projelerle birlikte, alanda yürütülen paydaş ziyaretleri ve sorunlar ve çözüm önerilerinin tartışıldığı 1. Paydaş Çalıştayında edinilen bilgi, görüş ve önerilerin yansıtıldığı Mevcut Durum Analizi Raporu (1. Etap Raporu) değerlendirilmiştir.

Harran Yönetim Planı, 4 ana bölümden oluşmaktadır. 1. Bölümde Alan Yönetimi ve Harran Yönetim Alanı'na ilişkin genel bilgilere yer verilmekte, 2. Bölümde Alan Analizi başlığı altında, mevcut durum tespiti ve paydaş analizi yer almaktadır. 3. Bölüm, alana ilişkin genel değerlendirmeler, GZFT Analizi, Sorun Analizi ve Taşıma Kapasitesi Analizinin yer aldığı sentez bölümüdür. 4. Bölüm ise Alan Yönetim Planı'nı kapsamaktadır.

Yönetim Planı'nın hazırlanması sürecinde, ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla 30 Eylül 2014 tarihinde Harran'da Yönetim Planı Paydaş Bilgilendirme toplantısı, 3-4 Kasım 2014 tarihlerinde Şanlıurfa ve Harran'da paydaş ziyaretleri, 3-4 Aralık 2014 tarihinde Harran'da sorunlar ve çözüm önerilerinin değerlendirildiği Paydaş Çalıştay ile 16-17 Haziran 2015 tarihlerinde Yönetim Planı Hazırlık Çalıştay olmak üzere paydaşların katılımıyla toplam 4 temel etkinlik düzenlenmiştir. Bununla birlikte, belirtilen toplantıları takiben, GAP BKİ, İller Bankası ve AnaDOKU yönetici ve uzmanlarının katılımıyla Ankara'da etkinlikler ve çıktılarının değerlendirildiği 4 adet toplantı da gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte elde edilen bilgiler, paydaş ve uzman önerileri kapsamında, ilgili mevzuat, deneyimler ve yönetim planı hazırlanması yöntemleri dikkate alınarak Harran (Şanlıurfa) Alan Yönetim Planı hazırlanmıştır.

Yönetim Planı Raporunun 4. Bölümünü oluşturan Alan Yönetim Planı kısmı;

- Genel değerlendirme,
- Vizyon hedef ve politikaların belirlenmesi,
- Eylem planının oluşturulması ve
- İzleme, değerlendirme ve eğitim süreçlerinin tanımlanması ile yönetim modelinin oluşturulması olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde çalışmanın mevcut durum analizinin yapıldığı ilk bölümlerinin değerlendirmesi yapılmıştır. **İkinci bölümde** Yönetim Planı vizyon, hedef ve politikaları oluşturulmuştur. **Üçüncü bölümde**, Harran Yönetim Planı eylem planı oluşturulmuş, çalışma programı, zamanlama ve projelere yer verilmiştir. **Dördüncü bölümde** ise izleme, değerlendirme ve eğitim süreçlerinin tanımlanması ile yönetim modeli oluşturulmuştur.

Yapılan tüm çalışmalar sonucunda **“Geçmişten geleceğe, zengin tarihi ve kültürel değerlerini yaşatan, koruyan, üreten ve çoğaltan Harran”** vizyon olarak belirlenmiştir. Bu Vizyona ulaşabilmek için 8 adet tematik alan, 8 adet politika, 22 adet hedef ve 75 adet faaliyet belirlenmiştir.

Tematik Alanlar

- T1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Tematik Alanı
- T2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Tematik Alanı
- T3. Turizm Odaklı Tanıtım Ve Markalaşma Tematik Alanı
- T4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi Tematik Alanı
- T5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesi
- T6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Tematik Alanı
- T7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Tematik Alanı
- T8. Yönetişim, İzleme Değerlendirme Tematik Alanı

Politikalar

- P1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
- P2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması ve ulaşım, fiziki altyapı iyileştirilmesi
- P3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
- P4. Alanın hizmet kapasitesinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetimi
- P5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin artırılması
- P6. Paydaşların turizm kapasitesinin artırılması
- P7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması
- P8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi

Belirlenen politikaların uygulanması için oluşturulan projeler gerçekçi ve uygulanabilir olması kriterleri göz önüne alınarak detaylandırılmış, her bir proje ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Hangi faaliyetin ne zaman, kimler tarafından nasıl gerçekleştirileceği belirlenmiş olup, tüm bu faaliyetlerin uygulanabilmesi için yönetmelik doğrultusunda "yönetim modeli" işlerlik kazanacaktır. Faaliyet planında faaliyetler, kısa vadeli (2016-2018), orta vadeli (2019-2020) ve uzun vadeli (2021) dönem itibarıyla gruplandırılmıştır.

Harran Yönetim Alanı için hazırlanan “Alan Yönetim Planı” projesi alanın tanıtılmasında ve markalaştırılmasında önemli bir role sahiptir. Bu planın hayata geçirilmesinde tüm paydaşlara önemli sorumluluklar düşmektedir.

4.3. Alanda Çözülmesi Gerekli Problemler ve Potansiyel Fırsatların Değerlendirilmesi

4.3.1. Harran ve Bağlantı Noktalarının Değerlendirmesi

Kültür ve Turizm Bakanlığın 15.04.2014 tarih ve 70765 sayılı Makam Oluru ile “*Harran Yönetim Planı Alanı Sınırı*” ile bağlantı noktası olarak Han-el Ba’rür Kervansarayı, Şuayb Antik Kenti, Soğmatar Antik Kenti, Bazda Mağaraları, Senem Mağarası ve Çimdin Kalesini kapsayan alanlar belirlenmiştir.

Şanlıurfa ili Harran ilçesi, Avrupa Birliğine uyum sürecinde DPT ve TÜİK tarafından 2002 yılında üç ayrı düzeyde oluşturulan İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) kapsamında TRC2 Bölgesi içinde kalmaktadır. TRC2 Bölgesi Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer almakta olup, Şanlıurfa Alt Bölgesi altında Şanlıurfa ve Diyarbakır illerinden oluşmaktadır.

Harran ilçesi Şanlıurfa’nın güneyinde yer almaktadır. 801 kilometrekare yüzölçümünde ve il merkezine 48 km uzaklıktadır. Harran Şanlıurfa ilinin güneyinde konumlanmış bir ilçe olup, Akçakale ve Ceylanpınar ilçeleri ile komşu, Suriye ile de sınırdır.

Harran ilçesinin nüfusu 2014 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Verilerine göre 78,681’dir. Şanlıurfa ilinde en çok nüfusa sahip Eyyübiye (363,943) ve Haliliye (357,504) ilçeleri 300,000’in üzerindedir. Siverek, Viranşehir, Karaköprü ve Suruç ilçeleri ise 100,000’in üzerinde nüfusa sahiptirler. Harran 13 ilçe içerisinde 78,681 nüfusu ile 10. büyük ilçedir.

TÜİK 2014 verilerine göre ilçede 107 mahalle yer almaktadır. Yönetim Planı alanında 7 mahalle bulunmaktadır. Bunlar Harran ilçesi yakın bölgelere tarım sektörü için mevsimlik göç vermektedir.

Cumhuriyet Mahallesi, Süleyman Demirel Mahallesi, İbni Teymiye Mahallesi, İmam Bakır Mahallesi (Merkez), Hayati Harrani Mahallesi, İmam Bakır Mahallesi ve Hz. Yakup Mahallesi Yönetim Planı Alanı sınırları içinde kalan mahallelerdir. Yönetim Planı alanı içinde 1. Derece ve 3. Derece Arkeolojik Sit ve Kentsel Sit Alanları bulunmaktadır. Anıtsal Yapı olarak, Hz. Yakup Kuyusu, Hayatı Harrani Camii, Ulu Cami ve Harran Kalesi ile Geleneksel Yapı Parselleri içinde tescil edilmiş 110 adet kümbet ev bulunmaktadır. Yönetim planı alanında parsellerin % 95.82’ini özel mülkiyetteki parseller oluşturmaktadır.

Harran, Yukarı Mezopotamya'nın tabii bir parçası olarak eşsiz Harran Ovası üzerinde kurulmuştur. İlçe merkezinde ve çevresinde bulunan tarihi ve kültürel değerler, henüz turizm açısından yeterince değerlendirilememektedir.

Harran'ın doğusunda Özkent köyü mevkiinde Roma Dönemi'nden kalan ve kaya mezarları üzerine inşa edilmiş olan Şuayb Şehri, Gökteş köyünde yer alan Han-el Ba'rur Kervansarayı, ilçe merkezinin 16 km doğusunda bulunan ve Bazda Mağaraları adı verilen tarihi taş ocakları, Tek Tek Dağlarında Yağmurlu köyünde yer alan Soğmatar, Soğmatar'ın 11 km kuzeyinde yer alan Büyük Senem Mığar Köyü'ndeki Senem Mağarası ve Eskikale köyünde yer alan Çimdinkale Harran için turizm için önemli çekim noktalarıdır.

Bölgede yer alan höyükler, pagan döneme ait tapınaklar, Harran Kalesi ve Çimdin Kale, Harran Ulu Camii geleneksel Harran Evleri, Bazda ve Senem Mağaraları, Şuayb Şehri ve Soğmatar Harran'ın önemini arttırmaktadır. Alan tam anlamıyla bir arkeoloji, tarih, sanat ve mimarlık okulu gibidir. Alanın böylesine çeşitli fonksiyonlara sahip yapıları ve zamanı içerisinde barındırması, yapıların ve tarihi çevrenin günümüze ulaşabilmiş olması çok önemli bir kazanımdır. Bu durum Harran'ı hiç kuşkusuz sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda zenginleştirmektedir.

Bölgenin pagan geçmişinden başlayıp Emevi, Eyyubi, Zengi dönemiyle devam eden geniş yelpazede, topraktan çıkarılan taşınabilir buluntuların sergilenebilmesi için bir müze oluşturulması, taşınamazlar için ise bir açık hava müzesi haline dönüştürülmesi gerekir.

4.3.2. Alanın Turizm Potansiyeli

Proje kapsamında yapılan literatür taraması, alan çalışmaları, paydaş görüşmeleri ve toplantıları sonucunda Harran ve bağlantı noktaları için öne çıkan turizm türleri tarih ve kültür turizmi, doğa turizmi, inanç turizmidir. Bu turizm türlerinin içeriklerine kısaca bakacak olursak:

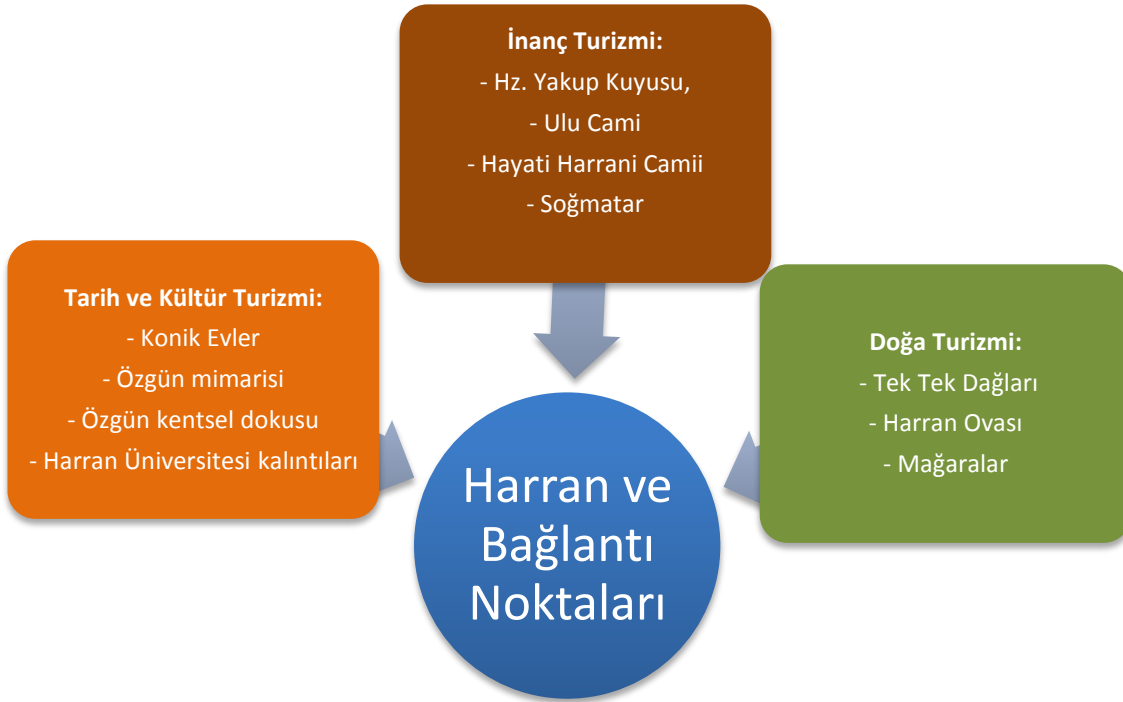
Tarih ve Kültür Turizmi: Sanat eserlerinin, tarihi yapıların, antik kentler gibi eski uygarlıklara ilişkin kalıntıların görülmesi ve yöre kültürünün incelenmesi amacıyla yapılan faaliyetlerdir (fka.org.tr). Harran ve bağlantı noktaları sahip oldukları tarihi ve kültürel değerler sebebiyle "tarih ve kültür turizm potansiyeli" yüksektir. Bu kapsamda, alanda yer alan özgün mimari, özgün kentsel doku, konik eveler, Harran Üniversitesi kalıntıları vb. değerler tarih ve kültür turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir.

İnanç Turizmi: Dini açıdan kutsal sayılan ya da önemli görülen mekânları görmek ve/veya ibadet etmek için yapılan faaliyetlerdir (fka.org.tr). Mevcut arkeolojik veriler ışığında Harran'ın tarihi Kalkolitik döneme kadar uzanmaktadır. Pagan döneme ait tapınaklar, Harran Ulu Camii; Hz. Yakup Kuyusu, Hayati Harrani Camii ve peygamberlerin yaşadığı varsayılan mekanlar eşsiz bir açık hava müzesi özelliğine sahiptir.

Doğa Turizmi: Belirli bir bölgede yetişen bitki ve hayvan çeşitlerinin, görsel peyzaj değerlerinin ve mağara, vadi gibi doğal oluşumların görülebilmesi, incelenmesi için

gerçekleştirilen gezi, yürüyüş, fotoğrafçılık, kamping gibi etkinlikleri de kapsayan faaliyetlerdir (fka.org.tr). Bu kapsamda Harran Ovası, Mağaralar ve Harran'ın kuzey doğusunda yer alan Tek Tek Dağları doğa turizmi açısından önemli çekim noktalarıdır.

Şekil 26. Alanın Turizm Potansiyeli

5. VİZYON VE POLİTİKALARIN BELİRLENMESİ

5.1. Alan Vizyonu ve Planlama İlkeleri

Harran Yönetim Planı hazırlık sürecinde düzenlenen 1. Paydaş Çalıştayında, Paydaş ziyaretleri ve uzman toplantılarında elde edilen bilgi, görüş ve öneriler derlenerek katılımcılara sunulmuş, Harran'ın tanıtım ve markalaştırılması odaklı bir bakış açısıyla sorunlarının ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerin paylaşılması katılımcılardan talep edilmiştir.

Farklı yerel ve bölgesel kurum ve kuruluşlardan, yerel halk temsilcilerinden oluşan katılımcılar tarafından paylaşılan sorunlar ve çözüm önerileri, Harran ve bağlantı noktalarının tanıtımı ve markalaştırılması için ihtiyaç duyulan çalışmaların yanısıra yerel paydaşların yönelim ve yaklaşımlarının belirlenmesi ve gelecek kurgusunun ortaya çıkarılması açısından önemli bilgiler edinilmesine olanak sağlamıştır. Paydaş çalıştayında "20 yıl sonra nasıl bir Harran görmek istersiniz?" sorusuna verilen yanıtlar, Yönetim Planı'nın Vizyon cümlesinin belirlenmesinin temel çerçevesini oluşturmuştur.

Buradan yola çıkarak, yönetim planı kapsamında geliştirilecek hedef ve faaliyetlerin bir ortak amaç etrafında derlenmesi amacıyla, kapsayıcı, tanımlayıcı ve yol gösterici bir Harran Alan Yönetim Planı Vizyon cümlesi oluşturulması çalışması yapılmıştır. Önerilen cümlelerin ortaklaştıkları Harran'a özgü tanımlayıcı nitelik ve temalar belirlenerek, yeniden değerlendirilmiş ve bu çalışma sonucunda katılımcı paydaşlar tarafından aşağıda sunulan vizyon cümlesi belirlenmiştir.

"Geçmişten geleceğe, zengin tarihi ve kültürel değerlerini yaşatan, koruyan, üreten ve çoğaltan Harran"

Vizyon cümlesi ile; Harran'ın sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal varlıkların, özgünlükleriyle yaşatılarak geleceğe aktarılmasına; üretimin artırılarak sürdürülmesine vurgu yapılmaktadır. Harran'ın geçmişinden gelen zengin tarihi ve kültürel varlık ve birikiminin, bu birikimin günümüzde de önemli düzeyde yansıdığı yöre halkının yaşantısının özgünlüklerinin korunması; tarım başta olmak üzere yörenin farklı alanlarda binlerce yıllık üretim ve üretkenliğin simgesi olan bir coğrafyada yer almasına vurgu ile üretici ve çoğaltıcı özelliği öne çıkarılmaktadır.

Harran Yönetim Planı İlkeleri

Yönetim Planı hazırlık sürecinde edinilen bilgi, görüş ve öneriler ışığında yapılan değerlendirmeler sonucunda belirlenen ve yönetim planı hedef ve faaliyetlerinin geliştirilmesinde de yönlendirici olan ilke ve politikaları aşağıda sunulan sekiz tematik başlık altında derlemek mümkündür:

1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama

- Harran'da kültürel değerlerin korunması, mekansal bütünlük ve uyumun sağlanması ve gelecek kuşaklara aktarılması
- Harran'da kültür mirasının özgün haliyle korunması ve alandaki yaşam kalitesinin artırılması
- Harran'da kültürel mirasın toplumsal yaşamın bütünleşik bir bileşeni olarak varlığının sürdürülmesi,
- Harran'da planlamanın, evrensel değerdeki hukuk normları çerçevesinde insanların barınma, yaşam ve mülkiyet haklarına saygılı olacak şekilde yapılması,
- Harran'da somut ve somut olmayan kültürel değerlerin korunması konusunda özellikle yeni kuşakların bilinçlendirilmesi, sürdürülebilir koruma ve kullanımının sağlanması

2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı

- Harran'da taşıt trafiğinin sınırlandırılması, otopark ihtiyacının kent girişlerinde çözülmesi, kent içi yerleşim alanlarında yayalaştırma ve sokak sağlıklılaştırma çalışmaları yapılması,
- Koruma çalışmalarında Harran ve bağlantı noktalarının mekansal bir bütün olarak ele alınması,

3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma

- Harran'ın "açık hava müzesi" özelliğinin öne çıkarılması
- Harran'da tarih, kültür, doğa ve inanç turizminin teşvik edilmesi
- Harran ve bağlantı noktalarında geleneksel üretim yöntemlerinin, yaşam biçimlerinin ve el sanatlarının sürdürülmesinin teşvik edilmesi

4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi

- Harran ve bağlantı noktalarında özgün yapı teknik ve malzemelerinin kullanılması
- Harran ve bağlantı noktalarında genel sağlık ve güvenlik koşullarının sağlanması
- Ziyaretçi kapasitesi artırılarak bölgenin ekonomik gelişimine katkıda bulunulması
- Ziyaretçi sayısının yıllık program ve etkinliklerle çoğaltılması

5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesi

- Harran ve bağlantı noktalarının sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi
- Harran ve bağlantı noktalarında sosyal ve kültürel faaliyetlerin teşvik edilmesi
- Harran ve bağlantı noktalarında geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanması
- Harran ve bağlantı noktalarında yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması

6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım

- “Koruma” konusunda bilinç ve farkındalığın artırılması
- Toplumsal bilgilendirme ve bilinçlendirme programlarının hazırlanması ve uygulanması
- Ziyaretçi dolanımının yıllık program ve etkinliklerle artırılması

7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi

- Plan kararlarının afet, acil durum ve risk yönetimi konularını içermesi

8. Yönetişim, İzleme ve Değerlendirme

- Şeffaf, açık ve katılımcı bir yönetim ve planlama yaklaşımının benimsenmesi
- Planın hazırlık, uygulama, değerlendirme ve güncelleme süreçlerine Alan’la ilgili tüm paydaşların katılımının sağlanması
- Planlama kararlarına ve öngörülen sürelerle uyulması
- Yönetim planının sürekliliğini sağlayacak hukuki ve kurumsal altyapının sağlanması

5.2. Harran Yönetim Planı Politika, Hedef ve Faaliyetleri

“Harran Yönetim Planı Vizyonu”na ulaşmak amacıyla, öncelikle sekiz tematik başlık altında tanımlanan planlama ilke ve politikalarıyla uyumlu olacak şekilde uygulamaya dönük temel politikalar belirlenmiştir. Ardından bu politikaların hayata geçirilmesi için temel çerçevenin tanımlandığı hedefler, hedeflere ulaşmak için ihtiyaç duyulan faaliyetler ile bu faaliyetleri gerçekleştirecek olan sorumlu ve destekleyici kurum ve kuruluşlar ve faaliyet uygulama takvimi belirlenmiştir.

8 Tematik alan altında 8 adet politika üretilmiştir.

Tematik Alanlar ve Politikalar

TEMATİK ALANLAR	POLİTİKALAR
T1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Tematik Alanı	P1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
T2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Tematik Alanı	P2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması ve ulaşım, fiziki altyapı iyileştirilmesi
T3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Tematik Alanı	P3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
T4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi Tematik Alanı	P4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözetilen etkin bir ziyaretçi yönetimi
T5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesi	P5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin artırılması
T6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Tematik Alanı	P6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak
T7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Tematik Alanı	P7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması
T8. Yönetişim, İzleme Değerlendirme Tematik Alanı	P8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi

Belirlenen politikalara ulaşabilmek için 22 adet hedef belirlenmiştir.

Politikalar ve Hedefler

Politikalar	Hedefler
P1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması	1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Harran ve bağlantı noktalarında çevre düzenleme projelerinin yapılması
	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
P2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması ve ulaşım, fiziki altyapı iyileştirilmesi	2.1. Alanda “ziyaretçi dolanımının” kolaylaştırılması
	2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması
P3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması	3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Harran ve bağlantı noktalarının markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi
	3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması
	3.3. Harran ve bağlantı noktalarının oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması
	3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi
	3.5. Harran ve bağlantı noktalarının gezi güzergahlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi
P4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözetilen etkin bir ziyaretçi yönetimi	4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi
	4.2. Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması
	4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması
P5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin artırılması	5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi
	5.2. Harran ve bağlantı noktalarında sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi
	5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması
	5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması
P6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak	6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması

P7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması	7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması
	7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması
P8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi	8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, Meslek örgütü ve girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması
	8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması
	8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi

Hedefler ulaşabilmek için 75 adet faaliyet belirlenmiştir.

Hedef ve Faaliyetler

Hedef	Faaliyetler
1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Harran ve bağlantı noktalarında çevre düzenleme projelerinin yapılması	1.1.1. Harran'ın yerel özgünlüklerini ortaya çıkaracak çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projelerini hazırlamak
	1.1.2. Kamp alanlarını, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergahlarını belirlemek
1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması	1.2.1. Arkeolojik ve kentsel sit alanlarında tespit, tescil ve envanter çalışması yapmak
	1.2.2. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımını sağlamak
	1.2.3. Kazı ve restorasyon çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması için kaynak araştırması yapmak
	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak
	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak
2.1. Alanda "ziyaretçi dolanımının" kolaylaştırılması	2.1.1. Taşıt ulaşım güzergahları ve otopark alanları belirlemek ve uygulama projelerini yapmak
	2.1.2. Ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımı yapmak
	2.1.3. Alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarını artırmak
	2.1.4. Yaya, bisiklet, araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlamak
2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması	2.2.1. Harran ve bağlantı noktalarının su, katı atık ve atık su altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak
	2.2.2. Harran ve bağlantı noktalarının enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak
	2.2.3. Kent içi ulaşım altyapı ve hizmet niteliğini artırmak
	2.2.4. Şanlıurfa-Harran arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma ve ziyaretçi seferleri planlamak ve yürütmek
3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Harran ve bağlantı noktalarının markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi	3.1.1. Harran ve bağlantı noktalarının turizm potansiyellerini belirlemek
	3.1.2. Harran ve bağlantı noktalarının turizm ürünlerini belirlemek

3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması	3.2.1. Somut olmayan kültürel miras envanter çalışması yapmak 3.2.2. Alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek
3.3. Harran ve bağlantı noktalarının oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması	3.3.1. Alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı yapmak 3.3.2. Alana özel görsel - işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlamak, hazırlanmasını desteklemek ve yaymak
	3.3.3. Alanın doğa turizmi internet portalını ve mobil uygulamasını hazırlamak ve yaygınlaştırmak 3.3.4. Turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünleri belirlemek, üretimini desteklemek ve markalaştırma çalışmalarını yapmak.
3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi	3.4.1. Harran ve bağlantı noktaları tanıtım ve iletişim stratejisini hazırlamak 3.4.2. Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takvimi hazırlamak ve etkinlikleri düzenlemek 3.4.3. Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlemek 3.4.4. Geleneksel yaşam faaliyetlerini ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirmek, paylaşmak ve "deneysel tecrübe atölyeleri" kurmak 3.4.5. Doğa yürüyüş ve bisiklet gezileri, binicilik etkinlikleri düzenlemek 3.4.6. Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlemek ve Harran'ın tanıtımı amacıyla ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmak 3.4.7. Tanıtım gönüllüleri programını kurmak 3.4.8. Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlemek 3.4.9. Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına dahil olmak 3.4.10. UNESCO başvuru dosyasını hazırlamak ve başvuru yapmak
3.5. Harran ve bağlantı noktalarının gezi güzergahlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi	3.5.1. Harran ve bağlantı noktalarının turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesini sağlamak 3.5.2. İpek yolunun Harran bağlantısının canlandırılması çalışmalarını yürütmek

4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi	4.1.1. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. hizmet tesislerinin kullanımı, onarımı ve işletimine yönelik ilkeler belirlemek
	4.1.2. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi, wc. vb. tesislerin yerel özgünlüklerini öne çıkaracak şekilde düzenlemek
	4.1.3. Harran ve Bağlantı noktalarında ev pansiyonculuğu uygulamalarını geliştirmek
4.2. Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması	4.2.1. Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimler düzenlemek
	4.2.2. Belgeli ve nitelikli yerel rehberler ile yetiştirmek
	4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek
	4.2.4. İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlamak
4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması	4.3.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir "ziyaretçi yönetim planı" hazırlamak
	4.3.2. Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasını sağlamak
	4.3.3. Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmaları yapmak ve sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planını güncellemek
	4.3.4. Harran'da gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak
	4.3.5. Ziyaretçiler için Harran'da günışığına çıkarılan hem kültürel eserleri hem de somut olmayan kültürel değerleri sergileyecek bir kent müzesi kurmak
5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi	5.1.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesini artırmak
5.2. Harran ve bağlantı noktalarında sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi	5.2.1. Sosyal ve kültürel faaliyetleri teşvik etmek
5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması	5.3.1. Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak
	5.3.2. Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmaları oluşturmak

5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması	5.4.1. Alanda çevre kirliliğini önlemek
	5.4.2. Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerini gidermek
6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması	6.1.1. Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek
	6.1.2. Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek
	6.1.3. Harran'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgileri halkla paylaşmak
	6.1.4. Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek
	6.1.5. Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek
	6.1.6. Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek
	6.1.7. Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlemek
7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması	7.1.1. İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanı oluşturmak
	7.1.2. Risk analizi çalışmasını yapmak
7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması	7.2.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planını hazırlamak
	7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planını ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlamak
	7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programı düzenlemek
	7.2.4. Acil durum-risk eylem planlarını tüm ölçeklerde mekansal ve stratejik planlara aktarmak
	7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerini oluşturmak

8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, Meslek örgütü ve girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması	8.1.1. Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımını sağlamak
	8.1.2. Alanın ve bağlantı noktalarının tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak
	8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programı düzenlemek
8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması	8.2.1. Muhtarlar için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek
	8.2.2. İşletme sahipleri için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek
	8.2.3. Öğretmenlere yönelik kapasite artırma programı düzenlemek
8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi	8.3.1. Yönetim planı izleme ve değerlendirme planı hazırlamak, uygulamak ve gelişimini kamuoyu ile paylaşmak
	8.3.2. Yönetim planı çevrimiçi veritabanı, izleme ve etki değerlendirme sistemi oluşturmak, paydaşların erişimini sağlamak

5.2.1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama

Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama tematik başlığı için “Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması” politika olarak belirlenmiştir. Politikanın uygulanması için ise “*Turizmin geliştirilmesine yönelik Harran ve bağlantı noktalarında çevre düzenleme projelerinin yapılması*” ve “*Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması*” olmak üzere 2 adet hedef belirlenmiştir.

Politika 1. “Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması”

Hedef 1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Harran ve bağlantı noktalarında çevre düzenleme projelerinin yapılması

Harran’ın turizm açısından cazibesinin artırılmasına ve ziyaretçilerin Harran’ın yerel özgünlüklerini hissedecek şekilde vakit geçirmelerine hizmet edecek kentsel tasarım ve sokak sağlıklılaştırma çalışmalarının bu hedef altında gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Ayrıca, Harran ve bağlantı noktalarında kamp alanlarının, seyir noktalarının, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergâhlarının belirlenmesi de bu hedef altında yer almaktadır.

Hedef 1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması

Harran’daki arkeolojik zenginliklerin ve yapılması gerekli kazıların boyutu göz önüne alındığında, oldukça kapsamlı ve gerekli ve yeterli kaynak tahsisi yapılmış, süreklilik arz eden kazı çalışmaları önem arz etmekte olup, bu hedef altında ele alınmaktadır. Alandaki kültürel varlıkların ve sivil mimari örneklerini teşkil eden kümbet evlerin restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımı konuları ile kümbet evlere turizme hizmet edecek şekilde işlev kazandırılmaları da bu hedef altında yer almaktadır.

Bunlarla birlikte Harran Ulu Camii (Harran Üniversitesi), Harran Höyüğü ve İçkale ile bağlantı noktaları; Han-El Ba’rur Kervansarayı, Şuayip Şehri Örenyeri, Soğmatar Örenyeri, Çimdin Kale, Bazda Mağaralarında kazı ve restorasyon çalışmalarının tamamlanarak, dokusuna uygun işlevler kazandırılması yine bu hedef altında yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen hedeflere ulaşmak toplam 7 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 29’da verilmektedir.

Tablo 29. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA				
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Harran ve bağlantı noktalarında çevre düzenleme projelerinin yapılması	1.1.1. Harran'ın yerel özgünlüklerini ortaya çıkararak çevre düzenleme, sokak sağlıklaştırma ve açık yeşil alan projelerini hazırlamak	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	İl Kültür Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, Karacadağ Kalkınma Ajansı	Orta Vade (3 yıl)	– Çevre düzenleme ve sokak sağlıklaştırma konusunda uygulanan proje sayısı
	1.1.2. Kamp alanlarını, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergâhlarını belirlemek	Harran Belediyesi, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Bakanlığı,	Geçlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Turizm Acenteleri	Orta Vade (2 yıl)	– Kamp için belirlenen alan sayısı ve büyüklükleri, – Bisiklet, binicilik ve doğa yürüyüşleri için tanımlanan güzergahlar
1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması	1.2.1. Arkeolojik ve kentsel sit alanlarında tespit, tescil ve envanter çalışması yapmak	İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, Harran Üniversitesi	Uzun Vade (5 yıl)	– Tespit ve tescil edilen arkeolojik alanlar – Başlatılan kazı sayısı
	1.2.2. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımını sağlamak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Harran Belediyesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– Restorasyon çalışması tamamlanan yer sayısı
	1.2.3. Kazı ve restorasyon çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması için kaynak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı, Harran	Uzun Vade (5 yıl)	– Kazı çalışmaları için geliştirilen özel bütçeler ve yerel fon miktarları

	araştırması yapmak		Üniversitesi		– Özel sektör ve STK'lardan sağlanan mali destek miktarı
	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi	Uzun Vade (5 yıl)	– Kazı çalışması yapılan alanlar ile ilgili bulgular (Harran Ulu Camii, Han-El Ba'rur Kervansarayı, Şuayip Şehri, Soğmatar, Çimdin Kale)
	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi	Uzun Vade (5 yıl)	– Rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanması – Turizm amaçlı kullanımlar için dönüştürülmüş kümbet ev sayısı

5.2.2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı

Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı başlığı altında “Turizm noktalarındaki ziyaretçi dolanımının sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi” politika olarak belirlenmiştir. Bu politika için ise “Ziyaretçi dolanımının kolaylaştırılması”, “Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması” olmak üzere 2 adet hedef belirlenmiştir.

Politika 2. Turizm noktalarındaki ziyaretçi dolanımının sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi

Hedef 2.1. Ziyaretçi dolanımının kolaylaştırılması

Ziyaretçilerin Harran ve bağlantı noktalarına ve burada sunulan hizmetlere erişimini ve alanla etkileşimini kolaylaştırarak uygulamalar bu hedef altında gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda taşıt ulaşım güzergâhları ve otopark alanlarının belirlenmesi, uygulama projelerinin hazırlanması, ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımının yapılması, alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarının artırılması çalışmaları bu hedef altında yapılacaktır.

Hedef 2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması

Harran ve bağlantı noktalarında; su, atık su, enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerinin hazırlanması, güncellenmesi ve uygulanması, Harran ve bağlantı noktaları için toplu taşıma olanaklarının ve ziyaretçi seferleri hizmet kapsamının geliştirilmesi yoluyla hizmet niteliğinin artırılması çalışmalarının bu hedef altında yapılması öngörülmektedir.

Yukarıda belirtilen 2 uygulama hedefi için 8 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 30’da verilmektedir.

Tablo 30. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-2		ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ ve TEKNİK ALTYAPI				
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması ve ulaşım, fiziki altyapı iyileştirilmesi					
Uygulama Hedefleri / Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş (lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri	
2.1. Alanda “ziyaretçi dolanımının” kolaylaştırılması	2.1.1. Taşıt ulaşım güzergahları ve otopark alanları belirlemek ve uygulama projelerini yapmak	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Kısa Vade (2 yıl)	– Etkin işleyen ulaşım güzergâhları, – Yeterli ve standartlara uygun olarak yapılmış otopark uygulamaları	
	2.1.2. Ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımı yapmak	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı	Kısa Vade (2 yıl)	– Harran’da etkin çalışan yaya ve bisiklet ağı sistemi	
	2.1.3. Alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarını artırmak	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK	Orta Vade (3 yıl)	– Engelli erişimi haritaları ve işaretleri – Engelli rampa ve asansörleri – Engelliler için sinyalizasyon sisteminin kurulması	
	2.1.4. Yaya, bisiklet, araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlamak	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB	GAP BKİ, Harran Üniversitesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı	Kısa Vade (2 yıl)	– Harran’da etkin çalışan yaya ve bisiklet ağı sistemi	
2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması	2.2.1. Harran ve bağlantı noktalarının su, katı atık ve atık su altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB	İller Bankası A.Ş., Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü	Orta Vade (3 yıl)	– Yerleştirilen çöp konteynırı sayısı – Uygulanan su ve atık su projesi sayısı – Uygulanan katı atık yönetim planı sayısı	

	2.2.2. Harran ve bağlantı noktalarının enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak	Harran Belediyesi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, (TEDAŞ, TEİAŞ)	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İller Bankası A.Ş.	Orta Vade (3 yıl)	– Yenilenebilir ve verimli enerji kullanımındaki artış – Öncelikli alanların aydınlatılması
	2.2.3. Kent içi ulaşım altyapı ve hizmet niteliğini artırmak	Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karayolları Gn. Md., İller Bankası A.Ş.	Orta Vade (3 yıl)	– Çimdin Kale yolunun tamamlanması – Toplu taşımada artan sefer sayısı – Yön levhalarının yerleştirilmesi
	2.2.4. Şanlıurfa-Harran arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma ve ziyaretçi seferleri planlamak ve yürütmek	Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karayolları Gn. Md.,	Orta Vade (3 yıl)	– Çimdin Kale yolunun tamamlanması – Toplu taşımada artan sefer sayısı – Yön levhalarının yerleştirilmesi

5.2.3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma

Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma başlığı altında; “Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması” politika olarak belirlenmiştir. Bu politikayı uygulamak için ise 5 adet hedef oluşturulmuştur. Bunlar;

Politika 3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması

Hedef 3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Harran ve bağlantı noktalarının markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi

Harran ve bağlantı noktalarının sahip olduğu zengin tarihi ve kültürel değerler nedeniyle öncelikle tarih ve kültür turizmi potansiyellerini belirlemek, bunun yanısıra inanç ve doğa turizmi olanakları tespit çalışması yapmak, bu kapsamda ziyaretçi potansiyellerini değerlendirmek amacıyla bir saha araştırması çalışmaları bu hedef altında ele alınacaktır.

Yine bu uygulama hedef altında; Harran’ın tanıtımında ve markalaşmasında kullanılacak Harran’ın Konik kubbeli tipik evleri, Anadolu’nun en eski, en büyük ve en zengin taş süslemeli camisi olma özelliğine sahip Emevi döneminden kalma Harran Ulu Camii (İlk İslam Üniversitesi), Neolitik döneme kadar inen Harran höyüğü, İçkalesi ve surları , Şeyh Yahya Hayat el-Harrani Hazretleri’nin türbesi, Han-el Ba’rur Kervansarayı, Şuayb Şehri kalıntıları, Soğmatar Şehri kalıntıları, İlk gökbilimi çalışmalarının Harran’da yapılmış olması konuları bu hedef altında ele alınacak ve bu değerlerin turizm ürününe dönüştürülmesi çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Hedef 3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması

Bu hedef altında; somut olmayan kültürel miras envanter çalışmasının yapılması, Harran ve bağlantı noktalarına özgü sözlü edebiyat ve sözlü tarih ürünlerinin belirlenmesi, derlenmesi ve çeşitli etkinliklerde ziyaretçiler ile paylaşılması, yayım ve dağıtımının yapılması öngörülmektedir. Ayrıca alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek/efsaneleştirmek, “Harran ve bağlantı noktalarına özgü sözlü edebiyat ve sözlü tarih ürünlerinin tanıtım ürünü olarak geliştirilmesi bu hedef altında gerçekleştirilecektir.

Hedef 3.3. Harran ve bağlantı noktalarının oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması

Bu hedef altında ise alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı yapılarak, görsel - işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlanması ve dağıtılması, alanın doğa turizmi internet portalı ve mobil uygulamasının hazırlanması ve yaygınlaştırılması, turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünlerin belirlenerek, üretiminin desteklenmesi ve markalaştırma çalışmalarının yapılması öngörülmektedir.

Hedef 3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi

Bu hedef altında;

- Harran ve bağlantı noktaları için tanıtım ve iletişim stratejisinin hazırlanması,
- Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takviminin hazırlanması ve etkinliklerin düzenlenmesi,
- Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlenmesi,
- Geleneksel yaşam faaliyetlerinin ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirilmesi, paylaşılması ve “deneysel tecrübe atölyeleri” kurulması,
- Yürüyüş ve bisiklet gezileri, binicilik etkinlikleri düzenlenmesi,
- Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlenmesi ve ulusal ve uluslararası etkinliklere Harran’ın tanıtımı amacıyla katılım sağlanması,
- Tanıtım gönüllüleri programının kurulması,
- Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlenmesi,
- Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına katılım sağlanması,
- UNESCO başvuru dosyasının hazırlanması ve başvurusunun yapılması çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Hedef 3.5. Harran ve bağlantı noktalarının gezi güzergâhlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi

Harran ve bağlantı noktalarının turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesinin sağlanması ve İpek yolunun Harran bağlantısının canlandırılması çalışmaları bu hedef altında gerçekleştirilecektir.

Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma tematik başlığı altında 5 uygulama hedefi ve bu hedeflere bağlı olarak toplam 20 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 31’de verilmektedir.

Tablo 31. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma

Tematik Alan-3					
TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA					
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Harran ve bağlantı noktalarının markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi	3.1.1. Harran ve bağlantı noktalarının turizm potansiyellerini belirlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Karacadağ Kalkınma Ajansı	Kısa Vade (2 yıl)	– Farklı turizm türleri için gelen ziyaretçi sayısındaki artış
	3.1.2. Harran ve bağlantı noktalarının turizm ürünlerini belirlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi	Harran Belediyesi, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Kısa Vade (2 yıl)	– Turizm Ürünü Haline Getirilen Değer Sayısı
3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması	3.2.1. Somut olmayan kültürel miras envanter çalışması yapmak ve güncellemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Harran Üniversitesi	Kısa Vade (2 yıl)	– Tespit edilen somut olmayan kültürel miras sayısı ve niteliği/özgünlüğü
	3.2.2. Alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Özel Sektör	Kısa Vade (2 yıl)	– Öyküleştiren tarihsel olay ve kültürel değer sayısı
3.3. Harran ve bağlantı noktalarının oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması	3.3.1. Alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı yapmak	GAP BKİ, Harran Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Yerel kurum ve kuruluşlar tarafından logo ve kurumsal kimliğin yaygın kullanımı
	3.3.2. Alana özel görsel-işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlamak, hazırlanmasını desteklemek ve yaymak	GAP BKİ, Harran Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Üretilen görsel yayın ve tanıtıcı film sayısı

	3.3.3. Alanın turizm internet portalını ve mobil uygulamasını hazırlamak ve yaygınlaştırmak	GAP BKİ, Harran Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– İnternet portalını ziyaret eden kullanıcı sayısı
	3.3.4. Turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünleri belirlemek, üretimini desteklemek ve markalaştırma çalışmalarını yapmak	Harran Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Tasarlanan ve üretilen hediyelik ürün sayısı, – Belirlenen ve tescilli yapılan, coğrafi işareti alınan tarımsal marka ürün sayısı
3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi	3.4.1. Harran ve bağlantı noktaları tanıtım ve iletişim stratejisini hazırlamak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör	Kısa Vade (2 yıl)	– Tanıtım ve iletişim stratejisinin uygulanması
	3.4.2. Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takvimi hazırlamak ve etkinlikleri düzenlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör	Kısa Vade (2 yıl)	– Gerçekleştirilen etkinlik sayısı
	3.4.3. Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (4 yıl)	– Yazılı ve görsel basın temsilcileri için düzenlenen gezi sayısı – Katılan basın mensubu ve kuruluş sayısı
	3.4.4. Geleneksel yaşam faaliyetlerini ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirmek, paylaşmak ve “deneysel tecrübe atölyeleri” kurmak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (4 yıl)	– Ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirilen etkinlik sayısı
	3.4.5. Doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, binicilik etkinlikleri düzenlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (4 yıl)	– Düzenlenen doğa yürüyüşü, bisiklet turu, binicilik etkinlik ve katılımcı sayısı
	3.4.6. Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Katılım sağlanan etkinlik ve toplantı sayısı

	düzenlemek ve Harran'ın tanıtımı amacıyla ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmak				
	3.4.7. Tanıtım gönüllüleri programını kurmak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü , GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Gönüllü programına dahil olan kişi sayısı – Gönüllüler tarafından desteklenen/düzenlenen etkinlik sayısı
	3.4.8. Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü , STK, Özel Sektör	Orta Vade (4 yıl)	– Düzenlenen kampanya sayısı ve sağlanan mali/aynı destek
	3.4.9. Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına dahil olmak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Katılım sağlanan uluslararası toplantı sayısı – Yeni üye olunan girişim sayısı
	3.4.10. UNESCO başvuru dosyasını hazırlamak ve başvuru yapmak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü , GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Harran'ın UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmesi
3.5. Harran ve bağlantı noktalarının gezi güzergahlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi	3.5.1. Harran ve bağlantı noktalarının turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesini sağlamak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü , GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– GAP Bölgesi tur programlarına Harran'ın dahil edilmesi – Harran'a gelen tur sayısındaki artış
	3.5.2. İpek yolunun Harran bağlantısının canlandırılması çalışmalarını yürütmek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü , GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– GAP Bölgesi tur programlarına Harran'ın dahil edilmesi – Harran'a gelen tur sayısındaki artış

5.2.4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi

Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi başlığı altında; “Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması” temel politika olarak belirlenmiştir. Bu politika için ise aşağıda sıralanan 3 hedef oluşturulmuştur.

Politika 4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması

Hedef 4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi

Bu hedef altında;

- Hizmet niteliğinin yöreye özgü koşul ve ihtiyaçlarla birlikte ulusal ve uluslararası standartlara uyumlu olarak artırılması yoluyla turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi (konaklama, yeme-içme, wc vb.),
- Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. tesislerin yerel özgünlükleri öne çıkaracak şekilde düzenlenmesi
- Harran ve Bağlantı noktalarında ev pansiyonculuğu uygulamalarının geliştirilmesi çalışmaları yer alacaktır.

Hedef 4.2. Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması

Bu hedef altında;

- Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimlerin düzenlenmesi
- Belgeli ve nitelikli yerel rehberler ile alan kılavuzlarının yetiştirilmesi,
- Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programlarının düzenlenmesi,
- İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlanması çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Hedef 4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması

Bu hedef altında;

- İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir “ziyaretçi yönetim planı” hazırlanması,
- Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasının sağlanması,
- Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmalarının yapılarak, sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planının güncellenmesi,

- Harran’da gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak
- Ziyaretçiler için Harran’da günışığına çıkarılan hem kültürel eserlerin hem de somut olmayan kültürel değerlerin sergileneceği bir kent müzesi kurulması çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi başlığı altında 3 hedef ve bu hedeflere bağlı olarak toplam 12 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 32’de verilmektedir.

Tablo 32. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-4					
TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ					
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetimi				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi	4.1.1. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. hizmet tesislerinin kullanımı, onarımı ve işletimine yönelik ilkeler belirlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör	Orta Vade (3 yıl)	– Turizm hizmet kalitesini belirlenen ilkelerle uyumlu hale getiren işletme sayısı
	4.1.2. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi, wc. vb. tesislerin yerel özgünlükleri öne çıkaracak şekilde düzenlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Uzun Vade (5 yıl)	– Belirlenen ilkelere uygun olarak işlev kazandırılan ve yenilenen yapı sayısı – Temiz tuvalet kampanyasında eğitim alan kişi sayısı
	4.1.3. Harran ve Bağlantı noktalarında ev pansiyonculuğu uygulamalarını geliştirmek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Uzun Vade (5 yıl)	– Ev pansiyonculuğu eğitimi alan kişi sayısı – Ev pansiyonuna dönüşen yapı sayısı
4.2. Turizm Hizmet Tesislerinde Sunum Kapasitesinin Arttırılması	4.2.1. Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimler düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Üniversitesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı	Uzun Vade (5 yıl, sürekli)	– Eğitim alan turizm işletmeleri sahipleri ve çalışanlarının sayısı
	4.2.2. Belgeli ve nitelikli yerel rehberler ile yetiştirmek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, Karacadağ Kalkınma Ajansı, KOSGEB	Uzun Vade (5 yıl, sürekli)	– Belgelendirilen yerel rehber sayısı
	4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, Karacadağ	Uzun Vade (5 yıl, sürekli)	– Eğitim seminerleri ve katılımcı sayısı, – İşletme ruhsat başvuru ve kuruluş tescil

	programları düzenlemek		Kalkınma Ajansı, KOSGEB		sayısı
	4.2.4. İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlamak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, Karacadağ Kalkınma Ajansı, KOSGEB	O-U	– Ulusal ve uluslararası mali desteklerden yararlanan işletme sayısı
4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması	4.3.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir “ziyaretçi yönetim planı” hazırlamak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK’lar	Orta Vade (3 yıl)	– Ziyaretçi yönetim planına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
	4.3.2. Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasını sağlamak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK’lar, Özel sektör	Uzun Vade (5 yıl)	– Ziyaretçi yönetim planını kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
	4.3.3. Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmaları yapmak ve sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planını güncellemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK’lar, Özel sektör	Uzun Vade (5 yıl)	– Yürütülen araştırma sayısı – Araştırma ile erişilen ziyaretçi sayısı – Ziyaretçi yönetim planı faaliyetlerinin gerçekleşme düzeyi
	4.3.4. Harran’a gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK’lar, Özel sektör	Uzun Vade (5 yıl)	– Ziyaretçi merkezinden yararlanan ziyaretçi sayısı
	4.3.5. Ziyaretçiler için Harran’da günışığına çıkarılan hem kültürel eserleri hem de somut olmayan kültürel değerleri sergileyecek bir kent müzesi kurmak ve işletmek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK’lar, Özel sektör	Uzun Vade (5 yıl)	– Kent müzesinden yararlanan ziyaretçi sayısı

5.2.5. Sosyal-Ekonomik-Çevresel Yaşam Kalitesi

Sosyal-Ekonomik ve Çevresel Yaşam Kalitesi başlığı altında “Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin artırılması” temel politika olarak belirlenmiştir. Bu politikanın hayata geçirilmesi için ise aşağıda yer alan hedefler oluşturulmuştur.

Politika 5: Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak

Hedef 5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi

Bu hedef altında; sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesi artırılabilecektir.

Hedef 5.2. Harran ve bağlantı noktalarında sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi

Bu hedef altında;

Sosyal ve kültürel faaliyetlerin teşvik edilmesi sağlanacaktır.

Hedef 5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması

Bu hedef altında;

- Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanması
- Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmalarının oluşturulması öngörülmektedir.

Hedef 5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması

Bu hedef altında;

- Alanda çevre kirliliğinin önlenmesi
- Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerinin giderilmesi çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Sosyal-Ekonomik ve Çevresel Yaşam Kalitesi başlığı altında 1 politika buna bağlı olarak toplam 6 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedef ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 33’de verilmektedir.

Tablo 33. Sosyal-Ekonomik ve Çevresel Yaşam Kalitesi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan - 5					
SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ					
Politika	5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş (lar)	Destekleyen Kuruluş (lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi	5.1.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesini artırmak	Şanlıurfa BŞB, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı	GAP BKİ, Harran Kaymakamlığı, Harran Belediyesi	Uzun Vade (5 yıl)	– Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki koşulları ve çalışan sayısı
5.2. Harran ve bağlantı noktalarında sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi	5.2.1. Sosyal ve kültürel faaliyetleri teşvik etmek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar	Orta Vade (3 yıl)	– Düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyet sayısı
5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması	5.3.1. Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak	Şanlıurfa Ticaret Odası, Harran Belediyesi	Harran Kaymakamlığı, Karacadağ Kalkınma Ajansı, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl)	– Faaliyetini sürdüren ve tekrar faaliyete başlayan işletme sayısı
	5.3.2. Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmaları oluşturmak	Şanlıurfa Ticaret Odası, Harran Belediyesi	Harran Kaymakamlığı, Karacadağ Kalkınma Ajansı, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl)	– E-ticaret ile satış yapan işletme sayısı
5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması	5.4.1. Alanda çevre kirliliğini önlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, Harran Üniversitesi, STK'lar	Orta Vade (3 yıl)	– Çevre kirliliği şikayetleri sayısındaki azalma
	5.4.2. Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerini gidermek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, Harran Üniversitesi, STK'lar	Orta Vade (3 yıl)	– Alana yerleştirilen kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı malzemesi sayısı

5.2.6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım

Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım başlığı altında; “Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak” temel politika olarak belirlenmiştir. Bu politikanın hayata geçirilmesi için ise aşağıda yer alan hedef oluşturulmuştur.

Politika 6: Paydaşların turizm kapasitesinin artırılması

Hedef 6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması

Bu hedef altında;

- Kent içinde bilgilendirme köşeleri kurularak, tanıtım ürünlerinin dağıtımının yapılması,
- İlk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesi konusunda eğitsel etkinlik, seminer ve gezilerin düzenlenmesi,
- Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimlerinin düzenlenmesi,
- Harran'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgilerin halkla paylaşılması,
- Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programlarının düzenlenmesi,
- Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlenmesi,
- Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alan/alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler düzenlenmesi,
- Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapılması, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlenmesi konularında çalışmalar yapılması öngörülmektedir.

Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım başlığı altında 1 politika buna bağlı olarak toplam 7 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedef ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 34'de verilmektedir.

Tablo 34. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-6					
EĞİTİM, BİLİNÇLENDİRME ve KATILIM					
Politika	6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması	6.1.1. Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)	– Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı
	6.1.2. Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)	– Düzenlenen eğitim ve katılımcı sayısı
	6.1.3. Harran'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgileri halkla paylaşmak	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, Muhtarlar, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)	– Muhtarlar ve mahalle sakinlerine yapılan sunum/toplantı sayısı
	6.1.4. Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı,	Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, GAP BKİ, Harran Üniversitesi, Muhtarlar, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)	– Seminerler sonucunda iş kurma girişiminde bulunan kadın girişimci sayısı – Verilen sertifika sayısı
	6.1.5. Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi, Harran	GAP BKİ, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi,	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)	– Düzenlenen eğitim ve katılımcı sayısı

		Kaymakamlığı	STK'lar		
	6.1.6. Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi	GAP BKİ, Harran Kaymakamlığı, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)	– Eğitim programlarına katılan kişi sayısı
	6.1.7. Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlemek	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)	– Kazı ve restorasyon alanına düzenlenen gezi ve katılımcı sayısı

5.2.7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi

Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi başlığında; “Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması” temel politika olarak belirlenmiştir. Bu politikanın uygulanması için ise aşağıda sıralanan 2 uygulama hedefi oluşturulmuştur.

Politika 7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması

Hedef 7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması

Bu hedef altında;

İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanının oluşturulması ve risk analizi çalışmasının yapılması öngörülmektedir.

Hedef 7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması

Bu hedef altında;

İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planının hazırlanması,

Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlanması,

Bölge halkı, yerel kurumlar ve STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programının düzenlenmesi,

Acil durum-risk eylem planlarının tüm ölçeklerde mekânsal ve stratejik planlara aktarılması,

Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerinin oluşturulması çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi başlığı altında 2 hedef ve bu hedeflere bağlı olarak toplam 7 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 35'de verilmektedir.

Tablo 35. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-7					
AFET, ACIL DURUM ve RİSK YÖNETİMİ					
Politika	7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması	7.1.1. İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanı oluşturmak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Kısa Vade (2 yıl)	– Veritabanı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Veritabanında derlenen veri miktarı
	7.1.2. Risk analizi çalışmasını yapmak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Kısa Vade (2 yıl)	– Risk analizi hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması	7.2.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planını hazırlamak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Kısa Vade (2 yıl)	– Eylem planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
	7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planını ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlamak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Orta Vade (3 yıl)	– Eylem planını kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
	7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programı düzenlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Orta Vade (3 yıl)	– Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı
	7.2.4. Acil durum-risk	Harran Belediyesi,	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm	Orta Vade (3 yıl)	– Eylem planı koşulları dahil

	eylem planlarını tüm ölçeklerde mekansal ve stratejik planlara aktarmak	Harran Kaymakamlığı	Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	yıl)	edilen mekansal ve stratejik planlar
	7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerini oluşturmak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD	Orta Vade (3 yıl)	– İlgili kurum ve kuruluşlarda istihdam edilen acil müdahale ekip üyeleri sayısı

5.2.8. Yönetişim, İzleme ve Değerlendirme

Yönetişim, İzleme Değerlendirme başlığı altında “Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi” temel politika olarak belirlenmiştir. Bu politikanın uygulanması için ise aşağıda sıralanan 3 uygulama hedefi oluşturulmuştur.

Politika 8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi

Hedef 8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, meslek örgütü ve sivil girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması

Bu hedef altında;

- Eşgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulu tarafından yapılacak çalışmalarda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımlarının sağlanması,
- Alanın ve bağlantı noktalarının tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerinin güçlendirilmesi ve yerel sivil girişimlerin oluşturulması,,
- Kamu kurumları için kapasite geliştirme programlarının düzenlenmesi çalışmalarının yapılması öngörülmektedir.

Hedef 8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması

Bu hedef altında; Muhtarlar ve İşletme sahiplerine yönelik olarak alan yönetimi eğitim seminerleri ile öğretmenlere yönelik kapasite artırma programının düzenlenmesi çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Hedef 8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi

Bu hedef altında;

- Yönetim planı izleme ve değerlendirme planının hazırlanması, uygulanması ve gelişiminin kamuoyu ile paylaşılması,
- Yönetim planı çevrimiçi veritabanı ile izleme ve etki değerlendirme sisteminin oluşturularak, paydaşların erişiminin sağlanması çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi başlığı altında 3 uygulama hedefi ve bu hedeflere bağlı olarak toplam 8 adet faaliyet tanımlanmıştır. Bu hedefler ve faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 36’da verilmektedir.

Tablo 36. Yönetişim, İzleme Değerlendirme Tematik Alanı Hedef ve Faaliyetleri

Tematik Alan-8					
YÖNETİŞİM, İZLEME ve DEĞERLENDİRME					
Politika	8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi				
Hedefler	Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)	Hedef Tarihi	Başarı Göstergeleri
8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, Meslek örgütü ve girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması	8.1.1. Eşgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulunda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımını sağlamak	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– Etkinlik ve toplantı katılımcıları sayısı
	8.1.2. Alanın ve bağlantı noktalarının tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak.	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– Etkinlik ve toplantı katılımcıları sayısı
	8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programı düzenlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– Etkinlik ve toplantı katılımcıları sayısı
8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması	8.2.1. Muhtarlara alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– Düzenlenen seminer sayısı – Seminerlere katılan kişi sayısı
	8.2.2. İşletme sahipleri için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– Düzenlenen seminer sayısı – Seminerlere katılan kişi sayısı
	8.2.3. Öğretmenlere yönelik kapasite artırma programı düzenlemek	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, GAP BKİ	Orta Vade (3 yıl)	– Düzenlenen seminer sayısı – Seminerlere katılan kişi sayısı

8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi	8.3.1. Yönetim planı izleme ve değerlendirme planı hazırlamak, uygulamak ve gelişimini kamuoyu ile paylaşmak	Harran Belediyesi, GAP BKİ	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	Orta Vade (3 yıl)	– izleme planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı
	8.3.2. Yönetim planı çevrimiçi veritabanı, izleme ve etki değerlendirme sistemi oluşturmak, paydaşların erişimini sağlamak	Harran Belediyesi, GAP BKİ	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	Orta Vade (3 yıl)	– Çevrimiçi veritabanı ve izleme sisteminin hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı

6. EYLEM PLANININ OLUŞTURULMASI

6.1. Harran Yönetim Planı Projeleri

Harran Yönetim Planı projeleri sekiz tematik alan altında oluşturulmuştur. Projelerin oluşturulmasında Harran Yönetim Planı'nın vizyonu kapsamında belirlenen politikalar, hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için uygulamaya dönük faaliyetler esas alınmıştır.

Projeler için oluşturulan tablolarda her proje için aşağıda yer alan örnek tabloda gösterilen açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir.

Örnek Proje Tablosu

Tematik Alan	Yönetim Planı kapsamında sorun ve çözüm önerileri, GZFT, vizyon ve mevcut çalışmalar esas alınarak uygulamaya dönük oluşturulan ana başlıklardır. PROJE NUMARASI: Tematik alanlar altında oluşturulan proje numaralarını ifade etmektedir. Örn: T1-P1-1
Politika	Her bir tematik alan için yapılacak çalışmalarda esas alınacak ve ana politiklardır.
Hedef/ler	Politikaların uygulanması için gerekli olan her politika altında geliştirilmiş alt başlıklardır.
İlgili Faaliyet/ler	Hedeflere ulaşmak için yapılması gereken uygulamalardır.
Proje Adı	Her faaliyet yada faaliyetler grubunu tanımlayan başlıktır.
Proje Kapsamı/ Açıklaması	Proje kapsamında hangi konuların ele alınacağı ve çözüm üretileceği, nerelerde uygulanacağı, nasıl bir yöntem izleneceğine ilişkin açıklayıcı bilgileri kapsamaktadır.
Sorumlu Kurum	Projenin hangi kurum liderliğinde uygulanabileceğini ifade etmektedir. Projenin uygulanması için gerekli mali kaynakları her zaman sorumlu kurum sağlamayabilir. Sorumlu kurum, öncelikle idari sorumluluğu üstlenen ve proje eşgüdümünü sağlayacak olan kurumdur. Bazı projeler için birden fazla sorumlu kurum olabilir.
Destekleyen Kurum	Sorumlu kurum veya kurumların yanı sıra projenin uygulanmasında bilgi birikimi, insan kaynağı, proje uygulama kapasitesi gibi özelliklere sahip olup, projeye katkı sağlayabilecek kurumlardır. Sorumlu yada destekleyen kurum kamu kurumu, yerel yönetim birimi olabileceği gibi kamu-özel sektör ortaklığı, ajanslar, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve özel sektör kurumları da olabilir.
Tahmini Uygulama Süresi	Projenin ne kadar bir sürede uygulanabileceğine ilişkin tahmini süreyi tanımlamaktadır. 1-2 yıl - kısa (K), 3-4 yıl – orta (O) ve 5 yıl- uzun (U) proje sürelerini tarif etmekte olup, tahminidir.
Kaynaklar	Projenin yürütülmesinde mali kaynakların hangi kurum veya kurumlar tarafından karşılanabileceğini ifade etmektedir. Kurumların yatırım programı ile kuruluş amaçları doğrultusunda belirlenen projeler için bütçelerinden mali kaynak tahsisi yapıp yapamayacakları buradaki temel konudur.
Çıktı	Projenin uygulanması ile birlikte elde edilecek somut çıktıları tanımlamaktadır.
Başarı Göstergeleri	Projenin uygulanmasındaki başarıyı ölçmek için kullanılacak somut, elle tutulabilir ve karşılaştırılabilir verilerdir.

6.1.1. Kültürel Değerler, Koruma ve Planlama Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 2 hedef için toplam 7 faaliyet alanı bulunmaktadır.

1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması

1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Harran ve bağlantı noktalarında çevre düzenleme projelerinin yapılması

1.1.1. Harran’ın yerel özgünlüklerini ortaya çıkaracak çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projelerini hazırlamak

1.1.2. Kamp alanlarını, seyir noktalarını, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergahlarını belirlemek

1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması

1.2.1. Arkeolojik ve kentsel sit alanlarında tespit, tescil ve envanter çalışması yapmak

1.2.2. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımını sağlamak

1.2.3 Kazı ve restorasyon çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması için kaynak araştırması ve tahsisini yapmak

1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak

1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 13 proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA – T1/P1-1
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Harran ve bağlantı noktalarında çevre düzenleme projelerinin yapılması
İlgili Faaliyet/ler	1.1.1. Harran ve bağlantı noktalarının yerel özgünlüklerini ortaya çıkaracak çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projelerini hazırlamak
Proje Adı	Harran'da Çevre Düzenleme ve Sokak Sağlıklılaştırma Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Hazırlanacak çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projeleri gerçekleştirilecek, seyir noktaları belirlenecektir. Bu çalışmalar ile yöre halkı ve ziyaretçilerin Harran'ın yerel özgünlüklerini hissedecek şekilde vakit geçirmeleri sağlanacaktır. Böylece Harran'da tarihi doku içerisinde yer alan aykırı yapılaşmalar uyumsuz uygulamaların önüne geçilecektir.</p> <p>Bu kapsamda öncelikle çevre düzenleme projeleri hazırlanacak alanlar;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Harran İlçe merkezi, – Hayat El-Harrani Camii yerleşkesi, – İmam Bakır Türbesi, – Kümbet Evleri bulunduğu alan, – Şuayip Ören Yeri, – Soğmatar Örenyeri ve – Bazda Mağaralarının bulunduğu mevki
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Karacadağ Kalkınma Ajansı
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Harran Belediyesi, BŞB
Çıktı	Çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projeleri
Başarı Göstergeleri	Çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma konusunda uygulanan proje sayısı

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA – T1/P1-2
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Harran ve bağlantı noktalarında çevre düzenleme projelerinin yapılması
İlgili Faaliyet/ler	1.1.2. Kamp alanlarını, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergahlarını belirlemek
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarında Kamp Alanları, Binicilik, Bisiklet ve Doğa Yürüyüş Güzergahlarının Belirlenmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile Harran ve bağlantı noktalarında kamp alanları ile binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergahları belirlenecektir. Özellikle Tek Tek Dağları Milli Parkı ile Park içinde yer alan Şuayip Şehri, Soğmatar Örenyeri ve Senem mağarası bağlantı noktalarının ilişkisi kurulacaktır. Belirlenecek güzergahların ve kamp alanlarının turizm amaçlı kullanımları irdelenecektir.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığı,
Destekleyen Kurum	Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Turizm Acenteleri
Tahmini Süre	Orta Vade (2 yıl)
Kaynaklar	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	Kamp için belirlenen alanlar ile bisiklet, binicilik ve doğa yürüyüşleri için tanımlanan güzergahlar
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Kamp için belirlenen alan sayısı ve büyüklükleri, – Bisiklet, binicilik ve doğa yürüyüşleri için tanımlanan güzergahlar

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-3
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.1. Arkeolojik ve kentsel sit alanlarında tespit, tescil ve envanter çalışması yapmak
Proje Adı	Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanlarında Tespit, Tescil ve Envanter Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile öncelikle Harran ve bağlantı noktalarında bilinen, önerilen ve potansiyel arkeolojik değere sahip alanların tespiti ve envanter çalışması ile buradan elde edilen veriler doğrultusunda tescil çalışmaları yürütülecektir.
Sorumlu Kurum	İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Kalkınma Ajansı, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> - Arkeolojik değere sahip alanların envanter çalışması - Ortaya çıkarılan arkeolojik eserler
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> - Tespit ve tescil edilen arkeolojik alanlar - Başlatılan kazı sayısı

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-4
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.2. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımını sağlamak
Proje Adı	Restorasyon Çalışmalarında Uygun Teknolojiyle Özgün ve Doğru Malzeme Kullanımı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile Harran ve bağlantı noktalarında yürütülen restorasyon çalışmalarında uygun teknoloji, özgün ve doğru malzeme kullanımı sağlanacak ve bu konuda restorasyon ilkeleri belirlenerek rehber kitap altında toplanacaktır.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	Harran Belediyesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, GAP BKİ
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	– Restorasyon çalışmalarında uygun teknoloji, özgün ve doğru malzeme kullanımının sağlanması
Başarı Göstergeleri	– Restorasyon konusunda hazırlanan rehber kitap

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-5
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.3. Kazı ve restorasyon çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması için kaynak araştırması yapmak
Proje Adı	Kazı ve Restorasyon Çalışmaları İçin Fon Geliştirme Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Kazı ve restorasyon çalışmaları ile ilgili olarak; yeterli ödenek ve eleman tahsisinden kaynaklanan sıkıntılar nedeniyle sürekliliğin sağlanamaması en temel sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.</p> <p>Bu proje ile GAP Eylem Planında (2014-2018) belirtildiği üzere; kazı ve restorasyon konularının özel bütçeleme çalışmaları yapılacak ve yerel fonlar geliştirilecektir.</p> <p>Ayrıca kazı ve restorasyon çalışmaları ile ilgili olarak gerekli tanıtımlar yapılarak uluslar arası finans kuruluşları, özel sektör ve STK'dan mali destek sağlanması konuları araştırılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör, Karacadağ Kalkınma Ajansı
Çıktı	– Süreklilik arz eden kazı çalışmaları
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Kazı çalışmaları için geliştirilen özel bütçeler ve yerel fon miktarları – Özel sektör ve STK'lardan sağlanan mali destek miktarı

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-6
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak
Proje Adı	Harran Ulu Camii (Harran Üniversitesi), Harran Höyüğü, İçkale Kazı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Bu proje ile Harran Ulu Camii (Harran Üniversitesi), Harran Höyüğü, ve İçkale'de yapılması planlanan kazı çalışmaları detaylandırılacaktır. Bu kapsamda;</p> <p>Harran Ulu Camii (Harran Üniversitesi):</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2014 yılında yapılan kazılarda Harran Ulu Camii'nin doğusunda rastlanan sarnıcın detaylarının ortaya çıkarılması - Harran Üniversitesi arkeoloji bölümünün 2014 yılında yaptığı kazılarda Harran Ulu Camii'nin doğusunda bir hamam kalıntısına rastlanılmış olup, çalışmaların devam ettirilmesi - Harran Ulu Camii'nin kuzey doğusunda yer alan bazilika planlı kilise ve küçük cami kalıntısının ortaya çıkarılması (Lloyd-Brice, 1951) sağlanacaktır. <p>Ulu Cami Kemerleri:</p> <p>Ulu Cami'ye avludan giriş sağlayan kemerli kapıların yapılmakta olan rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin yardımıyla yeniden ayağa kaldırılması sağlanacaktır.</p> <p>Höyük'de yapılacak çalışmalar:</p> <p>Höyüğün kuzey-batısında basamaklı açmalar açılarak, höyüğün üstünden alt kısmına kadar uzanan tabakaların meydana çıkarılması sağlanacaktır. Elde edilecek arkeolojik veriler ışığında bu açmalar genişletilebilecektir. Bu çalışma neticesinde höyüğün dönemi ve eserleri tam olarak anlaşılacaktır. Höyüğün girişinde, dış etkenlerden korunacak şekilde ve mizansen hale getirilerek görsel, kabartmalı bir resim yapılacaktır.</p> <p>İçkale'de restorasyon çalışmaları:</p> <p>İçkale'nin kuzey, batı ve güneyinde restorasyon çalışmaları kısmen tamamlanmış olup, doğu ve güney doğu beden duvarları ile burçlarında da restorasyon çalışmaları devam ettirilecektir. İçkale'nin kazısı tamamlanıp, restitüsyonu yapıp, restorasyon projesi yenilenerek uygulanması sağlanacaktır. Kazı ve restorasyon çalışmalarından sonra, ziyaretçilerin zemin katını dahi gezebilecekleri İçkale 150 odasıyla ortaya çıkarılmış olacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıkları Bölge Koruma Kurulu
Destekleyen Kurum	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü
Çıktı	- Harran Ulu Camii (Harran Üniversitesi), Harran Höyüğü, İçkale kazı çalışması
Başarı Göstergeleri	- Kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan eser ve yapı sayısı

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA – T1/P1-7
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak
Proje Adı	Han-El Ba'rur Kervansarayı Kazı ve Restorasyon Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Han-El Ba'rur Kervansarayı "korunması gerekli kültür varlığı" olarak tescillenmiştir. Han-el Ba'rur, kareye yakın büyük bir avlu etrafındaki mekanlardan ve giriş kapısından oluşur. Avlunun doğu tarafındaki koridor şeklindeki mekanların büyük kısmı yıkık vaziyettedir. Güney cephesi kısmen yıkılmış, batı cephesi ise, yıkılmış olan güneybatı köşesi hariç sağlam durumdadır.</p> <p>Bu proje ile Han-El Ba'rur Kervansarayında temizlik ve kazı çalışması yapılarak, yıkılan duvar temelleri ve zemin döşemesi meydana çıkarılacaktır. Koruma kurulunun kabul ettiği ölçüde restorasyonu yapılarak, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü'ne götürülen aslan ve bakıcısının betimlendiği kabartmalı blok taşın mülajı yapılacak ve orijinal yerine konulacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> – Kazı ve temizlik çalışmaları tamamlanmış, yıkılan duvar temelleri ve zemin döşemesi meydana çıkarılmış Han-El Ba'rur Kervansarayı – mülajı yapılarak orijinal yerine konulan aslan ve bakıcısının betimlendiği kabartmalı blok taş
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Han-El Ba'rur Kervansarayı'nın yıkılan duvar temelleri ve zemin döşemesinin meydana çıkarılması – Aslan ve bakıcısının betimlendiği kabartmalı blok taşın mülajının yapılması ve orijinal yerine konulması

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA – T1/P1-8
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak
Proje Adı	Şuayip Şehri Örenyeri Kazı ve Restorasyon Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Şuayip Şehri Örenyeri'nde çok sayıdaki kaya mezarı üzerine kesme taşlardan yapılar inşa edilmiştir. Tamamı yıkılmış olan bu yapıların bazı duvar ve temel kalıntıları günümüze kadar gelebilmiştir.</p> <p>Şuayip Şehri Örenyeri'nde kamu mülkiyetinde olan küçük bir alan olsa da özel mülkiyet ağırlıktadır. Proje kapsamında bu alanlarda restorasyon çalışmaları yapılabilmesi için kamulaştırma dışında; mülkiyet bağı teşvik edilecek, özel mülkiyet sahiplerinin restorasyon çalışmalarına ve alan yönetimine dahil edilmesi sağlanacaktır.</p> <p>Bu proje ile Şuayipşehri Örenyeri'nde temizlik ve kazı çalışmaları ile araştırmalar yapılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	– Kazı ve temizlik çalışmaları tamamlanan Şuayipşehri
Başarı Göstergeleri	– Kazı ve temizlik çalışmalarının tamamlanması

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA – T1/P1-9
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak
Proje Adı	Soğmatar Örenyeri Kazı ve Restorasyon Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Soğmatar Örenyeri Yağmurlu Köyündedir. Köydeki höyüğü çevreleyen kuzey ve doğusundaki tepelerde 7 adet anıtsal mezar kalıntısı, köy içinde kayaya oyulmuş pognon salonu, diğer kaya mezarları, tapınak kalıntıları ve Musa kuyusu olarak adlandırılan ana kayaya oyulu bir kuyu bulunmaktadır</p> <p>Soğmatar Örenyeri'nde kamu mülkiyetinde olan küçük bir alan olsa da özel mülkiyet ağırlıktadır. Proje kapsamında bu alanlarda restorasyon çalışmaları yapılabilmesi için kamulaştırma dışında çözüm yolları da araştırılacaktır.</p> <p>Bu proje ile Soğmatar Örenyeri'nde arkeolojik kazı çalışmaları yapılacaktır. Anıt mezarların rölöveleri yapılarak, restorasyon projeleri hazırlanacaktır. Daha önce inşa edilen Turizm Danışma Binasının tadilatı yapılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> – Kazı ve temizlik çalışmaları tamamlanan Soğmatar – Rölöve ve restorasyon projeleri hazırlanan anıt mezarlar
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Kazı ve temizlik çalışmalarının tamamlanması – Anıt mezarların rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanması – Turizm Danışma Binasının tadilatının tamamlanması

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA – T1/P1-10
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak
Proje Adı	Çimdin Kale Kazı ve Restorasyon Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Çimdin Kale’de Şanlıurfa Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından 2012 yılında restorasyon amaçlı kazı çalışmaları yapılarak beden duvarları kısmen açığa çıkarılmıştır.</p> <p>Bu proje ile Çimdin Kale’de arkeolojik kazılar yapılacak ve kale içindeki yapılar meydana çıkarılarak, toprak altındaki kalıntılara görünürlük kazandırılacaktır.</p> <p>Kazı sonrası hazırlanacak projeler doğrultusunda koruma amaçlı restorasyon çalışmaları yapılacaktır. Arkeolojik kazıların devam ettirilmesi ve Oppenheim’in bahsettiği kitabe ve türbenin de ortaya çıkarılması sağlanacaktır.</p> <p>Ahır, kiler ve depo amaçlı kullanılan kaya mezarları ıslah edilerek turizme kazandırılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
Destekleyen Kurum	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> – Kazı çalışmaları tamamlanan Çimdin Kale – Koruma amaçlı restorasyon çalışmaları tamamlanan Çimdin Kale – Ortaya çıkarılan kitabe ve türbe (Oppenheim’in bahsettiği)
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Kazı çalışmalarının tamamlanması – Anıt mezarların rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanması – Oppenheim’in bahsettiği kitabe ve türbenin ortaya çıkarılması

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-11
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizmde kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak
Proje Adı	Kümbet Evler İçin Restorasyon Çalışmalarının Yapılması ve Turizm Amaçlı Kullanımlar İçin İşlev Kazandırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Kümbet evlerin konforlu olmaması nedeniyle modern hayata uyum sağlayamamıştır. Bu nedenle başta konut olarak tasarlanan ve yapılan bu yapılar zamanla terk edilerek depo-müştemilat ve ahır gibi amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönüşüm alanda konut amaçlı yapılan betonarme bina sayısının hızla artmasına, kümbet evlerin ise bakımsızlıktan ciddi hasar görmesine ve sayılarının hızla azalmasına neden olmuştur.</p> <p>Bazı yapılar Harran Kültür Evi olarak fonksiyon değişikliğine uğramıştır ve bu tür bir dönüşüm alanın korunabilmesi açısından olumlu bir gelişmedir. Harran'ın tarihini ve yaşam biçimini yansıtan bu kullanımlar turizm potansiyelini canlandıran önemli bir etkidir. Günümüzde Harran'a gelen turistlerin uğradıkları yerler arasında kültür evlerinin olduğu görülmektedir. Kültür Evleri alandaki diğer tarihi ve görsel değere sahip yapıların da fark edilebilirliğini sağlamaktadır.</p> <p>Bu kapsamda en son Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından geliştirilen "Harran Kümbet Ev Restorasyonu ve Butik Otel Dönüşüm Projesi" Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından Haziran 2015 tarihinde onaylanmıştır. Bu proje ile birlikte 5 adet kümbet ev kültür evine dönüştürülmüş olacaktır.</p> <p>Kümbet evlerin turizm amaçlı kullanımlara dönüştürülerek yaşatılmaları, kümbet evlerin yok olmalarını önlemek için olumlu bir gelişmedir. Ancak kümbet evlerin sadece kültür evi olarak değil turizm amaçlı başka kullanımlar (hediyeelik eşya, konaklama, kafe, sergi vb.) için de işlev kazandırılması doğru bir yaklaşım olacaktır.</p> <p>Bu proje ile kümbet evlerde yapılabilecek dönüşüm ve turizm amaçlı kullanımlar ele alınacak ve detaylı çalışmalar yapılacaktır. Restorasyonu yapılacak kümbet evlere Harran'da yaşamış ünlü kişi isimlerinin verilmesi, (Örneğin; El Battânî, Cabir Bin Hayyan, İbn-i Teymiye, Farabî vb.) yine proje çalışmaları kapsamında gerçekleştirilecektir.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör, Vakıflar Genel Müdürlüğü
Çıktı	– Turizm amaçlı kullanımlar için çeşitlendirilmiş ve işlev kazandırılmış kümbet evler
Başarı Göstergeleri	– 5 kümbet evin turizm amaçlı kullanımlar için dönüştürülmesi – İşlev kazandırılmış kümbet ev sayısı (kültür evi, müze, restoran, sergi salonu vb.)

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA - T1/P1-12
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak
Proje Adı	Kümbet Evlerin Yok Olmasının Önüne Geçilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Kümbet evlerin konforlu olmaması nedeniyle modern hayata uyum sağlayamamıştır. Bu nedenle başta konut olarak tasarlanan ve yapılan bu yapılar zamanla terk edilerek depo-müştemilat ve ahır gibi amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönüşüm alanda konut amaçlı yapılan betonarme bina sayısının hızla artmasına, kümbet evlerin ise bakımsızlıktan ciddi hasar görmesine ve sayılarının hızla azalmasına neden olmuştur.</p> <p>Kümbet evlerin korunması için farklı işlevler kazandırılması ve turizm amaçlı kullanılmaları olumlu gelişmelerdir. Ancak bu yeterli değildir ve tüm evleri kapsamamaktadır. Bu çalışmaların yanısıra daha bütüncül yaklaşımlara da ihtiyaç vardır.</p> <p>Bu proje ile mevcut kümbet evlerin tamamının korunması ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması için uluslararası kuruluşlar ile işbirliği içinde geniş ölçekli bir çalışma başlatılması sağlanacaktır. Böylece tek ev bazında yapılan çalışmalar tüm alandaki evlere yaygınlaştırılacak ve ziyaretçilerin hizmetine açılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler
Çıktı	– Mevcut sayıları ile korunan kümbet evler
Başarı Göstergeleri	– Kümbet evlerin tamamının korunması için çalışmaların başlatılması

Tematik Alan - 1	KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA – T1-P1-13
Politika	1. Kültürel değerler için koruma-kullanma dengesi gözetilerek bütüncül bir yaklaşımla plan oluşturulması
Hedef/ler	1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının korunarak turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak
Proje Adı	Bazda Mağaraları Restorasyon Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Bazda Mağaraları Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 25.05.2010 tarih ve 1159 sayılı kararı ile 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiştir.</p> <p>Bu proje ile taş ocağı içinde gezi güzergahının belirlenecektir. Taş ocağından taşların kesilme yöntemlerini içeren görsellerin olduğu levhalar hazırlanacak ve uygun yerlere asılacaktır. Taş ocağı içinde çatlayan bölümler taş dökülmelerini önlemek ve herhangi bir tehlike oluşturmaması için sağlanacaktır.</p> <p>Bölge’de Bazda Mağaralarına zarar verebilecek yeni taş ocaklarının açılması önleneyecektir.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, İŞKUR, Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör
Çıktı	– Restorasyon çalışmaları tamamlanan Bazda Mağaraları
Başarı Göstergeleri	– Restorasyon projelerinin hazırlanması

6.1.2. Ulaşılabilirlik, Fiziki ve Teknik Altyapı Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Turizm noktalarındaki ziyaretçi dolanımının sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 2 hedef için toplam 8 faaliyet alanı bulunmaktadır.

2. Turizm noktalarındaki ziyaretçi dolanımının sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi

2.1. Alanda “ziyaretçi dolanımının” kolaylaştırılması

2.1.1. Taşıt ulaşım güzergâhları ve otopark alanları belirlemek ve uygulama projelerini yapmak

2.1.2. Ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımı yapmak

2.1.3. Alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarını artırmak

2.1.4. Yaya, bisiklet, araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlamak

2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması

2.2.1. Harran ve bağlantı noktalarının su, katı atık ve atık su altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak

2.2.2. Harran ve bağlantı noktalarının enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerini hazırlamak/ güncellemek ve uygulamak

2.2.3. Kent içi ulaşım altyapı ve hizmet niteliğini artırmak

2.2.4. Şanlıurfa-Harran arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma ve ziyaretçi seferleri planlamak ve yürütmek

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 6 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI – T2/P2-1
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.1. Alanda “ziyaretçi dolanımının” kolaylaştırılması
İlgili Faaliyet/ler	2.1.1. Taşıt ulaşım güzergâhları ve otopark alanları belirlemek ve uygulama projelerini yapmak
Proje Adı	Taşıt Ulaşım Güzergâhları ve Otopark Alanlarının Belirlenmesi ve Uygulanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile mevcut planlama çalışmaları ile belirlenen ulaşım güzergâhları ve otopark alanlarında yapılacak uygulamaların, Yönetim Planı öncelikleri ile uyumlu olacak şekilde gerçekleştirilmesi sağlanarak, ziyaretçi dolanımı kolaylaştırılacaktır.</p> <p>Özel otomobil ve gezi otobüsleri ile gelen ziyaretçiler için otopark alanları Harran kent girişinde ve kentin rahat ve huzurunu bozmayacak şekilde tasarlanmış, yeterli sayıda ve gezi güzergâhları üzerinde belirlenecek noktalarda çözümlenecektir. Bu otoparklar yürüyüş güzergâhlarının başlangıç noktalarında ve gününbirlik alışveriş noktalarına yakın alanlarda yer alacaktır.</p> <p>Ayrıca Şuayipşehri Örenyeri yakınında, I. Derece Arkeolojik Sit Alanı'nın dışında, yolun batısında ziyaretçiler için otopark alanı belirlenecek ve uygulanacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, Karacadağ Kalkınma Ajansı
Tahmini Süre	Kısa Vade (2 yıl)
Kaynaklar	Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, STK'lar
Çıktı	Taşıt ulaşım güzergâhları ve otopark alanları
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Etkin işleyen ulaşım güzergâhları, – Yeterli ve standartlara uygun olarak yapılmış otopark uygulamaları

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI – T2/P2-2
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.1. Alanda “ziyaretçi dolanımının” kolaylaştırılması
İlgili Faaliyet/ler	2.1.2. Ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımı yapmak 2.1.4. Yaya, bisiklet, araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlamak
Proje Adı	Yayalar ve Bisikletler için Ulaşım Ağı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile ziyaretçilerin alandaki önemli turizm noktalarına ve sunulan hizmetlere kolayca erişimlerinin sağlanarak alanla olan etkileşimlerini artıracak, alanda yaya olarak ve bisikletle rahatça dolaşıp daha uzun zaman geçirmelerini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır. Gezi güzergâhları ve otoparklarla birlikte yürüyüş ve bisiklet yollarının tespiti ve projelendirme çalışması; bekleme ve seyir alanları düzenlenmesi; kent içi yaya odaklı ulaşım ağı tasarımı çalışmaları yapılacak ve uygulanacaktır. Yaya ve bisiklet yolları güzergahları belirlenip uygulandıktan sonra yaya ve bisiklet yolları araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlanarak işaretlenecektir.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB
Destekleyen Kurum	Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı
Tahmini Süre	Kısa Vade (2 yıl)
Kaynaklar	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, STK, Karacadağ Kalkınma Ajansı
Çıktı	Yaya ve bisiklet ağları
Başarı Göstergeleri	Harran’da etkin çalışan yaya ve bisiklet ağı sistemi

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI - T2/P2-3
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.1. Alanda “ziyaretçi dolanımının” kolaylaştırılması
İlgili Faaliyet/ler	2.1.3. Alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarını artırmak
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarında Dezavantajlı Grupların Erişim Olanaklarının Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile engelli ve yaşlı ziyaretçilerin ve yerleşim alanı içi ve dışı güzergâhlarda sağlıklı ve güvenli gezinebilmelerini sağlayacak uygulamalar yapılacaktır.</p> <p>Bu kapsamda, engelli erişim haritaları hazırlanacak, uygun ve gerekli noktalarda (engelli, yaşlı, vb. için) rampa ve asansör inşa edilecek, yaya ve taşıt güzergâhlarında sinyalizasyon çalışmaları gerçekleştirilecektir.</p>
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi, STK, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Çıktı	Dezavantajlı guruplar için sorunsuz çalışan ulaşım sistemi
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Engelli erişim haritaları ve işaretleri – Engelli rampa ve asansörleri – Engelliler için sinyalizasyon sisteminin kurulması

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI – T2/P2-4
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	2.2.1. Harran ve bağlantı noktalarının su, katı atık ve atık su altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktaları Su, Katı Atık ve Atık Su Altyapı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Harran ve bağlantı noktalarında mevcut su ve atık su altyapı durumu gözden geçirilerek, tamirat-tadilat, projelendirme, inşa faaliyetleri gerçekleştirilecektir.</p> <p>Yapay/ekilmiş sulak alan arıtımı, yeniden kullanım gibi bütünleşik su ve atık su yönetimi yaklaşımları değerlendirilecektir.</p> <p>Harran İlçe merkezindeki çevresel kirlilik ile birlikte sağlık ve hijyen sorunlarının çözülmesi için de gerekli tedbirler alınacaktır.</p> <p>Katı atık ve hayvan gübrelerinin gelişi güzel atılması önlenerek, atık yönetimi sistemi kurularak, düzenli çöp toplama noktaları belirlenecek, yeterli sayı ve büyüklükte çöp konteynırları yerleştirilecektir.</p>
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB
Destekleyen Kurum	İller Bankası A.Ş., Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, İller Bankası A.Ş.
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> – Su ve atık su altyapısı tamamlanmış Harran ve bağlantı noktaları – Düzenli çöp toplama sistemi kurulmuş Harran ve bağlantı noktaları
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Yerleştirilen çöp konteynırı sayısı – Uygulanan su ve atık su projesi sayısı – Uygulanan katı atık yönetim planı sayısı

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI – T2/P2-5
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	2.2.2. Harran ve bağlantı noktalarının enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktaları Enerji, Aydınlatma ve İletişim Altyapı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Harran ve bağlantı noktalarında mevcut enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı durumu gözden geçirilerek, tamirat-tadilat, projelendirme, inşaa faaliyetleri gerçekleştirilecektir</p> <p>Bu kapsamda, güneş panelleri, biyogaz, vb. yenilenebilir enerji uygulamaları teşvik edilecektir. Enerji verimli ürün ve LED aydınlatma kullanımı, tesislerin bütünleşik enerji yönetim uygulamalarının geliştirilmesi vb. uygulamalar öncelikli olarak değerlendirilecektir.</p> <p>Aşağıda sıralanan yerler öncelikle ışıklandırılarak geceleri de turizmin hizmetine sunulacaktır;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Harran kent merkezi ana caddesi, – Harran İlçe merkezinde yer alan Harran Üniversitesi, yerleşkesindeki rasathane, – Bazda Mağaralarının Karanlık galerileri, – Hayat-El Harrani Camii yerleşkesi, – Harran Kümbet Evlerinin bulunduğu bir yerleşke
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, (TEDAŞ, TEİAŞ)
Destekleyen Kurum	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İller Bankası A.Ş.
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi, İller Bankası A.Ş.
Çıktı	– Verimli Enerji kullanımı yaygınlaşmış Harran ve Bağlantı noktaları
Başarı Göstergeleri	– Yenilenebilir ve verimli enerji kullanımındaki artış – Öncelikli alanların aydınlatılması

Tematik Alan - 2	ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI - T2/P2-6
Politika	2. Turizm noktalarındaki “ziyaretçi dolanımının” sağlanması, ulaşım ve fiziki altyapının iyileştirilmesi
Hedef/ler	2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	2.2.3. Kent içi ulaşım altyapı ve hizmet niteliğini artırmak 2.2.4. Şanlıurfa-Harran arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma ve ziyaretçi seferleri planlamak ve yürütmek
Proje Adı	Kent İçi Ulaşım Altyapı Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile Harran ve bağlantı noktalarında toplu taşıma olanakları geliştirilecek, ziyaretçi seferleri, altyapı ve hizmet kapsam ve niteliği artırılacaktır. Harran İlçesi’nden; Han-el Ba’rur, Şuayb Şehri, Soğmatar’ a giderken 10. km’deki çatallı yol kavşağına yön tabelası yerleştirilecektir. Bu kavşaktan Şanlıurfa yoluna kadar olan mevcut yolların yapımının tamamlanması sağlanacaktır. Bu yol yapılırken arkeolojik kazıları devam eden Betik, Kızlar Sarayı ve Çimdin Kale yolunun da yapılması sağlanacaktır. Bu çalışma yapılırken yöre halkının arazi sulaması yaparken yola zarar vereceği göz önüne alınarak gerekli tedbirler alınacaktır.
Sorumlu Kurum	Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karayolları Gn. Md., İller Bankası A.Ş.
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi, İller Bankası A.Ş.
Çıktı	– Sefer sayıları artmış toplu taşıma hizmeti – Yolu tamamlanmış Çimdin Kale – Tabelaları yerleştirilmiş çatallı yol kavşağı
Başarı Göstergeleri	– Çimdin Kale yolunun tamamlanması – Toplu taşımda artan sefer sayısı – Yön levhalarının yerleştirilmesi

6.1.3. Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 5 hedef için toplam 20 faaliyet alanı bulunmaktadır.

3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması

3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Harran ve bağlantı noktalarının markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi

3.1.1. Harran ve bağlantı noktalarının turizm potansiyellerini belirlemek

3.1.2. Harran ve bağlantı noktalarının turizm ürünlerini belirlemek

3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması

3.2.1. Somut olmayan kültürel miras envanter çalışması yapmak ve güncellemek

3.2.2. Alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek

3.3. Harran ve bağlantı noktalarının oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması

3.3.1. Alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı hazırlamak

3.3.2. Alana özel görsel-işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlamak, hazırlanmasını desteklemek ve yaymak

3.3.3. Alanın doğa turizmi internet portalını ve mobil uygulamasını hazırlamak ve yaygınlaştırmak

3.3.4. Turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünleri belirlemek, üretimini desteklemek ve markalaştırma çalışmalarını yapmak.

3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi

3.4.1. Harran ve bağlantı noktaları tanıtım ve iletişim stratejisini hazırlamak

3.4.2. Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takvimi hazırlamak ve etkinlikleri düzenlemek

3.4.3. Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlemek

3.4.4. Geleneksel yaşam faaliyetlerini ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirmek, paylaşmak ve “deneysel tecrübe atölyeleri” kurmak

3.4.5. Doğa yürüyüş ve bisiklet gezileri, binicilik etkinlikleri düzenlemek

3.4.6. Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlemek ve Harran'ın tanıtımı amacıyla ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmak

3.4.7. Tanıtım gönüllüleri programını kurmak

3.4.8. Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlemek

3.4.9. Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına dahil olmak

3.4.10. UNESCO başvuru dosyasını hazırlamak ve başvuru yapmak

3.5. Harran ve bağlantı noktalarının gezi güzergâhlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi

3.5.1. Harran ve bağlantı noktalarının turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesini sağlamak

3.5.2. İpek yolunun Harran bağlantısının canlandırılması çalışmalarını yürütmek

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 9 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA – T3/P3-1
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Harran ve bağlantı noktalarının markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.1.1. Harran ve bağlantı noktalarının turizm potansiyellerini belirlemek
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarında Turizm Potansiyellerinin Belirlenmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Harran ve bağlantı noktalarının turizm potansiyelleri farklı turizm türleri açısından kapsamlı olarak araştırılacak ve basılı hale getirilecektir.</p> <p>Tarih ve kültür turizmi olanakları tespit çalışması; Tarih ve kültür turizmi, sanat eserlerinin, tarihi yapıların, antik kentler gibi eski uygarlıklara ilişkin kalıntıların görülmesi ve yöre kültürünün incelenmesi amacıyla yapılan faaliyetlerdir. Harran ve bağlantı noktaları sahip oldukları tarihi ve kültürel değerler sebebiyle “tarih ve kültür turizm potansiyeli” oldukça yüksektir. Bu kapsamda, Harran ve bağlantı noktalarındaki tarih ve kültür turizmi için değerlendirilebilecek mevcutta bilinen, potansiyel taşıyan ve marka değeri olabilecek alanlar ziyaret olanakları ve ziyaretçi sayısının artırılmasına yönelik olarak kapsamlı olarak incelenecektir:</p> <p>Öncelikle incelecek ve marka değeri olabilecek alanlar;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Özgün mimarisinin olması (konik kubbeli kümbet evlerin olması) - Tarihsel olarak özgün bir kimliğe sahip olması - Dünya’da ilk üniversitenin Harran’da yer alması - Harran’da tarihte ünlü alimlerin yetişmiş olması - İlk gökbilimi çalışmalarının Harran’da yapılmış olması - Atomun Harran’da kanıtlanmış olmasıdır. <p>Doğa turizmi olanakları tespit çalışması; Doğa Turizmi, belirli bir bölgede yetişen bitki ve hayvan çeşitlerinin, görsel peyzaj değerlerinin ve mağara, vadi gibi doğal oluşumların görülebilmesi, incelenmesi için gerçekleştirilen gezi, yürüyüş, fotoğrafçılık, kamping gibi etkinlikleri de kapsayan faaliyetlerdir. Bu kapsamda Harran’ın kuzey doğusunda yer alan Tek Tek Dağları başlı başına bir çekim noktasıdır. Ayrıca, Harran Ovası, Harran Harabeleri Önemli Doğa Alanı ve mağaralar da önemli doğa turizmi alanları olup turizm açısından değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.</p> <p>İnanç turizmi olanakları tespit çalışması; İnanç turizmi, dini açıdan kutsal sayılan ya da önemli görülen mekânları görmek ve/veya ibadet etmek için yapılan faaliyetlerdir. Mevcut arkeolojik veriler ışığında Harran’ın tarihi Kalkolitik döneme kadar uzanmaktadır. Pagan dönemine ait tapınaklar, Harran Ulu Camii ve peygamberlerin yaşadığı varsayılan mekanlar eşsiz bir açık hava müzesi özelliğine sahiptir. Ayrıca, Soğmatar, Sin Tapınakları, Şuayip Şehri, Hz. Yakup Kuyusu, Ulu Cami, Hayati Harrani Camii öncelikli olarak ele alınacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Karacadağ Kalkınma Ajansı
Tahmini Süre	Kısa Vade (2 yıl)
Kaynaklar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Karacadağ Kalkınma Ajansı
Çıktı	Harran ve Bağlantı Noktalarında Turizm Potansiyelleri Kitabı/Broşürü
Başarı Göstergeleri	Farklı turizm türleri için farklı dillerde basılı kitap ve broşür sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA – T3/P3-2
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Harran ve bağlantı noktalarının markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.1.2. Harran ve bağlantı noktalarının turizm ürünlerini belirlemek
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarında Turizm Ürünlerinin Belirlenmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Harran ve bağlantı noktalarında yer alan Harran'ın tanıtım ve markalaşmasında kullanılacak özgün değerleri detaylı olarak incelenerek turizm ürününe dönüştürülecek ve basılı hale getirilecektir. Bu değerler aşağıda sıralanmaktadır:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Konik kubbeli kümbet evleri, – Anadolu'nun en eski, en büyük ve en zengin taş süslemeli camisi olma özelliğine sahip Emevi döneminden kalma Harran Ulu Camii (İlk İslam Üniversitesi) – Neolitik döneme kadar inen höyüğü – İçkalesi ve surları – Şeyh Yahya Hayat el-Harrani Hazretleri'nin türbesi – Çimdin Kale – Senem Mağarası – Soğmatar Antik Kenti – Şuayb Şehri kalıntıları, – Han-el Ba'rur Kervansarayı, – Bazda Mağarası – Somut Olmayan Kültürel Değerler (Örn. Yöresel kıyafetler, dövme vs.) <p>Bunlarla birlikte ilk gökbilimi çalışmalarının Harran'da yapılmış olması, Harran'ın Ay Tanrısı'nın kült merkezi olma özelliği ön plana çıkarılacaktır. İnsanoğlunun binlerce yıl öncesinden fark ettiği ayın döngüsü içinde hilalin, dolunay'ın ilk görünümü, ay tutulmalarının çıplak gözle bile en iyi izlendiği yer olma özelliği kullanılarak turizm açısından değerlendirilecektir.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	Kısa Vade (2 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	Harran ve Bağlantı Noktalarında Turizm Ürünleri Kitabı
Başarı Göstergeleri	Turizm Ürünü Haline Getirilen Değer Sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-3
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	3.2.1. Somut olmayan kültürel miras envanter çalışması yapmak ve güncellemek
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarında Somut Olmayan Kültürel Miras Envanterinin Çıkarılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Harran ve bağlantı noktalarında somut olmayan kültürel miras değerleri konusunda kapsamlı bir envanter çalışması yapılacak basılı hale getirilecektir. Envanter düzenli olarak güncellenecek ve envanterde yer alan somut olmayan kültürel miras değerleri tanıtım ve markalaşma çalışmalarında kullanılmak üzere detaylandırılacaktır.</p> <p>Bu kapsamda, “Yöresel Kıyafetler”den puşi ve aba dışındaki kıyafetler, “El Sanatları”ndan üzerlik ve mırza takımı dışındaki sanatlar, “Yöresel Ezgiler”den henüz yaygın olarak bilinmeyen ezgiler, “Yöresel Yemekler”den mevcut yemekler dışında yokolmaya yüz tutmuş yemekler ve “Dövme” çeşitleri konusunda detaylı çalışmalar yapılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Kısa Vade (2 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	Somut olmayan kültürel miras envanteri
Başarı Göstergeleri	Somut olmayan kültürel miras envanter kitapçığı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-4
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması
İlgili Faaliyet/ler	3.2.2. Alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarındaki Kültürel Değerlerin Öyküleştirilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile Harran ve bağlantı noktalarına özgü sözlü edebiyat ve sözlü tarih ürünleri belirlenecek, derlenmesi ve tanıtım ürünü olarak basılı hale getirilmesi sağlanacaktır.</p> <p>Bu kapsamda yerel destanlar, öyküler, “yaşlı” Harranlıların deneyimlerinden yararlanılarak kayıt altına alınacaktır. Döğme ve Mırra kültürü, Hz. Yakup kuyusu öyküsü, Hz. Sara evlilik hikâyesi, vb. konular bu kapsamda değerlendirilecektir.</p>
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	Kısa Vade (2 yıl)
Kaynaklar	Harran Belediyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı
Çıktı	Kültürel Değerlerin Öykü Kitabı
Başarı Göstergeleri	Öyküleştirilen tarihsel olay ve kültürel değer sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-5
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.3. Harran ve bağlantı noktalarının oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması
İlgili Faaliyet/ler	3.3.1. Alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı hazırlamak 3.3.2. Alana özel görsel-işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlamak, hazırlanmasını desteklemek ve yaymak 3.3.3. Alanın turizm internet portalını ve mobil uygulamasını hazırlamak ve yaygınlaştırmak 3.3.4. Turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünleri belirlemek, üretimini desteklemek ve markalaştırma çalışmalarını yapmak.
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarındaki Marka Değerlerinin Görünürlüğünün Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile alanda yer alan marka değerlerin etkin tanıtımı ve görünürlüğünün artırılması için aşağıda sıralanan faaliyetler gerçekleştirilecektir. 3.3.1. Tanıtım etkinlik ve ürünlerinde kullanılacak alana özgü logo ve kurumsal kimlik tasarımı yapılacaktır. Bu kapsamda, ulusal ya da uluslararası katılımlı bir logo tasarım yarışmasının açılması öngörülmektedir. Uluslararası bir yarışma olması durumunda ekipte yerli tasarımcıların bulunması şartı olacaktır. Logo tasarımında; dünyanın ilk üniversitesi, kümbet evler ve bereketli topraklar simgelerinin, renk olarak da sarı, kahverengi ve tonlarının kullanılmasına özen gösterilecektir. 3.3.2. Alanın bölgesel, ulusal ve küresel ölçekte tanıtımının sağlanması amacıyla yazılı ve görsel tanıtım ürünleri hazırlanacak, basın-yayın araç ve olanakları kullanılarak bu ürünlerin yayımı gerçekleştirilecektir. Harran Belediyesi tarafından tanıtım filmi hazırlanmasının, dizi ve film çekimlerinde yönetim planı hedeflerine, yörenin sosyo-kültürel yapısına ve tanıtım ilkelerine aykırı bir çerçeve belirlenmemesi için alan Başkanlığı'nın yönetmenlerle irtibata geçerek bilgilendirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Turizm amaçlı gelen ve alanda düzenlenen çeşitli etkinliklere (şenlik, sanatsal etkinlik, vs.) katılan ziyaretçilere hediye etmek amacıyla, alanın özgünlüklerini vurgulayan tanıtım ürünleri hazırlanacak ve sunulacaktır. Örneğin Harran Ulucami-Üniversite alanında tanıtım konferanslarına katılan ziyaretçilere sembolik olarak, "Harran dünyanın ilk üniversitesi diploması", "üzerlik", vs. verilmesi, yerel kıyafetler, döğme , mırra, vs. tanıtım amaçlı kullanılmaları sağlanacaktır. 3.3.3. GAP BKİ tarafından hazırlanan tanıtım portalı ile de eşgüdüm içinde, Harran ve bağlantı noktalarının tanıtımına ve yöre halkının bilgilendirilmesine yönelik içeriklerin hazırlanarak, paylaşılacağı internet sayfası ve sosyal medya çalışmaları yürütülerek güncellenecektir. 3.3.4. Alanın sahip olduğu kültürel ve tarihsel özgünlükleri yansıtan, geleneksel ve tarihsel olarak yöreye ait ya da yörede yaygın olarak kullanılan kültürel ve tarımsal ürünler belirlenerek desteklenecek üretim, sunum ve pazarlama altyapısı kurulacaktır. Bu kapsamda, kültürel ve tarımsal marka ürünler belirlenerek, ürün tescil, coğrafi işaret, markalaştırma vb. çalışmalar gerçekleştirilecektir.
Sorumlu Kurum	GAP BKİ, Harran Belediyesi

Destekleyen Kurum	İl Kùltür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	Alana özel logo, internet portalı, tanıtıcı filmler, hediyeelik ürünler, kültürel ve tarımsal ürünler
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none">- Yerel kurum ve kuruluşlar tarafından logo ve kurumsal kimliğin yaygın kullanımı- Üretilen görsel yayın ve tanıtıcı film sayısı- İnternet portalını ziyaret eden kullanıcı sayısı,- Tasarlanan ve üretilen hediyeelik ürün sayısı,- Belirlenen ve tescili yapılan, coğrafi işareti alınan tarımsal marka ürün sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-6
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.4.1. Harran ve bağlantı noktaları tanıtım ve iletişim stratejisini hazırlamak 3.4.2. Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takvimi hazırlamak ve etkinlikleri düzenlemek
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktaları İçin Tanıtım ve İletişim Stratejisinin Hazırlanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>3.4.1. Proje ile Harran ve bağlantı noktalarının bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde tanıtım ve markalaşmasını sağlayacak alan tanıtım ve iletişim stratejisi ve uygulama planı hazırlanacak, hedef grup ve faaliyetlere özgü, etkili tanıtım sloganları oluşturulacaktır.</p> <p>3.4.2. Harran ve bağlantı noktalarının özgün niteliklerini öne çıkaracak gelenekselleşmiş ve/veya desteklenecek etkinlikleri belirlenecektir. Bu kapsamda, Harran ve bağlantı noktalarının sahip olduğu özgün tarihsel, kültürel, doğal, arkeolojik nitelikler ile yöre halkının güncel ihtiyaçları göz önünde bulundurulacaktır.</p> <p>Tanıtım etkinliklerinin eşgüdümünün sağlanması ve etkisinin artırılması amacıyla, yörede düzenlenen diğer etkinlikler de dikkate alınarak yıllık etkinlik takvimi hazırlanacak ve düzenli olarak güncellenecektir.</p> <p>Gece konaklamasına imkân verecek şekilde, "Harran Haftası" gibi uzun süreli-dönemsel etkinlikler düzenlenecektir.</p> <p>Bölgesel ölçekte düzenlenen etkinliklerde Harran ve bağlantı noktalarının temsili sağlanacak, özel oturum ve sunumlar düzenlenecektir.</p> <p>Tanıtım ve markalaşma sürecine görsel ve işitsel malzeme üretimi bakımından katkı ve destek sağlayacak kısa film, fotoğraf atölyeleri ve foto safari vb. yarışma etkinlikleri düzenlenecektir.</p> <p>Üniversitelerin ilgili bölümleriyle işbirliği kurularak yaz okulları düzenlenecektir. Elde edilen veri ve çalışma sonuçları Şanlıurfa ve Harran'da sergilenecek, alanın bilimsel araştırma ve yaz okulları gibi dönemsel öğrenci etkinlikleri yolu ile gençlik ve yükseköğretim kurumlarında tanınırlığı sağlanacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	Kısa Vade (2 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> - Harran ve bağlantı noktaları tanıtım ve iletişim stratejisi - Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takvimi
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> - Tanıtım ve iletişim stratejisinin uygulanması - Gerçekleştirilen etkinlik sayısı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-7
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.4.3. Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlemek 3.4.4. Geleneksel yaşam faaliyetlerini ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirmek, paylaşmak ve “deneysel tecrübe atölyeleri” kurmak 3.4.5. Doğa yürüyüş ve bisiklet gezileri, binicilik etkinlikleri düzenlemek 3.4.8. Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlemek
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarının Tanıtılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	3.4.3. Harran ve bağlantı noktalarının bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde tanıtım ve markalaşmasını sağlamak amacıyla, tanıtım ve iletişim stratejisi ve basın gündemi dikkate alınarak, özellikle kültür, doğa, gezi konularında çalışan muhabir ve yazarların belirli dönemlerde Harran’ı ziyaret etmeleri ve basında bu gezilerin paylaşımları sağlanacaktır. 3.4.4. Ziyaretçilerin alanın yaşam kültürü, gelenek, örf ve adetlerini kısa süreli de olsa deneyimlemesini sağlayacak ortamlar oluşturulacak, yöre halkının gündelik faaliyetlerini ziyaretçilerin birlikte yapması sağlanacaktır. Bu faaliyetler için bazı örnekler aşağıda verilmektedir: – Ziyaretçilerin yerel kıyafetler giyerek, halkoyunları gibi toplu etkinliklere katılım sağlamaları, – Yöreye özgü faaliyetlerin tanıtımı ve ziyaretçilerle birlikte üretimin yapılması amacıyla atölyeler kurulması ve bu atölyelerde etkinliklerin düzenlenmesi, – Ziyaretçileri kümbet ev yapım sürecine dahil etmek, taş dizmek, sıva yapmak vb. – Tarımsal faaliyetler, ekim, hasat vb. faaliyetlere ziyaretçilerin katılmasını sağlamak. 3.4.5. Harran ve bağlantı noktalarında belirlenen güzergâhlarda programlı olarak yürüyüşler, bisiklet turları binicilik etkinlikleri düzenlenecektir. 3.4.8. Alanda ve bölgede yürütülecek tanıtım ve markalaşma faaliyetlerinin ülke çapına yaygınlaştırılması, mali ve teknik ihtiyaçlarının karşılanması, gönüllü destekçi sayısının artırılması amaçlı kampanyalar düzenlenecektir. Harranlı iş adamlarının da dahil olduğu tanıtım ve Harran destek fonu çalışmaları yapılacaktır.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	– Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takvimi
Başarı Göstergeleri	– Gerçekleştirilen etkinlik sayısı – Katılımcı kişi ve kuruluş sayısı – Düzenlenen kampanya sayısı ve sağlanan mali/ayni destek miktarı

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-8
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.4.6. Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlemek ve Harran'ın tanıtımı amacıyla ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmak 3.4.7. Tanıtım gönüllüleri programını kurmak 3.4.9. Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına dahil olmak 3.4.10. UNESCO başvuru dosyasını hazırlamak ve başvuru yapmak
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarının Uluslararası Ağlara Dahil Edilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	3.4.6. Alanın sahip olduğu kültürel ve doğal değerlerin öne çıkarılacağı etkinliklerle bütünleştirilmiş bilimsel toplantılar, şenlikler, astronomi, buğday, bilim festivali, alanda yürütülen eğitim faaliyetlerini de destekleyecek ulusal ve uluslararası atölye çalışmaları düzenlenecektir. Tanıtım ve markalaşma sürecine ulusal ve uluslararası ölçekte, özellikle tanınırlık bakımından katkı ve destek sağlayacak başta fuarlar ve bilimsel etkinlikler olmak üzere ilgili etkinlikler takip edilecek ve katılım sağlanacaktır. 3.4.7. Tanıtım ve markalaşma sürecine gönüllü destek ve katkı sağlayacak kişi, kurum ve kuruluşlara yönelik bilgilendirme, tanıtım, ziyaret programları hazırlanacak ve etkinliklere gönüllülerin etkin katkı ve katılımı sağlanacaktır. 3.4.9. Tanıtım ve markalaşma sürecine uluslararası tanınırlık bakımından katkı ve destek sağlayacak çeşitli oluşum ve girişimlere üyelik süreci başlatılacak, etkin katkı ve katılım sağlanacaktır. Yavaş gıda (slowfood), sakin kentler, dünya tarihi kentler birliği, TA-TU-TA, vs. üyelikleri ile Harran ile kardeş şehir olan İtalya'nın Alberobello arasındaki işbirliği güçlendirilecektir. 3.4.10. Harran 2000 yılında UNESCO Dünya Miras Geçici Listesine dahil edilmiştir. Bu kapsamda, Harran ve bağlantı noktalarının asıl listeye dahil edilmesi için gerekli çalışmalar yapılacak resmi başvuru işlemleri gerçekleştirilecektir.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	– Tanıtım amaçlı düzenlenen uluslararası toplantılar – Harran'ın UNESCO Dünya Miras Listesi için Başvuru Dosyası
Başarı Göstergeleri	– Katılım sağlanan etkinlik ve toplantı sayısı – Yeni üye olunan girişim sayısı – Gönüllü programına dahil olan kişi sayısı – Gönüllüler tarafından desteklenen/düzenlenen etkinlik sayısı – Harran'ın UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmesi

Tematik Alan - 3	TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA - T3/P3-9
Politika	3. Alanın kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması ve markalaştırılması
Hedef/ler	3.5. Harran ve bağlantı noktalarının gezi güzergâhlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	3.5.1. Harran ve bağlantı noktalarının turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesini sağlamak 3.5.2. İpek yolunun Harran bağlantısının canlandırılması çalışmalarını yürütmek
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarının Mevcut Gezi Programlarına Dahil Edilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	3.5.1. Özellikle GAP Bölgesi gezi programlarında Harran ve bağlantı noktalarının güzergâhta yer alması için girişimlerde bulunulacaktır. Gezi programında Harran'ın, öğlen yemek molası ve uzun süreli dinlenme noktası olarak planlanması için girişimlerde bulunulacaktır. 3.5.2. Tarihi İpek Yolu'nun Harran güzergâhına ilişkin tarihi bilgi ve belgelerin derlenmesi, güzergâhın gezi ve tanıtım faaliyetlerinde vurgulanması ve gezi güzergâhlarına eklenmesi için çalışmalar yürütülecektir.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Özel Sektör
Çıktı	– GAP Bölgesi gezi programlarında düzenlenen gezilerde Harran'ın yer alması – Tarihi İpek Yolu'nun Harran güzergâhına ilişkin hazırlanan araştırma raporu
Başarı Göstergeleri	– GAP Bölgesi tur programlarına Harran'ın dahil edilmesi – Harran'a gelen tur sayısındaki artış

6.1.4. Turizm Hizmet Altyapısı ve Etkin Ziyaretçi Yönetimi Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 3 hedef için toplam 12 faaliyet alanı bulunmaktadır.

4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması

4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi

- 4.1.1. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. hizmet tesislerinin kullanımı, onarımı ve işletimine yönelik ilkeleri belirlemek
- 4.1.2. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi, wc. vb. tesisleri yerel özgünlükleri öne çıkaracak şekilde düzenlemek
- 4.1.3. Harran ve Bağlantı noktalarında ev pansiyonculuğu uygulamalarını geliştirmek

4.2. Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması

- 4.2.1. Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimler düzenlemek
- 4.2.2. Belgeli ve nitelikli yerel rehberler yetiştirmek
- 4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek
- 4.2.4. İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlamak

4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması

- 4.3.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir “ziyaretçi yönetim planı” hazırlamak.
- 4.3.2. Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasını sağlamak
- 4.3.3. Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmaları yapmak ve sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planını güncellemek
- 4.3.4. Harran’a gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak
- 4.3.5. Ziyaretçiler için Harran’da günışığına çıkarılan hem kültürel eserleri hem de somut olmayan kültürel değerleri sergileyecek bir kent müzesi kurmak

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 5 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ – T4/P4-1
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	4.1.1. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. hizmet tesislerinin kullanımı, onarımı ve işletimine yönelik ilkeleri belirlemek
Proje Adı	Harran'da ve Bağlantı Noktalarındaki Turizm İşletmelerine Yönelik İlkelerin Belirlenmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile hizmet kalitesi yöreye özgü koşul ve ihtiyaçlarla birlikte ulusal ve uluslararası standartlarla uyumlu hale getirilecektir. Tanıtımın doğru bilgi ve yöntemlerle yapılmasını, ziyaretçilere yüksek standart ve nitelikte hizmet sağlanmasını (fiyat, kalite vb.), işletme sahipleri ve çalışanlarının ziyaretçilere karşı tutum ve davranışlarını belirleyen bir ilkeler dizgesi hazırlanacak ve basılacaktır.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	– Turizm İşletmelerine Yönelik İlkeler Kitabı
Başarı Göstergeleri	– Turizm hizmet kalitesini belirlenen ilkelerle uyumlu hale getiren işletme sayısı

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4/P4-2
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	4.1.2. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi, wc. vb. tesisleri yerel özgünlükleri öne çıkaracak şekilde düzenlemek 4.1.3. Harran ve bağlantı noktalarında ev pansiyonculuğu uygulamalarını geliştirmek
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktalarının Turizm Hizmet Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	4.1.2. Öncelikle Harran ve bağlantı noktalarında yer alan yapıların mimari yapıları, işlevleri vb. yerel özgünlükleri belirlenerek, uygun olanlar pansiyon, restoran, sergi salonu vb. olarak düzenlenecek ve kullanıma açılacaktır. Bu çalışmada kümbet evlerinin mimari çizgileri esas alınacaktır. Günübirlik alışveriş noktalarının otoparklara yakın yerlere kurulması sağlanacaktır. Harran iç kaledeki otopark alanının bir bölümünde, ilçe halkının ev ekonomisine ve turizm ekonomisine katkı sağlamak üzere yaptığı üzerlik vb. gibi hediyelik eşyalara yönelik "Satış Stantları" kurulacaktır. Yöresel ürünlerin Harran ve bağlantı noktaları arasında yol boyunca satışına imkan verecek satış ünitelerinin yerleştirilmesi ve böylece yerel halk ile ziyaretçiler arasında bir etkileşim kurulmasına katkı sağlanacaktır. Harran İlçe merkezi içerisinde yer alan Hayat el-Harrani Hazretleri ve diğer tarihi ve kültürel yerleşkelerde bulunan lavabo ve tuvaletler hijyenik olmayıp kullanılamaz durumdadır. Bu yerleşkelerde engelliler düşünülmemiştir. Söz konusu lavabo ve tuvaletlerin bakım-onarımları yapılarak "Temiz Tuvalet Kampanyası" adı altında eğitimler, broşürler, kısa metrajlı filmler hazırlanarak çocuklar için okullarda, yerel halk ve esnafa yönelik toplantı salonlarında eğitimlerin verilmesi sağlanacaktır. Engellilere yönelik, ören yerlerindeki ve ilçe merkezlerindeki engelli rampalarının eğimleri %8 olmalıdır. Bu kapsamda Harran ve bağlantı noktalarında da lavabo ve tuvaletler ile kaldırımların bu amaca yönelik hizmet vermeleri sağlanacaktır. 4.1.3. Proje ile ev pansiyonculuğu yapmak isteyen ev sahipleri ile bu amaca uygun evler tespit edilecektir. Ev pansiyonculuğu yapmak isteyen girişimcilere, pansiyon işletmeciliği ve evlerin pansiyon olarak tasarlanıp işlev kazandırılması konularında gerekli eğitimler verilecektir.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Özel Sektör
Çıktı	– Turizm hizmet sunumu amaçlı işlev kazandırılan yapılar
Başarı Göstergeleri	– Belirlenen ilkelere uygun olarak işlev kazandırılan ve yenilenen yapı sayısı – Temiz tuvalet kampanyasında eğitim alan kişi sayısı – Farklı işlev kazandırılmış yapı sayısı – Ev pansiyonculuğu eğitimi alan kişi sayısı

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4/P4-3
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4.2. Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması
İlgili Faaliyet/ler	4.2.1. Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimler düzenlemek 4.2.2. Belgeli ve nitelikli yerel rehberler yetiştirmek 4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek 4.2.4. İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlamak
Proje Adı	Harran'da ve Bağlantı Noktalarındaki Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	4.2.1. Alandaki turizm işletmeleri sahipleri ve çalışanları için düzenli eğitimler düzenlenecektir. Turizm konusunda hizmet veren ve iyi örnek teşkil eden işletmelere ziyaretler düzenlenerek, Harran ve bağlantı noktalarındaki hizmet standardının yükseltilmesine katkı sağlanacaktır. 4.2.2. Ziyaretçilerin alanda tarihi ve kültürel ve doğal değerler hakkında doğru ve kaliteli bilgi alması için belgeli ve nitelikli yerel rehberler yetiştirilecektir. 4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlenecektir. 4.2.4. İşletmelerin hizmet kalitesinin artırılmasının yanısıra mali ve teknik destek imkânları konusunda da eğitimler verilecektir.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Harran Üniversitesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl, sürekli)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Özel Sektör, STK'lar
Çıktı	– Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin artması
Başarı Göstergeleri	– Eğitim alan turizm işletmeleri sahipleri ve çalışanlarının sayısı – Belgeli yerel rehber sayısı – Belgelendirilen yerel rehber sayısı – Eğitim seminerleri ve katılımcı sayısı – İşletme ruhsat başvurusu ve kuruluş tescil sayısı – Ulusal ve uluslararası mali desteklerden yararlanan işletme sayısı

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4-P4-4
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4. 3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	4.3.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir "ziyaretçi yönetim planı" hazırlamak
Proje Adı	Harran ve Bağlantı Noktaları İçin "Ziyaretçi Yönetim Planı" Hazırlanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Bu proje ile alana girişlerinden itibaren ziyaretçilerin sağlıklı ve güven içerisinde gezmeleri, bilgilenmeleri, dinlenmeleri ve sunulan yerel hizmetlerden yararlanmalarını sağlayacak önlem ve eylemlerin belirlendiği kapsamlı bir ziyaretçi yönetim planı hazırlanacaktır.</p> <p>Ziyaretçi yönetiminin amacı, ziyaretçi hareketliliğini ve bu hareketliliğin alan üzerindeki olumsuz etkilerinin önlenmesi için gerekli tedbirleri almaktır. Bu amaçla alana farklı dönemlerde birim zamanda maksimum sayıda gelebilecek ziyaretçi sayıları hesaplanacak, giriş çıkış noktaları ile toplanma ve bilgilendirme alanları tasarlanacak ve uygulanacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Özel Sektör
Çıktı	– Ziyaretçi Yönetim Planı
Başarı Göstergeleri	– Ziyaretçi yönetim planına katkı veren kurum-kuruluş sayısı

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4/P4-5
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4. 3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	<p>4.3.2. Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasını sağlamak</p> <p>4.3.3. Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmaları yapmak ve sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planını güncellemek.</p> <p>4.3.4. Harran'a gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak</p>
Proje Adı	Ziyaretçi Yönetim Planı'nın Uygulanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	<p>Proje ile ziyaretçi yönetim planının etkin bir şekilde uygulamaya konulması sağlanacaktır. Plan kapsamında belirlenen faaliyetler takvime uygun ve alan üzerinde ziyaretçilerden kaynaklanabilecek olumsuz etkileri ortadan kaldırılacak şekilde gerçekleştirilecektir. Uygulama sürecinde sürdürülebilirlik ilkeleri göz önünde bulundurulacaktır.</p> <p>4.3.2. Etkin ve uygulanabilir bir ziyaretçi yönetimi için, alan ve ziyaretçi yönetim planlarının, alandaki tüm ilgili özel, kamu ve sivil toplum kurum ve kuruluşların kurumsal strateji ve eylem planlarında yer almasını sağlanacaktır. Etkin ve uygulanabilir bir alan ve ziyaretçi yönetiminin sağlanması amacıyla, Alandaki ziyaretçi nitelik ve niceliğine yönelik dönemsel veriler toplanacak ve bilimsel yöntemlerle yorumlanarak, sonuçlarını ziyaretçi yönetim planına yansıtılacaktır.</p> <p>4.3.3. Ziyaretçi yönetim planının başarısı için ziyaretçi sayıları, ziyaretçi talepleri ve koruma alanı içinde yürütülen faaliyetler hakkında katılımcı bir süreçle doğru bilgiye ulaşılabilecektir. Ziyaretçi yönetim planında "turizm hareketliliği", "ziyaretçi memnuniyeti ve beklentileri" için araştırma ve anketler yapılarak sonuçları plana aktarılacaktır.</p> <p>4.3.4. Alanda ziyaretçilerin bilgilendirilmesi, yönlendirilmesi, güvenlik ve hizmet etkinliklerinin eşgüdümünün sağlanması amacıyla bir ziyaretçi merkezi kurulacaktır. Bu amaçla Harran kent girişinde yeni yapılacak bilgi merkeziyle, kent içinde bir kümbet ev restore edilerek ziyaretçi ve bilgi merkezi olarak düzenlenecektir. Ziyaretçilerin alana ilişkin bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla, ziyaretçi merkezine bağlı olarak çalışacak alanın belirli noktalarında bilgilendirme köşeleri düzenlenecek ve bu köşelerde hazırlanan tanıtım ürünlerinin sunum ve satışını yapılacaktır.</p>
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> - Ziyaretçi memnuniyet araştırmaları - Ziyaretçi merkezi
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> - Ziyaretçi yönetim planını kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı - Yürütülen araştırma sayısı - Araştırma ile erişilen ziyaretçi sayısı - Ziyaretçi yönetim planı faaliyetlerinin gerçekleşme düzeyi - Ziyaretçi merkezinden yararlanan ziyaretçi sayısı

Tematik Alan - 4	TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ - T4-P4-6
Politika	4. Alanın hizmet niteliğinin geliştirilmesi, koruma-kullanma dengesini gözeterek etkin bir ziyaretçi yönetim yapısının oluşturulması
Hedef/ler	4. 3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması
İlgili Faaliyet/ler	4.3.5. Ziyaretçiler için Harran'da günışığına çıkarılan hem kültürel eserleri hem de somut olmayan kültürel değerleri sergileyecek bir kent müzesi kurmak
Proje Adı	Harran Kent Müzesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	4.3.5. Harran ve bağlantı noktalarının tanıtımının yapıldığı, tarihi ve kültürünün bilgi ürünleriyle paylaşıldığı, çeşitli arkeolojik ve kültürel eserlerin sergilendiği bir kent müzesi kurulacak ve işletilecektir. Böylece, bölgenin pagan geçmişinden başlayıp Emevi, Eyyubi, Zengi dönemiyle devam eden geniş yelpazede, topraktan çıkarılan taşınabilir buluntular ya da örnekleri sergilenebilecektir. Taşınamazlar için ise alan bir açık hava müzesi haline dönüştürülecektir.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	– Kent müzesi
Başarı Göstergeleri	– Kent müzesinden yararlanan ziyaretçi sayısı

6.1.5. Sosyal-Ekonomik-Çevresel Yaşam Kalitesi Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesinin artırılması” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 4 hedef için toplam 6 faaliyet alanı bulunmaktadır.

5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak

5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi

5.1.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesini artırmak

5.2. Harran ve bağlantı noktalarında sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi

5.2.1. Sosyal ve kültürel faaliyetleri teşvik etmek

5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması

5.3.1. Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak

5.3.2. Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmaları oluşturmak

5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması

5.4.1. Alanda çevre kirliliğini önlemek

5.4.2. Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerini gidermek

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 4 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 5	SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ – T5/P5-1
Politika	5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak
Hedef/ler	5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	5.1.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesini artırmak
Proje Adı	Sosyal Altyapı Hizmetlerinin Güçlendirilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile Harran’da barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif alan ihtiyacı tespit edilecektir. Mevcut alanların fiziki koşullarının iyileştirilmesi veya yeni alanların ayrılması şeklinde düzenlemeler yapılacaktır. Ayrıca, hizmet sunumunun artırılması için çeşitli faaliyetler gerçekleştirilecektir.
Sorumlu Kurum	Şanlıurfa BŞB, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Harran Kaymakamlığı, Harran Belediyesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl)
Kaynaklar	Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Özel Sektör
Çıktı	– Sosyal altyapı hizmetleri
Başarı Göstergeleri	– Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki koşulları ve çalışan sayısı

Tematik Alan - 5	SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ – T5/P5-2
Politika	5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak
Hedef/ler	5.2. Harran ve bağlantı noktalarında sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi
İlgili Faaliyet/ler	5.2.1. Sosyal ve kültürel faaliyetleri teşvik etmek
Proje Adı	Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerin Teşviki Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile aşağıda sıralanan çalışmalar gerçekleştirilecektir; Bu kapsamda Harran ve bağlantı noktalarında sergi, fuar, sokak şenliği, şiir ve müzik dinletileri, fotoğraf yarışmaları, halk dansları, konserler, tiyatro, yazlık sinema vb. sosyal ve kültürel etkinlikler teşvik edilecek ve bunun için uygun alanlar belirlenecektir.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Harran Belediyesi, STK, Özel Sektör
Çıktı	– Sosyal ve kültürel faaliyetler
Başarı Göstergeleri	– Düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyet sayısı

Tematik Alan - 5	SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ – T5/P5-3
Politika	5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak
Hedef/ler	5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması
İlgili Faaliyet/ler	5.3.1. Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak 5.3.2. Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmaları oluşturmak
Proje Adı	Geleneksel İşletmelerin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu kapsamda Harran'da kaybolmaya yüz tutmuş zanaatlar ile kültürel nitelikli ürünlerin üretildiği ve satıldığı işletmeler tespit edilerek sürdürülebilirliğinin sağlanması için araştırmalar yapılacak ve öneriler geliştirilecektir. İşletmelerin gelirlerinin artırılması için e-ticaret mekanizmaları geliştirilecek, internet üzerinden ulusal ve uluslararası ürün satışı için çalışmalar yapılacaktır.
Sorumlu Kurum	Şanlıurfa Ticaret Odası, Harran Belediyesi
Destekleyen Kurum	Harran Kaymakamlığı, Karacadağ Kalkınma Ajansı, STK'lar
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	İŞKUR, KOSGEB, Karacadağ Kalkınma Ajansı, Özel Sektör
Çıktı	– Faaliyetlerine devam eden geleneksel işletmeler
Başarı Göstergeleri	– Faaliyetini sürdüren ve tekrar faaliyete başlayan işletme sayısı – E-ticaret ile satış yapan işletme sayısı

Tematik Alan - 5	SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ – T5/P5-4
Politika	5. Sosyal-ekonomik-çevresel yaşam kalitesini artırmak
Hedef/ler	5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması
İlgili Faaliyet/ler	5.4.1. Alanda çevre kirliliğini önlemek 5.4.2. Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerini gidermek
Proje Adı	Çevresel Yaşam Kalitesinin ve Hizmet Sunum Niteliğinin Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu kapsamda; Harran ve bağlantı noktalarında çevre kirliliğine sebep olan ve turizm sektörünü olumsuz yönde etkileyen düzensiz çöp toplama, hava kirliliği, inşaat vb. nedenler araştırılarak kirlilik önleyici tedbirler alınıp uygulamaya konulacaktır. Ayrıca alandaki görsel ve estetik öncelikler göz önüne alınarak, kentsel ihtiyaçların karşılanması amacıyla kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı ihtiyaçları tespit edilerek belirlenecek alanlara yerleştirilmeleri sağlanacaktır.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	Şanlıurfa BŞB, Harran Üniversitesi, STK'lar
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Harran Belediyesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, STK, Özel Sektör
Çıktı	– Faaliyetlerine deva eden geleneksel işletmeler
Başarı Göstergeleri	– Çevre kirliliği şikayetleri sayısındaki azalma – Alana yerleştirilen kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı malzemesi sayısı

6.1.6. Eğitim, Bilinçlendirme ve Katılım Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 1 hedef için toplam 8 faaliyet alanı bulunmaktadır.

6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak

6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması

6.1.1. Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek

6.1.2. Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek

6.1.3. Harran'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgileri halkla paylaşmak

6.1.4. Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek

6.1.5. Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek

6.1.6. Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek

6.1.7. Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlemek

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 2 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 6	EĞİTİM, BİLİNÇLENDİRME VE KATILIM – T6/P6-1
Politika	6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak
Hedef/ler	6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması
İlgili Faaliyet/ler	6.1.1. Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek 6.1.3. Harran’da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgileri halkla paylaşmak 6.1.4. Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek
Proje Adı	Yerel Paydaşların Kültür Varlıkları ve Korunması Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile aşağıda sıralanan eğitim programları gerçekleştirilecektir; 6.1.1. Şanlıurfa Müzesinin düzenleyeceği eğitim etkinliklerine Harran’da bulunan öğrencilerin katılımı ve Müze personelinin Harran’da seminerler vermesi sağlanacaktır. 6.1.3. Yörenin doğal ve kültürel değerleri, tanıtım ve markalaşma çalışmaları, yönetim planı hedef ve faaliyetleri başta olmak üzere, tanıtım, markalaşma ve koruma konularında muhtarlar ve mahalle sakinlerine sunum yapılacak, soru, görüş ve önerileri alınarak planın güncellenmesinde kullanılacaktır. 6.1.4. Yöre tarihini, kültürel yapısını anlatmak, sahada yapılacak etkinliklerde kadınların etkin rol almalarını sağlamak amacıyla çeşitli etkinlik ve uygulamalı seminerler düzenlenecektir.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK’lar
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
Çıktı	– Seminer programları
Başarı Göstergeleri	– Seminer ve gezi katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı – Seminerler sonucunda iş kurma girişiminde bulunan kadın girişimci sayısı – Verilen sertifika sayısı

Tematik Alan - 6	EĞİTİM, BİLİNÇLENDİRME VE KATILIM – T6/P6-2
Politika	6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak
Hedef/ler	6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması
İlgili Faaliyet/ler	6.1.2. Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek 6.1.5. Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek
Proje Adı	Yerel Paydaşların Kültür Varlıklarının Korunması ve Markalaşma Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile aşağıda sıralanan eğitim programları gerçekleştirilecektir; 6.1.2. Yönetim Planı faaliyetlerinin etkin ve zamanlı uygulanabilmesi, kurumsal düzeyde sahiplik ve etkinliğin artırılması amacıyla Şanlıurfa ve Harran'daki yerel yöneticilere yönelik tanıtım ve markalaşma ve yönetim planı eğitim seminerleri düzenlenecektir. 6.1.5. Harran ve bağlantı noktalarının sahip olduğu kültürel ve tarihsel özgünlükleri yansıtan, geleneksel ve tarihsel olarak yöreye ait ya da yörede yaygın olarak kullanılan kültürel ve tarımsal ürünlerin yöre halkı tarafından üretimi, sunumu ve pazarlanması altyapısının kurulmasına yönelik eğitsel etkinlikler düzenlenecektir. Bu kapsamda, hediyelik işlemler, kümbet ev, üzerlik, minyatür, döğmeler, yerel yemekler, sanat ürünleri, vs. değerlendirilecektir.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymaklığı, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)
Kaynaklar	Harran Belediyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Çıktı	– Eğitim programları
Başarı Göstergeleri	– Düzenlenen eğitim ve katılımcı sayısı

Tematik Alan - 6	EĞİTİM, BİLİNÇLENDİRME VE KATILIM – T6/P6-3
Politika	6. Yerel paydaşların turizm kapasitesini artırmak
Hedef/ler	6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması
İlgili Faaliyet/ler	6.1.6. Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek 6.1.7. Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlemek
Proje Adı	Yerel Paydaşların Kazı ve Restorasyon Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Artırılması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Bu proje ile aşağıda sıralanan eğitim programları gerçekleştirilecektir; 6.1.6. Alandaki kültürel değerlerin zarar görmesinin engellenmesi ve teknik kural ve koşullara uygun olarak kazı ve restorasyon çalışmalarının yürütülebilmesi için bu çalışmalarda görev alacak her konumdaki uzman ve destek personelinin nitelik ve bilgi düzeylerini artırıcı uygulamalı eğitim ve seminerler düzenlenecektir. 6.1.7. Harran ve bağlantı noktalarının tarihsel ve arkeolojik değerlerinin korunması ve yörenin tanıtımı konularında muhtarlar ve mahalle sakinlerinin bilinç ve bilgi düzeylerini artırmak amacıyla kazı ve restorasyon alanlarına geziler düzenlenerek, söz konusu faaliyetlerin yürütülmesini deneyimlemelerini sağlanacaktır.
Sorumlu Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi
Destekleyen Kurum	GAP BKİ, Harran Kaymakamlığı, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar
Tahmini Süre	Uzun Vade (5 yıl, Sürekli)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
Çıktı	– Eğitim programları
Başarı Göstergeleri	– Seminer ve eğitim katılımcıları sayısı – Kazı ve restorasyon alanına düzenlenen gezi ve katılımcı sayısı

6.1.7. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı hazırlanması” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 2 hedef için toplam 7 faaliyet alanı bulunmaktadır.

7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması

7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması

7.1.1. İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanı oluşturmak

7.1.2. Risk analizi çalışmasını yapmak

7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması

7.2.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planını hazırlamak

7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planını ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlamak

7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programı düzenlemek

7.2.4. Acil durum-risk eylem planlarını tüm ölçeklerde mekânsal ve stratejik planlara aktarmak

7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerini oluşturmak

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 2 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 7	AFET, ACİL DURUM ve RİSK YÖNETİMİ – T7/P7-1
Politika	7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması
Hedef/ler	7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması
İlgili Faaliyet/ler	7.1.1. İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanı oluşturmak 7.1.2. Risk analizi çalışmasını yapmak
Proje Adı	Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Altyapısının Oluşturulması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	7.1.1. Bu proje ile afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması kapsamında ilgili kurum ve kurumların katılımıyla ayrıntılı bir veritabanı oluşturulacaktır. 7.1.2. Alan üzerinde olabilecek olası riskler risk analizi çalışması ile ortaya konulacaktır. Risk analizi çalışmasında; <ul style="list-style-type: none"> – Harran ve bağlantı noktalarının Suriye sınırına çok yakın olması, – Suriye’de yaşanan savaşın Harran’a göç gibi olumsuz etkileri – Bölgedeki politik koşulların istikrarsız olması gibi konular özellikle göz önünde bulundurulacaktır.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD
Tahmini Süre	Kısa Vade (2 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	<ul style="list-style-type: none"> – Veritabanı – Risk analizi raporu
Başarı Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none"> – Veri tabanında derlenen veri miktarı

Tematik Alan - 7	AFET, ACİL DURUM ve RİSK YÖNETİMİ – T7/P7-2
Politika	7. Bütünleşik, eşgüdüm içinde bir afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması
Hedef/ler	7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması
Proje Kapsamı/Açıklaması	7.2.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planını hazırlamak 7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planını ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlamak 7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programı düzenlemek 7.2.4. Acil durum-risk eylem planlarını tüm ölçeklerde mekânsal ve stratejik planlara aktarmak 7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerini oluşturmak
Proje Adı	Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Eylem Planının Hazırlanması Projesi
Proje Kapsamı / açıklaması	7.2.1. Eylem planı ilgili kurum ve kuruluşlardan konunun uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile hazırlanacaktır. 7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı, ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejileri ile uyumlu hale getirilecektir. 7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum eylem planı konusunda seminer programları düzenlenecektir. 7.2.4. Acil durum-risk eylem planı tüm ölçeklerde mekânsal ve stratejik planlara aktarılacaktır. 7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekipleri oluşturulacaktır.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi
Çıktı	– Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planı
Başarı Göstergeleri	– Eylem planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Eylem planının kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı – Eylem planı koşulları dahil edilen mekansal ve stratejik planlar – İlgili kurum ve kuruluşlarda istihdam edilen acil müdahale ekip üyeleri sayısı

6.1.8. Yönetişim İzleme ve Değerlendirme Projeleri

Bu tematik başlık altında ana politika olarak “Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi” belirlenmiştir. Bu politika altında tanımlanan 3 hedef için toplam 8 faaliyet alanı bulunmaktadır.

8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi

8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, meslek örgütü ve sivil girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması

8.1.1. Eşgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulunda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımını sağlamak

8.1.2. Alanın ve bağlantı noktalarının tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak

8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programı düzenlemek

8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması

8.2.1. Muhtarlara alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek

8.2.2. İşletme sahipleri için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek

8.2.3. Öğretmenlere yönelik kapasite artırma programı düzenlemek

8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi

8.3.1. Yönetim planı izleme ve değerlendirme planı hazırlamak, uygulamak ve gelişimini kamuoyu ile paylaşmak

8.3.2. YP çevrimiçi veritabanı, izleme ve etki değerlendirme sistemi oluşturmak, paydaşların erişimini sağlamak

Faaliyetlerin uygulamaya konulması için ise toplam 3 adet proje oluşturulmuş olup, aşağıda sıralanmaktadır.

Tematik Alan - 8	YÖNETİŞİM, İZLEME VE DEĞERLENDİRME – T8/P8-1
Politika	8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi
Hedef/ler	8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, meslek örgütü ve sivil girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması
İlgili Faaliyet/ler	8.1.1. Eşgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulunda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımını sağlamak 8.1.2. Alanın ve bağlantı noktalarının tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak 8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programı düzenlemek
Proje Adı	Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, meslek örgütü ve girişimlerin etkin katılımının sağlanması Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile STK, meslek örgütleri ve sivil girişimlerin etkin katkı ve katılımı sağlanacaktır. 8.1.1. Bu kapsamda Alan Yönetim Yapısının ana bileşenlerinden olan Eşgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulunda STK, Meslek örgütleri ve sivil girişim temsilcilerinin temsil edilmesi sağlanacak, alan yönetimi ile ilgili görüş ve önerileri alınacak ve uygulamaya aktarılacaktır. 8.1.2. Alanın ve bağlantı noktalarının tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak üzere gerekli çalışmalar başlatılacak, işbirliği imkânları yaratılacaktır. 8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programları düzenlenecek ve uygulanacaktır.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı, Şanlıurfa Valiliği
Çıktı	– Alan Yönetim Planı kapasite geliştirme seminer dosyası ve eğitim programı
Başarı Göstergeleri	– YP Toplantı ve etkinliklerine katılan ve uygulanmasına katkı veren kurum/kuruluş sayısı – Etkinlik ve toplantı katılımcıları sayısı – Seminerler sonucunda kurulan yerel girişim/STK sayısı

Tematik Alan - 8	YÖNETİŞİM, İZLEME VE DEĞERLENDİRME – T8/P8-2
Politika	8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi
Hedef/ler	8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması
Proje Kapsamı/Açıklaması	8.2.1. Muhtarlar alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek 8.2.2. İşletme sahipleri için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek 8.2.3. Öğretmenlere ve din görevlilerine yönelik kapasite artırma programı düzenlemek
Proje Adı	Alan Yönetimine Muhtar, İşletme Sahipleri ve Öğretmenlerin Etkin Katılımının Sağlanması Projesi
Proje Kapsamı / açıklaması	Proje ile STK, muhtarlar, işletme sahipleri ve öğretmenlerin etkin katkı ve katılımı sağlanacaktır. Bu kapsamda muhtarlar, işletme sahipleri ve öğretmenler için ayrı ayrı eğitim seminerleri ve kapasite artırma programları düzenlenecektir.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, GAP BKİ
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı
Çıktı	– Alan yönetimine muhtar, işletme sahipleri ve öğretmenlerin etkin katılımı
Başarı Göstergeleri	– Düzenlenen seminer sayısı – Seminer katılımcıları sayısı

Tematik Alan - 8	YÖNETİŞİM, İZLEME VE DEĞERLENDİRME – T8/P8-3
Politika	8. Katılımcı ve paylaşımcı bir alan yönetimi; bağımsız bir denetim, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve yönetimi
Hedef/ler	8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi
İlgili Faaliyet/ler	8.3.1. Yönetim planı izleme ve değerlendirme planı hazırlamak, uygulamak ve gelişimini kamuoyu ile paylaşmak 8.3.2. Yönetim planı çevrimiçi veritabanı, izleme ve etki değerlendirme sistemi oluşturmak, paydaşların erişimini sağlamak
Proje Adı	Yönetim Planı Kamu Bilgilendirme, İzleme ve Değerlendirme Yapısının Kurulması ve İşletilmesi Projesi
Proje Kapsamı/Açıklaması	Proje ile kamunun yönetim planı uygulamaları ve aşamaları ile ilgili doğru bilgilendirilmesi amacıyla bir izleme ve değerlendirme sistemi kurulacaktır. 8.3.1. Yönetim planının uygulanması ile ilgili bilgilerin kamuoyu ile paylaşılması için bir izleme ve değerlendirme planı hazırlanacaktır. 8.3.2. Yönetim planı ile ilgili bilgi ve veriler veritabanında toplanarak paydaşların erişimi sağlanacaktır.
Sorumlu Kurum	Harran Belediyesi, GAP BKİ
Destekleyen Kurum	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı
Tahmini Süre	Orta Vade (3 yıl)
Kaynaklar	Harran Belediyesi
Çıktı	– Yönetim planı çevrimiçi veritabanı – Yönetim planı izleme ve değerlendirme sistemi
Başarı Göstergeleri	– İzleme planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Çevrimiçi veritabanı ve izleme sisteminin hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı

7. İZLEME DEĞERLENDİRME VE EĞİTİM SÜREÇLERİNİN TANIMI İLE YÖNETİM MODELİ OLUŞTURULMASI

7.1. Harran Yönetim Planı Uygulama Süreci

“Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu tarafından “Harran Yönetim Planı”nın onaylanmasıyla birlikte; “Alan Yönetimi İle Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri İle Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” gereğince uygulama ve denetleme süreci de başlamış olacaktır. Adı geçen yönetmelikte; “kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim planına uymak zorundadırlar. Yetkili idareler, plan kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmakla yükümlüdürler” denilmektedir

Harran Yönetim Planının hayata geçirilmesi için, sorumlu kurum ve kuruluşların belirlenmesi, projelerin uygulanması için gerekli finansal kaynakların temini, proje bütçelerinin hazırlanması ve projelerin uygulanması için kısa orta ve uzun vadeli dönemlerin tanımlanması gereklidir. Harran Yönetim Planı için de sorumlu kurum ve kuruluşlar belirlenmiş, faaliyetlerin öngörülen sürelerde uygulamaya geçirilmesi planlanmıştır.

7.1.1. Uygulamadan Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar

Yönetim Planı'nın başarılı bir şekilde uygulanmasında ana belirleyici unsur olan paydaşlar, paydaş analizi çalışması ile detaylı olarak incelenmiştir. Paydaşlar Mülki İdareler, Merkezi Yönetim Taşra Teşkilatı, Yerel Yönetimler, Üniversiteler/Yüksekokullar, Sivil Toplum Kuruluşları ve Meslek Örgütleri, Özel Sektör Temsilcileri, Danışma Kurulları, Medya, Bölge halkı ve Yerli ve Yabancı Turistler başlıkları altında irdelenmiştir. Seçilen Paydaşların korunan alan ile arasındaki ilişkilerin özelliği, İşbirliği için fırsatlar, olumlu yönler ve dikkat gerektiren konular da detaylandırılmıştır. Bu analizler ışığında her bir faaliyet için sorumlu ve destekleyen kurum ve kuruluşlar belirlenerek açıklamalar bölümünde yer verilmiştir.

7.1.2. Finansal Kaynaklar

Harran Yönetim Planı kapsamında belirlenen projelerin uygulanması için kullanılabilecek finansal kaynaklar aşağıda sıralanmaktadır.

- Ulusal finans kaynakları: Merkezi yönetim ve yerel yönetim kaynakları
- Uluslararası kaynaklar: Birleşmiş Milletler, AB Fonları vb.
- Sivil Toplum Kuruluşları kaynakları: Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL vb.
- Özel Sektör kaynakları: Özellikle alanla bağlantısı olan işadamları ve şirketlerin finansal destekleri
- Diğer kaynaklar: KOSGEB Destekleri, Karacadağ Kalkınma Ajansı, TÜBİTAK AR-GE Desteği, İş-Kur Proje Destekleri, bireysel bağış ve hibeler

Yönetim planı faaliyetlerinin zamanında ve aksamadan hayata geçirilebilmesi için her bir faaliyet konusunun özellikleri dikkate alınarak yukarıda belirtilen finansal kaynaklardan en uygun olanlarından yararlanmak üzere sorumlu kurum ve kuruluşlar ile alan başkanlığının gerekli girişimlerde bulunması önem arz etmektedir.

7.1.3. Bütçe

Harran Yönetim Planının uygulanmasında kurumların yatırım programlarında, kuruluş amaçları doğrultusunda bütçelerinden mali kaynak tahsisi yapmaları öngörülmektedir. Bu çerçevede her projenin özelinde tanımlanan "sorumlu kurum ve paydaşların" konuya ilişkin bütçeleri belirlenebilecektir.

Yönetim Planı kapsamında belirlenen tematik başlıklar altında yer alan her bir projenin uygulanması için gerekecek personel ihtiyacı, donanım/cihaz ihtiyacı ve danışmanlıklar, tasarım ve uygulama maliyetleri ana bütçe kalemlerini oluşturacaktır. Buna göre projelerin uygulanmasında üç ana maliyet kaleminin olacağı öngörülmektedir. Bunlar:

- Hazırlık ve tanıtım giderleri
- Projelendirme ve uygulama giderleri
- Yönetim ve işletme giderleridir.

7.1.4. Çalışma Programı, Zamanlama (Projelerin Etaplanması)

Harran Yönetim Planı beş yıllık uygulama sürecini kapsamakta ve Kısa Vadeli Projelerin 1-2 yılda, Orta Vadeli Projelerin 3-4 yılda, Uzun Vadeli Projelerin ise 5 yılda gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Buna göre Yönetim Planı faaliyetlerinin ilgili bölümlerde hangi vadede uygulanmasının öngörüldüğü bilgilerine yer verilmiştir (Ek- Faaliyet Planı).

7.1.5. Raporlama ve Denetim

26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 13. maddesinde "Yönetim planıyla belirlenen yönetim, koruma, sunum, tanıtım ve ziyaretçi yönetimi stratejileri doğrultusunda denetim birimince alana yönelik yapılan çalışmaların yıllık performans değerlendirmeleri ve bir sonraki yılın çalışma programı ile bütçe taslağı yapılır. Bu değerlendirmeler sonucunda hazırlanacak raporlar eşgüdüm ve denetleme kurulunca değerlendirilir ve bir yıl sonraki çalışma programı ve bütçesi onaylanır. Yıllık incelemenin dışında denetim birimince beş yılda bir vizyon, amaçlar ve politikalar gözden geçirilerek eşgüdüm ve denetleme kurulunun değerlendirmesine sunulur" hükmü yer almaktadır.

Harran Yönetim Planı'nın uygulanmaya başlanması ile birlikte her yıl gözden geçirilerek güncellenmesi etkin ve verimli bir yönetim için önemli ve gereklidir. Bu bağlamda finans kaynakları ve projelerin uygulanmasına yönelik güncellemeler, eklemeler yapılabileceği gibi, gözden geçirme ve güncelleme çalışmalarında göstergeler yardımı ile performans ölçümüne dayalı bir yöntemin izlenmesinde fayda vardır.

Yönetmeliğin 17. Maddesinde Eşgüdüm ve denetleme kurulunun denetim görevini yerine getirebilmesi amacıyla bir denetim birimi kurulabileceğinden ve görevinin yönetim planlarının uygulamasını denetlemek olduğundan bahsedilerek, *“Denetim birimi, yönetim planlarının uygulamasını denetler. Yönetim planıyla belirlenen yönetim, koruma, sunum, tanıtım ve ziyaretçi yönetimi stratejileri doğrultusunda denetim birimince alana yönelik yapılan çalışmaların yıllık performans değerlendirmelerini yapar ve bir sonraki yılın çalışma programını hazırlayarak eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunar”* denilmektedir.

Yönetmeliğin 14. maddesinin e) bendinde *“denetim birimince yıllık denetim raporlarının hazırlanması ve bu raporların eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunulması için eşgüdümü sağlamak”* alan başkanının görevleri arasında sayılmaktadır.

Bu kapsamda, uygulama, izleme ve güncelleme sürecinin en önemli aşamalarından biri raporlama sürecidir. Uygulama sürecinin tüm aşamalarında gelişmelerin takip edilmesi ve denetlenmesi için raporlama gereklidir. Hazırlanacak raporların uygulama sürecinde yer alan paydaşlar ile paylaşılması plan uygulama sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

7.1.6. Eğitim Programları

Harran Yönetim Planı kapsamında uygulama hedefleri başlıkları altında yürütülecek eğitsel faaliyetler ile alandaki tüm paydaşların bilgi ve bilinç düzeylerinin artırılması ve uygulama kapasitelerinin geliştirilmesi öngörülmektedir. Bu eğitsel faaliyetler aşağıda sıralanmaktadır;

- Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimler düzenlemek
- Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek
- Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek
- Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek
- Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek
- Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek
- Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alan/alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek
- Kamu kurumları, muhtarlar, tesis ve işletme sahipleri, öğretmenler ve halka yönelik kapasite geliştirme programı ve seminerler düzenlemek

7.1.7. Harran Alan Yönetimi Modeli

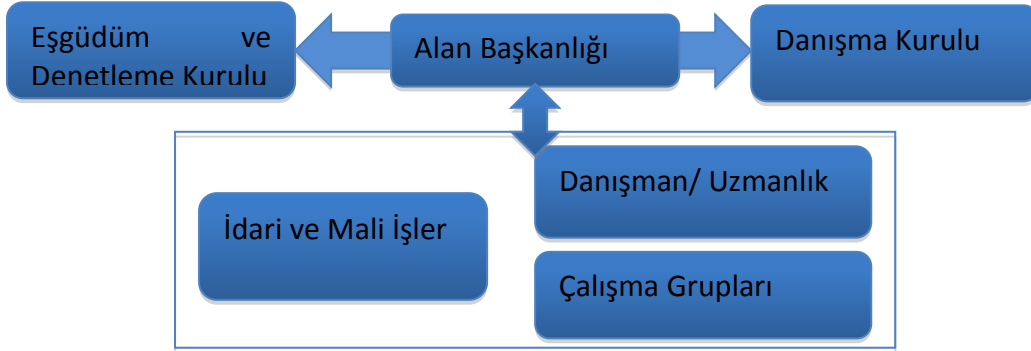
Alan Yönetimi, yönetim planı kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlar arasında eşgüdüm sağlamayı amaçlayan ve planlama, uygulama, izleme, denetleme ve güncelleme çalışmaları ile bir bütün olan süreç, Yönetim Planı ise bu eşgüdümü somutlaştıracak faaliyetleri aynı hedefte toplayan bir rehberdir.

Yönetim planında belirlenen faaliyetlerin hayata geçirilmesi için, uygulamadan sorumlu kurum ve kuruluşların yedi tematik başlık altında toplanan faaliyetleri sahiplenmesi ve oluşturulacak kurumlar arası işbirliği anlaşmaları kapsamında uygulama adımlarını atmaları gerekmektedir.

Harran Yönetim Planının uygulanması için gerekli olan Alan Yönetim Modeli 27.11.2005 tarih ve 26006 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “Alan Yönetimi İle Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri İle Yönetim Alanı’nın Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”de ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Bu yönetmelik gereğince Alan Başkanı Harran Belediyesi Meclis Kararı ile atanmış, Danışma Kurulu ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu halihazırda oluşturulmuş ve göreve başlamıştır. Ancak, yönetim planı faaliyetlerinin uygulanmaya başlanması ile birlikte alan başkanının iş yükü artacaktır. Bu nedenle alan başkanının işlerini kolaylaştıracak bir uzman ve destek ekibine, bu ekiplerin çalışmalarını düzenli olarak sürdürebilecekleri araç gereçlerle donatılmış bir ofise ihtiyaç duyulacaktır.

Harran Alan Yönetimi Örgütlenme Modeli aşağıda verilmektedir (Şekil 27).

Şekil 27. Harran Alan Yönetimi Örgütlenme Modeli

- Harran Yönetim Planının hayata geçirilmesi için oluşturulacak yönetim modelinin genel kurgusu aşağıda sıralanan ilkelere dayandırılmalıdır.
- Saydamlık
- Paylaşıcılık
- Katılımcılık ilkesi
- Yerinden yönetim
- Etkinlik ve verimlilik
- Bütüncül yaklaşım
- Bilgiye erişim hakkı
- Çevre hakkı
- Çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim, sürdürülebilir kalkınma.

Harran Alan Yönetimi Örgütlenme Modeli esas alınarak uygulanacak yönetim planı sürecine ilişkin işleyiş şeması aşağıda şekilde verilmektedir (Şekil 28).

Şekil 28. Yönetim Planı Süreci

7.2. Harran Yönetim Planı İzleme ve Değerlendirme Süreci

Harran Yönetim Planı'nın uygulama süresince alanda meydana gelecek değişen ve gelişen koşullar göre güncellenmesi öngörülmektedir. Güncellemede periyodik olarak hazırlanacak raporların yanı sıra planın performans göstergelerinin değerlendirilmesi sonucu elde edilecek veriler de esas alınacaktır. Performans göstergeleri proje çıktılarının somut olarak ölçülebilmesini sağlayarak, sonuçları doğrudan değerlendirme ve güncelleme sürecine aktarılacaktır.

8 tematik başlık altında belirlenen proje paketleri için tanımlanan başarı göstergeleri tablo 37'de verilmektedir.

Tablo 37. Harran Yönetim Planı Başarı Göstergeleri ve İzleme Dönemleri

PROJELER	PROJE UYGULAMA SÜRESİ (K, O, U) ⁸⁰	BAŞARI GÖSTERGESİ	İZLEME DÖNEMİ
T1 KÜLTÜREL DEĞERLER, KORUMA ve PLANLAMA			
P1-1. Harran'da çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projesi	O	– Çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma konusunda uygulanan proje sayısı	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P1-2. Harran'da Bağlantı Noktalarında Kamp Alanları, Binicilik, Bisiklet ve Doğa Yürüyüş Güzergâhlarının Belirlenmesi Projesi	O	– Kamp için belirlenen alan sayısı ve büyüklükleri, – Bisiklet, binicilik ve doğa yürüyüşleri için tanımlanan güzergahlar	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P1-3. Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanlarında Tespit, Tescil ve Envanter Projesi	U	– Tespit edilen arkeolojik alan sayısı – Başlatılan kazı sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-4. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımı projesi	O	– Restorasyon konusunda hazırlanan rehber kitap	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P1-5. Kazı ve Restorasyon Çalışmaları için Fon Geliştirme Projesi	U	– Kazı çalışmaları için geliştirilen özel bütçeler ve yerel fon miktarları – Özel sektör ve STK'lardan sağlanan mali destek miktarı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-6. Harran Ulu Camii (Harran Üniversitesi), Harran Höyüğü, İçkale Kazı Projesi	U	– Kazı çalışmalarına ortaya çıkarılan eser ve yapı sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-7. Han-El Ba'rur Kervansarayı Kazı ve Restorasyon Projesi	U	– Han-El Kervansarayının Ba'rur yıkılan	5 yıl (6 aylık 10 dönem)

⁸⁰ K - Kısa: 2 yıl

O - Orta: 3-4 yıl

U - Uzun: 5 yıl

		duvar temelleri ve zemin döşemesinin meydana çıkarılması – Aslan ve bakıcısının betimlendiği kabartmalı blok taşın mülajının yapılması ve original yerine konulması	
P1-8. Şuayip Şehri Örenyeri Kazı ve Restorasyon Projesi	U	– Kazı ve temizlik çalışmalarının tamamlanması	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-9 Soğmatar Örenyeri Kazı ve Restorasyon Projesi	U	– Kazı ve temizlik çalışmalarının tamamlanması – Anıt mezarların rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanması – Turizm Danışma Binasının tadilatının tamamlanması	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-10. Çimdin Kale Kazı ve Restorasyon Projesi	U	– Kazı çalışmalarının tamamlanması – Anıt mezarların rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanması – Oppenheim’in bahsettiği kitabe ve türbenin ortaya çıkarılması	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-11. Kümbet Evlerin Restorasyon Çalışmalarının Yapılması ve Turizm Amaçlı Kullanımlar İçin İşlev Kazandırılması Projesi	U	– 5 kümbet evin turizm amaçlı kullanımlar için dönüştürülmesi – İşlev kazandırılmış kümbet ev sayısı (kültür evi, müze, restoran, sergi salonu vb.)	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-12. Kümbet Evlerin Yok Olmasının Önüne Geçilmesi Projesi	U	– Kümbet evlerin tamamının korunması için çalışmaların başlatılması	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P1-13. Bazda Mağaraları Restorasyon Projesi	U	– Restorasyon projelerinin hazırlanması	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
T2 ULAŞILABİLİRLİK, FİZİKİ VE TEKNİK ALTYAPI			
P2-1. Taşıt ulaşım güzergâhları ve otopark alanlarının belirlenmesi ve uygulanması projesi	K	– Etkin işleyen ulaşım güzergâhları, – Yeterli ve standartlara uygun olarak yapılmış otopark uygulamaları	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P2-2. Yayalar ve Bisikletler için Ulaşım Ağı Projesi	K	– Harran’da etkin çalışan yaya ve bisiklet ağı sistemi	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P2-3. Harran ve Bağlantı Noktalarında Dezavantajlı Grupların Erişim Olanaklarının Artırılması Projesi	O	– Engelli erişim haritaları ve işaretleri – Engelli rampa ve asansörleri – Engelliler için sinyalizasyon sisteminin kurulması	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P2-4. Harran ve Bağlantı Noktaları Su, Katı Atık ve Atık Su Altyapı Projesi	O	– Yerleştirilen çöp konteynırı sayısı – Uygulanan su ve atık su projesi sayısı	3 yıl (6 aylık 6 dönem)

		– Uygulanan katı atık yönetim planı sayısı	
P2-5. Harran ve Bağlantı Noktaları Enerji, Aydınlatma ve İletişim Altyapı Projesi	O	– Yenilenebilir ve verimli enerji kullanımındaki artış – Öncelikli alanların aydınlatılması	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P2-6. Kent İçi Ulaşım Altyapı Projesi	O	– Çimdin Kale yolunun tamamlanması – Toplu taşımada artan sefer sayısı – Yön levhalarının yerleştirilmesi	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
T3. TURİZM ODAKLI TANITIM VE MARKALAŞMA			
P3-1. Harran ve Bağlantı Noktalarında Turizm Potansiyellerinin Belirlenmesi Projesi	K	– Farklı turizm türleri için farklı dillerde basılı kitap ve broşür sayısı	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P3-2. Harran ve Bağlantı Noktalarında Turizm Ürünlerinin Belirlenmesi Projesi	K	– Turizm Ürünü Haline Getirilen Değer Sayısı	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P3-3. Harran ve Bağlantı Noktalarında Somut Olmayan Kültürel Miras Envanterinin Çıkarılması Projesi	K	– Somut olmayan kültürel miras envanter kitapçığı	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P3-4. Harran ve Bağlantı Noktalarındaki Kültürel Değerlerin Öyküleştirmesi Projesi	K	– Öyküleştiren tarihsel olay ve kültürel değer sayısı	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P3-5. Harran ve Bağlantı Noktalarındaki Marka Değerlerinin Görünürlüğünün Artırılması Projesi	O	– Yerel kurum ve kuruluşlar tarafından logo ve kurumsal kimliğin yaygın kullanımı – Üretilen görsel yayın ve tanıtıcı film sayısı – İnternet portalını ziyaret eden kullanıcı sayısı – Tasarlanan ve üretilen hediyelik ürün sayısı – Belirlenen ve tescilli yapılan, coğrafi işareti alınan tarımsal marka ürün sayısı	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P3-6. Harran ve Bağlantı Noktaları İçin Tanıtım ve İletişim Stratejisinin Hazırlanması Projesi	K	– Tanıtım ve iletişim stratejisinin uygulanması – Gerçekleştirilen etkinlik sayısı	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P3-7. Harran ve Bağlantı Noktalarının Tanıtılması Projesi	U	– Gerçekleştirilen etkinlik sayısı – Katılımcı kişi ve kuruluş sayısı – Düzenlenen kampanya sayısı ve sağlanan mali/aynı destek miktarı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P3-8. Harran ve Bağlantı Noktalarının Uluslararası Ağlara Dahil Edilmesi Projesi	O	– Katılım sağlanan etkinlik ve toplantı sayısı – Yeni üye olunan girişim sayısı – Gönüllü programına dahil olan kişi sayısı – Gönüllüler tarafından desteklenen/düzenlenen	3 yıl (6 aylık 6 dönem)

		etkinlik sayısı Harran'ın UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmesi	
P3-9. Harran ve Bağlantı Noktalarının Mevcut Gezi Programlarına Dahil Edilmesi Projesi	O	– GAP Bölgesi tur programlarına Harran'ın dahil edilmesi – Harran'a gelen tur sayısındaki artış	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
T4. TURİZM HİZMET ALTYAPISI ve ETKİN ZİYARETÇİ YÖNETİMİ			
P4-1. Harran'da ve Bağlantı Noktalarındaki Turizm İşletmelerine Yönelik İlkelerin Belirlenmesi Projesi	O	– Turizm hizmet kalitesini belirlenen ilkelerle uyumlu hale getiren işletme sayısı	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P4-2. Harran ve Bağlantı Noktalarının Turizm Hizmet Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi	U	– Belirlenen ilkelere uygun olarak işlev kazandırılan ve yenilenen yapı sayısı – Temiz tuvalet kampanyasında eğitim alan kişi sayısı – Farklı işlev kazandırılmış yapı sayısı – Ev pansiyonculuğu eğitimi alan kişi sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P4-3. Harran'da ve Bağlantı Noktalarındaki Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması Projesi	U	– Eğitim alan turizm işletmeleri sahipleri ve çalışanlarının sayısı – Belgeli yerel rehber sayısı – Belgelendirilen yerel rehber sayısı – Eğitim seminerleri ve katılımcı sayısı – İşletme ruhsat başvurusu ve kuruluş tescil sayısı – Ulusal ve uluslararası mali desteklerden yararlanan işletme sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P4-4. Harran ve Bağlantı Noktaları İçin "Ziyaretçi Yönetim Planı" Hazırlanması Projesi	O	– Ziyaretçi yönetim planına katkı veren kurum-kuruluş sayısı	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P4-5. Ziyaretçi Yönetim Planı'nın Uygulanması Projesi	U	– Ziyaretçi yönetim planını kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Yürütülen araştırma sayısı – Araştırma ile erişilen ziyaretçi sayısı – Ziyaretçi yönetim planı faaliyetlerinin gerçekleşme düzeyi – Ziyaretçi merkezinden yararlanan ziyaretçi sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P4-6. Harran Kent Müzesi Projesi	U	– Kent müzesinden yararlanan ziyaretçi sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)

T5. SOSYAL-EKONOMİK VE ÇEVRESEL YAŞAM KALİTESİ			
P5-1. Sosyal Altyapı Hizmetlerinin Güçlendirilmesi Projesi	U	– Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki koşulları ve çalışan sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P5-2. Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerin Teşviki Projesi	O	– Düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyet sayısı	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P5-3. Geleneksel İşletmelerin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması Projesi	O	– Faaliyetini sürdüren ve tekrar faaliyete başlayan işletme sayısı – E-ticaret ile satış yapan işletme sayısı	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P5-4. Çevresel Yaşam Kalitesinin ve Hizmet Sunum Niteliğinin Artırılması Projesi	O	– Çevre kirliliği şikayetleri sayısındaki azalma – Alana yerleştirilen kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı malzemesi sayısı	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
T6. EĞİTİM, BİLİNÇLENDİRME VE KATILIM			
P6-1. Yerel Paydaşların Kültür Varlıkları ve Korunması Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Artırılması Projesi	U	– Seminer ve gezi katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı – Seminerler sonucunda iş kurma girişiminde bulunan kadın girişimci sayısı – Verilen sertifika sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P6-2. Yerel Paydaşların Kültür Varlıklarının Korunması ve Markalaşma Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Artırılması Projesi	U	– Düzenlenen eğitim ve katılımcı sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
P6-3. Yerel Paydaşların Kazı ve Restorasyon Konusunda Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Artırılması Projesi	U	– Seminer ve eğitim katılımcıları sayısı – Kazı ve restorasyon alanına düzenlenen gezi ve katılımcı sayısı	5 yıl (6 aylık 10 dönem)
T7. AFET, ACİL DURUM ve RİSK YÖNETİMİ			
P7-1. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Altyapısının Oluşturulması Projesi	K	– Veri tabanında derlenen veri miktarı	2 yıl (6 aylık 4 dönem)
P7-2. Afet, Acil Durum ve Risk Yönetimi Eylem Planının Hazırlanması Projesi	O	– Eylem planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Eylem planının kurumsal stratejilerine dahil eden ve uygulanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Seminer katılımcıları sayısı – Dağıtılan bilgilendirme malzemesi sayısı – Eylem planı koşulları dahil edilen mekansal ve stratejik planlar – İlgili kurum ve kuruluşlarda istihdam edilen acil müdahale ekip üyeleri sayısı	3 yıl (6 aylık 6 dönem)

T8. YÖNETİŞİM, İZLEME VE DEĞERLENDİRME			
P8-1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, meslek örgütü ve girişimlerin etkin katılımının sağlanması Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – YP Toplantı ve etkinliklerine katılan ve uygulanmasına katkı veren kurum/kuruluş sayısı – Etkinlik ve toplantı katılımcıları sayısı – Seminerler sonucunda kurulan yerel girişim/STK sayısı 	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P8-2. Alan Yönetimine Muhtar, İşletme Sahipleri ve Öğretmenlerin Etkin Katılımının Sağlanması Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – Düzenlenen seminer sayısı – Seminer katılımcıları sayısı 	3 yıl (6 aylık 6 dönem)
P8-3. Yönetim Planı Kamu Bilgilendirme, İzleme ve Değerlendirme Yapısının Kurulması ve İşletilmesi Projesi	O	<ul style="list-style-type: none"> – İzleme planı hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı – Çevrimiçi veritabanı ve izleme sisteminin hazırlanmasına katkı veren kurum-kuruluş sayısı 	3 yıl (6 aylık 6 dönem)

7.3. Harran Yönetim Planı Değerlendirme, Gözden Geçirme ve Güncelleme Süreci

Harran Yönetim Planı şeffaf, katılımcı ve esnek bir yapıya sahiptir. Planının uygulanması sürecinde başarısının ölçülüp, değerlendirilmesine hizmet etmek üzere belirlenen, karşılaştırılabilir ve somut göstergeler aracılığı ile elde edilerek periyodik olarak raporlanacak verilerin 5 yılın sonunda genel bir değerlendirmesinin yapılması öngörülmektedir. Elde edilecek sonuçlar doğrultusunda Harran Yönetim Planının vizyon, politika ve hedefleri gözden geçirilecek ve buna göre de planda gerekli güncellemeler yapılacaktır.

8. NİHAİ DEĞERLENDİRME

Harran Yönetim Planı Teknik Şartnamede belirtilen hususlara uygun olarak öngörülen süre içerisinde katılımcı bir süreçle tamamlanmıştır. Plan ile belirlenen vizon ve hedeflere ulaşabilmenin en etkin yolu, faaliyetlerin sorumlu kurum ve kuruluşlar tarafından zamanında uygulanması, uygulamalar için ise gerekli finansal kaynakların tahsis edilmesinden geçmektedir.

Güneydoğu Anadolu Projesi, günümüzde, çok sektörlü, sürdürülebilir insani gelişmeye dayalı, bölgenin rekabet gücünü artırmayı, ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayarak bütünleşmeyi hedefleyen, entegre bir bölgesel kalkınma projesi olarak uygulanmaktadır. Bölge kaynakları etkili ve verimli bir şekilde değerlendirilerek, bölgenin ihtiyaç duyduğu önder, örnek ve yenilikçi projelerin, planların uygulanması bölgede GAP Bölgesi açısından oldukça önemlidir.

Ülkemizde “GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi” kapsamında Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde ilk olarak Savur ve Harran’da başlatılan Alan Yönetim Planı çalışmalarının kısa, orta ve uzun vadede gerçekleştireceği kararlar bölgenin özellikle turizm altyapısının geliştirilmesi ve markalaşma sürecine katkı sağlayacaktır.

Harran sahip olduğu tarihi, coğrafi, toplumsal ve kültürel zenginlikleri açısından korunmalı ve gelecek nesillere bozulmadan aktarılmalıdır.

Yönetim planı ile Harran’ın kültürel ve doğal mirasının korunup tanıtılması, kaynak değerlerinin devamlılığının sağlanması, geliştirilmesi ve rasyonel yönetimi ile ilgili kararlar belirlenmiştir. Yönetim planı aynı zamanda, bölgede yaşayanlar, kamu idareleri, sivil toplum kuruluşları ve diğer alan kullanıcılarının aktif katılımları ile ortaklaşa hazırlanan faaliyetlerin uygulanması için de bir kılavuz olma niteliğini taşımaktadır.

Bu kapsamda, en önemli görev şüphesiz sırasıyla Alan Başkanlığı, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ve Danışma Kuruluna düşmektedir.

KAYNAKÇA

2023 Türkiye Turizm Stratejisi. (2007). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

AB. (Nisan 2014). *Çatalhöyük Yönetim Planı* . Temper Projesi .

Akan, T. V. (2013). *Bursa (Hanlar Bölgesi & Sultan Külliyesi) Cumalıkızık Yönetim Planı (2013-2018)*. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi .

AKTAN, A. Ş. (2012). *Kentsel Sit Alanları Koruma Amaçlı İmar Planlarında Ölçek ve Dil Sorunu*.

Aktan, A. Ş. (2012). *Kentsel Sit Alanları Koruma Amaçlı İmar Planlarında Ölçek ve Dil Sorunu*.

Alioğlu, F. (2000). *Mardin Şehir Dokusu ve Evler*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.

Arslangedikli, D. (2008). *Tarihi Kent Merkezlerinin Canlandırılmasında Semerkant ve Şanlıurfa*.

Azizoğlu, K. E. (2008). *Ören Yerlerinin Temel İhtiyaç Birimleri: Antalya, Kas Patara Örneği*.

Bakanlığı, K. v. (2014). *kasr-ul-benat---cimdin-kale*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> adresinden alındı

BALAMİR, Ö. (2012). *Arkeolojik Kazı ve Araştırmalarda Bakanlık Temsilciliğinin Sorumlulukları, Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*.

Balamir, Ö. (2012). *Arkeolojik Kazı ve Araştırmalarda Bakanlık Temsilciliğinin Sorumlulukları, Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*.

BOZBEYOĞLU, Ç. Ü. (2012). *Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Yaptırılan Koruma Amaçlı İmar Planlarının Yapım Sürecinin Değerlendirilmesi*.

Bozbeyoğlu, Ç. Ü. (2012). *Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Yaptırılan Koruma Amaçlı İmar Planlarının Yapım Sürecinin Değerlendirilmesi*.

Çalış, S. (2010). UNESCO Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Miras Başyapıtları İlanı ve Kültür Politikalarına Etkisi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halkbilimi Anabilim Dalı.

ÇELEBİ, Ç. (2012). *Koruma Amaçlı İmar Planları ile Kentsel Tasarımın Entegrasyonu ve Bu Hususta Gerekli Yasal Düzenlemeler*.

Çelebi, Ç. (2012). *Koruma Amaçlı İmar Planları ile Kentsel Tasarımın Entegrasyonu ve Bu Hususta Gerekli Yasal Düzenlemeler*.

Çetintaş, H., & Bektaş, Ç. (2008). *Türkiye’de Turizm ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Kısa ve Uzun Dönemli İlişkiler*. Turizm Araştırmaları Dergisi. Cilt 19, Sayı 1.

DAGABAKAN, A. (2012). Tarihi Alanların Yeniden Canlandırılmasında Finansal Kaynak Yönetimi: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Avrupa Birliğinden Örnekler ve Türkiye için Öneriler .

Dağabakan, A. (2012). Tarihi Alanların Yeniden Canlandırılmasında Finansal Kaynak Yönetimi: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Avrupa Birliğinden Örnekler ve Türkiye için Öneriler.

DAYI, S. (2012). Geleneksel Konut Dokusu Koruma Çalışmalarının Turizme Katkıları Açısından Değerlendirilmesi: Ankara İli Örneği.

Dayı, S. (2012). Geleneksel Konut Dokusu Koruma Çalışmalarının Turizme Katkıları Açısından Değerlendirilmesi: Ankara İli Örneği.

Değer, M. (2006). *Turizme ve İhracata Dayalı Büyüme:1980-2005 Türkiye Deneyimi*. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Cilt: 20, Sayı: 2.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2003). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. Ankara: DPT.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007-2013*. Ankara: DPT.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2013). *Onuncu Kalkınma Planı, 2014-2018*. Ankara: DPT.

Dicle Kalkınma Ajansı. (Ağustos 2013). *TRC3 Bölgesi Turizm Mevcut Durum Analizi*. Mardin : Araştırma Strateji Geliştirme ve Programlama Birimi, DİKA.

Dinçer, F. İ. (Eylül-aralık 1999). Güneydoğu Anaadolu Projesi'nde (GAP) Turizmin Çeşitlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*.

DOGRUER, F. S. (2008). *Sivil Mimarlık Örneklerinin Tespit ve Tescil Tekniğinin Geliştirilmesi*. Ege Bölgesi Örneği.

Doğruer, F. S. (2008). *Sivil Mimarlık Örneklerinin Tespit ve Tescil Tekniğinin Geliştirilmesi*. Ege Bölgesi Örneği.

Edirne Belediye Başkanlığı. (2011). *Edirne Selimiye Cami Külliyesi Yönetim Planı (2011-2015)* . Edirne: Edirne Belediye Başkanlığı.

Erkal, H. (2010). *UNESCO Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Miras Başyapıtları İlanı ve Kültür Politikalarına Etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halkbilimi Anabilim Dalı.

(2011). *GAP Bölgesi Turizm Master Planı*. Ankara: GAP İdaresi Başkanlığı.

- GÜLER, U. (2012). *Kültür Varlıklarının Korunması ve Toplumsal Kültürel Bilincin Artırılması Konusunda Üniversitelerin Rolü*.
- Güler, U. (2012). *Kültür Varlıklarının Korunması ve Toplumsal Kültürel Bilincin Artırılması Konusunda Üniversitelerin Rolü*.
- GÜNGÖR, E. (2012). *Dünya Miras Alanlarının İzlenmesine Yönelik Bir Envanter Çalışması Geliştirilmesi: Göreme Milli Parkı ve Kapadokya*.
- Güngör, E. (2012). *Dünya Miras Alanlarının İzlenmesine Yönelik Bir Envanter Çalışması Geliştirilmesi: Göreme Milli Parkı ve Kapadokya*.
- Gürdal, M. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Muğla: Muğla Üniversitesi Matbaası.
- Halifeoğlu, F. M. (2008). *Geleneksel Konut , Aile İlişkisinin Sürdüğü Bir Yerleşim, SAVUR*. İstanbul: Çekül Vakfı.
- Halifeoğlu, F. M., & Dalkılıç, N. (2006). Mardin-Savur Geleneksel Kent Dokusu Evleri. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (Ekim 2011). *İstanbul Tarihi Yarımada Yönetim Planı* . İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Kalkınma Bakanlığı. (2012). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE) Güncellemesi*. Ankara.
- Karaalioğlu, E. (tarih yok). *Ören Yerleri Çevre Düzenlemesi; Dünya Miras Listesindeki Hattusa Ören Yeri Örneği*. 2008.
- KARAKUS, A. (2013). *Yazılı Kültür Mirasının Turizme Katkısı: Topkapı Sarayı Müzesi Örneği ve Dünyadaki Uygulamalar*.
- Karakuş, A. (2013). *Yazılı Kültür Mirasının Turizme Katkısı: Topkapı Sarayı Müzesi Örneği ve Dünyadaki Uygulamalar*.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). *2023 Türkiye Turizm Stratejisi*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Kürkçüoğlu, C. (2000). *HARRAN -Yolların Buluştuğu Kent*. Şanlıurfa.
- Kürkçüoğlu, Y. (2000). *Tarih ve Tarım Şehri HARRAN*. Şanlıurfa.
- Mevlana Kalkınma Ajansı. (n.d.). *Konya - Karaman 2023 Vizyon Raporu (Taslak)*. Konya: Mevka.
- Mimarlar Odası. (1999). *Güneydoğu Kültür Gezisi Raporu*. Ankara: Mimarlık Dergisi, 290, 39.

- Özbek, A. (2010). *Kent Merkezli Turizm Stratejisi*. Şanlıurfa : Karacadağ Kalkınma Ajansı, Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi.
- Özbek, A. (2011). *Şanlıurfa Turizm Verileri ve Altyapı Çalışmaları*. Şanlıurfa: Karacadağ Kalkınma Ajansı, Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi.
- Özbek, A., Özönen, H., Aksoy, Z., & M., A. (2010). *Diyarbakır-Şanlıurfa (TRC2) Bölgesi Kültür ve Turizm Mevcut Durum Raporu*.
- Özer, Y. (2010). *UNESCO'nun 1989 Tarihli Popüler Ve Geleneksel Kültürün Korunması Tavsiye Kararı'nın Halkbilimi Çalışmalarına Etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halkbilimi Anabilim Dalı.
- ÖZTOPRAK, S. (2013). *Tespit ve Tescil Çalışmalarının Değerlendirilmesi: Bolu İli, Mudurnu İlçesi Örneği*.
- Öztoprak, S. (2013). *Tespit ve Tescil Çalışmalarının Değerlendirilmesi: Bolu İli, Mudurnu İlçesi Örneği*.
- Öztürk, A. H. (2012). *Kentsel Sit Alanlarının Turizm Amaçlı Değerlendirilmesi: Güdül Örneği*.
- ÖZTÜRK, A. H. (2012). *Kentsel Sit Alanlarının Turizm Amaçlı Değerlendirilmesi: Güdül Örneği*.
- SAHİN, F. (2012). *Eskişehir İlinin Kültür Turizmi Potansiyeli: Mevcut Durum ve Öneriler*.
- Şahin, F. (2012). *Eskişehir İlinin Kültür Turizmi Potansiyeli: Mevcut Durum ve Öneriler*.
- Şanlıurfa Tarım Master Planı. (2006). Şanlıurfa: Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı.
- Şanlıurfa Valiliği Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü. (2013). *Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu 2012*. Şanlıurfa: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.
- Tuğracı, P. (1985). *Osmanlı Şehirleri*. İstanbul: Anadolu Yayıncılık .
- Türkiye Turizm Stratejisi (2023) - Eylem Planı (2007-2013)*. (2007). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Uğraşan B., E. (2008). *Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Finansal Destek Sağlanması: 2000-2007 Yılları Örneği*.
- ULU, N. (2008). *Kentsel Sit Alan Yönetimiİstanbul-Beyoğlu Örneği*. İstanbul.
- Ulu, N. (2008). *Kentsel Sit Alan Yönetimiİstanbul-Beyoğlu Örneği*. İstanbul.
- Uluslan, E. (tarih yok). *Alan Yönetimi Süreçleri: Japonya ve Türkiye*. 2008.

UNCU, M. (2013). *TRC3 Bölgesi Bölgesi Turizm Mevcut Durum Analizi*. Mardin: Dicle Kalkınma Ajansı.

Ünal, A. (2009). *Ankara Örneğinden Hareketle Türkiye’de Kentsel Arkeoloji ve Sorunları Üzerinde İnceleme*.

ÜNAL, A. (2009). *Ankara Örneğinden Hareketle Türkiye’de Kentsel Arkeoloji ve Sorunları Üzerinde İnceleme*.

Yıldız, İ. (2003). *Savur'daki Mimari Eserler*. Van: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

YARDIMCI, N., (1986). *“Harran Kazıları”*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Bülteni, Sayı 7, Ankara.

YAVI, E. (1989). *“Harran University”* ICOC İstanbul Chamber Of Commerce, Issue:25, İstanbul.

YÜZGÜL S. (2011). *“Şanlıurfa İli Ellisekiz Meydanı Mimari Değerlendirmesi ve Abacılar Evi Restorasyon Önerisi”* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ZEREN, N. (1981). *“Kentsel Alanlarda Alınan Koruma Kararlarının Uygulanabilirliği”*

Doktora tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

Elektronik adresten yararlanılan kaynaklar:

- <http://www.sehriurfa.com/han-el-barur/>, internet adresinden 09.10.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. 2014. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,80705/kasr-ul-benat---cimdin-kale.html>, internet adresinden 10.10.2014 tarihinde edinilmiştir.
- <http://www.sanliurfa.bel.tr/detay.asp?u=616&f=23&b=%7CHARRAN>, internet adresinden 10.10.2014 tarihinde elde edilmiştir.
- <http://www.gap.gov.tr/gap-illeri/sanliurfa>, internet adresinden 10.10.2014 tarihinde elde edilmiştir.
- <http://www.urfakultur.gov.tr/Eklenti/22204,harran.pdf?0>, internet adresinden 10.10.2014 tarihinde elde edilmiştir.
- <http://www.harran.bel.tr/index.php?Syf=18&Hbr=52292>, internet adresinden 24.11.2014 tarihinde elde edilmiştir.
- http://www.sanliurfa.gov.tr/default_B0.aspx?content=231, internet adresinden 24.11.2014 tarihinde elde edilmiştir.
- <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,80697/cabir-el-ensar-camii-ve-turbesi.html>, internet adresinden 18.11.2014 tarihinde elde edilmiştir.
- http://www.abuzerakbiyik.com.tr/page_detail.php?page_id=173, internet adresinden 24.11.2014 tarihinde elde edilmiştir.
- UNWTO–World Tourism Organization. (2010). *Tourism Highlights*.http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/highlights/UNWTO_Highlights09_en_LR.pdf, internet adresinden 8 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- UNWTO–World Tourism Organization. (2011). *Tourism Highlights*.http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/highlights/UNWTO_Highlights09_en_LR.pdf, internet adresinden 8 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- UNWTO–World Tourism Organization. (2012). *World Tourism Barometer*. January 2012.Volume 10.
http://dtxtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_barom12_01_january_en_excerpt.pdf, internet adresinden 8 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- UNWTO–World Tourism Organization. (2009). *Tourism Highlights*.
http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/highlights/UNWTO_Highlights09_en_LR.pdf, internet adresinden 8 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- <http://www.tuik.gov.tr/>
- <http://www.korumakurullari.gov.tr/>

EKLER

1. Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
2. Harran Alan Yönetim Planı İdari Yapılanması
3. Harran Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı Katılımcı Listesi
4. 1. Paydaş Katılım Toplantısı Katılımcı Listesi
5. 2. Paydaş Katılım Toplantısı Katılımcı Listesi
6. Sonuç Toplantısı Katılımcı Listesi
7. Harran Yönetim Planı, 2016-2021 Faaliyet Planı

EK 1: Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Resmi Gazete Tarihi: 27.11.2005 Sayısı: 26006

BİRİNCİ BÖLÜM Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı; ören yerleri, sit alanları ve etkileşim sahaları ile bağlantı noktalarının kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin koordinasyonunda sürdürülebilir bir yönetim planı çerçevesinde korunması ve değerlendirilmesini sağlamak, yönetim alanlarının belirlenmesi, geliştirilmesi, yönetim planlarının hazırlanması, onaylanması, uygulanması ve denetlenmesi ile alan yönetimini gerçekleştirmek üzere görev alacak danışma kurulu, alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulu, denetim birimi ve anıt eser kurulunun görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 — Bu Yönetmelik; sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahaları ile bağlantı noktalarının yönetim alanlarının belirlenmesi, yönetim planlarının hazırlanması, onaylanması, uygulanması ve denetlenmesi ile alan yönetimini gerçekleştirmek üzere görev alacak danışma kurulu, alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulu, denetim birimi ve anıt eser kurulunun görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

Madde 3 — Bu Yönetmelik; 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun Ek 2 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 — Bu Yönetmelikte geçen;
Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,
Kanun: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununu,
Genel Müdürlük: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünü,
Yetkili idare: Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında Yönetim Alanı tespit etmeye yetkili Bakanlık veya ilgili belediyeyi,
Sivil toplum örgütleri: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) temsilcileri, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) temsilcileri, Türkiye Barolar Birliği temsilcileri, Türk Tabipleri Birliği temsilcileri, Esnaf ve Sanatkarlar Odası temsilcileri varsa konuyla ilgili dernek, vakıf ve üniversiteleri,

Etkileşim sahaları: Sit bölgeleri ile bütünlük gösteren, yoğunluk ve yerleşme düzeninin sit bölgeleri ile uyum içinde oluşması ve gelişmesi öngörülen, sit alanını bütünlükten etkileyen ya da ondan etkilenen ve sit alanı ile koruma amaçlı imar planına konu olmayan alanlar arasında geçiş sağlayan alanları,

Anıt eser: Kullanım durumu, konumu, fonksiyonu, ziyaretçi yoğunluğu ile tarihi ve sanatsal özellikleri de dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenen taşınmaz kültür varlıklarını,

Anıt Eser Kurulu: Anıt eser niteliğindeki taşınmaz kültür varlıklarına münhasır olarak oluşturulan kurulu,

Kentsel sit alanı: Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntılarının bulunduğu alanı,

Arkeolojik sit alanı: Kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği alanı,

Doğal sit alanı: Tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanı,

Danışma Kurulu: Alan yönetimine ilişkin yönetim plan taslağının karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla oluşturulan kurulu,

Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu: Yönetim planını onaylamak ve uygulanmasını denetlemekle yetkili ve görevli kurulu,

Denetleme birimi: Gerek görülmesi halinde eşgüdüm ve denetleme kurulunun denetim görevini yürütmek üzere kurulacak birimi,

Öneri yönetim alanı: Alan yönetimlerinin yetki alanlarını belirlemek üzere önerilen alanı,

Yönetim alanı: Sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.

Kültür varlığı: Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıkları ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM Alan Yönetimine İlişkin Esaslar

Alan yönetiminin hedefleri

Madde 5 — Alan yönetiminin hedefleri şunlardır:

a) Alan sınırlarının tarihi, sosyal, kültürel, coğrafi, doğal, sanatsal bir bütünlük içerisinde etkileşim sahaları ve tarihi, kültürel, sosyal, coğrafi ve sanatsal nedenlerle ilişkili bulunduğu bağlantı noktalarının alanın korunması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi bakımından doğru tespit edilmesinin,

b) Koruma, erişim, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ihtiyaçları ile yerel toplumun ilgisi arasında uygun bir denge oluşturmanın yollarının yönetim planı ile gösterilmesinin,

- c) Alanın değerini arttırarak uluslar arası bir seviyeye çıkarmak için genel stratejiler, yöntemler ve araçların geliştirilmesi, mali kaynakların belirlenmesi ve yaratılmasının,
- d) Kültür turizmini geliştirmek amacıyla uluslar arası işbirliği ve paylaşımı yaratacak etkinlik ağının kurulmasının,
- e) Belirli bir bölge için de birbirleriyle ilişkilendirilerek sektör oluşturma potansiyeli bulunan sitalanlarında bölgesel kültür sistemlerinin gelişimi için uygulama planlarının yaratılmasının,
- f) Yönetim alanlarının korunması ve değerlendirilmesinde kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, gönüllü kişi ve kuruluşlar ile yerel halkın işbirliğinin,
- g) Sit alanları ve ören yerleri ile etkileşim sahalarının bakım, onarım, restorasyon, restitüsyon, teşhir, tanzim ve çevre düzenlemesi ile birlikte alan yönetim amaçları doğrultusunda uluslar arası koruma prensipleri ve sözleşme hükümleri çerçevesinde korunarak yaşatılmasının yanı sıra kullanım ve gelişim ilkelerinin ve sınırlarının belirlenmesinin,
- h) Kültür varlıklarının yönetiminde, konservasyon alanında, tasarım ve uygulamada, uzmanlık ve ekipmanda yüksek standartların kullanılmasının sağlanmasıdır.

Yönetim alanının belirlenmesi

Madde 6 — Yönetim alanları yetkili idarece belirlenir. Yönetim alanlarının belirlenmesinde aşağıdaki hususlara uyulur:

a) Sit alanlarının, ören yerlerinin ve alanın etkileşim sahalarının ve bağlantı noktalarının araştırılması ve elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla etütler yapılır. Bu etüt sonuçlarına göre Kanun, bu Yönetmelik ve İlke Kararlarına uygun olarak öneri yönetim alanı sınırı belirlenir. Öneri yönetim alanının belirlenmesiyle ilgili olarak ilgili kurum ve kuruluşlar, meslek odaları, üniversiteler, sivil toplum örgütlerinin ve alanda mülkiyet hakkı bulunanların önerileri de değerlendirilir.

b) Öneri yönetim alanı sınırı, bu sınır dahilinde alanla ilgili hizmetine ihtiyaç duyulan ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına iletilir. Kuruluşlar öneri ve görüşlerini otuz gün içerisinde yetkili idareye iletir. Alanın planlanması ve korunması ile ilgili merkezi ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdüm sağlamak ve görüşlerini almak üzere bir koordinasyon toplantısı düzenlenir.

c) İlgili sivil toplum örgütleri yönetim alanı belirlenmesi önerisiyle başvurduğu takdirde bu esaslar doğrultusunda teklif yetkili idarece değerlendirilir.

d) Bu çalışmalar sonucunda belirlenen nihai yönetim alanı sınırları yetkili idarece ilgili kurum ve kuruluşlara iletilir.

Yönetim planı

Madde 7 — Yönetim planı taslağı, yetkili idare tarafından atanan alan başkanının eşgüdümünde, alanın niteliğine bağlı olarak farklı meslek gruplarına mensup uzman ve danışmanlardan oluşturulacak bir ekip tarafından bu Yönetmelik esaslarına göre hazırlanır.

Yetkili idarece plan taslağının hazırlanması öncesinde ve hazırlanma sürecinde ilgili kurum ve kuruluşların, yerel halkın, ilgili sivil toplum örgütlerinin, meslek odalarının, üniversitelerin, gerekli görülecek özel sektör temsilcilerinin ve alanda mülkiyet hakkı bulunanların katılımı ile bilgilendirme ve yönetim planına veri oluşturacak konuların belirlenmesi amacıyla ilgili tarafların katıldığı asgari iki toplantı düzenlenir. Bu toplantılar halka, mahalli idarelerce panolara asılacak ilanlarla, diğerlerine yetkili idarece yazı ile duyurulur.

Yetki ve yöntem

Madde 8 — Yönetim alanı sınırları belirlenen sit alanları, ören yeri ve etkileşim sahalarına ilişkin yönetim planı taslağı;

a) Kentsel sitelerde ilgili belediyelerce,

b) Arkeolojik, doğal ve tarihi sit alanlarında Bakanlıkça,

c) İlgili belediyesi bulunmayan kentsel sit alanlarında Bakanlıkça,

d) Kentsel sit alanı ile diğer sit alanlarının birlikte bulunması halinde ilgili belediyesince,

e) Kentsel sit yönetim alanının sınırlarının birden fazla belediyeyi ilgilendirmesi halinde bu belediyelerin koordinasyonu ile Büyükşehir Belediye sınırları içinde olması halinde Büyükşehir Belediyesince, dışında olması halinde ilgili belediyelerin koordinasyonu ile Bakanlıkça doğrudan hazırlanır veya ihale mevzuatında belirtilen usul ve esaslara göre ihale suretiyle hazırlattırılır.

Bakanlığın yönetim alanının belirlenmesi, yönetim planlarının hazırlanması ve alan yönetimi konusunda yapacağı çalışmalar Genel Müdürlükçe yürütülür.

Yönetim planının hazırlanması

Madde 9 — Yönetim alanına ilişkin hazırlanacak yönetim planının içeriği, aşağıda belirtilen ana bölümlerden oluşur:

a) Mevcut durum tespiti: Alanın yönetim, işlev ve koruma ihtiyaçlarının belirlenmesi, ilgili kurum ve kuruluşlarla bağlantı kurulması.

b) Alan analizi: Alanın öneminin belirlenmesi, sorunlarının tespiti, alanın taşıma kapasitesinin tespiti, işlevsel ve yönetsel analizin yapılması.

c) Alanın vizyonunun belirlenmesi ve esas politikaların oluşumu: Yönetim planının, alanın geleceğe ait vizyonunu belirleyecek, işletme, yönetim, idari ve finansal modelleri içerecek, ulusal ve uluslararası platformda alanın sunumunu ve tanıtımını sağlayacak yönetim, koruma, kullanma, sunum ve tanıtım, ziyaretçi politika ve stratejilerinin belirlenmesi.

d) Çalışma programı, zamanlama ve projelerin belirlenmesi: Alan yönetiminde yer alacak kurum ve kişilerin görev tanımlarının yapılması ve bunların gerçekleştirilmesine ilişkin çalışma programlarının, bütçe analizlerinin hazırlanması ile finans kaynaklarının, belirlenmesi, kısa, orta ve uzun vadede yapılacak işlere ait bir eylem planının oluşturulması ve proje tanımlarının yapılması.

Eylem planı için kullanılacak tablo örneği aşağıdaki şekildedir.

KONULAR	Gereken Faaliyet	Sorumlu Kuruluş	Finans Kaynakları	Hedef Tarihi
Konu 1				
Konu 2				
Konu 3				

e) İzleme, değerlendirme ve eğitim süreçlerinin tanımlanması: Yönetim planının uygulamasının izlenmesi, değerlendirilmesi ve bu süreçte yer alacak tarafların eğitimine ilişkin programların hazırlanması.

Yönetim planı hazırlama ekibi

Madde 10 — Yönetim planlarının yetkili idarece hazırlanması veya hazırlattırılması hallerinde uzman bir danışman sorumluluğunda konusunda plan hazırlama ekibi kurulur. Kurulacak bu ekip, en az;

a) Kentsel sit alanları ve tarihi sit alanları için; üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, sanat tarihi, kamu yönetimi, işletme ve ekonomi bölümleri,

b) Arkeolojik sit alanları için; üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, sanat tarihi, arkeoloji, kamu yönetimi, işletme ve ekonomi bölümleri,

c) Doğal sit alanları için; üniversitelerin şehir ve bölge planlama, kamu yönetimi, işletme, çevre mühendisliği ile alanın doğal karakterine

bağlı olarak orman mühendisliği, jeoloji/jeomorfoloji/jeoloji mühendisliği, ziraat mühendisliği, peyzaj mimarlığı, hidroloji, biyoloji, zooloji gibi bölümleri

mezunu uzmanlardan oluşur.

Alanın niteliğine göre sosyolog, antropolog, tarihçi, ekonomist, turizm işletmeciliği, reklamcı, halkla ilişkiler ve iletişim gibi meslek gruplarından uzmanlar ile yönetim planı konusunda uzman bir danışman ekibe dahil edilebilir.

Yönetim planının değerlendirilmesi

Madde 11 — Hazırlanan yönetim planı taslağı, bu Yönetmelik esaslarına göre kurulan danışma kurulunca değerlendirilir. Kurulun değerlendirme toplantısında alan başkanı da hazır bulunur.

Toplantı sonucunda danışma kurulunca önerilen ve karara bağlanan hususlar dikkate alınarak yönetim plan taslağına yetkili idarece son hali verilerek yönetim planı tasarısı oluşturulur.

Yönetim planının onaylanması

Madde 12 — Yönetim plan tasarısı incelenip mutabakata varmak suretiyle onaylanmak üzere yetkili idarece bu Yönetmelik esaslarına göre oluşturulan eşgüdüm ve denetleme kuruluna iletilir.

Eşgüdüm ve denetleme kurulu, planı inceler ve gerekirse plan hazırlama ekibine gerekli düzeltmeleri yaptırır. **Yönetim planının kabul edilebilmesi için toplantıya katılan Kurul üyelerinin dörtte üçünün olumlu oyu gerekir.** Onaylama işlemi, en geç altı ay içinde tamamlanır.

Yönetim planı onaylandıktan sonra yetkili idarece çoğaltılarak sorumlu kurum ve kuruluşlara iletilir. Yönetim planları alenidir. Bu aleniyeti sağlamak yetkili idarelerin görevidir.

Eşgüdüm ve denetleme kurulu kararlarına karşı süresi içinde idari yargıya itiraz edilebilir.

Yönetim planının uygulanması ve denetlenmesi

Madde 13 — Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim planına uymak zorundadırlar. Yetkili idareler, plan kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmakla yükümlüdürler.

Yönetim planlarında tanımlanan görevlerin gerçekleştirilmesi sürecinde alan başkanı, uygulamadan sorumlu kurum ve kuruluşlar ile yetkili idare koordineli olarak çalışır.

Yönetim planıyla belirlenen yönetim tarafından, koruma, sunum, tanıtım ve ziyaretçi yönetimi stratejileri doğrultusunda denetim birimince alana yönelik yapılan çalışmaların yıllık performans değerlendirmeleri ve bir sonraki yılın çalışma programı ile bütçe taslağı yapılır. Bu değerlendirmeler sonucunda hazırlanacak raporlar eşgüdüm ve denetleme kurulunca değerlendirilir ve bir yıl sonraki çalışma programı ve bütçesi onaylanır. Yıllık incelemenin dışında denetim birimince beş yılda bir vizyon, amaçlar ve politikalar gözden geçirilerek eşgüdüm ve denetleme kurulunun değerlendirmesine sunulur.

Eşgüdüm ve denetleme kurulunca yönetim planının uygulanma sürecinde vizyon, amaç ve politikalarında denetleme birimi tarafından bir değişiklik önerilmesi halinde, öngörülen değişikliklere ilişkin yetkili idarece yönetim planı değişiklik taslağı hazırlanır ve danışma kurulunun görüşleri alınarak, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanır.

Yönetim planında tanımlanan çalışmaların projelendirme ve uygulanması sürecine teknik katkı sağlamak üzere yetkili idarelerce geçici proje ekipleri oluşturulabilir.

Yönetim alanı kapsamındaki taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile sit alanlarında yönetim planı ile yapılması öngörülen çalışmalara ilişkin her türlü inşaa ve fiziki müdahale ve fonksiyon değişiklikleri ile bunlara ait plan ve proje için Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun kararının alınması zorunludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Alan Yönetimi Birimlerinin Kuruluş ve Görevleri

Alan Başkanı ve görevleri

Madde 14 — Alan başkanı, alanla ilgili daha önceden çalışmalarda bulunmuş, alanı yeterince tanıyan, alan hakkında belirli bir vizyon geliştirebilen, kültürel ve doğal miras yönetimi ile ilgili yeni yaklaşımlar hakkında bilgi sahibi, yönetim politikaları ve uygulamaları hakkında deneyimli, üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, arkeoloji, sanat tarihi, kamu yönetimi, işletme ve ekonomi bölümü mezunlarından kentsel sit alanlarında kurulacak alan yönetimlerinde ilgili belediye, kentsel sit dışındaki sitalanlarında ise Bakanlıkça atanır.

Bakanlıkça belirlenen alan başkanlığı görevini fiilen yürütenlere, Devlet memurları aylık katsayısının (20000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşmamak kaydıyla alanın özelliğine göre Bakan tarafından belirlenecek miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaksızın çalışmayı takip eden her ay başında Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü bütçesinden ödeme yapılır.

Alan yönetiminin sekretarya hizmetleri yetkili idare tarafından yürütülür. Yetkili idarelerce, alan yönetimi birimlerinin çalışmalarını yürütmek üzere uygun bir yer tahsis edilir. Bu iş için yeterli sayıda personel görevlendirilir ve bütçelerinden yeterli miktarda ödenek ayrılır.

Alan başkanı aşağıdaki görevleri yürütür:

- Yönetim planının yıllık hedeflerinin gerçekleşmesi için yetkili idare ile birlikte çalışma programlarını belirlemek, kaynak araştırması yapmak,
- Yıllık bütçe tekliflerini hazırlamak,
- Alanın sunum, tanıtım, eğitim, bakım, onarım, güvenlik ve ziyaretçilerin ihtiyaçlarına yönelik hizmet ve ekipman alımı için her türlü sözleşme, şartname taslaklarını yetkili idare ile birlikte hazırlamak,
- Alanın doğal ve kültürel kaynaklarının yönetimi için ilgili kurum ve kişilerle işbirliğini sağlamak,
- Denetim birimince yıllık denetim raporlarının hazırlanması ve bu raporların eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunulması için eşgüdümü sağlamak.

Danışma Kurulunun kuruluşu ve görevleri

Madde 15 — Danışma kurulu, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları temsilcileri, sivil toplum örgütleri temsilcileri, üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden, alan başkanı ve yetkili idarece tespit edilecek en az beş üyeden oluşur. Danışma kurulu kendi içinden bir başkan seçer.

Danışma kurulu yılda en az bir kez toplanır. Yetkili idare ile eşgüdüm ve denetleme kurulu gerekli gördüğünde danışma kurulunu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Danışma kurulu toplantıları mahallinde yapılır.

Danışma kurulu, yönetim planı taslağını inceleyerek bu taslağın karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunur.

Danışma kurulunda görüşülen tüm hususlar ve tavsiyeler, eşgüdüm ve denetleme kuruluna iletilmek üzere tutanağa bağlanır.

Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu ve görevleri

Madde 16 — Eşgüdüm ve denetleme kurulu, alan başkanı, danışma kurulunca kendi içinden seçilecek iki üye ile yönetim planı taslağı kapsamında hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilci olmak üzere en az beş kişiden oluşur. Alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulunun da başkanıdır.

Eşgüdüm ve denetleme kurulu yılda en az iki kere yetkili idarenin çağırması ile toplanır. Kurul toplantısının gündemi denetleme birimi ile yetkili

idare tarafından belirlenir.

Alan başkanının talebi üzerine veya yetkili idare gerekli gördüğü takdirde kurul, olağanüstü toplantıya çağırılabilir. Kurul salt çoğunlukla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin en az dörtte üçünün oylarıyla karar alır. Eşgüdüm ve denetleme kurulu toplantıları mahallinde yapılır. Eşgüdüm ve denetleme kurulu, yönetim planı taslağını inceleyerek altı ay içinde onaylar ve planın uygulanmasını denetler.

Denetim Birimi ve görevleri

Madde 17 — Eşgüdüm ve denetleme kurulunun denetim görevini yerine getirebilmesi amacıyla bir denetim birimi kurulabilir.

Denetim birimi, yönetim planlarının hazırlanması ve uygulanması sürecinde görev alan denetim elemanları ve üniversitelerin mimarlık, şehir ve bölge planlama, sanat tarihi, arkeoloji, kamu yönetimi, ekonomi ve işletme bölümlerinden mezun uzman personel arasından yetkili idarelerce görevlendirilecek en az beş üyeden oluşur.

Denetim birimi, yönetim planlarının uygulamasını denetler. Yönetim planıyla belirlenen yönetim, koruma, sunum, tanıtım ve ziyaretçi yönetimi stratejileri doğrultusunda denetim birimince alana yönelik yapılan çalışmaların yıllık performans değerlendirmelerini yapar ve bir sonraki yılın çalışma programını hazırlayarak eşgüdüm ve denetleme kuruluna sunar.

Denetim birimi, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üçüncü kişilerden yönetim planı ve uygulaması ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Anıt Eser Kurulunun Kuruluşu, Görevleri ve Çalışma Esasları

Anıt Eser Kurulunun kuruluşu

Madde 18 — Anıt eser niteliğindeki taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla o esere münhasır anıt eser kurulu kurulur. Kurul yönetimi oluşturulacak anıt eserler, anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idarenin onayı alınarak Bakanlıkça belirlenir.

Anıt eser kurulu, anıt eserin bulunduğu bölgedeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden en az bir öğretim üyesi, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve yerel idarelerin temsilcileri ile eserin korunması ve geliştirilmesi için bağışta bulunanlar arasından Bakanlıkça uygun görülen kişiler ile bu eserler üzerinde tasarruf yetkisine sahip idarenin temsilcileri olmak üzere en az yedi kişiden oluşur.

Kurul üyelerinin görev süresi, göreve atandıkları tarihten itibaren beş yıldır. Süresi biten üye yeniden seçilebilir. Üyelerin herhangi bir şekilde üyelikten ayrılmalari halinde yerine kalan süreyi tamamlamak üzere aynı usulle üye seçilir.

Anıt eser kurulunun sekreterya hizmetleri, anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idare tarafından yürütülür. Bakanlıkça veya anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idarece, anıt eser kuruluna çalışmalarını yürütmek üzere uygun bir yer tahsis edilir. Bu iş için yeterli sayıda personel görevlendirilir ve bütçelerinden yeterli miktarda ödenek ayrılır.

Anıt Eser Kurulunun görevleri

Madde 19 — Kurul aşağıda belirtilen görevleri yerine getirir:

a) Anıt eser için mekansal, fiziksel ve tematik gelişim ve vizyon, eserin korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlar ve uygular.

b) Eserin tanıtımını yapar.

c) Eserin korunması ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla bağış toplar.

d) Eserin korunması ve geliştirilmesi için aynı, nakdi veya bedeni olarak yardımda bulunanlardan uygun gördüklerine onursal ödül verir.

e) Eserin korunması ve geliştirilmesine ilişkin düzenli olarak rapor hazırlar ve bu raporları ilgili idarelere göndererek uygulanmasını sağlar.

Kurul Başkanı ve görevleri

Madde 20 — Anıt eser kuruluna, eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idarenin temsilcisi başkanlık eder.

Kurul başkanı aşağıda belirtilen görevleri yerine getirir:

a) Eserin korunması, bakımı, onarımı, ziyaretçi yönetimi gibi faaliyetleri yürütür.

b) Gerekliğinde kurulu olağanüstü toplantıya çağırır.

c) Kurul toplantılarını organize eder.

d) İlgili idare ile gerçek ve tüzel kişiler arasında eşgüdüm sağlar.

Anıt Eser Kurulunun çalışma esasları

Madde 21 — Kurul yılda en az iki kere üye tam sayısının üçte ikisi ile toplanır. Kararlarını üye tamsayısının salt çoğunluğu ile alır.

Kurulun büro ve sekreteryaya hizmetleri anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idarece yürütülür.

Eser üzerinde yapılacak her türlü fiziki müdahale kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurulunun izni ve denetiminde yapılır.

Anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idare, kurul tarafından hazırlanan raporları değerlendirmeye almak zorundadır. Anıt eser üzerinde tasarruf yetkisine sahip idare, raporda yer alan hususlardan gerçekleştirilemeyecek olanları gerekçeleriyle birlikte kurula bildirir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Son hükümler

Yürürlük

Madde 22 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 23 — Bu Yönetmelik hükümlerini Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.

EK 2a: Harran Alan Yönetim Planı İdari Yapılanması

ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ HARRAN BELEDİYE BAŞKANLIĞI MECLİS KARAR KAĞIDI

KARAR TARİHİ : 03.12.2014

KARAR NUMARASI : 2014/49

Belediye Meclisi, Belediye ve Meclis Başkanı Mehmet ÖZYAVUZ'un Başkanlığında Üyelerden Kadir GÜNDOĞAN, M.Zeki ALTUNDAĞ,Ahmet AKCAN,Ahmet BOĞA,Mustafa ÇAKIR,(K)Mahmut GÜNDOĞDU,Hadi ÇİÇEK(K),Zeki KIRKIL,Mustafa ÇİFTÇİ(K), Halaf AKTAŞ,M. Ali ARDAN, Cuma ALMA,Dinar ÇOBANLI(K),İsmail BÖRÜTEKİN,Abdullah FATİŞTOOĞLU,Mustafa AYĞAT,Mustafa YILDIZ,Yusuf ÖZDEMİR,İbrahim EKİNCİ(K),Davut YILMAZ(K),Mustafa ŞAHİN,İmam TANRIKULU,Halil EROL,Mustafa ALKAN(K) ve Hamdi ÇAGATAY' ın katılımlarıyla Toplandı.

MADDE 4: Konu: Harran Alan Yönetimi Danışma , Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu Kurulması ve Üyelerinin Atanması hk.

Kültür ve Turizm Bakanlığının 15.04.2014 tarih ve 70765 sayılı Makam oluru ile belirlenen yönetim alan sınırı ve bağlantı noktası olarak belirlenen Han-el Ba'rür Kervansarayı, Şuayb Antik Kenti, Soğmatar Antik Kenti, Bazda Mağaraları, Senem Mağarası ve Çimdin Kalesini kapsayan alanda alan yönetim sınırları(yönetim alanı) dahilinde yapılacak olan yönetim planı hazırlanması işi için; ilgili kanun ve yönetmeliklerden alınan yetkiye dayanarak GAPBölge İdaresi (GAP BKİ) ve İller Bankası Anonim Şirketi (İLBANK AŞ.) arasında karşılıklı iş birliği protokolü yapılmıştır.Protokol kapsamında İller Bankası tarafından 15.08.2014 tarihinde iş süresi 365 gün olarak belirlenen**"GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım Ve Markalaşma Projesi Kapsamında Yapılacak Olan Harran(Şanlıurfa) Yönetim Planı Hazırlanması İşİ"** adı altında yapılan 01.10.2014 tarih ve 2014/41 sayılı Harran Belediyesi Meclis Kararıyla Alan Başkanı olarak atanan Murat ÇALIM başkanlığında Anadolu Doğa ve Kültür Koruma Kooperatifi tarafından hazırlanmaya başlanan Alan Yönetim Planı hazırlama İşinin önemli bir aşaması olan 1-)Danışma Kurulu , 2-)Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu kurulması ve Üyelerinin belirlenmesi gerekliliğinden ekli listede ad-soyad ünvan ve çalışma alanları sıralı olarak belirtilen kişilerin "Kültür ve Turizm Bakanlığının 27.11.2005 tarihli ve 26006 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri İle Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında çıkarılan yönetmelikte belirtildiği üzere teklif edildiği şekli ile çalışması için Harran Alan Yönetimi Danışma Kurulunun Kurulması ve Üyelerinin aşağıda belirtilen kişilerin üye olarak atanmasına; Harran Alan Yönetimi Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunun Kurulması ve üyelerinin ekli listede belirtilen kişilerin atanmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Mehmet ÖZYAVUZ
Belediye Başkanı

Ahmet AKCAN
Katip Üye

Yusuf ÖZDEMİR
Katip Üye

EK 2b: Harran Alan Yönetim Planı İdari Yapılanması

ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ HARRAN BELEDİYE BAŞKANLIĞI MECLİS KARAR KAĞIDI

HARRAN ALAN YÖNETİMİ

Danışma Kurulu Üyeleri:

- 1) Mehmet ÖZYAVUZ (Harran Belediye Başkanı)
- 2) Murat ÇALIM (Alan Yönetimi Başkanı)
- 3) Prof.Dr. Mehmet ÖNAL (Arkeolog,Harran Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Başkanı, Şanlıurfa Koruma Bölge Kurulu Üyesi, Harran Kazı Başkanı)
- 4) Müslüm ERCAN (Arkeolog, Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi Müdürü)
- 5) Abdullah TURMUŞ (Harran Esnaf Kefalet Koop.Başk.)
- 6) Aydın ASLAN (Şanlıurfa Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürü)
- 7) Müslüm AKALIN (Hukukçu, Şanlıurfa Koruma Bölge Kurulu Eski Üyesi)
- 8) Mehmet Kamil TÜRKMEN (TROB Şanlıurfa temsilciliği başkanı)
- 9) Mehmet Ali PALA (Şanlıurfa Vakıflar Bölge Müdürlüğü Şube Müdürü)
- 10) Mahmut ÖZYAVUZ (Mülkiyet Sahibi)
- 11) Mehmet Selim AÇAR (Şehir ve Bölge Plancısı, Şehir Plancıları Odası Şanlıurfa Temsilciliği Başkanı)
- 12) Bilal YILDIRIM(Mimar, Mimarlar Odası Şanlıurfa Temsilciliği Başkanı)
- 13) Reşat ÖZYAVUZ (Mülkiyet sahibi, Turizm İşletmecisi)
- 14) Ahmet BİTER (Mülkiyet sahibi, Turizm İşletmecisi)
- 15) Gülay BEYAZGÜL (İnşaat Mühendisi, ŞBB.İhale Kontrol Şube Müdürü)
- 16) M.Fatih KAYRAL (Ortak Payda Derneği Başk.)
- 17) Ahmet Ruhi ÇAT Harran Kaymakamlığı Gençlik Spor İlçe Müdürü

Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu:

- 1) Murat ÇALIM (Alan Başkanı)
- 2) Mehmet ÖZYAVUZ (Harran Belediye Başkanı)
- 3) Prof.Dr.Mehmet ÖNAL(Harran Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Başkanı)
- 4) Celal Uludağ (Arkeolog, Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi Müdür Yardımcısı)
- 5) Mehmet Selim AÇAR (Şehir ve Bölge Plancısı, Şehir Plancıları Odası Şanlıurfa Temsilciliği Başkanı)
- 6) İbrahim TÜTÜNCÜ (Mimar /Şanlıurfa Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı)
- 7) Ayşe GÜVENÇ (Şehir ve Bölge Plancısı, ŞBB.KUDEB Uzmanı)
- 8) Bilal YILDIRIM(Mimar, Mimarlar Odası Şanlıurfa Temsilciliği Başkanı)
- 9) Ömer ÖZTÜRK (Arkeolog/ Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü)

Mehmet ÖZYAVUZ
Belediye Başkanı

Ahmet AKCAN
Katip Üye

Yusuf ÖZDEMİR
Katip Üye

EK 3: Harran Yönetim Planı Bilgilendirme Toplantısı Katılımcı Listesi

(30 Eylül 2014, Harran Belediyesi Toplantı Salonu)

ADI SOYADI	GÖREVİ
CEMAL KAYNAK	İLLER BANKASI A.Ş.
HÜLYA METİN	İLLER BANKASI A.Ş.
BUKET SEÇKİN İNCE PARILDAR	İLLER BANKASI A.Ş.
OKTAY YILMAZ TATAR	İLLER BANKASI A.Ş.
SERAP ÜZER	GAP BKİ BAŞKANLIĞI
KASIM BAĞLAM	GAP BKİ (MARK.TAN.OFİSİ)
FATMA BOZKAYA YETKİN	GAP BKİ BAŞKANLIĞI
LEVENT KESKİN	ANADOKU
MURAT ÇEVİK	ANADOKU
AYŞE GÜVENÇ	HALİLİYE BELEDİYESİ
ÖMER ÖZYAVUZ	HARRAN BEL. FEN İŞL. MD.
MEHMET SELİM ACAR	ŞEHİR PLANCILARI ODASI ŞANLIURFA İL TEMSİLCİLİĞİ
M. UĞUR BEYAZGÖL	KÜLTÜREL MİRASI KORUMA DERNEĞİ MİMARLAR ODASI
İBRAHİM TÜTÜNCÜ	ŞANLIURFA VALİLİĞİ/YİKOB
ALİ İLASLAN	ŞANLIURFA BŞB./KUDEB
MURAT ÇALIM	ŞANLIURFA BŞB./KUDEB
NUSRET EKİNCİ	ŞANLIURFA BŞB./KUDEB
MEHMET YILDIZTEKİN	ŞANLIURFA BŞB./KUDEM
CAHİT GEYİK	ŞANLIURFA BŞB./HARRAN KOORDİNATÖRÜ
M. FATİH BİLİM	HARRAN BELEDİYESİ/İNŞ. MÜH.
HALİL SADE	HARRAN BELEDİYESİ/HAR. MÜH.

EK 4: Harran Yönetim Planı 1. Paydaş Katılım Çalıştayı Katılımcı Listesi

(03-04 Aralık 2014, Nevali Otel)

ADI SOYADI	GÖREVİ
M. MURAT İNCİ	ESNAF VE SANATKARLAR ODASI, EĞİTİM MÜDÜRÜ
ALİ MUZAFFER	TARIM İL MÜDÜRLÜĞÜ, ZİRAAT MÜHENDİSİ
HİLMİ ÇEKEN	TARIM İL MÜDÜRLÜĞÜ, ZİRAAT MÜHENDİSİ
MÜSLÜM ÇOBAN	ŞANLIURFA REHBERLER ODASI, GENEL SEKRETER
HASAN KIRMIZI	HARRAN ÜNİVERSİTESİ, ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
CUMA ALMA	BELEDİYE ENCÜMENİ
MAHMUT ÖZYAVUZ	MÜLK SAHİBİ, İLÇE BAŞKANI
MATAR ÖZYAVUZ	İBNİ TEYMİYYE, VATANDAŞ
ÖMER ÖZTÜRK	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, ARKEOLOG
FERHAT KARAGÖZLÜ	KÜLTÜR VARLIKLARI KORUMA MÜDÜRÜ
AYDIN ASLAN	İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜR V.
MEHMET ÖZYAVUZ	BELEDİYE BAŞKANI
AHMET SELİM US	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ, ŞUBE MÜDÜRÜ
AHMET BAĞ	BÜYÜKŞEHİR MECLİS ÜYESİ
YUSUF DIŞLI	GÖBEKLİTEPE DERNEĞİ BAŞKANI
MUHARREM ORAL	HARRAN ÜNİVERSİTESİ, ARAŞTIRMA GÖREVLİSİ
SEVİL MUTLU	HARRAN ÜNİVERSİTESİ
PROF. DR. MEHMET ÖNAL	HARRAN ÜNİVERSİTESİ, ARKEOLOJİ BÖLÜM BAŞKANI
OSMAN KAZAZ	SERBEST MİMAR
İBRAHİM YILDIZ	BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, DAİRE BAŞKANI
M. SUPHİ ÖZER	GAP-BK, ÇKT KOORDİNATÖRÜ
FATMA BOZKAYA YETKİN	GAP-BKİ, ŞEHİR PLANCISI
FİRÜZAN KILIÇ	Ş.K.V.K.K, ŞEHİR PLANCISI
HÜSNÜ ATEŞSAL	VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ, İNŞAAT MÜHENDİSİ
M. SELİM AÇAR	ŞEHİR PLANCILARI ODASI, ŞEHİR PLANCISI
UĞUR BEYAZGÜL	KÜLTÜREL MİRASI KORUMA DERNEĞİ, Y. MİMAR
MEHMET YILDIZTEKİN	BÜYÜKŞEHİR KUDEM, İNŞAAT MÜHENDİSİ
SÜLEYMAN DURMUŞ	TİCARET SANAYİ ODASI, MECLİS ÜYESİ
BİLAL YILDIRIM	MİMARLAR ODASI BAŞKANI MİMAR
CIHİT GEYİK	KOORDİNATÖR
ABDÜLBAKİ BÖREKÇİ	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI, ŞEHİR PLANCISI
MURAT BİTER	VATANDAŞ
ABDULLAH TURMUŞ	ESNAF VE SANATKARLAR KOOPERATİFİ
M. FATİH KAYROL	ORTAK PAYDA DERNEĞİ, MALİ MÜŞAVİR
CELAL ULUDAĞ	MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ, ARKEOLOG
İ. HALİL GÜLLÜOĞLU	MİMAR, ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
AYŞE GÜVENÇ	ŞEHİR PLANCISI, ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KASIM BAĞLAM VUZ	GAP İDARESİ
İBRAHİM TÜTÜNCÜ	VALİLİK, MİMAR
MÜSLÜM ÖZYAVUZ	KÜLTÜR VARLIKLARI
ABDULLAH UĞUR	GAZETECİ
MEHMET KÜLTÜR	RUHA TV
ABDULLAH TURMUŞ	SİVİL ÖRGÜT BAŞKANLIĞI
ABDÜLKADİR OKAY	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GENEL SEKRETER YARDIMCISI
MEHMET KIZILELMA	ŞUSKİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI

AHMET BOĞA	ŞANLIURFA BÜYÜŐŐEHİR BELEDİYESİ, MECLİS ENCÜMENİ
ŐÜKRÜ SEYHANLIGİL	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ, ŞUBE MÜDÜRÜ
YUSUF DİŐLİ	GÖBEKLİTEPE
İBRAHİM ERGÜN	HZ. YAKUP MAHALLESİ MUHTARI
ÖMER BİTER	CUMHURİYET MAHALLESİ MUHTARI
İMAM ASLAN	YAĞMURLU KÖYÜ MUHTARI
M. ALİ ÜNLÜ	İMAR VE ŞEHİRCİLİK DAİRESİ
HÜSEYİN YELDİREN	ŞANLIURFA KORUMA A.İ.P MÜELLİFİ
KAZIM ONUR KURT	TURİZM BAKANLIĞI, YATIRIM İŞLETMELER
AHMET BİTER	MÜLKİYET SAHİBİ, TURİZM İŞLETMECİSİ

EK 5: Harran Yönetim Planı 2. Paydaş Katılım Çalıştayı Katılımcı Listesi

(16-17 Haziran 2015, Harran Belediyesi Toplantı Salonu)

ADI SOYADI	GÖREVİ
MEHMET ÖZYAVUZ	HARRAN BELEDİYE BAŞKANI
GÜLAY BEYAZGÜL	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, İHALE KONTROL ŞUBE MÜDÜRÜ
RECAİ HAZAR	DEDAŞ
MEHMET YILDIZ	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, İNŞ. MÜH
ABDULLA TURMUS	HARRAN ESNAF VE KEFALET KOOP.
M. FATİH KAYRAL	ORTAK PAYDA DERNEĞİ, BAŞKAN
AYDIN ASLAN	İL KÜLTÜR VE TURİZM
MEHMET YAVUZ	İL KÜLTÜR VE TURİZM
M. MURAT İNCİ	URFA ESNAF VE SANAT.ODA.BİRLİĞİ
AHMET TABANLIOĞLU	GAP BKİ
HALİT AMAÇ	İLCİ TARIM
HALİL ALDEMİR	İLCİ TARIM
MEHMET SELİM ACAR	ŞEHİR PLANCILARI ODASI
GÖKÇE KIRCA	İLLER BANKASI
CAHİT GEYİK	İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
SERAP ÜZER	GAP İDARESİ
MÜSLÜM ERCAN	MÜZE MÜDÜRÜ
MAHMUT GÜNDOĞDU	BELEDİYE M
MİTHAT KARAÇALI	KÜLTÜR VE TURİZM
İŞILAY ÖZCAN	KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
M. SELAMİ YAZICI	HARRAN KAYMAKAMI
CEMAL KAYNAK	İLLER BANKASI
MURAT ÇALIM	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KUDEM ŞB. MÜD.
REŞAT ÖZYAVUZ	HARRAN EVİ
YUSUF ALBAYRAK	HARRAN ÜNİVERSİTESİ, YRD.DOÇ.DR
MEHMET ÖNAL	HARRAN ÜNİVERSİTESİ, PROF.DR
SÜHEYLİ İREM MUTLU	HARRAN ÜNİVERSİTESİ, ARŞ.GÖR.
F.RUHAN KILIÇ	HARRAN ÜNİVERSİTESİ, SANAT TARİHÇİSİ
FARUK YAŞAR	ŞANLIURFA SANAYİ VE TİCARET ODASI
KORAY ORHAN	HARRAN BELEDİYESİ
MAHMUT ÖZYAVUZ	ZİRAAT ODASI
HALİL İ. SADE	HARRAN BELEDİYESİ
AYSİN TEKTAŞ KESKİN	ANADOKU
MURAT ÇEVİK	ANADOKU
BURHAN KADIOĞLU	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
M.SUPHİ ÖZER	GAP-BKİ
LEYLA DELUL AKBIYIK	GAP-BKİ
ADNAN YETKİN	GIDA, TARIM ve HAYVANCILIK İL MÜDÜRLÜĞÜ
ABDULLAH KESKİN	GIDA, TARIM ve HAYVANCILIK İL MÜDÜRLÜĞÜ
REMZİ ÇİÇEK	GIDA, TARIM ve HAYVANCILIK İL MÜDÜRLÜĞÜ
ABDULLAH AKKURT	HARRAN BELEDİYESİ BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MÜDÜRÜ
ALİ MUZAFFER KOL	TARIM İL MÜD.
İ. HALİL GÜLLÜOĞLU	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
İ. TÜTÜNCÜ	ŞANLIURFA VALİLİĞİ
ALİ ÖZGÜN	DSİ
ABDULLAH NACAR	DSİ
MEHMET YILDIZTEKİN	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

REŞAT ÖZYUSUF	VATANDAŞ
KORAY ORMAN	HARRAN BELEDİYESİ
İSMAİL MENTEŞ	İŞ ADAMI
DERVİŞ ODUNCU	GAP-BKİ
ÖNDER CIRIK	GAP TURİZM
MUSTAFA ÇAKIR	VATANDAŞ
M.BEŞİR BULUT	MÜHENDİS
HALAF AKTAŞ	BELEDİYE ENCÜMENİ
SERKAN SINMAZ	ŞEHİR PLANCI
SONER BİLGİN	PEYZAJ MİMARİ
İSMAİL BÖRÜTEKİN	BELEDİYE ENCÜMENİ
MAHMUT IŞIK	MİLLİ EĞİTİM İL MÜDÜRLÜĞÜ
ABDULLAH YİĞİT	GAZETECİ
BAHADDİN ÇİFTÇİ	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MÜSLÜM ÇAP	GAZETECİ
MEHMET KIZIL	VATANDAŞ
İSMAİL K.	VATANDAŞ

EK 6: Harran Yönetim Planı Sonuç Toplantısı Katılımcı Listesi

(07 Nisan 2016, Şanlıurfa Valiliği Toplantı Salonu)

ADI SOYADI	GÖREVİ
MEHMET ÖZYAVUZ	HARRAN BELEDİYE BAŞKANI
MEHMET YILDIZ	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, İNŞ. MÜH
MEHMET SELİM ACAR	ŞEHİR PLANCILARI ODASI
GÖKÇE HACİBEKİROĞLU	İLLER BANKASI
TEMEL AYCA	HARRAN KAYMAKAMI
CEMAL KAYNAK	İLLER BANKASI
MURAT ÇALIM	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KUDEM ŞB. MÜD.
MEHMET ÖNAL	HARRAN ÜNİVERSİTESİ, PROF.DR
KORAY ORHAN	HARRAN BELEDİYESİ
MAHMUT ÖZYAVUZ	ZİRAAT ODASI
HALİL İ. SADE	HARRAN BELEDİYESİ
AYSİN TEKTAŞ KESKİN	ANADOKU
M.SUPHİ ÖZER	GAP-BKİ
LEYLA DELUL AKBİYİK	GAP-BKİ
MEHMET YILDIZTEKİN	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KORAY ORHAN	HARRAN BELEDİYESİ
M.BEŞİR BULUT	MÜHENDİS
İSMAİL BÖRÜTEKİN	BELEDİYE ENCÜMENİ
BAHADDİN ÇİFTÇİ	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MÜSLÜM ÇAP	GAZETECİ
A. HAKAN KUTLUHAN	KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ
İSMAİL IŞIKDAĞ	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
M. UĞUR BEYAZGÜL	KÜLTÜR MİRASI KORUMA DERNEĞİ
HÜLYA METİN	İLLER BANKASI
LALE VELİBEYOĞLU	GAP MARKALAŞMA VE TANITIM
SEMİH DENEY	GAP-BKİ
AHMET BOĞA	ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
CUMA KETBOĞA	HARRAN BELEDİYESİ
AHMET BİTER	HARRAN BELEDİYESİ
UĞUR AKBABA	HARRAN BELEDİYESİ
SEYDİ YÜZGÜL	MİMAR
ÖMER ÖZTÜRK	ARKEOLOG
FERHAT KARAGÖZLÜ	KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
M. BEŞİR BULUT	İL GIDA TARIM VE HAYVANCILIK MÜDÜRLÜĞÜ
MEHMET ÇEÇE	HARRAN ÜNİVERSİTESİ
YUSUF DIŞLI	KENT KONTROL
Özgür ŞAHİNER	ANADOKU
Aysin TEKTAŞ KESKİN	ANADOKU

Ek 7: Harran Yönetim Planı, 2016-2021 Faaliyet Planı

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
1.1. Turizmin geliştirilmesine yönelik Harran ve bağlantı noktalarında çevre düzenleme projelerinin yapılması	1.1.1. Harran'ın yerel özgünlüklerini ortaya çıkaracak çevre düzenleme ve sokak sağlıklılaştırma projelerini hazırlamak							Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	İl Kültür Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, Karacadağ Kalkınma Ajansı
	1.1.2. Kamp alanlarını, binicilik, bisiklet ve doğa yürüyüş güzergahlarını belirlemek							Harran Belediyesi, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığı	Geçlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Turizm Acenteleri
1.2. Harran ve bağlantı noktalarında uluslararası kriterler doğrultusunda yapılacak kazı ve restorasyon projeleri ve uygulamaları ile kültür varlıklarının turizme kazandırılması	1.2.1. Arkeolojik ve kentsel sit alanlarında tespit, tescil ve envanter çalışması yapmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, Harran Üniversitesi
	1.2.2. Restorasyon çalışmalarında uygun teknolojiyle özgün ve doğru malzeme kullanımını sağlamak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Harran Belediyesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı, GAP BKİ
	1.2.3. Kazı ve restorasyon çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması için kaynak araştırması yapmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Harran Belediyesi, Harran Kaymaklığı, Harran Üniversitesi
	1.2.4. Arkeolojik alanlarda kazı çalışmaları yapmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Müze Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
	1.2.5. Tescilli yapıların restorasyonu ve işlev kazandırılması çalışmalarını yapmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü	Harran Belediyesi, Harran Üniversitesi
2.1. Alanda "ziyaretçi dolanımının" kolaylaştırılması	2.1.1. Taşıt ulaşım güzergahları ve otopark alanları belirlemek ve uygulama projelerini yapmak							Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı
	2.1.2. Ziyaretçilerin dolanımı, önemli turizm noktalarına erişimi için yaya, bisiklet vb. için ulaşım ağı tasarımı yapmak							Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı
	2.1.3. Alanda dezavantajlı grupların (engelli, yaşlı, hamile vb. ziyaretçiler) erişim olanaklarını artırmak							Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK
	2.1.4. Yaya, bisiklet, araç ulaşım ağı üzerinde özel işaretleme ve yönlendirme tabelaları hazırlamak							Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB	GAP BKİ, Harran Üniversitesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
2.2. Kentsel ulaşım ve altyapı projelerinin hazırlanması ve uygulanması	2.2.1. Harran ve bağlantı noktalarının su, katı atık ve atık su altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak							Harran Belediyesi, Şanlıurfa BŞB	İller Bankası A.Ş., Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü
	2.2.2. Harran ve bağlantı noktalarının enerji, aydınlatma ve iletişim altyapı projelerini hazırlamak/güncellemek ve uygulamak							Harran Belediyesi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, (TEDAŞ, TEİAŞ)	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İller Bankası A.Ş.
	2.2.3. Kent içi ulaşım altyapı ve hizmet niteliğini artırmak							Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karayolları Gn. Md., İller Bankası A.Ş.
	2.2.4. Şanlıurfa-Harran arasında düzenli ve nitelikli toplu taşıma ve ziyaretçi seferleri planlamak ve yürütmek							Şanlıurfa BŞB, Harran Belediyesi	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karayolları Gn. Md.
3.1. Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Harran ve bağlantı noktalarının markalaştırılarak, ziyaretçiler için bir çekim noktası haline getirilmesi	3.1.1. Harran ve bağlantı noktalarının turizm potansiyellerini belirlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Karacadağ Kalkınma Ajansı
	3.1.2. Harran ve bağlantı noktalarının turizm ürünlerini belirlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi	Harran Belediyesi, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
3.2. Somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi ve korunarak turizme kazandırılması	3.2.1. Somut olmayan kültürel miras envanter çalışması yapmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Harran Üniversitesi
	3.2.2. Alanın kültürel değerlerini öyküleştirmek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	GAP BKİ, Harran Belediyesi, STK, Özel Sektör
3.3. Harran ve bağlantı noktalarının oluşturulacak marka değerlerinin görünürlüğünün artırılması	3.3.1. Alana özel logo/kurumsal kimlik tasarımı yapmak							GAP BKİ, Harran Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör
	3.3.2. Alana özel görsel - işitsel ve basılı tanıtım ürünleri (Klip, dizi, reklam filmi, broşür, hediyelik eşya, vb.) hazırlamak, hazırlanmasını desteklemek ve yaymak							GAP BKİ, Harran Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör
	3.3.3. Alanın turizmi internet portalını ve mobil uygulamasını hazırlamak ve yaygınlaştırmak							GAP BKİ, Harran Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör
	3.3.4. Turizm ve tanıtım amaçlı kullanılacak yöresel ürünleri belirlemek, üretimini desteklemek ve markalaştırma çalışmalarını yapmak							Harran Belediyesi	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK'lar, Özel Sektör

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
3.4. Alanın marka değerlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yenilikçi yöntemlerle güçlendirilmesi	3.4.1. Harran ve bağlantı noktaları tanıtım ve iletişim stratejisini hazırlamak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör
	3.4.2. Turizm ve tanıtım odaklı etkinlik takvimi hazırlamak ve etkinlikleri düzenlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör
	3.4.3. Yazılı ve görsel basın temsilcilerine tanıtım ve bilgilendirme gezileri düzenlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.4. Geleneksel yaşam faaliyetlerini ziyaretçilerle birlikte gerçekleştirmek, paylaşmak ve "deneysel tecrübe atölyeleri" kurmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.5. Doğa yürüyüş ve bisiklet gezileri, binicilik etkinlikleri düzenlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.6. Belirlenecek temalar çerçevesinde ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlikler düzenlemek ve Harran'ın tanıtımını amacıyla ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.7. Tanıtım gönüllüleri programını kurmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.8. Tanıtım ve destek amaçlı kampanyalar düzenlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, STK, Özel Sektör
	3.4.9. Uluslararası işbirliği, marka ve tescil ağlarına dahil olmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	3.4.10. UNESCO başvuru dosyasını hazırlamak ve başvuru yapmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
3.5. Harran ve bağlantı noktalarının gezi güzergahlarında ziyaret ve konaklama noktası olarak değerlendirilmesi	3.5.1. Harran ve bağlantı noktalarının turizm-seyahat şirketlerinin mevcut gezi programlarına dahil edilmesini sağlamak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
	3.5.2. İpek yolunun Harran bağlantısının canlandırılması çalışmalarını yürütmek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
4.1. Turizm hizmet altyapısının güçlendirilmesi	4.1.1. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi vb. hizmet tesislerinin kullanımı, onarımı ve işletimine yönelik ilkeler belirlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK, Özel Sektör
	4.1.2. Konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya satış ünitesi, wc. vb. tesislerin yerel özgünlükleri öne çıkaracak şekilde düzenlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
	4.1.3. Harran ve Bağlantı noktalarında ev pansiyonculuğu uygulamalarını geliştirmek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
4.2. Turizm Tesislerinde Hizmet Sunum Kapasitesinin Arttırılması	4.2.1. Alandaki turizm ve hizmet işletmeleri çalışanları için düzenli eğitimler düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Üniversitesi, Karacadağ Kalkınma Ajansı
	4.2.2. Belgeli ve nitelikli yerel rehberler yetiştirmek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, Karacadağ Kalkınma Ajansı, KOSGEB
	4.2.3. Alanda turizm odaklı çalışan veya çalışmak isteyen girişimci ve işletmecilere yönelik kapasite geliştirme programları düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, Karacadağ Kalkınma Ajansı, KOSGEB
	4.2.4. İşletmelerin niteliğinin artırılması için eğitim, mali ve teknik destek sağlamak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, Karacadağ Kalkınma Ajansı, KOSGEB
4.3. Etkin bir ziyaretçi yönetimi uygulanması	4.3.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile uygulanabilir, kapsamlı, risk yönetimini de içeren bir "ziyaretçi yönetim planı" hazırlamak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar
	4.3.2. Ziyaretçi Yönetim Planlarının kurum ve kuruluşların yetki alanları kapsamındaki plan ve programlarında yer almasını sağlamak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
	4.3.3. Dönemsel ziyaretçi talep ve memnuniyet araştırmaları yapmak ve sonuçları çerçevesinde ziyaretçi yönetim planını güncellemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
	4.3.4. Harran'a gelen ziyaretçilerin gereksinimlerini yönlendirecek nitelikte ziyaretçi merkezi kurmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör
	4.3.5. Ziyaretçiler için Harran'da günışığına çıkarılan hem kültürel eserleri hem de somut olmayan kültürel değerleri sergileyecek bir kent müzesi kurmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ, STK'lar, Özel sektör

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
5.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin (barınma, eğitim, sağlık, spor, rekreatif vb.) güçlendirilmesi	5.1.1. Sosyal altyapı hizmetlerinin fiziki ve sunum kalitesini artırmak							Şanlıurfa BŞB, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı	GAP BKİ, Harran Kaymakamlığı, Harran Belediyesi
5.2. Harran ve bağlantı noktalarında sosyal ve kültürel faaliyetlerin geliştirilmesi	5.2.1. Sosyal ve kültürel faaliyetleri teşvik etmek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar
5.3. Geleneksel ticaretin sürdürülebilirliğinin sağlanması	5.3.1. Geleneksel üretim ve ürün satışı yapan işletmelerin sürdürülebilirliğini sağlamak							Şanlıurfa Ticaret Odası, Harran Belediyesi	Harran Kaymakamlığı, Karacadağ Kalkınma Ajansı, STK'lar
	5.3.2. Yerel ürünlerin satışından elde edilen gelirin artırılması için e-ticaret mekanizmaları oluşturmak							Şanlıurfa Ticaret Odası, Harran Belediyesi	Harran Kaymakamlığı, Karacadağ Kalkınma Ajansı, STK'lar
5.4. Çevresel yaşam kalitesinin ve hizmet sunum niteliğinin artırılması	5.4.1. Alanda çevre kirliliğini önlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, Harran Üniversitesi, STK'lar
	5.4.2. Alanda kent mobilyaları, sağlık kabini, güvenlik noktaları, bebek bakım ünitesi vb. sosyal donatı eksikliklerini gidermek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, Harran Üniversitesi, STK'lar
6.1. Yerel paydaşların kültür varlıkları ve korunması konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması	6.1.1. Çocuklara, ilk ve orta öğrenim öğrencilerine yönelik kültür varlıklarının korunması ve yasal çerçevesine yönelik eğitsel etkinlikler, seminerler ve geziler düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar
	6.1.2. Yerel yönetimler ve STK'lara yönelik doğa ve kültür varlıklarının korunması, yasal çerçevesi, turizm, tanıtım ve markalaşma eğitimleri düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar
	6.1.3. Harran'da mahallelerde gerçekleştirilecek halk toplantılarıyla doğa ve kültür varlıklarının korunması, ilgili yasal çerçeve ile yönetim planı uygulamasına ilişkin bilgileri halkla paylaşmak							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, Muhtarlar, STK'lar
	6.1.4. Yöre kadınlarına yönelik tematik eğitimler ve kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik uygulamalı seminer programları düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, GAP BKİ, Harran Üniversitesi, Muhtarlar, STK'lar

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
	6.1.5. Yöre halkına, yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve markalaştırılması konusunda eğitimler düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar
	6.1.6. Kazı ve restorasyon çalışmalarında görev alacak olan belediye ve özel sektör çalışanlarına teknik eğitimler, kültür ve doğal varlıkların korunması konusunda seminerler vermek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Belediyesi	GAP BKİ, Harran Kaymakamlığı, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar
	6.1.7. Yöre halkına yönelik kazı çalışmaları konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, kazı alanlarına ziyaret etkinliği düzenlemek							İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı	GAP BKİ, Harran Belediyesi, Şanlıurfa Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Harran Üniversitesi, STK'lar
7.1. Kapsamlı bir risk analizinin hazırlanması	7.1.1. İlgili kurumlar tarafından ayrıntılı bir veritabanı oluşturmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD
	7.1.2. Risk analizi çalışmasını yapmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD
7.2. Bütünleşik afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planının hazırlanması	7.2.1. İlgili alan uzmanlarının dahil olacağı bir ekip ile eylem planını hazırlamak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD
	7.2.2. Afet, acil durum ve risk yönetimi eylem planını ilgili bölgesel ve yerel kurumların plan ve stratejilerine uyarlamak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD
	7.2.3. Bölge halkı, yerel kurumlar, STK'lara yönelik afet ve acil durum (eylem planı) seminer programı düzenlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD

HEDEFLER	FAALİYETLER	YILLAR						ÇÖZÜM ORTAKLARI	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sorumlu Kuruluş(lar)	Destekleyen Kuruluş(lar)
	7.2.4. Acil durum-risk eylem planlarını tüm ölçeklerde mekansal ve stratejik planlara aktarmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD
	7.2.5. Risk analizi çerçevesinde uzman ve gönüllü acil durum ve afet müdahale ekiplerini oluşturmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	Şanlıurfa BŞB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Muhtarlar, STK ve meslek örgütleri, AFAD
8.1. Alan yönetimine bölgesel-yerel STK, Meslek örgütü ve girişimlerin etkin katkı ve katılımının sağlanması	8.1.1. Eşgüdüm Denetleme ve Danışma Kurulunda STK, meslek örgütleri ve yerel sivil girişimlerin katkı ve katılımını sağlamak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
	8.1.2. Alanın ve bağlantı noktalarının tanıtımı ve korunması için yerel STK kapasitelerini güçlendirmek ve yerel sivil girişimler oluşturmak							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
	8.1.3. Kamu kurumları için kapasite geliştirme programı düzenlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
8.2. Bölge halkının alan yönetimi süreçlerine katılımının sağlanması	8.2.1. Muhtarlara alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
	8.2.2. İşletme sahipleri için alan yönetimi eğitim seminerleri düzenlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, GAP BKİ
	8.2.3. Öğretmenlere yönelik kapasite artırma programı düzenlemek							Harran Belediyesi, Harran Kaymakamlığı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Millî Eğitim Müdürlüğü, GAP BKİ
8.3. Yönetim planı kamu bilgilendirme, izleme ve değerlendirme yapısının kurulması ve işletilmesi	8.3.1. Yönetim planı izleme ve değerlendirme planı hazırlamak, uygulamak ve gelişimini kamuoyu ile paylaşmak							Harran Belediyesi, GAP BKİ	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı
	8.3.2. Yönetim planı çevrimiçi veritabanı, izleme ve etki değerlendirme sistemi oluşturmak, paydaşların erişimini sağlamak							Harran Belediyesi, GAP BKİ	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Harran Kaymakamlığı